

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**AÇIK KAMUSAL KENT MEKANLARININ TASARIMINDA KATILIM:
BURSA ATATÜRK STADYUMU ve ÇEVRESİ
KENTSEL TASARIM PROJESİ'NİN İRDELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sedef Nur CANKURT

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimari Tasarım Yüksek Lisans Programı

MAYIS 2015

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**AÇIK KAMUSAL KENT MEKANLARININ TASARIMINDA KATILIM:
BURSA ATATÜRK STADYUMU ve ÇEVRESİ
KENTSEL TASARIM PROJESİ'NİN İRDELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Sedef Nur CANKURT
(502111185)**

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimari Tasarım Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sinan Mert ŞENER

MAYIS 2015

İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün 502111185 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi **Sedef Nur CANKURT**, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “**AÇIK KAMUSAL KENT MEKANLARININ TASARIMINDA KATILIM: BURSA ATATÜRK STADYUMU ve ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM PROJESİ'NİN İRDELENMESİ**” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Sinan Mert ŞENER**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Doç. Dr. Yasin Çağatay SEÇKİN**
İstanbul Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Tan Kamil GÜRER
Yıldız Teknik Üniversitesi

Teslim Tarihi : **4 Mayıs 2015**
Savunma Tarihi : **25 Mayıs 2015**

Ailemize yeni katılan yeğenim Bade'ye,

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve sonuçlandırılması aşamalarına tecrübe, bilgi ve hoşgörüsü ile öncülük eden tez danışmanım İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Sinan Mert ŞENER'e, Tezin hazırlanması sırasında bilgisini esirgemeyen Bursa Büyükşehir Belediyesi Belediye Başkan Vekili Atilla ÖDÜNÇ'e, Genel Sekreter Yardımcısı Bayram VARDAR'a, Bursa Kent Konseyi Genel Sekreteri Enes KESKİN'e, Emlak ve İstimlak Dairesi Başkanlığı ile Fen İşleri Dairesi Başkanlığı yönetici ve personellerine, Tezin geliştirilmesinde emeği geçen TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi Başkanı Can ŞİMŞEK'e ve tüm oda çalışanlarına, Tez konusunun ilerlemesine içten yaklaşımları ile katkı sağlayan Sözüneri Mimarlık'ın Kurucu Ortağı Yüksek Mimar Hasan SÖZÜNERİ'ne, Akademisyenlik yolunda bana yön veren Bursa Orhangazi Üniversitesi Mimarlık Bölümü Bölüm Başkanı'm Doç. Dr. Yasemin ERBİL'e, Değerli fikirlerini esirgemeyen Uludağ Üniversitesi Mimarlık Bölüm Başkanı Doç. Dr. Murat TAŞ'a ve Bursa Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Görevlisi Yrd. Doç. Dr. Gül SAYAN ATANUR'a, Çalışma süresince teorik, pratik ve psikolojik desteklerini eksik etmeyen başta çalışma arkadaşım Bursa Orhangazi Üniversitesi Mimarlık Bölümü Öğretim Görevlisi Sebla ARIN olmak üzere tüm mesai arkadaşlarıma, Yüksek lisans eğitimim süresince ilgi ve desteklerini sunan tüm arkadaşlarıma, Ve, hayatım boyunca bana her zaman inanan, destek olan ve bana güç veren, anlayışı ve sevgisi için aileme, Saygılarımı sunar; teşekkür ederim.

Mayıs 2015

Sedef Nur CANKURT
Mimar

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xi
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
ÖZET.....	xviii
SUMMARY	xxii
1. GİRİŞ	1
2. KATILIM KAVRAMININ ELE ALINIŞI.....	3
2.1 Katılım Kavramı.....	3
2.2 Kamusal Alan, Kamusal Mekan Kavramları ve Katılım İlişkisi.....	10
2.3 Açık Kamusal Kent Mekanlarının Tasarımında Katılım	16
2.3.1 Katılımı düzenleyici aktörler	22
2.3.1.1 Kamu sektörü temsilcileri olarak yerel yönetimler.....	24
2.3.1.2 Sivil toplum kuruluşları (STK'lar)	25
2.3.1.3 Özel sektör temsilcileri olarak planlama, tasarım ve uygulama uzmanları.....	27
2.3.1.4 Yarı kamusal temsilciler olarak meslek odaları ve üniversiteler	29
2.3.2 Katılımın düzeyleri ve yöntemleri	30
2.4 Katılımcı Yönetim Biçimi Olarak Yönetişim	36
3. KATILIMI DESTEKLEYEN ULUSLARARASI VE ULUSAL YASAL DÜZENLEMELER.....	41
3.1 Uluslararası Platformlarda Katılımı Destekleyen Yasal Düzenlemeler	41
3.1.1 Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı.....	41
3.1.2 Avrupa Kentsel Şartı ve Avrupa Kentsel Şartı 2.....	42
3.1.3 Habitat Konferansları ve Yeryüzü Zirvesi.....	45
3.1.4 Binyıl Bildirgesi	48
3.1.5 Aalborg Şartı, Lizbon Eylem Planı ve Aalborg Taahhütleri	48
3.1.6 Aarhus Sözleşmesi.....	49
3.1.7 Avrupa Mekansal Gelişme Perspektifi	50
3.2 Türkiye'de Katılımın Ele Alınışı ve Ulusal Belgeler.....	50
3.2.1 Beş Yıllık Kalkınma Planları.....	52
3.2.2 Belediye Kanunu	54
3.2.3 İmar Kanunu	56
3.2.4 Çevre Kanunu	57
3.2.5 Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği.....	57
3.2.6 Dernekler Kanunu.....	60
3.3 Bölüm Değerlendirmesi	60
4. AÇIK KAMUSAL KENT MEKANLARININ TASARIMINDA KATILIMIN BENİMSENDİĞİ ÖRNEKLER.....	63
4.1 Orange County Great Park, Irvine, California- Amerika	63

4.1.1 Kentlilerin görüşlerinin elde edilmesi.....	66
4.1.2 Uluslararası kentsel tasarım yarışması ve kentlilerin sürece katılımı.....	71
4.2 Tempelhofer Parkı, Berlin- Almanya	74
4.2.1 Kentlilerin görüşlerinin elde edilmesi.....	75
4.2.2 Uluslararası kentsel tasarım yarışması ve kentlilerin sürece katılımı.....	76
4.3 Stortorget Meydan Tasarımı, Hamar, Hedmark- Norveç	80
4.2.1 Kentlilerin görüşlerinin elde Edilmesi ve iletişim ağı tasarımı	81
4.4 Bölüm Değerlendirmesi.....	89
5. ALAN ÇALIŞMASI: BURSA ATATÜRK STADYUMU VE ÇEVRESİ	
KENTSEL TASARIM PROJESİ'NİN KATILIM BAĞLAMINDA	
İRDELENMESİ.....	95
5.1 Altıparmak ve Yakın Çevresinde Yürütülen ve Yürütülmesi Planlanan Projeler	97
5.2 Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi	104
5.2.1 Bursa Atatürk Stadyumu, Atatürk Spor Salonu ve Atatürk Lisesi: konum ve tarihçe	104
5.2.2 Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nin elde edilme süreçleri	108
5.2.3 Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne yönelik görüşler ve eleştiriler	115
5.2.3.1 Yerel yönetim: Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Kent Konseyi	116
5.2.3.2 Sivil toplum kuruluşları: Bursa Sivilay Derneği ve BASKOD.....	117
5.2.3.3 Tasarım uzmanı: Sözüneri Mimarlık.....	118
5.2.3.4 Meslek odaları: Türkiye Mimar Mühendis Odaları Birliği (TMMOB)	119
5.3 Kentlilerin Proje Hakkındaki Görüşlerinin Elde Edilmesi ve Değerlendirilmesi	122
5.3.1 Anket çalışmasından elde edilen veriler ve değerlendirme	123
5.4 Bölüm Değerlendirmesi ve Kentlilerin Katılımına Yönelik Bir Çerçeve	132
6. SONUÇ	143
KAYNAKLAR.....	151
EKLER.....	163
ÖZGEÇMİŞ	209

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ACE	: Avrupa Mimarlar Konseyi
AKKM	: Atatürk Kongre Kùltür Merkezi
BASKOD	: Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresini Koruma ve Yaşatma Derneği
BBB	: Bursa Bùyükşehir Belediyesi
BKK	: Bursa Kent Konseyi
BKTVKB	: Bursa Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma ve Bölge Kurulu
BM	: Birleşmiş Milletler
BYKP	: Beş Yıllık Kalkınma Planları
CEC	: Avrupa Toplulukları Komisyonu
COE	: Avrupa Konseyi
ÇED	: Çevresel Etki Değerlendirmesi
ECE	: Avrupa Ekonomik Komisyonu
ESCP	: Avrupa Sùrdürülebilir Kentler Platformu
ESCTC	: Avrupa Sùrdürülebilir Kentler ve Kasabalar Kampanyası
IAP2	: Uluslararası Halk Katılım Ortaklığı
OCGP	: Orange County Great Park
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TMMOB	: Türkiye Mimar Mùhendis Odaları Birliği

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 5.1 : Katılımcıların ikamet ettikleri merkez ilçelere göre dağılımı.	123
Çizelge 5.2 : Katılımcıların yaş, eğitim ve kentteki yaşam süresine göre dağılımı.	123
Çizelge 5.3 : Katılımcıların çalıştıkları sektörlerle göre dağılımı.	124
Çizelge 5.4 : Katılımcıların gelir düzeylerine göre dağılımı.	124
Çizelge 5.5 : Yerel yönetim hizmetlerini takip eden ve paylaşımcı süreçlerde yer alan kişi dağılımı.....	124
Çizelge 5.6 : Katılımcıların Altıparmak ve yakın çevresini ziyaret etme sıklıkları ve bölgeye ulaşım şekilleri.....	126
Çizelge 5.7 : Katılımcıların Altıparmak ve yakın çevresini ziyaret etme nedenleri	126
Çizelge 5.8 : Katılımcıların Altıparmak ve yakın çevresindeki açık alanlara yönelik görüşleri.....	126
Çizelge 5.9 : Katılımcıların Altıparmak ve yakın çevresindeki açık alanlarda olmasını istedikleri kullanımlar.....	127
Çizelge 5.10 : Katılımcıların Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nden haberdar olma durumu.	127
Çizelge 5.11 : Katılımcıların yıkım/mezdan düzenlemesi kararını onaylama durumu.	128
Çizelge 5.12 : Katılımcıların referandum ve tasarım sürecine katılma durumları. .	129
Çizelge 5.13 : Katılımcıların projeye yönelik fikirlerini paylaşma durumu.....	130
Çizelge 5.14 : Katılımcıların görüşlerini paylaşabilecekleri yöntemler.	130
Çizelge 5.15 : Katılımcıların sunulan ifadeleri onaylama durumu.....	131

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 : Arnstein'in katılım merdiveni (1969).	8
Şekil 2.2 : White'in katılım dereceleri ve kazanımları (1996).	9
Şekil 2.3 : Katılımı düzenleyici aktörler ve ilişkileri.	23
Şekil 2.4 : IAP2'nin halk katılım spektrumu (2007).	33
Şekil 3.1 : ÇED süreci ana adımları.	58
Şekil 4.1 : 1947 ve 1993 yıllarında El Toro Askeri Hava Üssü	64
Şekil 4.2 : El Toro Askeri Hava Üssü'nün arazi kullanım durumu.	64
Şekil 4.3 : The Great Park- odak grup çalışmaları.	67
Şekil 4.4 : The Great Park- kentlilerin katılımına yönelik düzenlenen konferans.	68
Şekil 4.5 : The Great Park- birinci seçilen master plan- Ken Smith, New York.	72
Şekil 4.6 : The Great Park- tasarımda önerilen kanyon.	73
Şekil 4.7 : The Great Park- sergilenen park haritası.	73
Şekil 4.8 : The Great Park- parkın tamamlanan bölümlerinden görünüm	74
Şekil 4.9 : 1948 ve 1992 yıllarında Tempelhof Havalimanı.	74
Şekil 4.10 : Tempelhofer Parkı- "Call for Ideas" organizasyonu.	76
Şekil 4.11 : Tempelhofer Parkı- projelerin kentlilere tanıtılması.	76
Şekil 4.12 : Tempelhofer Parkı-parkın kentlilerce serbest kullanımı.	77
Şekil 4.13 : Tempelhofer Parkı- Birinci seçilen proje: GROSS MAX with Sutherland Hussey, Edinburg.	78
Şekil 4.14 : Tempelhofer Parkı: günümüz görünümü.	79
Şekil 4.15 : 1960'larda Stortorget.	80
Şekil 4.16 : Dreamhamar- tasarımı yönlendiren yaklaşımlar.	81
Şekil 4.17 : Dreamhamar- çarşı binasındaki seminerlerden ve atölye çalışmalarından görünüm	82
Şekil 4.18 : Dreamhar- aktivite haftasında bir atölye çalışması.	83
Şekil 4.19 : Dreamhamar- painthamar etkinliği.	84
Şekil 4.20 : Dreamhamar- creamhamar etkinliği.	85
Şekil 4.21 : Dreamhamar- greenhamar etkinliği.	85
Şekil 4.22 : Dreamhamar- playhamar etkinliği.	86
Şekil 4.23 : Dreamhamar- lighthamar etkinliği.	86
Şekil 4.24 : Dreamhamar- Çocukların tasarım çalışmaları.	88
Şekil 4.25 : Dreamhamar- 2013 yılında Stortorget Meydanı.	88
Şekil 5.1 : Altıparmak ve ana/ara bağlantılar.	97
Şekil 5.2 : Altıparmak ve yakın çevresinde yürütülen/yürütülecek olan projeler.	98
Şekil 5.3 : AKKM ve Merinos Parkı.	99
Şekil 5.4 : Kent Meydanı AVM.	100
Şekil 5.5 : Reşat Oyal Kültürparkı.	101
Şekil 5.6 : İpekiş Fabrikası yerine yapılması planlanan termal kür merkezi.	102
Şekil 5.7 : Termal kür merkezlerinin planlandığı alanlar.	102
Şekil 5.8 : Altıparmak Stadyum Meydanı ve BTSO Ek Hizmet Binası.	103

Şekil 5.9 : Bursa Atatürk Stadyumu, Kapalı Spor Salonu, Atatürk Lisesi ve İpekiş	104
Şekil 5.10 : 1930'lu yıllarda Atatürk Stadyumu'nda düzenlenen bir tören	105
Şekil 5.11 : 1958 yılında Bursa Atatürk Stadyumu	106
Şekil 5.12 : Bursa Atatürk Stadyumu ve Kapalı Spor Salonu günümüz görünümü.	107
Şekil 5.13 : Bursa Atatürk Lisesi günümüz görünümü.....	108
Şekil 5.14 : Atatürk Stadyumu'nun yerine önerilen projeler	110
Şekil 5.15 : Atatürk Stadyumu yerine uygulanması planlanan proje	111
Şekil 5.16 : Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nin görseli	113
Şekil 5.17 : Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi kapsamında öngörülen fonksiyonlar ve alanları.....	114
Şekil 5.18 : "Kent için Adalet, Herkes için Adalet" yürüyüşünden görünümler	120
Şekil 5.19 : Bursa Atatürk Stadyumu'nun Dünü-Bugünü-Yarını paneli	121
Şekil 5.20 : Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne kentlilerin katılımına yönelik önerilen çerçeve.....	137
Şekil A.1 : Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Gençlik Spor Genel Müdürlüğü arasındaki sözleşme.....	165
Şekil A.2 : Atatürk Stadyumu'nun Bursaspor'a devri.	170
Şekil A.3 : Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursaspor arasında imzalanan protokol.	171
Şekil A.4 : Bursa Büyükşehir Belediyesi ve BTO işbirliğine yönelik Meclis Kararı.	175
Şekil A.5 : Stadyumun yenilenmesine yönelik Belediye'nin Resmi İnternet Sitesi'nde çıkan haber.	176
Şekil A.6 : 28.12.2009 tarihli 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği.	178
Şekil A.7 : 30.01.2010 tarihli 1/25000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği	179
Şekil A.8 : 30.01.2010 tarihli 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği.	180
Şekil A.9 : 30.01.2010 tarihli Nazım İmar Planı değişikliğine yönelik 16.03.2010 tarihli Meclis Kararı.	181
Şekil A.10 : 01.07.2010 tarihli 1/25000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği.	182
Şekil A.11 : 01.07.2010 tarihli 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği.	183
Şekil A.12 : 01.07.2010 tarihli Nazım İmar Planı değişikliğine yönelik 16.09.2010 tarihli Meclis Kararı.	184
Şekil A.13 : Bursa Büyükşehir Belediyesi ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü arasında imzalanan Ek Protokol.....	185
Şekil A.14 : Nazım İmar Planı değişikliğine yönelik 03.12.2013 tarihli Meclis Kararı.	188
Şekil A.15 : 03.12.2013 tarihli meclis kararı ile değiştirilen 1/1000 ölçekli Kentsel Sit Koruma Amaçlı İmar Planı.	191
Şekil A.16 : 20.05.2014 tarihli meclis kararı ile onaylanan 1/1000 ölçekli Kentsel Sit Koruma Amaçlı İmar Planı.	192
Şekil B.1 : Mimarlar Odası Bursa Şubesi tarafından gerçekleştirilen "Atatürk Stadyumu Neden Yıkılmamalı ve Mimaride Meydan Kavramı" konulu basın toplantısının A Gazetesindeki 05.07.2014 tarihli haberi (sf.7).....	193
Şekil B.2 : Mimarlar Odası Bursa Şubesi tarafından hazırlanan afişlere yönelik Hürriyet Bursa'nın 19.08.2014 tarihli haberi.....	194
Şekil B.3 : Mimarlar Odası Bursa Şubesi tarafından düzenlenen panele yönelik Hürriyet Bursa'da Sibel Bağcı Uzun'un 03.04.2015 tarihli yazısı.....	195
Şekil C.1 : Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi Görseli..	197

**AÇIK KAMUSAL KENT MEKANLARININ TASARIMINDA KATILIM:
BURSA ATATÜRK STADYUMU ve ÇEVRESİ
KENTSEL TASARIM PROJESİ'NİN İRDELENMESİ**

ÖZET

Tezin kavramsal çerçevesini oluşturan katılım kavramı, sosyal bilimler, kamu yönetimi, çevre ve davranış bilimleri gibi bir çok farklı disiplinin çalışma alanında yer almıştır. Bu sebeple çalışmada izlenen ilk yöntem katılım kavramının araştırılması ve bunun çalışmanın ana konusu olan "Açık Kamusal Kent Mekanlarının Tasarımında Katılım" bağlamında incelenmesidir.

Açık kamusal kent mekanlarının tasarımında katılım, kentin aktörlerinden olan yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının, planlama, tasarım ve uygulama uzmanlarının, meslek odalarının ve üniversitelerin işbirliğinde bulunmasını; tasarım ve karar aşamalarının bu işbirliği ve kentlilerin katılımı sonucunda şekillendirilmesini öngörmektedir. Dolayısı ile ideal katılımcı bir tasarım ve karar sürecinde bu aktörlerin taşıdıkları roller ve katılıma yaklaşımları incelenmiştir.

Aynı zamanda, açık kamusal kent mekanlarının tasarım sürecinde benimsenen katılım yaklaşımlarının başarılı olmasını sağlamak için farklı yöntemlerin uygulandığı görülmüş, bu yöntemlerin, kentlileri farklı katılım düzeyleri ile sürece dahil ettikleri tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında bu yöntemler de araştırılmış ve sorgulanmıştır. Tezin kavramsal çerçevesinin tamamlanması amacıyla, aktörler arasındaki ilişkileri düzenleyen ve katılımcı bir yönetim biçimi olan yönetim kavramına da değinilmiştir.

Katılım, Avrupa'nın ve dünyanın birçok ülkesinin vatandaşlarına daha nitelikli bir kentsel ve kırsal yaşam oluşturmak için uluslararası platformlarda tartışılmıştır. Bu tartışmaların yoğunlaştığı konunun yerel yönetimlerin özerkliğinin sağlanması, sivil toplum kuruluşlarının işlevlerinin artırılması ve kentlilerin karar verme sürecine katılımlarının desteklenmesi olduğu görülmüştür. Bu bağlamda ele alınan uluslararası düzenlemeler; Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Avrupa Kentsel Şartı, Habitat Konferansları ve Yeryüzü Zirvesi, Birleşmiş Milletler Binyıl Bildirgesi, Aalborg Taahhütleri, Aarhus Sözleşmesi ve Avrupa Mekansal Gelişme Perspektifi'dir. Sözü edilen uluslararası yasal düzenlemelerde, katılımı düzenleyen maddeler incelenmiş; bu maddelerin yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliğinde çalışmalarını destekler nitelikte olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye'nin katılım konusuna yaklaşımı, ilk olarak bu uluslararası yasal düzenlemelere yaklaşım bağlamında sorgulanmış ve ülkemizin bu düzenlemeler konusunda çekimser kaldığı görülmüştür. Ülkemizin Avrupa Birliği (AB)'ne üye olma sürecinde ise bu düzenlemeleri kabul etme gerekliliği üzerinde durulmuştur. İkincil olarak, ülkemizdeki yasal düzenlemeler katılım bağlamında incelenmiştir. Bu sebeple Beş Yıllık Kalkınma Planları, Belediye Kanunu, İmar Kanunu, Çevre Kanunu, Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği (ÇED) ve Dernekler Kanunu'nda katılımın nasıl ele alındığı irdelenmiştir. Ülkemizde yerel yönetimlerin demokratik

kurumlar olarak benimsenmesinin Batı'ya göre eskiye dayanmadığı; benzer şekilde sivil toplum kavramının da yeni bir alanı yansıttığı göz önünde bulundurularak bir değerlendirme yapılmıştır.

Açık kamusal kent mekanlarının tasarımında katılımcı süreçlerin planlanması, yürütülmesi ve uygulanması konusunda örnek teşkil eden projelerin ele alınması, çalışmanın bir diğer çerçevesini oluşturmaktadır. Bu bağlamda incelenen örnekler arasında, Orange County Great Park, California-Amerika, Tempehofer Parkı, Berlin-Almanya ve Stortorget Meydanı, Hamar-Norveç bulunmaktadır. Örneklerde ilk iki proje büyük ölçekli olup, havalimanlarının kapatılmasıyla elde edilen açık alanların bir kent parkına dönüştürülmesini kapsamaktadır. Son örnekte ise, kent merkezindeki bir arazinin meydan ve toplanma mekanı olarak tasarlanması söz konusudur. Her üç örnekte de sürecin başından itibaren farklı katılım yöntemleri ile kentlilerin görüşlerine başvurulmuştur. Buna göre ilk iki projede uygulanan katılımcı yöntemler arasında, referandum, halk toplantıları, odak gruplar ile çalışma yer almış ve uluslararası kentsel tasarım yarışması sonucunda elde edilen projelerin kentlilerin görüşleri doğrultusunda uygulamaya geçirilmiş olması önem kazanmıştır. Üçüncü projede ise deneysel katılımcı yaklaşım yöntemlerinin olduğu görülmüştür. Bu yöntemlerin içerisinde atölye çalışmaları, eğitim seminerleri, dijital medyanın etkin kullanımı ve ulusal ve uluslararası platformlarda akademisyenlerin, meslek uzmanlarının ve öğrencilerin görüşlerinin elde edilmesi bulunmaktadır. Örneklerin alan çalışması kapsamında incelenen Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne bir çerçeve oluşturması hedeflenmiştir.

Alan çalışması kapsamında ele alınan konu, Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nin katılım bağlamında incelenmesidir. Söz konusu proje, kent merkezinde bulunan Bursa Atatürk Stadyumu'nun, Kapalı Spor Salonu'nun ve Lisesi'nin yıkılarak meydan olarak düzenlenmesini içermektedir. Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından projenin kamuoyuyla paylaşılmasının ardından başta TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi olmak üzere meslek odaları ve bazı sivil toplum kuruluşları bu yıkım kararını eleştirmiş; çeşitli basın açıklamaları ve eylemler gerçekleştirmiştir. Alan çalışması kapsamında projeye yönelik görüş ve eleştiriler bir araya getirilmiş, kentlilerin görüşleri irdelenmiş ve kentlilerin karar ve tasarım aşamalarında söz sahibi olmalarına yönelik bir çerçeve oluşturulmuştur. Alan çalışmasında izlenen yöntemler sırasıyla;

Önerilen projenin yer aldığı Altıparmak ve yakın çevresinde Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2000'li yıllarda yürütülen ve yakın gelecekte yürütülmesi planlanan projelerin tanıtılmasını, söz konusu alandaki kentsel tasarım uygulamalarının ele alınmasını ve bu şekilde Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne bir altlık oluşturulmasını,

Bursa Atatürk Stadyumu, Kapalı Spor Salonu ve Lisesi hakkında konum ve tarihçe bilgilerinin verilmesini,

Sözü edilen projenin bulunduğu alana yönelik planlamalar ve stadyum projelerinin kronolojik olarak sunulmasını ve bu şekilde projenin elde edilme süreçlerinin irdelenmesini,

Kentin anahtar aktörlerinin projeye yönelik görüş, eleştiri ve eylemlerinin basın açıklamaları ve kişisel görüşmeler ile elde edilmesini,

Son olarak ise kentlilerin yıkım ve meydan düzenlenmesi kararına yönelik görüşlerinin elde edilmesi amacıyla yürütülen ve birebir görüşmeleri de içeren bir anket çalışmasını içermiştir.

Alan çalışmasında belirtilen yöntemler ile elde edilmiş veriler ve değerlendirmeler özetlenecek olursa, yerel yönetimin kentlilerin çoğunluğu tarafından seçilmiş olmaları sebebiyle projenin kentliler tarafından kabul göreceğine inandıkları, meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarının yıkım kararını desteklemedikleri, stadyumun bir kısmının korunarak bir açık kamusal kent mekanı olarak hizmet vermesini istedikleri, bu bağlamda çeşitli halk toplantıları, bilgilendirme panelleri ve eylemler gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Kentliler ile yapılan anket çalışmasında ise, yıkım ve meydan kararını destekleyenler ile desteklemeyenlerin birbirine oldukça yakın bir oranda olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda, kentlilerin projeye yönelik görüşlerine danışıldığına ve bu alandaki meydan düzenlenmesi hakkında istek, öneri ve şikayetlerine yanıt verileceğine dair inançlarının düşük olduğu ve meslek odalarının, sivil toplum kuruluşlarının ve üniversitelerin aktif bir şekilde çalışmış olduklarına katılmadıkları görülmüştür. Bu bağlamda, kentlilerin katılımına yönelik bir çerçevede öncelikle kentlilerin bilgilendirilmesi, daha sonra karar verme sürecine katılımlarının desteklenmesi ve en son olarak da tasarım aşamasında görüşlerinin dikkate alınmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur.

**PARTICIPATION IN THE DESIGN OF OPEN PUBLIC URBAN PLACES:
THE EXAMINATION OF THE URBAN DESIGN PROJECT OF
BURSA ATATURK STADIUM and ITS ENVIRONMENT**

SUMMARY

Concept of participation, that forms the conceptual frame of the thesis, has been researched in many different disciplines such as social sciences, public administrations, environmental and behavioral sciences. For this reason, the first method in the study is the research of the concept of participation within the context of "open public urban places design".

Participation in the design phases of open public urban places anticipates that local authorities, non-governmental organizations, the experts, professional associations and universities should cooperate in the process of design and decision . Therefore, the roles of these actors have been examined in an ideal participatory design phase.

Meanwhile, it has been observed that various methods are applied in the design process of open public urban places in order to adopt participation approaches. These methods include citizens in the process with different participation levels. These methods are also researched and questioned within the scope of the study. With the aim of completion of the conceptual frame of the thesis, the concept of governance has also been mentioned.

Participation has been discussed in international platforms in order to have much more qualified urban and rural life in Europe and also around the world. It has been seen that these discussions are centered on the fact that, local authorities need to be provided with autonomy, non-governmental organizations need to be more active and the participation of the citizens need to be supported. International regulations on that context are:

European Charter of Local Self- Government, European Urban Charter, Habitat Conferences and Earth Summit, United Nations Millennium Declaration, Aalborg Commitments, Aarhus Convention and European Spatial Development Perspective. The articles have been examined in the mentioned international legal regulations and they have been diagnosed that these articles are supporting the cooperation of local authorities and non-governmental organization.

The attitude of Turkey to the concept of participation has been questioned firstly in the context of the attitude to these international legal regulations. It has been seen that our country abstains in many of them. In the process of becoming a member of United Nations (UN) the necessity of accepting these regulations has been emphasized. Secondly, legal regulations in our country have been examined in terms of participation. Therefore it is examined that how the participation is addressed in Five Years Development Plans, Municipal Law, Building Law, Environment Law, Environmental Effect Evaluation Regulation and Law of Associations.

Dealing the projects as a model for the planning, conducting and practice of participatory process establishes another framework of the paper. Orange County Great Park, California-America, Tempelhofer Park, Berlin- Germany and Stortorget Square, Hamar-Norway are among the samples that are examined within this context. The first two projects are large-scaled and they have ensured citizens to involve actively in the process of transforming airports into open public urban places. The third project is small-scaled and includes transformation of an area in city center into a square. This example also shows a participatory design process. In the first two projects, the participatory methods are referendums, focus groups studies, seminars and workshops. The projects are obtained after the international urban design competition in accordance with the opinions of citizens. In the third example, experimental participatory design methods are observed. Within these methods, there are online workshops, education seminars, the digital media tools and national and international idea-sharing platforms. It has been aimed that these samples form a framework for Bursa Ataturk Stadium and Its Near Environment Urban Design Project which is examined within the context of field work in this thesis.

Bursa Ataturk Stadium and Its Near Environment Urban Design Project within the context of participation has been examined in the field work. Mentioned project consists of the demolishing of Bursa Ataturk Stadium, Indoor Sports Hall and High School Building in the city center and re-organizing the area as a square. After being shared with the public by Bursa Metropolitan Municipality, this decision of demolishing buildings has been critised by professional associations, as firstly TMMOB Chamber of Architects Bursa Branch and some non-governmental organizations. They have issued some press statements and protested. Within the context of field work, opinions and suggestions related with the project have been pooled, the ideas of citizens have been examined and a framework that enables citizens to have a voice on the process of decision and design has been created. The methods that are adopted in the field work consist:

The introduction of the projects that were carried out by Bursa Metropolitan Municipality in 2000's or that have being planned to be carried out in near future in Altiparmak and its region. They presents an understanding of urban design approach for Bursa Ataturk Stadium and Its Near Environment Urban Design Project;

Giving the location and history information about Bursa Ataturk Stadium, Indoor Sports Hall and High school;

Presenting the projects chronologically which were argued to be implemented in the stadium area;

Acquiring the project-related opinions and critics from the key actors in the city with the help of press statements and individual meetings,

Finally a questionnaire study, that also includes face to face interviews, to gain the opinions of citizens about the decision of demolishing and design of the square.

To summarize the data obtained with the methods, it has been seen that local authorities believe that most of the citizens will accept the decision since they have been elected by the imparity of the citizens. Professional associations and non-governmental organizations are not in favor of demolishing the area fully and they want the stadium to serve as an open urban public place within the restoration of some important parts of it.

It is determined that in the questionnaire results, citizens that support the demolishing and square decision and the ones who do not support the decision of the local authority are so close in number. Also, it has been seen that, the citizens do not believe that they are responded to their suggestions and complaints. They do not agree that professional associations, non-governmental organizations and universities work actively within that context. So that, it has been emphasized in the framework based on the participation of citizens. In the farmework, firstly citizens need to be informed, and then they need to be supported for participating in the decision process, and finally it is important to pay attention to citizens' ideas in the design process.

1. GİRİŞ

Tasarım sürecinde katılım, son yıllarda bir çok ülkede demokratik değerleri temsil etmesi ve yöneticiler ile uzmanların rolünün sorgulanması bakımından değer kazanan bir tasarım eğilimidir. Katılım konusunun birçok farklı disiplinin çalışma alanında yer almış olduğu göz önünde bulundurulacak olursa, kentsel tasarım projelerinde de katılımın sorgulanmasının kaçınılmaz olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Açık kamusal kent mekanları ise kentin tüm kesimlerinin kullanıma açık mekansal düzenlemeler olarak kabul edilmekte olup; bu mekanların tasarımında ve yeniden düzenlenmesinde yöneticiler ve uzmanlar kadar kentlilerin de söz sahibi olması ve sürece dahil edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle tez çalışmasının amacı, mevcut bilgi birikiminin incelenerek katılımın araştırılması ve katılımın benimsendiği projeler üzerinden bir değerlendirme yaparak; alan çalışması kapsamında ele alınan Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nin sorgulanmasını sağlamaktadır.

Bu tez çalışması kapsamında öncelikle katılım kavramının nasıl ele alındığı ve açık kamusal kent mekanlarının tasarımında kentlilerin katılımını düzenleyecek aktörlerin yaklaşımlarının ve katılım yöntemleri ile düzeylerinin neler olduğu literatür araştırması kapsamında sunulacaktır. Aktörler ve kentliler arasındaki ilişkileri düzenlemesi bakımında katılımcı bir yönetim biçimi olan yönetişim hakkında da bilgi verilecektir.

Diğer yandan katılım, Avrupa'da ve bir çok ülkede yurttaşların daha iyi kentsel ve kırsal çevrelerde yaşamasını sağlamak amacıyla, uluslararası platformlarda tartışıl gelmekte ve bu çerçevede farklı yasal düzenlemeler kabul edilmektedir. Tez çalışması kapsamında bu yasal düzenlemeler incelenerek ve Türkiye'nin yaklaşımı ele alınacaktır. Aynı zamanda, ülkemizde katılımı destekleyen yasal düzenlemeler sorgulanacak; bu şekilde ülkemizin katılım bağlamındaki mevcut durumu ortaya koyulacaktır.

Katılım konusunun açık kamusal kent mekanlarının tasarım süreçlerinde nasıl bir şekilde ele alındığı, aktörlerin ve kentlilerin sürece katılımının nasıl geliştiğini

irdelemek amacıyla farklı örnekler üzerinden değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir. Bu sebeple açık kamusal kent mekanlarının dönüşüm kapsamında elde edilmesini ve kentlilerin sürece katılımını içeren California (Amerika)'da bulunan Orange County Great Park, Berlin (Almanya)'de bulunan Tempelhofer Parkı ve Hamar'da bulunan Stortorget Meydanı (Norveç) örnekleri ele alınacaktır. Örneklerde benimsenen katılımcı yaklaşımların değerlendirilmesi ile alan çalışmasında araştırılan Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne bir örneklem oluşturması hedeflenmektedir.

Tez çalışması kapsamında, Bursa kentinde kamuoyu tarafından uzun süredir tartışılan ve kent merkezinde yer alan Atatürk Stadyumu'nun, Kapalı Spor Salonu'nun ve Lisesi'nin yıkılması ile düzenlenmesi planlanan bir açık kamusal kent mekanı tasarım projesi ele alınacaktır. Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi olarak kamuoyuna sunulan projeye, kentin paydaşlarından olan meslek odalarının ve sivil toplum kuruluşlarının yoğun eleştirileri bulunmaktadır. Sözü edilen aktörlerin, eleştirilerini sunmak üzere çeşitli basın açıklamaları, halk toplantıları, paneller ve eylemler gerçekleştirdiği bilinmektedir. Bu sebeple alan çalışması kapsamında, projenin anahtar aktörleri olarak yerel yönetimin, tasarım uzmanının, meslek odalarının ve sivil toplum kuruluşlarının görüşleri, eleştirileri ve eylemleri kişisel görüşmeler, basın bültenlerinin ve haberlerinin taranması ile bir araya getirilecek ve değerlendirilecektir. Diğer yandan, söz konusu projenin içerdiği yıkım ve meydan düzenlemesi kararının kentliler tarafından onaylanıp onaylanmadığı ve karşıt görüşlü aktörlerin yöntemlerinin ne kadar kentliye ulaştığı bilinmemektedir. Bu sebeple alan çalışması dahilinde, kentlilerin projeye yönelik görüşlerinin elde edilmesini ve aktörlerin değerlendirilmesini sağlamak amacıyla 100 katılımcı ile birebir görüşmeleri de içeren bir anket çalışması düzenlenmiştir. Tez kapsamında, elde edilen veriler ile kentlilerin Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne katılımlarına yönelik bir çerçeve oluşturulması hedeflenmektedir.

2. KATILIM KAVRAMININ ELE ALINIŞI

Bu bölümde öncelikli olarak tez çalışmasının kavramsal çerçevesini oluşturan katılım kavramı literatür araştırması kapsamında açıklanmakta; kamusal alan, kamusal mekan ve katılım ilişkisi ortaya konulmaktadır. Açık kamusal kent mekanlarının toplum yaşamı için önemine değinilmekte; tasarım sürecinin katılım çerçevesinde sorgulanmasının gerekli olduğu vurgulanmaktadır. Açık kamusal kent mekanlarının tasarımında katılımın ele alınışı, karar ve tasarım süreçlerinde katılımcı yaklaşımların benimsenmesinde otorite sahibi olan aktörler üzerinden sorgulanmakta ve katılım yöntemleri ve düzeyleri değerlendirilmektedir. Son olarak, katılımcı süreçlerde, belirtilen aktörler ve kentliler arasındaki ilişkileri düzenleyen, kentlileri karar ve tasarım süreçlerinin paydaşı olarak nitelendiren ve katılımcı bir yönetim biçimi olarak değerlendirilen yönetim kavramı üzerinde durulmaktadır.

2.1 Katılım Kavramı

Çalışmanın temelini oluşturan katılım kavramı, sosyal bilimler, siyaset bilimi, kamu yönetimi, çevre ve davranış bilimleri gibi birçok farklı disiplinin çalışma alanında yer almaktadır. Katılım sözcüğünün anlamı incelendiğinde "katılma işi, iştirak anlamına geldiği"; iştirak sözcüğünün ise "ortaklık, ortak olma, bir işte yer alma, paydaşlık etme" gibi anlamlar taşıdığı görülmektedir (TDK, t.y.). Türkçedeki katılım sözcüğü İngilizcede *participation* sözcüğüne denk gelmektedir. Öte yandan, Hollandacada ise katılım, katılanların üstlendikleri role göre değişen ve farklı anlamlara sahip, *inspraak* ve *zeggenschap* sözcükleri ile ifade edilmektedir. *Inspraak*, söz sahibi olmak; *zeggenschap* ise karar verme gücüne sahip olmak anlamına gelmektedir (Habraken, 1986). Bu sebeple bu çalışmadaki katılımcı süreçler tanımlanırken; katılımın amacı, söz sahibi olmak ve aynı zamanda karar verme süreçlerini etkilemek olarak değerlendirilmiştir.

Katılım kavramının hem farklı disiplinlerin çalışma alanında yer alması, hem de birçok anlamsal boyuta sahip olması; literatürde terimin farklı ön eklerle özelleştirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu sebeple katılım kavramı sıklıkla sivil, dikey,

yatay, bireysel, siyasi, kamusal, toplumsal, topluluk, yurttaş ve daha birçok ön ekle beraber kullanılmaktadır. Bununla beraber katılım kavramı temel olarak; *siyasi katılım*, *toplumsal katılım* ve *bireysel katılım* olmak üzere üç geniş kategori altında incelenebilir. Bu kategorilerin sınırlarının esnek ve değişken olduğunu göz önünde bulundurmak, bir katılım eyleminin birden fazla kategori içinde yer alabileceğini değerlendirmek gerekmektedir.

Siyasi katılım, bireylerin çeşitli demokrasi yapılarına ve kurumlarına dahil olması anlamına gelmektedir. Literatürde siyasi katılımdan kamusal, sivil ve dikey katılım, halk katılımı ve katılımcı yönetim olarak bahsedilmektedir.

Toplumsal katılım, bireylerin günlük yaşamlarının bir parçası olarak dahil oldukları kolektif faaliyetleri içermektedir. Bu katılım türü için yatay katılım ve topluluk katılımı terimleri de kullanılmaktadır. Bir toplumsal gruba, mahalle derneğine veya sendikaya üye olmak gibi kolektif eylemler toplumsal katılıma örnektir. Toplumsal katılımın gücün paylaşılmasına fırsat vereceğine ve grupları karar alma süreçlerinde yetkilendireceğine inanılmaktadır.

Bireysel katılım ise bireylerin gündelik hayattaki seçimlerini ve eylemlerini kapsamaktadır. Enerji tasarruflu ürünleri kullanmak, belirli ürünleri boykot etmek, yardım kuruluşlarına bağışta bulunmak gibi eylemler bireysel katılıma örnektir (Brodie ve diğ, 2011).

Yönetimsel karar verme süreçlerinde, halk katılımının izleri Platon'un Devlet'ine kadar uzanmaktadır. Platon'un ifade, meclis kurma, oy kullanma özgürlüğü ve eşit temsil edilme fikirleri yıllar boyunca evrimleşmiştir (Sanoff, 2006). Halk katılımı, tarihsel süreç içerisinde farklı yönetim modellerinde farklı şekillerde uygulanmıştır. Örneğin, dünyadaki birçok yönetimin tarihinde görülen teknokraside, devlet yönetiminde son sözün yönetim ve ekonomi uzmanlarına bırakılması esastır. Bu yönetim modelinde, halkın katılımı söz konusu olmamış; eğitimli uzmanlar karar verme mekanizmasını doğru yürütmesi amaçlanan kişiler olarak görevlendirilmiştir (Desairo ve Langton, 1987).

Katılımcı süreçler, paydaşlar arasında bir yetki dağılımının sağlanması amacıyla bir çaba olarak görülmektedir (Fagence, 1977). Bu bağlamda, halk katılımı demokrasi ile ilişkili bir kavram olarak tarihsel süreç içinde değerlendirilmiştir. Bu sebeple katılım kavramı, demokratik bir karar verme sürecinin unsuru olarak

benimsenmektedir. Demokratik karar verme süreçlerinde, bir karar verilirken, o karardan etkilenecek olan herkesin karar verilme sürecine katılım hakkı vardır. Bu katılım direkt olarak bireylerin katılımı ile veya bireylerin görüşlerini destekleyen temsilciler yoluyla olabilir. Coğrafi sınırların genişlemesi ve nüfusun artması ile halkın yönetime katılması, çoğunlukla seçtiği temsilciler yoluyla mümkün olmuştur (Geray, 1995).

1960'lardan önce, ulus devletlerin yönetimlerinin karar verme süreçleri dışarıdan katılımı sağlamak üzere tasarlanmış ve halkın yönetime katılımı seçimden seçime mümkün olmuştur. 1960'lardan sonra yaşanan sosyo-ekonomik gelişmeler, göç olgusu, farklı sosyo-politik geçmişe ve etniğe sahip bireylerin bir arada yaşamaları ile ortaya çıkan toplumsal değişimler; insan haklarına verilen önemin artması ve teknolojinin gelişimi ile bilgi aktarımının kolaylaşması üzerine yaşanan dinamikler; halkın talep ve ihtiyaçlarının merkezi yönetimlerce karşılanmasının yetersiz kalmasını ve demokraside temsil sorununu gündeme getirmiştir. Bunu çözümlmek amacıyla dünyada birçok ülke yeniden yapılanarak, yerindenlik ilkesini benimsemiş; yerel yönetimlerin yetkisini arttıran ve onlara özerklik getiren yasalar yürürlüğe koymuşlardır.

1990'lı yıllarda demokrasinin geleneksel tanımında olduğu gibi, halkın kendi kendini yönetmesi amacıyla; yeni bir model olarak katılımcı demokrasi kavramı gündeme gelmiştir. Günümüzde de demokrasinin işlerliğinde temsil krizlerinin yaşandığı; neo-liberal politikalar, küreselleşme ve küreselleşmenin tetiklediği yerelleşme ve yerinden yönetim kavramları doğrultusunda ise merkezi yönetimlerin küçüldüğü ve yerel yönetimlerin özerk yapılarının desteklendiği görülmektedir. Bu anlamda, halkın yönetimde söz sahibi olması katılımcı yerel demokrasi veya çoğulcu yerel demokrasi kavramlarıyla bağdaştırılmaktadır. Katılımcı demokrasi, halkın yönetenleri sadece seçim dönemlerinde değil, seçim dönemlerinin dışında da denetleyebildiği ve yönetim süreçlerini gerektiğinde doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebildiği, açık ve şeffaf bir yönetim modeli olarak tanımlanmaktadır (Küçükaga, 1995). Bu bağlamda, katılım kavramına ilişkin yapılan tartışmaların birçoğunun katılımcı demokrasi modeli ile çözümlenmeye çalışıldığı görülmektedir. Katılımcı demokrasi modelleri, yurttaşların katılımını sağlamanın ve demokrasiyi yeniden canlandırmanın bir yöntemi olarak benimsenmektedir (Mulgan, 2005). Tekeli (2007), katılımcı demokrasinin gelişmesiyle beraber *aktif yurttaş* kategorisinin ortaya çıktığından söz

etmekte; aktif yurttaşlar sayesinde hem iktidarın kullanımının büyük ölçüde meşruiyet sınırları içerisinde kalacağını, hem de demokrasi pratiğinin sürekli olarak saydam ve hesap verebilir bir şekilde hayata geçirilmesinin sağlanacağını belirtmektedir.

Halk katılımının sağlanması için tanımlanan ideal bir sürecin özellikleri arasında, bireylerin sürece gönüllü olarak katılım sağlamak istemesi, topluluğu oluşturan grupların sosyo-ekonomik bakımdan benzerlik göstermesi, sürecin gerçekleştirileceği fiziksel ortamın katılım sağlayacak olan bireylere konum olarak yakın olması, katılımının sağlanacağı konunun gruplar tarafından fazla teknik bilgiye ihtiyaç duyulmadan anlaşılabilir olması ve halkın sürecin sonunda konuyu çözüme ulaştırmak istemesi bulunmaktadır (Irvin ve Stansbury, 2004). Sanoff (2006), katılımcı bir sürecin belirli bir çerçevede ilerleyip hedefe ulaşması için, katılıma dahil olacak kesimin ve toplulukların belirlenmesinin, katılım programından neler beklenildiğinin, katılımcıların sürece nasıl dahil edileceğinin ve katılımın karar verme sürecinin hangi aşamasında gerçekleştirileceğinin bilinmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu anlamda, katılımcı süreçlerinin tasarımı da sürecin kendisi kadar önem taşımaktadır. İyi tasarlanmış katılımcı süreçlerin yarar sağladığı konular aşağıdaki gibi özetlenmiştir.

1. Yüksek nitelikli kararların alınması, katılımcı süreçlerin en önemli yararlarından biri olarak gösterilmektedir. Katılımcı süreçler, mevcut bilginin etkin bir şekilde paydaşlar arasında paylaşılmasını, katılımcıların yenilikçi çözümler üretebilmesini ve üretilen çözümlerin çok sayıda olmasını sağlamaktadır.
2. Katılımcı süreçler toplumun uzlaşmasını sağlayıcı süreçler olarak görülmektedir. Olası çatışma ve itirazlar karar verilmeden önce tartışılacağı için, kararın daha etkin ve başarılı uygulanması sağlanmaktadır.
3. Sürece dahil olan katılımcılar arasında gelişen etkileşim sonucunda birlikte yaşama ve dayanışma ruhu oluşmaktadır. Bu da topluluğun aktif hale gelmesini ve sürecin karşılıklı anlayışa dayanarak gelişmesine yardımcı olmaktadır.
4. Katılımcı süreçler karar alma mekanizmalarının işlerliğini şeffaf, hesap verebilir ve meşru kılmaktadır. Bu bağlamda katılım, iyi yönetim kavramı ile de doğrudan ilişkili görülmektedir.

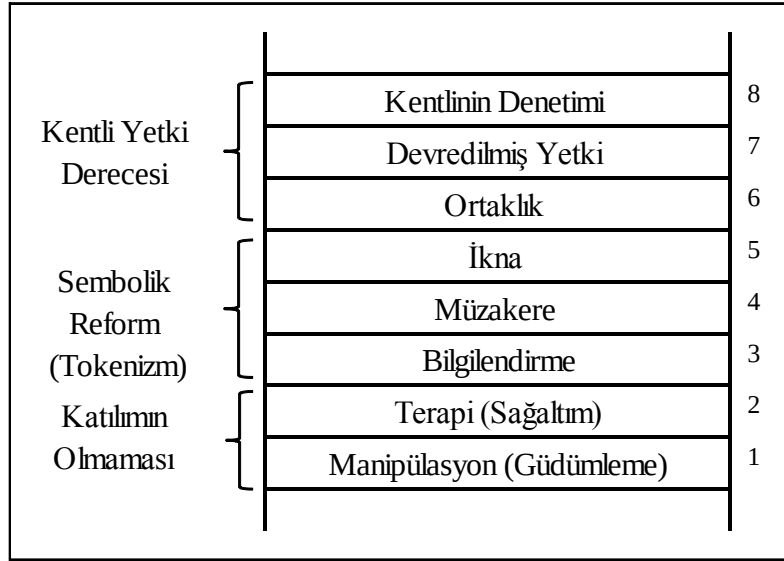
5. Katılım, demokratik sistemin ideal şekilde işlemesine yardımcı olmaktadır. Katılım yoluyla siyasetçiler, toplumdan soyutlanmış karar verici kişiler olarak değil, vatandaşların talep ve görüşlerini dikkate alan paydaşlar olarak değerlendirilmektedir. Bu anlamda katılım, aktif bir kamu yönetimine de işaret etmektedir (Rugie ve diğ, 2014).

Katılımcı süreçler bazı yönetimler tarafından yüksek maliyetli ve karar verme sürecini geciktirici bir mekanizma olarak görülmüştür. Pek çok örnekte katılım, halkın kamu kararlarına olası tepkilerini öğrenmek için yapılmış; ancak kararların verilmesinde halkı sürece dahil etmemiştir (Cogan ve diğ, 1986). Bu anlamda uygulanan bir katılımcı süreç, halkın alınan nihai karar üzerinde herhangi bir etkisinin olmamasına neden olmuş, sadece alınan kararların meşruluğunu artırıcı bir eylem olarak tasarlanmıştır. Ancak, halk katılımının hedef temel amacı sürece dahil olanların nihai karar üzerinde etkisinin olmasını sağlamaktır. Nitekim bu konuda Sanoff(1988), katılımcı süreçlerden edindiği tecrübeleri değerlendirirken, katılımcıların süreçte tatmin olmasının, ihtiyaçlarının en üst seviyede karşılanmış olmasından daha çok, onların nihai kararların üzerinde etkiye sahip olduklarını hissetmeleri ile ilgili olduğunu söylemiştir.

Bu bağlamda, katılımcı süreçler zayıf etkili katılım ve etkili katılım olarak değerlendirilmektedir. Zayıf etkili katılımı halk, yeterli bilgiye sahip olmayan ve yöneticiler tarafından yönlendirilmeye ihtiyaç duyan bir nesne olarak görülmektedir. Bu katılımı yöneticiler, doğru bilginin temsilcileri olarak yerel toplulukları tanımadan bilinçlendirme görevi üstlenmektedirler. Halk, yöneticiler için toplumsal hizmetlerden yararlanan girdiler olarak algılanmakta ve halkın etkin olarak katılımcı bir süreçte yer almasına gerek olmadığı düşünülmektedir. Etkili katılım ise, sürece dahil olanların sorunlara ilişkin kararlarda, planlarda, uygulamalarda ve değerlendirmelerde etkin olması anlamına gelmektedir. Etkili katılımı, paydaşlar ortak amaçları başarmak amacıyla çeşitli örgütlenmeler ve girişimler oluşturmaktadırlar. Bu tür katılım, yerel toplulukların özne olarak değerlendirilmesini; süreçte söz ve karar verme yetkilerine sahip olmalarını desteklemektedir. Etkili katılım, zayıf etkili katılımın tersine, az sayıdaki insanın kararını çoğunluk için doğru kabul etmeyerek, çoğunluğun kararlarının yine halk için sorgulanması ve değerlendirilmesi gerektiğini öne sürmektedir. Yöneticilerin bilgisi, halkın bilgisinden daha iyi veya geçerli olarak kabul edilmemekte; toplumun

kümülatif bilgisinin, toplumsal hizmetlerin sunumunda önemli bir girdi olarak değerlendirilmesi sağlanmaktadır (Miser, 1999).

Katılım kavramının sorgulanmaya başlanması ile katılımcı süreçlerde benimsenen yaklaşımların katılımı hangi düzeylerde gerçekleştirdiğine dair birçok soru ortaya çıkmıştır. Bu konuda en çok referans gösterilen isimlerden biri olan Arnstein (1969), gücün yöneticilerden topluma farklı düzeylerde aktarıldığını gösteren sekiz basamaklı bir katılım merdiveni oluşturmuştur (Şekil 2.1).

Şekil 2.1 : Arnstein'in katılım merdiveni (1969).

Arnstein'in merdiveninde katılımın olmadığı durumlar manipülasyon (güdümlenme) ve terapi (sağaltım) basamaklarında görülmektedir. Bu basamaklarda karar verme sürecinde yurttaş katılımını sağlamak, yönetici veya siyasi erk için söz konusu değildir. Katılım sadece kararı verecek güce sahip paydaşlar arasındaki ilişkilerde kullanılmaktadır. Bu basamaklarda halkın karar verebilecek eğitime ve vizyona sahip olmadığı ve kararın uzmanlarca verilmesinin en doğru sonuçları yaratacağına inanılmaktadır. Bu sebeple halkın karara uyum sağlaması için manipülasyonlar gerçekleştirilir; halka kararın onlar için iyi olduğuna dair izlenimler yaratılır.

Arnstein'a göre halkın karar verme sürecine katılımı, bilgilendirme, müzakere ve ikna basamaklarında başlamaktadır. Ancak bu basamaklardaki katılım, halka sunulan bir illüzyon olarak değerlendirilmekte; bu sebeple sembolik reform olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu basamaklarda halka mevcut yasalar veya planlar hakkında bilgi verilir; danışma komisyonları kurulur ve halkın görüşlerinin geri bildirimi sağlanır. Ancak, özünde halka nihai kararları etkileyebilecek güç

verilmemektedir. Katılım bir amaç olarak değil, araç olarak kullanılmakta; yönetici veya siyasi erk tarafından verilmesi planlanan karar uygulamaya geçmeden önce göstermelik olarak halk süreçte yer almaktadır.

Merdivenin son üç basamağında yer alan ortaklık, devredilmiş yetki ve kentlinin denetimi, karar alma süreçlerinde halkın katılımının sağlandığı ve halkın nihai kararlar üzerinde güce sahip olduğu durumları göstermektedir. Ortaklık düzeyinde, karar verme gücü halk ve diğer paydaşlar arasında dağıtılmaktadır. Yönetici veya siyasi erk bu basamakta halka yetkisinin bir bölümünü devreder ve halkın karar verme sürecini etkilemesine müsaade eder. Arnstein'a göre ortaklığın sağlanması tarihsel olarak pek çok durumda, gücün halk tarafından alınması ile gerçekleşebilmektedir. Çünkü, genel olarak güce sahip olanlar gücü paylaşmaya meyilli değildirler. Merdivenin yedinci basamağında devredilmiş yetki, halkın çoğunluğunun karar alma süreçlerini etkin bir şekilde yönetmesini ifade etmektedir. Basamağın en üst noktasında kentlinin denetimi ise halkın yönetsel olarak tüm gücü elinde tutması ve bunu kurumsallaştırması anlamına gelmektedir.

White (1996), Arnstein'in belirtmiş olduğu katılım düzeylerinin tek bir süreç boyunca dahi değişkenlik göstereceğini söyleyerek, katılımcı süreçlerin dört farklı seviyede incelenebileceğini öne sürmüştür. White'a göre katılım, sadece gücün paylaşılması olarak görülmemekte ve dinamik bir mücadele alanını yansıtmaktadır. Bu sebeple, karar verme süreçleri boyunca yöneticinin veya siyasi erkin rolü değişebilir; halkın katılım durumu farklılık gösterebilir. Bu bağlamda her katılım derecesi yöneticilere ve halka farklı çıktılar kazandırmaktadır. Sözü edilen katılım dereceleri sembolik, araçsal, temsili ve dönüştürücü olarak tanımlanmaktadır (Şekil 2.2).

Katılım Düzeyi	Katılım Sürecinin Çıktıları		Katılımın İşlevi
	Yönetimin Kazancı	Toplumun Kazancı	
Nominal	Meşruiyet	Dahil Edilme	Görüntü
Araçsal	Verimlilik	Maliyet	Araçlar
Temsili	Sürdürülebilirlik	Baskı	Söz Hakkı
Dönüştürücü	Yetkilendirme	Yetkilendirme	Sonuç

Şekil 2.2 : White'ın katılım dereceleri ve kazanımları (1996).

Nominal katılım, yönetici konumundaki aktörlerin planlama sürecine meşruiyet kazandırmasını amaçlamaktadır. Güçsüz olan kesimin bu süreçten kazanımı sadece

sürece dahil edilmiş olmaktadır. Bu şekilde işleyen bir süreçte katılımın işlevi bir görüntüden öteye gitmemektedir.

Araçsal katılım, topluluğu oluşturan bireylerin bilgi ve becerilerinin daha önceden belirlenmiş bir karar doğrultusunda verimli kullanılmasını amaçlamaktadır. Bu şekilde uygulamanın maliyeti azaltılacaktır. Ancak, topluluğun nihai karar üzerinde etkisi bulunmamaktadır.

*Temsili katılım*da topluluk üyeleri, karar alma ve uygulama süreçlerinde söz hakkına sahip olmayı amaçlamaktadırlar. Bu katılım sayesinde topluluğun müdahalelerinin daha güçsüz kesimler için sürdürülebilir olması sağlanmaktadır. Bu şekilde yönetici konumundaki aktörlere topluluk tarafından baskı uygulama şansı elde edilmektedir.

Dönüştürücü katılım ise sürece dahil olan toplulukların yetki kazanmaları amacını taşımaktadır. Yetkilenen topluluklar, sonuç olarak grupların marjinalleşmesine ve dışlanmasına sebep veren kurum ve yapıları dönüştürmeyi hedeflemektedirler.

Cogan ve diğ. (1986) ise, katılım düzeylerinin pasiften aktife doğru bir gelişme gösterdiğini ve katılım sürecine dahil edilen birey sayısının aktif katılım oranı ile ters orantılı olduğunu söylemektedir. Bir başka deyişle, katılım sürecine ne kadar çok insan dahil olursa, katılanların rolü aktif katılımcılıktan pasif olanına doğru bir düşüş göstermektedir.

Görüldüğü gibi, halkın karar verme süreçlerine dahil edilmesi, halkın bu süreçlerde ne derece yetkilendirildiğine, nasıl bir rol üstlendiğine ve katılımcı topluluğun nüfusuna göre farklılık ve değişkenlik göstermektedir. Bu durumda her bir süreç kendine özgü koşullara göre özelleşmekte, yöneticilere veya halka farklı kazanımlar sağlamaktadır.

2.2 Kamusal Alan, Kamusal Mekan Kavramları ve Katılım İlişkisi

Kamusal alan kavramı siyaset felsefesinin temel kavramlarından biri olmasının yanı sıra günümüzde birçok farklı disiplinin çalışma alanında yer almaktadır. Tarihsel süreç içerisinde geçirdiği dönüşüm, toplumların kültür ve yaşayışlarına göre anlamının farklılaşması ve disiplinlerarası tartışmalara açık olması sebebiyle kavramın tek bir tanımının yapılamadığı görülmektedir. Kamusal alan kavramının tarihsel bir kategori olarak karşımıza çıktığından söz eden Onat (2013), kavramın kökeninin Eski Yunan'a kadar uzandığına değinmektedir. 17. yüzyılda kamusal-özel

alan kavramlarının kullanımının belirginleşmeye başladığını ve bu bağlamda kamusal alan kavramına herkesin denetimine açık olan; buna karşıt olarak özel alan kavramına ise kişinin kendisi, ailesi, arkadaşları ve dostları ile olan ilişkisini sınırlayan bir yaşam alanı şeklinde anlam yüklendiğini belirtmektedir.

Kamu sözcüğü, Güncel Türkçe Sözlük'te "halk hizmeti gören devlet organlarının tümü", "bir ülkedeki halkın bütünü, halk, amme" olarak ve "hep, bütün" sözcükleri ile açıklanmaktadır (TDK, t.y.). Bununla beraber aynı kaynakta kamusal alan ise, "kamuya ait, kamu ile ilgili işlerin yapıldığı yer" olarak geçmektedir. Özbek (2004), gündelik dilimizde kamu kavramının devlet ile ilişkilendirilerek kullanıldığını, dolayısı ile kamusal alanın devletin kontrolünde olan resmi bir alan olarak algılandığını; kamunun devlet aygıtıyla birleştirilmesinin de kavramın özünün anlaşılmasının önüne geçtiğini ifade etmektedir. Yazar tarafından kamusal alan, yurttaşların eşit ve özgür katılımları ile ortak meselelerini çözümlemeye çalıştıkları yer olarak tanımlanmakta ve devlet kontrolünün de bu yerin bir parçası olmadığı belirtilmektedir. Bu bağlamda yazar, devlet gücünün kullanıldığı kurumsal yerleri tanımlarken "*kamu erkinin (otoritesinin) alanı*", (politik) kamusal alanı ifade ederken ise toplumdaki "*demokratik katılım ve eleştirel söylem alanı*" tanımlamalarının kullanılmasının yerinde olacağını söylemektedir (s.35).

Kamusal alanının kuramsallaştırılması ile ilgili tartışmalarda en çok değinilen isimlerden biri olan Habermas (2004) tarafından kamusal alan, "*her şeyden önce, toplumsal yaşamımız içinde, kamuoyuna benzer bir şeyin oluşturulabildiği bir alan*" olarak tanımlanmaktadır (s.95). Habermas'a göre bu alana tüm yurttaşların erişimi garanti altına alınmış olup; özel bireylerin kamusal bir gövde oluşturarak toplandıkları her konuşma durumunda, kamusal alanın bir parçası varlık kazanmış olmaktadır. Bu noktada Habermas'ın kamu kavramı ile salt bir araya gelen bireyleri ve bireylerin oluşturduğu kalabalıkları kastetmediği; kamusal alan kavramı ile de, insanların katılımı aracılığıyla somutlaşan bir kurumu ifade ettiği göz önünde bulundurulmalıdır. Habermas'ın tanımladığı kamusal alan, devlet müdahalesinden ve piyasa ilişkilerinden bağımsız olarak, yurttaşların genel yarara ilişkin meseleler üzerine, toplanma, örgütlenme, kanaatlerini ifade etme ve yayınlama özgürlüklerinin kısıtlanmadan tartıştıkları ve bu şekilde kamusal bir gövde olarak davrandıkları bir alandır. Bu alan herkese açık olup, herhangi bir toplumsal sınırlama söz konusu

değildir. Yurttaşlar eşit ve özgür katılım ile burada yer almaktadırlar. Bu bağlamda kamusal alanda varoluş, demokratik bir toplumsal yaşama işaret etmektedir.

Arendt (2006) kamusal alanı kuramsallaştırırken Eski Yunan'daki "polis" olarak adlandırılan kent devletlerindeki toplumsal yaşayışın sunduğu deneyimleri idealleştirmekte; burada yurttaşların özgür ve eşit bir şekilde bir araya geldiğini belirtmektedir. Onat (2013)'ün belirttiği üzere, Arendt'e göre kamusal alan şiddetten arındırılmış, yurttaşların eşitlik ve katılım çerçevesinde konuşma ve eylemde bulunabilecekleri yerlerde ortaya çıkmaktadır; uyumun, güvenin ve katılımın olmadığı durumlarda ise kamusal alandan söz edilememektedir. Sennett ise (1996), özel ve kamusal alan arasındaki sınırların muğlaklaştığını belirtmekte; günümüzde kamusal alanın özel alan modeli üzerinde biçimlendiğini ifade etmektedir. Tarihsel süreç içinde ele alındığında, 18. yüzyılda Avrupa kentlerinde hayat dolu olan kamusal alanlar, zamanla anlamını yitirerek yerini özel hayata bırakmıştır. Bu bağlamda kamusal alanlar, önceleri yaşanan mekanlardır; ancak, günümüzde sadece kişisel ilişkilerin kurulduğu gelip geçici yerlere dönüşmüşlerdir. Bireyler kendi özel dünyalarına çekilmişler; aynı şehirde yaşadığı "öteki" ile kurulacak ilişkilerden uzak kalmayı tercih etmeye başlamışlardır.

Habermas, Arendt ve Sennett'in düşüncelerinden yola çıkarak, kamusal alan kavramını sorgulayan Dacheux (2012)'e göre;

1. Kamusal alan, yurttaşların tartışabildiği, fikir sahibi olabildiği ve iktidarı uygulayacak kişileri seçmek için politik enformasyona eriştiği bir alandır. Kamusal alan aracılığıyla yurttaşlar kendilerini sadece yasalara uyum gösterenler olarak değil aynı zamanda yasa yapıcıları olarak hissederler.

2. Kamusal alan, farklı etnik dinsel cemaatlere ait olan bireylerin ortak politik bir topluluk oluşturmak amacıyla birbirleriyle ilişki kurmalarını sağlayan simgesel bir alandır.

3. Kamusal alan, kamusal sorunların görünür ve algılanabilir hale geldiği yerdir. Bu bağlamda kamusal alan aktörlere açık ve gelişme içindeki bir toplumsal yapıdır.

Dacheux'un ortaya koyduğu bu maddeler, politik kamusal alanı tanımlamakla beraber, kamusal alanın toplumu oluşturan farklı kesimlerden bireylerin hem birbirleri, hem de yöneticiler ile ilişki kurmalarını ve diyalog geliştirmelerini sağlayan bir araç olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, kamusal alanın

bireylerin aktif katılımı ile ortak iyi ve doğru üzerinde uzlaşma sağlanan bir alan olarak ele alınması ise, karar verme mekanizmalarının katılımcı süreçler doğrultusunda şekillendirilmesinde bu kavramın önemini ortaya koymaktadır. Bu anlamda kamusal alanın varlığı katılımcı süreçlerin yönlendirilmesinde de bir güce sahiptir. Yazarın ortaya koyduğu maddeler, çalışma kapsamında ele alınan katılım kavramı çerçevesinde aşağıdaki gibi yorumlanmaktadır.

1. Katılım kavramı doğası gereği yurttaşların bir arada bulunmalarını, tartışmalarını, karşılıklı iletişim içinde toplumu etkileyecek konular üzerinde fikir ve öneri sahibi olmalarını öngörmektedir. Dolayısı ile kamusal alan bireylerin katılımcı karar verme süreçlerini hayata geçirmelerinde, süreçteki iletişimleri, tecrübeleri ve kazanımları yoluyla bilgi sahibi olmalarında, yöneticilerin ve uzmanların kararlarının sorgulanmasında ve topluluk temsilcilerinin ortak akıl yürütülerek seçilmesinde önemlidir. Kamusal alanın varlığı ile yurttaşların rolü yöneticiler ve uzmanlar tarafından verilen kararları uygulamaktan, bu kararlar üzerinde söz sahibi olmaya doğru bir dönüşüm göstermektedir.

2. Katılımcı karar verme mekanizmaları, farklı görüşteki bireyleri bir araya getirerek, topluluk tarafından doğru olarak kabul edilen kararın uygulanmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ortak bir kararın çıkması ise kamusal alanda şekillenen ve paylaşılan görüşler ile ilgilidir. Bu anlamda kamusal alan hem ortak görüşe sahip olan bireylerin ilişki kurmalarını sağlayan hem de tüm bireyler için ortak iyi ve doğru olan üzerine fikir yürütmek amacıyla oluşan paylaşımcı bir ortama işaret etmektedir.

3. Katılım kavramı, kamusal alanda görünürlük kazanan sorunların kentin paydaşları tarafından çözümlenmesini gerektirmektedir. Bu sebeple kamusal alan, sorunların çözümünde rol alması gereken tüm aktörlerin aktif katılımına açık, katılımcı süreçler ile değişen ve gelişen bir karar verme mekanizmasına işaret etmektedir.

Kamusal alana dair yapılan bu değerlendirmeler, kamusal alan kavramının katılım olgusu ile kopmaz bir bağ içinde olduğunu göstermekte; hatta kamusal alanın var oluşunun aktif katılım aracılığıyla gerçekleşebileceğini belirtmektedir. Bu noktada kamusal alan ile kamusal mekan ilişkisinin ortaya konması gerekmektedir. Kanıpak (2007), kamusal alanın metaforik bir platform olduğunu; kamusal mekanın ise daha tanımlı ancak yine de henüz sınırları ve potansiyelleri tam belirlenmemiş olan bir kavram olduğunu söylemektedir. Diğer yandan Güney (2007) benzer şekilde,

kamusal alan ve kamusal mekan kavramlarını kesin bir sınırla ayırmanın mümkün olmadığı; iki kavramın birbirine karıştığı üzerinde durmaktadır. Madanipour (1996) kamusal alanın, kamusal mekanda gerçekleşecek olan toplumsal ve siyasal süreçlerin dönüşümü hakkında bilgi sağladığını belirtmektedir. Polat (2011)'in aktardığına göre Özbek (2004) ise kamusal mekanın, kamusal alan kavramının mekansal boyutunu ve sınırlarını sosyal ilişkiler, kurallar ve iletişim biçimleriyle birlikte vurgulayan bir kavram olduğuna değinmektedir. Bu bağlamda kamusal mekanların, salt fiziksel, sınırlı bir büyüklüğü değil; aynı zamanda toplumsal bir boyutu da ifade etmekte olduğu ve kamusal alanın fiziksel dünyadaki varlığını mümkün kıldığı görülmektedir.

Kamusal mekanlar, kenti oluşturan tüm bireylerin herhangi bir yaş, cinsiyet, etnik köken ve sınıf ayırt edilmeksizin kullanımına açık olan yapıları ve doğal çevrenin bütün parçaları ile ilişkili olan mekanlardır. Kentteki sokaklar, yollar, meydanlar, açık alanlar, parklar ve halkın erişiminin kısıtlanmadığı yapılar kamusal mekan kapsamına girmektedir. Kamusal mekanların göreceli olarak "halka ait" olma durumunu belirleyen üç temel bileşen bulunmaktadır.

1. Mülkiyet: Kamusal mekanların, kamu erkinin otoritesinde veya özel sektörün mülkiyetinde olma durumu ve tarafsız bir zemini yansıtmaması halka ait olma/olmama durumunu etkilemektedir. Halkın erişimin engellenmediği özel sektöre ait olan mekanlar kamusal kullanıma hizmet edebileceği gibi, giriş/çıkışın kontrol altında tutulduğu devletin mülkiyetindeki mekanlar ise kamusal olarak değerlendirilmeyebilir. Bununla birlikte, kamusal mekan toplumdaki herhangi bir zümrenin baskısı altında olmamalı; her görüşten insanın ve topluluğun kullanımına açık olmalıdır.

2. Erişilebilirlik: Halkın kamusal mekanlara girişinde herhangi bir kısıtlamanın olmaması gereklidir. Bu bağlamda, her ne kadar erişilebilirlik bireylerin giriş/çıkışlarının sınırlandırılmaması ile ilgili olsa da; bireylerin ücret ödeyerek ziyaret etme hakkına sahip olduğu mekanlar, örneğin bazı müze yapıları, kamusal mekan olarak değerlendirilmeyebilir.

3. Kullanım: Kamusal mekanlar, kentin farklı kesimlerinden bireyler ve gruplar tarafından aktif olarak kullanılabilir ve paylaşılabılır olmalıdır.

Kamusal ve özel mekanların kesin bir çizgi ile ayrılamadığı durumlarda, kentsel mekanların ve yapıların kamusal olma durumlarının farklı derecelerde ortaya çıktığının göz önünde bulundurulması gereklidir. Sözü edilen özellikler ile beraber, kamusal mekanlar üç kategori altında incelenmektedir.

1. Kamusal iç mekanlar: Kütüphaneler, müzeler gibi kamusal yapılar ve tren istasyonları, otobüs terminalleri, havaalanları gibi toplu taşıma tesisleri kamusal iç mekanları oluşturmaktadırlar.

2. Yarı kamusal dış ve iç mekanlar: Özelleştirilmiş kamusal dış mekanlar, üniversite kampüsleri, spor sahaları ile restoranlar, sinema ve tiyatrolar, alışveriş merkezleri gibi mülkiyeti özel sektöre ait yapılar yarı kamusal mekanlar olarak adlandırılmaktadırlar. Bu mekanlarda erişimin kontrol altında tutulması ve insan davranışlarının kontrol edilmesi gibi durumlar söz konusu olduğunda, kamusal olma durumu sözde kalmaktadır.

3. Açık kamusal kent mekanları: Kentte özel arazilerin arasında bulunan, meydanlar, parklar, sokaklar, yollar, kıyı şeritleri gibi kentsel dış mekanlar, açık kamusal kent mekanları olarak kabul edilmektedirler. Prensip olarak halkın tümünün özgürce erişebildiği açık kamusal kent mekanları aynı zamanda, kamusal mekanın en saf formu olarak da nitelendirilmektedirler (Carmona ve diğ, 2003).

Açık kamusal kent mekanları, kentlilerin toplandığı, birbirleriyle karşılaştıkları, bireysel ve topluluk olarak kendilerini ifade ettikleri, kentli kültürü yarattıkları, özgürlük ve toplumsal-davranışsal uzlaşma alanları oluşturmaktadırlar (Erdönmez ve Akı, 2005). Bu doğrultuda açık kamusal kent mekanları, kent yaşamının tüm paydaşlarının erişimine açık; bireylerin fiziksel, sosyal ve rekreatif ihtiyaçlarına cevap veren mekansal düzenlemeler olarak kabul edilmektedirler. Ayrıca kentin kültürünün ve kimliğinin bu mekanlarda edinilen deneyimler aracılığıyla bireylere aktarıldığı ve kent yaşamının dinamiklerinin de bu toplumsal mekanlarda var olduğu görülmektedir. Bu özellikleri ile açık kamusal kent mekanları, kamusal alan kavramı ile de doğrudan ilişkili olup; eleştirel bir söylem alanının oluşturulmasında mekansal ve sosyal boyutları ile hizmet vermekte ve toplumdaki demokrasi pratiğinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Bu bölümde incelenen araştırmalar, toplum yaşamının şekillendirilmesinde bu denli önem taşıyan açık kamusal kent mekanlarının tasarım süreçlerinin ve yeniden

düzenlenmelerine yönelik karar aşamalarının, kentsel yaşamı oluşturan bireylerden soyutlanmadan gerçekleştirilmesinin gerekliliğine işaret etmektedir. Nitekim bu konuda Harvey (2008) kent hakkı kavramına değinmekte; kentleşme süreçlerinin şekillendirilmesinde ortaklaşa bir gücün kullanılmasının en değerli insan haklarından biri olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla kentsel tasarımda katılımdan bahsedebilmek, açık kamusal kent mekanının iktidar ve yetki sahipleri tarafından tasarlandıktan sonra kentlilerin onayına ve kullanımına sunulması ile mümkün olamamaktadır. Katılımcı tasarım, kullanıcının tasarım sürecine en başından itibaren dahil edilmesi ile hayata geçirilebilir. Bu bağlamda, açık kamusal kent mekanlarının gerçek anlamda "halka ait" olmaları, tasarım sürecinde kentli katılımı ile sağlanabilir.

2.3 Açık Kamusal Kent Mekanlarının Tasarımında Katılım

Açık kamusal kent mekanlarının tasarımında katılımı irdelemek amacıyla, katılım konusunun üst ölçekten değerlendirilmesinin; dolayısı ile öncelikle planlama ve tasarım sürecinde katılımı incelemenin gerekli olduğu görülmektedir. Planlama ve tasarım sürecinde kullanıcı katılımının benimsenmesinde, 1960'larda ortaya çıkan toplum bilincinin, fiziksel çevrelerin şekillenmesinde determinist olmayan ve toplumdaki gelişmelere paralel olarak sürdürülebilir yeni bir yaklaşıma ihtiyaç duyması önemli bir gerekçe olarak gösterilmektedir (Bayazıt, 1982). Bu bağlamda, planlama ve tasarım sürecinde katılımın gündeme gelmesinde 1960'larda kentsel yenileme politikalarına karşı gösterilen toplumsal tepkiler önemli rol oynamıştır. II. Dünya Savaşı'nın ardından harabeye dönüşen Avrupa kentlerinin tarihi dokularının, kamu yapılarının ve düzensiz yerleşimlerinin yenilenmesi için geliştirilen politikalar, kentsel yenileme hareketlerinin başlangıcını oluşturmuştur. Bu anlamda uygulanan ilk kentsel yenilemeler 1950'li yıllarda sağlıklı olmayan yaşam koşulları barındıran çöküntü bölgelerinin yıkılarak temizlenmesi ve yeniden inşa edilmesi amacını taşımıştır. 1960'lı yıllarda ise tüm dünyada görülen hızlı endüstrileşme, kentleşme hareketlerinin artması, kentsel yenileme ve dönüşüm amacıyla uygulanan kentsel politikaların etkinliği ve yıkım eylemleri gibi kentli nüfusunun büyük çoğunluğunu etkileyen süreçler kamuoyunda karşıt görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu görüşler, yerel toplulukların yakın ilişkide oldukları çevrelerinde karşılaştıkları problemlerin çözümünde; onların da planlama ve tasarım sürecine dahil edilmesi fikrini desteklemiştir. Böylece kentsel politika uygulamalarının kentlilerden

soyutlanmadan gerçekleştirilmesi üzerine farklı çözümler üretilmesinin gerekliliğinin farkına varılmıştır. 1970'li yıllarda mahalle sakinlerinin, yaşadıkları çevrelerin yenilenmesi sürecinde söz sahibi olmaları ile planlama ve tasarım sürecinde katılımının ilk örnekleri uygulanmıştır (Özden, 2008).

Planlama ve tasarım sürecinde kentlilerin katılımının sağlandığı ilk örnekler, düşük gelirli kimselerin kendilerine özel planlama hedeflerini tanımlamalarına ve uygulamalarına olanak sağlamak amacıyla benimsenen farklı yaklaşımları içermiştir (Sanoff, 2006). 1968 yılında İngiltere'de Britanya İmar ve İskan Bakanlığı tarafından kurulan "Skeffington Komitesi" olarak da bilinen "Public Participation in Planning Committee" kentlilerin planlama ve tasarım sürecine dahil olmalarını sağlayan önemli bir resmi yaklaşımı ifade etmiştir. Benzer şekilde ABD'de 1960'lı yıllarda ortaya konan "Yoksulluk ve Model Kentler Programı", Fransa'da yerel yönetim planlama komisyonlarının kurulması ve merkezi yönetimin etki alanının daraltılması ile planlama ve tasarım sürecine halkın katılımının desteklenmesi, Hollanda'da 1951 yılında Maastricht kentinin koruma çalışmaları ile planlamanın kentli katılımına açık olmasının sağlanmaya başlaması, İsveç'te 1970 yılında yapılan belediye reformu ile "Building Act" programının yenilenerek kentlilerin katılımının desteklenmesi ve Almanya'da kurulan çeşitli komitelerin halkın planlama ve tasarım sürecine katılımının savunuculuğunu üstlenmesi; söz konusu süreçlerde halkın katılımına yönelik farklı çözümlerin uygulanmasını yürürlüğe koymuştur (Bayazıt, 1982).

Açık kamusal kent mekanları, daha önceki bölümde de değinilmiş olduğu gibi, kentin barındırdığı tüm paydaşların yararlanabileceği, kent yaşamının farklı kesimlerinin bir arada yer alabileceği, kentin kültürünü ve kimliğini bireylere aktaracak ve yapıları çevre içinde kentlilere nefes aldırarak, çeşitli rekreasyon aktiviteleri sunan mekansal düzenlemeler olarak kabul edilmektedirler. Bu mekanların tüm kentliler tarafından sahiplenilebilir olması için, herkesçe benimsenmesi ve kullanılabilir olması gerekmektedir. Kenti oluşturan tüm bireylerin, kamusal kent mekanlarını kentsel yaşamın temel hakkı olarak görmesi, onların tasarımında ve yeniden düzenlenmesinde fikir ve öneri sahibi olmaları da gerekmektedir. Nitekim, kentte yaşayan bireyler kent ile farkında olmasalar dahi sürekli bir etkileşim içindedir. Dolayısıyla kent, insanların davranışlarını ve yaşam biçimlerini değiştirebilecek niteliklere sahiptir (Ertan, 2008). Bu bağlamda, açık kamusal kent mekanlarının tasarım süreçlerinde yöneticiler ve tasarım uzmanları kadar halkın da

rol almasını sağlamak; toplumda demokrasi pratiğinin yerleşmesine de olanak verecek, kamunun kaygılarını ve değerlerini belirleyecek, paydaşlar arasında uzlaşmayı sağlayacak ve güvenilirlik inşa edecektir. Bir diğer açıdan katılım, uzmanların ürettiği teknik odaklı tasarım kararlarının yerel halkın yaşam biçimine göre uyarlanmasına fırsat vererek, kentsel mekan kalitesinin ve mekan performansının artırılmasında önemli bir etmen olarak görülmektedir. Nitekim, tasarım sürecine dahil edilen kentlilerin bu mekanları aktif olarak kullandığı ve koruduğu bilinmektedir (Kara ve Küçükerbaş, 2001).

Tasarım sürecinde halkın katılımını sağlamak ve katılımdan en üst düzeyde yararlanmak adına süreci biçimlendiren eleştirel bir çerçeve oluşturmanın gerekliliğine değinen Oktay (1990), farklı anahtar sorulara yanıt aranmasının sürecin başarıya ulaşmasını sağlayacağı görüşündedir. Bu sorular ve işaret ettikleri problem alanları aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

1. *Yaklaşım nasıl olacaktır?* Katılımcı kentsel tasarım süreçlerinin bir çoğunda, öncelikli olarak tasarımın düşük bir maliyetle tamamlanması ve onaylanması amaçlanmaktadır. Oysa ki, katılımcı bir yaklaşımın başarıya ulaşmasının ilk adımı, meslek uzmanının kullanıcı grubu ya da bireysel olarak kişiler ile iletişim kurmasıdır.

2. *Katılımcıların kimlikleri ve rolleri nelerdir?* Oktay; incelenen bir çok örnekte katılımcıların profesyonel ve profesyonel olmayanlar olarak ayrıldığını belirtmektedir. Tasarım süreçlerinde kararlar verilirken profesyonellerin kararlarının ön plana çıktığı, profesyonel olmayanların ise tasarım ekibiyle çalışarak, denetici bir rol üstlendiği görülmektedir. Bu konudaki bir diğer önemli nokta ise, tasarım sürecine katılım sağlayan kullanıcıların, profesyonellerden farklı olarak herhangi bir maddi karşılık almadan süreçte bulunmalarının istenmesidir. Dolayısı ile katılımcı bir sürecin başarıya ulaşmasını sağlamak amacıyla, profesyonel olmayanların da ayırdıkları zamanın karşılanması gerekmektedir.

3. *Katılımcı süreç ve kullanılan teknikler nelerdir? İnsana saygılı bir gelişme nasıl gerçekleştirilebilir?* Kentsel tasarım projelerinin tasarım süreçlerinde ortaya çıkan ürünün katılım yöntemleri ile süreç boyunca değişmesine ve gelişmesine izin vermek, katılımcıların tasarımcıların yaklaşımlarını başarılı ya da başarısız olarak değerlendirebilmelerini sağlamak önemli bir konu olarak gösterilmektedir.

4. *Ne gibi bir çevresel değişim gözlenmektedir?* Nihai tasarım ürünün yarattığı çevresel değişimin, katılımcıların tutum ve algılarıyla ne derece bağdaştığının incelenmesi, tasarımcıların göz ardı ettiği konulardan biri olarak görülmektedir. Bu sebeple; profesyonellerin, nihai ürünün değerlendirilme sürecinde, kullanıcıların beklentilerinin ne derece karşılandığını sorgulaması tekrarlanan yanlışlardan kaçınmaları adına önemli sayılmaktadır.

5. *Katılımcı bir yaklaşımın uygulanması sonucu nasıl bir sosyal/politik bir değişim ortaya çıkacaktır?* Oktay, tasarım sürecinde katılımcı bir yaklaşımın değerlendirilmesinde toplumsal ve politik değişimlerin analiz edilmesinin önemine değinmektedir. Bu değerlendirmede öne çıkan konulardan biri olarak, birçok katılımcı projenin kullanıcılarda artan bir çevre bilinci geliştirdiği belirtilmektedir.

Benzer şekilde Cogan ve diğ. (1986) tarafından da, başarılı bir katılım programının sahip olduğu genel nitelikler arasında; programın yasal bir ihtiyacı karşılamasının, amaç ve hedefleri açıkça ifade etmesinin, politik desteği yönlendirmesinin, karar verici yapıların tamamlayıcı bir parçası olmasının, yeterli fon, görevli ve zaman desteği almasının, ilgili veya etkilenen kesimi tanımlamasının ve katılımcılar için belirgin roller ve sorumluluklar tarif etmesinin gerekliliği üzerinde durulmaktadır.

Bahsedilen sorular ve araştırma alanları, tasarım sürecinde katılımcı bir yaklaşımın başarıya ulaşmasında izlenecek yolun belirlenmesinde oldukça önem taşımaktadır. Bu bağlamda iyi planlanmış bir katılımcı tasarım süreci, kullanıcıları otoritelerden bağımsızlaştıran ve paydaşların tümüne eşit haklar sağlayan bir araç olarak benimsenmektedir. Kullanıcıların aktif katılımı, bu sürecin demokratikleşmesine olanak sağlayarak, nihai tasarım ürününün meşrulaşmasına ve gelecekte doğacak sorunların çözümünde tüm paydaşların eşit sorumluluk duymasına fırsat verecektir. Buna ek olarak, tasarım süreçlerine aktif katılım, kullanıcıların çevrelerini tanıma seviyelerini arttırarak, tasarım sürecinden sonraki uygulama aşamalarında da yer almak istemelerini sağlayacak; işbirliğini destekleyecek ve toplum bağlarını kuvvetlendirecektir (Wulz, 1986). Bu bağlamda katılım, geleneksel tasarım sürecinin interaktif bir sürece evrilmesi ile, sürecin başından itibaren tüm paydaşları kapsayan bir şekilde etkileşimli bilgi alışverişine, danışmaya, uzlaşmaya ve nihai olarak eyleme dönüşecektir.

Burns (1979), tasarım süreçlerine katılım hakkında geliştirilmiş teorileri ve uygulamaları inceleyerek, katılımın benimsendiği süreçler hakkında farklı tespitlerde bulunmuştur. Bu tespitler aşağıda özetlenmiştir.

1. Tasarım problemlerinin çözümünde en iyi olarak nitelendirilebilecek bir çözüm yolu bulunmamaktadır (Peattie, 1968). Burns, tasarım problemlerinin çözümünde izlenen iki yoldan bahsetmektedir. Bunlardan ilki, projede kullanılacak olan malzemelerin seçimi, ekonomik veriler ve mevzuatlar gibi ampirik bilgileri içeren unsurlar; ikinci ise, bu unsurların yorumlanmasını, bölgedeki sanat anlayışının durumunu, alışlagelmiş yaklaşımları ve değer yargılarını içeren tutumlardır. Bu durumda, tasarım kararları doğası gereği karar vericilerin değerlerine bağlı olarak değişkenlik göstermektedir.

2. Uzmanların verdikleri kararlar, meslekten olmayanların verdikleri kararlardan daha iyi olmak zorunda değildir (Rittel, 1972). Kullanıcılar tasarım alternatiflerini inceleyebilmekte ve bu alternatifler içinden seçim yapabilmektedirler. Sürecin içerisinde yer alan mimar ya da planıcı, diğer katılımcılar gibi, kendi düşüncelerini, teknik bilgilerini aktaran ve çeşitli alternatiflerin sonucunu tartışan bir katılımcı olarak değerlendirilmelidir.

3. Tasarım süreçlerinin aşamaları saydam olmalıdır (Rittel, 1972). Meslek uzmanları ya da yöneticiler tarafından atılan adımlar ve göz önünde bulundurulmuş alternatifler, kullanıcıların tartışmalarına, görüşlerine ve önerilerine açık olmalıdır. Planlamanın ve tasarım kararlarının bileşenlerini anlayarak ve alternatifler arasında dolaşarak, kullanıcılar onlar için üretilene yanıt vermekten ziyade, kendi planlarını oluşturabilmektedirler. Bu şekilde nihai ürünün kullanıcılar tarafından anlaşılmış olması ve sonuç olarak da başarılı olması sağlanmaktadır.

4. Tasarım sürecine katılan tüm bireylerin ve paydaşların karar alma süreçlerinde bir forum aracılığıyla bir araya gelmesi, fikirlerin ifade edilmesi, uzlaşma sağlanması ve konuyla alakalı tüm bireyler tarafından kabul edilen kararların verilmesi adına fayda sağlamaktadır. Forumu, projeden etkilenecek halkın ve diğer paydaşların mümkün olduğunca katılım göstermesi, elde edilecek verilerin zenginleşmesine; bu şekilde tasarım ürününün güçlenmesine ve karşılıklı iletişim sayesinde kullanıcıların da kendileri hakkında daha çok şey öğrenmesine fırsat vermektedir.

5. Tasarım süreci daima değişen ve devam eden dinamik bir süreci ifade etmekte olup, tasarımın tamamlanması da sürecin nihai bir şekilde sonlandığını göstermemektedir. Tasarım ürünü yönetilmeli, yeniden değerlendirilmeli ve değişen ihtiyaçlara göre uyarlanmalıdır. Bu durumda, sürece katılım sağlayan kullanıcıların bu süreçlere de dahil olmaları gerekmektedir.

Göröldüğü gibi tasarım sürecinde katılım konusu, araştırmacılar tarafından uzmanlar ve uzman olmayan kullanıcılar arasındaki ilişkinin kurulmasında, sürecin başarılı bir şekilde yönlendirilmesinde, mevcut kaynakların katılımcıların lehine verimli bir şekilde kullanılmasında ve herkesçe benimsenen kararların verilmesinde benimsenmesi gereken bir yaklaşım olarak görölmektedir. Bununla birlikte, açık kamusal kent mekanlarının tasarımında katılım süreçleri değerlendirilirken, paydaşların sürece hangi aşamada dahil edildiği de önem kazanmaktadır. İdeal bir katılım süreci kentlilerin, tasarım, yapım ve projenin tamamlanmasından sonraki bakım ve koruma sürecinde de etkin bir şekilde rol almasını öngörmektedir.

Açık kamusal kent mekanlarının tasarımında katılım, idealize edilmiş bir süreçte sorunsuz olarak işleyebilir olmasına karşın; çoğu zaman farklı sebeplerden dolayı engellenebilmektedir. Katılımcı süreçlerin karşılaştıkları problemlerin başında, açık kamusal kent mekanların yoğun yapılı kent dokusu içinde sahip oldukları pazar payı gelmektedir. Açık kamusal kent mekanlarının, kentlerdeki yapılı evre arasında boşluk oluştırmaları öngörölrken, günümüzde bu alanların kendileri yapılı çevreye dönüştürölmektedir. Harvey (2003)'e göre bunun bir açıklaması mevcuttur. Kentleşme dinamikleri, sermaye birikim süreçleriyle doğrudan ilişkili olup, bu süreçlerde biriken sermayenin tekrar yatırıma dönüşmesinin mümkün olmadığı durumlarda, sermayenin büyük bir bölümü devlet ya da piyasa aracılığıyla kentsel yapılı çevreye yönlendirilmektedir. Bu durumda, kentsel mekan üretimi, tüketim için gerçekleştirilmekte; mekan üzerinden bireylere aktarılan en önemli unsur, onları daha fazla tüketime teşvik etmek haline gelmektedir. Böyle bir kentsel mekan yaratma pratiği içerisinde; pazar payının paylaşılması amaçlanmakta; aktörler tarafından açık kamusal alanların tasarımında katılım göz ardı edilmektedir. Dolayısıyla, kentliler ise tasarım sürecinin bir paydaşı olarak değil; onlara sunulan tasarımı tüketen birer nesne olarak görölmektedirler.

Sermayenin açık kamusal kent mekanlarının tasarımında etkin olmasının yanı sıra, iktidarın ve otoriter güçlerin de bu mekanlardaki toplumsal hareketleri kontrol

altında tutma isteği, tasarım sürecine yansımakta, kamusal mekanların denetlenebilir ve kullanıcılarının tek tip olmasını öngörmektedir. Bu sebeple, açık kamusal kent mekanlarının tasarımında katılımı engelleyici bir diğer unsur olarak, bu mekanların otorite karşısında güçlü bir kamusal alanın varlığını mümkün kılarak; kentsel toplumsal hareketlerin oluşmasında sahip oldukları potansiyel öne çıkmaktadır. Tasarım sürecinde katılım olgusu, doğası gereği farklı görüşteki bireylerin süreç boyunca bir arada karar vermesini, uzlaşmasını ve nihai üründen eşit şekilde faydalanmasını içermektedir. Bu durumda, açık kamusal kent mekanlarının tasarımında katılımın göz ardı edilmesi, çoğu iktidarın ve otoritenin müdahaleci ve arılaştırılmış kent mekanları yaratma pratiğine uygun düşmektedir. Kamusal kent mekanlarında bir araya gelemeyen kenttaşların bir kısmı bu mekanlardan dışlanmakta, kentin paydaşları arasında sınırlar oluşmakta ve kentlilerin beraber hareket etme tasarrufu gelişmemektedir. Nitekim, Lefebvre (1996)'ye göre, kentsel mekan üretme pratiği, güç ilişkilerinin bir sonucu olarak değil; ancak kent sakinleri tarafından kolektif istek ve beklentilere göre şekillendirildiği zaman, tüm bireyler kentin sunduğu olanak ve fırsatlardan eşit bir biçimde yararlanmakta ve kentle ilgili karar mekanizmalarında bir araya gelerek söz sahibi olmaktadır.

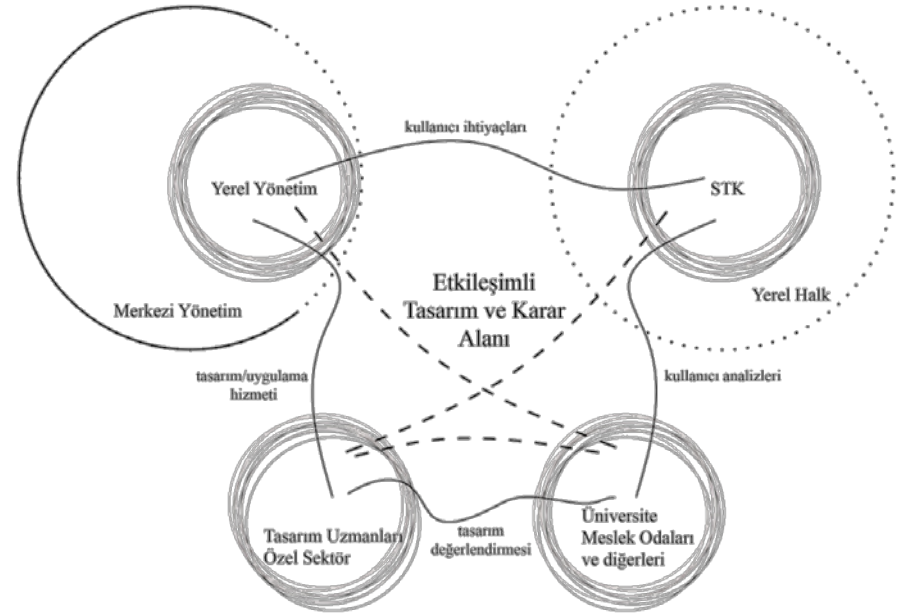
Açık kamusal kent mekanlarının tasarımında katılım süreçleri, bahsedildiği gibi farklı yönleri ile ortaya konulmaya çalışılmıştır. Katılımcı yaklaşımların planlanmasında ve etkin bir şekilde uygulanmasında, süreci şekillendiren aktörlerin katılım olgusuna yaklaşımları ve katılım düzeyleri ile yöntemleri de önemli görülmektedir.

2.3.1 Katılımı düzenleyici aktörler

Gelişmiş ülkelerde, açık kamusal kent mekanlarının tasarım süreçleri, farklı paydaşların süreç içerisinde üstlendikleri rollere göre değişen dinamik bir ilişki strüktürü ortaya koymaktadır. Geleneksel tasarım süreçlerinde paydaşlar arasındaki ilişkiler hiyerarşik bir şekilde sıralanırken, katılımcı bir yaklaşımda tüm paydaşlar eşit söz hakkına sahip olarak yatay bir iletişim ağı içerisinde sürece dahil olmaktadır (Sanders, 2002). Günümüzde kentsel mekanların planlama ve tasarım sürecinde rol alan aktörler arasında merkezi ve yerel yönetim temsilcileri, yatırım, inşaat, planlama ve mimarlık hizmeti sunan özel sektör temsilcileri, yarı kamusal temsilciler olarak nitelendiren üniversiteler, meslek odaları, vakıflar ve sendikalar;

sivil toplum kuruluşları (STK), sivil inisiyatifler ve yerel halk bulunmaktadır (Bayazıt, 1982; Esengil, 2010).

İdeal bir katılımcı tasarım sürecinde rol alan aktörler, süreci şekillendirirken birbirlerine farklı hizmetler sunmakta ve etkileşimli bir tasarım ve karar alanı oluşturmaktadırlar. Kamu sektörü olarak da adlandırılan merkezi ve yerel yönetim temsilcileri, yerel halka örgütlü bir katılım olanağı sunan STK'lar ve sivil inisiyatifler ile kullanıcı ihtiyaçlarının belirlenmesinde işbirliğinde bulunmakta; özel sektör temsilcileri olarak bilinen ve tasarım, planlama, inşaat uzmanlarından tasarım ve uygulama hizmeti almakta ve bu hizmet yarı kamusal temsilciler olan üniversite ve meslek odaları tarafından kullanıcı analizleri göz önünde bulundurularak, çevresel etki ve tasarım gibi farklı kriterler üzerinden değerlendirilmektedir (Şekil 2.3).

Şekil 2.3 : Katılımı düzenleyici aktörler ve ilişkileri.

Bayazıt (1982), aktörler arasındaki ilişkilere değinirken, verimli bir planlama-tasarlama sürecinde öncelikle, kullanıcının tanımının yapılması gerektiğine dikkat çekmektedir. Bu tanım yapılırken, planlama ve tasarlama ürününün içinde bulunduğu çevre toplulukları ve onun dıştan kullanıcıları ile tesadüfi kullanıcılarını da düşünmek; diğer bir deyişle ortalama bir kullanıcı tanımı yerine detaylı bir kullanıcı profili belirlemek önemli sayılmaktadır. Bu bağlamda, etkileşimli bir tasarım ve karar alanının oluşturulmasında tasarımın kimler için yapıldığının öngörülmesi ve söz konusu kullanıcıların bireysel olarak veya seçtikleri bireyler tarafından temsil edilerek sürece dahil edilmesi gerekmektedir.

Çalışma kapsamında, sözü edilen aktörler açık kamusal kent mekanlarının tasarım süreçlerinde katılımcı bir yaklaşımın benimsenmesinde yetki sahibi olarak değerlendirilmektedirler. Bu sebeple, ideal bir katılımcı tasarım sürecinde yerel yönetimlerin, STK'ların, planlama, tasarım ve uygulama uzmanlarının, üniversitelerin ve meslek odalarının yaklaşımlarının sorgulanması önem kazanmaktadır.

2.3.1.1 Kamu sektörü temsilcileri olarak yerel yönetimler

Yerel yönetimler yerel bir topluluktaki bireylerin ortak gereksinimlerini karşılayan, kamu mal ve hizmetlerini sağlayan , yerel halkın kendi seçtiği organlarca yürütülen kurumlardır (Ulusoy ve Akdemir, 2010). Yerel yönetim anlayışı demokrasi ve halk katılımı kavramları ile yakından ilişkilidir.

Demokrasi geleneksel anlamıyla halkın kendi kendisini yönetmesidir. Nüfusun yoğunlaştığı ve coğrafi sınırların genişlediği toplumlarda ise halk, temsili demokrasi yoluyla yönetime katılmaktadır (Geray, 1995). Bununla beraber günümüzde artan temsil krizleri, yönetsel gücün kötüye kullanılması ve azınlıkların hak ve özgürlüklerine gereken önemin verilmemesi gibi sebepler ile yerinden yönetim hareketleri ortaya çıkmış ve temsili demokrasi yerini adem-i merkeziyetçilik kavramı ile bağdaşan demokratik yerel kurumlara bırakmaya başlamıştır. (Eroğul, 1991). Yerel yönetimler günümüzde sözü edilen demokrasi anlayışının temel kurumları olarak görülmektedir. Dünyadaki demokrasi örnekleri incelendiğinde de, yerel yönetimlerin güçlü olduğu ülkelerde demokrasinin, dolayısı ile katılımın da gelişmiş olduğu görülmektedir. Demokrasi ve yerel yönetimler arasındaki ilişkinin zorunlu olduğuna değinen Mill'e göre bunun sebebi, halkın yerel yönetimlerde yer almasının demokrasinin kurulmasında ve yerleşmesinde okul görevi görmesidir (Mill, 2009). Bu şekilde, demokratik nitelik taşıyan yerel yönetimlerin varlığı ile sadece halkın değil; geleceğin politikacılarının ve devlet adamlarının da eğitilmesi mümkün olacaktır (Pustu, 2005).

21. yüzyılda ulus devlet anlayışının değişmesi ve küreselleşme olgusunun önem taşıması sonucunda yerel hizmetlerin sunumunda değişim ve dönüşümler yaşandığı görülmektedir. Yerel yönetimler, merkezi yönetim anlayışının tersine tabandan tavana doğru bir yönetim anlayışı benimsemekte, ülkelerin toplumsal, siyasal, kültürel ve ekonomik koşullarına göre farklı katılım yöntemlerini içermektedirler. Bu katılma biçimlerinin sağlanabilmesi için yerel yönetimlerin özerk olması, yapısının

ve işleyişinin kent halkına karşı sorumlu, saygılı ve duyarlı; halkın kararları etkilemesine ve denetimine açık, kenttaşların bilgi edinme hakkını kullanabilmesine olanak sağlayacak biçimde, saydam, demokratik bir yönetim yapısına sahip olması gerekmektedir (Yalçındağ, 1991).

Yerel yönetimler konumları gereği halka en yakın demokratik kurumlar olarak görülmektedirler. Bu bağlamda katılımcı bir yerel yönetim halka önemli kazanımlar sağlamakta, ancak bazı sorunlar ile karşılaşmaktadır. Bu sorunlar arasında yerel yönetimlerdeki koordinasyon eksikliği, yerel karar verme mekanizmalarının sınırlı bir kesimin elinde olması, hizmet sunum anlayışında yaşanan yapısal sorunlar, paydaşlar ile sürecin verimli yönlendirilememesi ve diyalog eksikliği, kentlilerin katılım konusunda yeterince bilinçlendirilmemesi ve yerel yönetimlerin merkezi yönetim ile politika yapma konusundaki becerileri bulunmaktadır (Şen, 2014). Yerel yönetimlerin yönetsel bağlamda katılımcı süreçlerden edindiği kazanımlar ve karşılaştıkları sorunlar benzer şekilde, açık kamusal kent mekanlarının katılımcı tasarım süreçlerinde de ortaya çıkmaktadır. Katılımcı tasarım süreçleri yerel halkı ve yerel yönetim temsilcilerini bir araya getirerek, halkın ihtiyaçlarının ve beklentilerinin anlaşılmasını ve bu gereksinimlerin yerel güç tarafından karşılanmasını sağlamaktadır. Yerel yönetimlerin katılımcı bir tasarım süreci planlarken, süreçte bulunan diğer paydaşlar ve yerel halk ile iyi bir düzeyde iletişim kurması ve işbirliğinde bulunması, halkın isteklerini ve düşüncelerini alınacak olan kararlara yansıtması ve halkı karşılaştılması olası güçlükler ve kısıtlamalar konusunda aydınlatması gerekmektedir (Bayazıt, 1982).

2.3.1.2 Sivil toplum kuruluşları (STK'lar)

Sivil toplum kavramı üzerinde bir çok tartışmanın süregeldiği ve bu kavramın tek bir tanımının yapılamadığı bilinmektedir. Bu bağlamda genel anlamıyla sivil toplum, devletten önce gelen, onun içinde yaşayan ama onunla özdeş olmayan; merkezi otoritenin baskı ve denetimden bağımsız, kendi başına özerk bir sürecin doğmasını sağlayan, bireylerin kendi arzularıyla oluşturdukları ortak bir yaşama işaret etmektedir (Banger, 2011; Çaha, 2006). Benzer şekilde sivil toplum kuruluşlarının (STK) da tanımının yapılmasında pek çok farklı görüş bulunmaktadır. Genel olarak STK'lar sivil yönetimi icra eden kurum ve kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır (Talas, 2011). Bununla beraber STK'lar, aynı zamanda 3. sektörü, gönüllü kuruluşları, hükümet dışı kuruluşları ve kar amacı gütmeyen kuruluşları da ifade etmektedir.

(Kabasakal, 2008). STK'lar yerel yönetimlerin işleyişlerinde, bireysel katılımı karşılaşılan sorunları çözmek amacıyla, örgütlü bir katılım olgusu sunan kuruluşlar olarak da görülmektedir (Okutan, 2008). Bu bağlamda STK'lar halkı ilgilendiren konularda bireylerin örgütlü olarak söz ve karar sahibi olmalarını sağlayan, onları yönetime dahil eden ve halk ile devlet arasındaki bağın, halkın lehine sürdürülebilmesinde rol oynayan kuruluşlardır.

Hükümet dışı organizasyonların kökenleri çok eskilere dayanması rağmen, bugünkü anlamıyla "Sivil Toplum Kuruluşu", kavramı ilk defa 1945 yılında Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda ifade edilmiştir (Kara, 2011). 1970'li yıllarda merkezi yönetimin güçlü olduğu devletlerde kamu uygulamalarının yukarıdan aşağıya uygulanması ile yerel unsurların etkisiz kaldığı anlaşılmış, 1980'li yıllarda ise yerelleşme hareketleri sonucunda bugünkü anlamda STK'ların, kamusal taleplerin gerçekleştirilmesinde işlerlik kazandığı görülmüştür. Tekeli (1999a), STK'ların işlerlik kazanmasında, ulus devlet yönetimlerinin oy çokluğuna dayanan mekanizmalarının, yurttaşların isteklerinin ancak kaba bir ortalama ile karşıladığını ve günümüz toplumlarında bunun kabul edilmediğinin üzerinde durmuştur. Bireylerin talepleri ile rejimin gerçekleştirebildikleri arasında "yurttaş açığı"nın olması, STK'ların ise bu açığı kapatmada işlev gördüğüne değinmiştir.

Sivil toplum kuruluşları arasında, dernekler, vakıflar, kulüpler, tüzel kişiliği olmayan düzenli topluluklar, iktidar alternatifi olmayan siyasal partiler, platform, inisiyatif, alternatif, girişim, ağ türündeki yapılar yer almaktadır. Bu kapsama göre meslek odaları STK'ların içerisinde yer almamaktadır. Bunun sebebi olarak da meslek odalarının, meslek temelli çıkar grupları olarak kabul edilmeleridir (Banger, 2011). Tekeli (1999a), bir çok farklı kurum ve kuruluşun, karmaşıklığa yol açacak biçimde STK olarak görüldüğünü belirterek, bu kuruluşların ayırt edici özelliklerini dört temel unsur üzerinden belirlemiştir.

1. STK'ların gönüllülük ve özel alandan fedakarlık yapılmasına dayandırılması: Bireyler gönüllülük kapsamında, zaman, maddi kaynak ve toplumsal ilişki gibi bir çok konuda fedakarlık göstererek bu örgütlere katılmaktadırlar.

2. STK'ların nihai amaçlarının topluma bir şey sunmak, toplumsal iyiye katkıda bulunmak olması, bu amaç için de hiç bir biçimde başkaları üzerinde iktidar

oluşturma arayışının bulunmaması: Sivil toplum girişimlerinin kamu alanı içinde hiç bir dayatma, baskı ve iktidar oluşturmaması gerektiğini belirtmektedir.

3. *STK alanında yatay ilişkilerin ön plana çıkması ve hiyerarşik ilişkilerin yadsınması:* STK'ların toplumdaki diğer gruplarla eşit ilişkiler kurması ve ortaklık oluşturmalarını sağlamasıdır. Bu ilişkiler demokrasinin güçlendirilmesi ile yakından ilgilidir.

4. *STK'ların açık ve belli bir konuda uzmanlaşmış (issue specific) olmaları:* STK'ların bu özelliği, sivil toplumun çatışmalı bir alan haline gelmesine engel olması ve toplumsal hareketlerin örgütlenmesi açısından önem taşımaktadır

STK'ların faaliyet alanları geniş bir ölçekte ortaya çıkmaktadır. STK'lar, kamuoyu oluşturma yoluyla bireylerin taleplerinin ifade edilmesine, taleplerinin dikkate alınmasında ve gerçekleştirilmesinde, farklı görüşteki bireyleri bir araya getirerek çoğulcu bir demokrasi kültürünün yerleşmesinde, hükümetin politikalarının toplum tarafından benimsenmesinde veya muhalefet edilerek yürürlükten kaldırılmasında ya da yeniden ele alınmasında görev yapmaktadırlar (Erözden, 1998).

Açık kamusal kent mekanlarının tasarım süreçlerinin katılımcı bir yaklaşımla ele alınmasında STK'ların faaliyetleri, yönetsel bağlamda üstlendikleri sorumluluklar ile benzerlik göstermektedir. STK'ların varlığı güçlü bir kamusal alan oluşturma ve katılım hakkının bu doğrultuda sorgulanması bakımından önemli görülmektedir. Bu sebeple katılımcı tasarım süreci konu ile ilgili tüm STK'ların sürecin içinde yer almasını öngörmekte, ya da farklı STK'ların konu ile ilgili kurduğu komisyonlarının ve yerel halk temsilcilerinin sürece dahil olmasını desteklemektedir. Kullanıcıların ihtiyaç, beklenti, düşünce ve sorunlarına dair bilgiye birinci elden sahip olma olanağına sahip olan bu örgütlerin süreçte yer alan diğer paydaşlar ile işbirliğinde bulunması, sürecin bir iktidar çatışmasına dönüşmesini önlenmesinde ve tasarım kararlarının yerel halkın lehine alınmasında önemli görülmektedir. STK'ların katılımcı tasarım sürecinde taşıdıkları bir diğer önemli sorumluluk ise, temsil ettikleri yerel halk grubunu süreçte alınan kararlar üzerinde etkili olmasını sağlamak olduğu kadar, onları süreç hakkında bilgilendirmek ve aydınlatmaktır.

2.3.1.3 Özel sektör temsilcileri olarak planlama, tasarım ve uygulama uzmanları

Bayazıt (1982), planlama, tasarım ve uygulama süreçlerinde rol alan meslek uzmanlarını, meslek sorumluluğunu taşıyan ve sahip oldukları değerlere ve dünya

görüşlerine göre en iyiyi yapmayı hedefleyen bireyler olarak tanımlamakta; ancak bu meslek uzmanlarının toplumsal ve teknolojik gelişmelerin sebep olduğu problemler karşısında yetersiz kalarak, yapılı çevreyi kullanıcılarından soyutlayarak şekillendirdiğinden söz etmektedir.

Tarihsel süreç içerisinde meslek adamlarının rolü incelendiğinde, 1960'lı yıllarda mimarlık mesleğinin toplum için rolünün sorgulandığı ve orkestra şefliği olarak tanımlanan meslek anlayışının reddedildiği görülmektedir. Bu yıllarda ABD'de ve Avrupa'da "toplum için tasarım merkezleri (community design centers)" oluşturulmuş; bu merkezler sayesinde düşük gelirli ve dezavantajlı kesimler planlama ve tasarım konularında sürece dahil olmaya başlamışlardır. Sosyal mimarlığın ilk uygulamaları olarak görülen bu merkezler, 1970'li yıllara kadar idealist tavırlarını korumayı sürdürmüş ve halkın haklarını savunmuş, onları karar alma mekanizmalarında temsil etmişlerdir. 1980'lerde ise, yaşanan ekonomik krizin etkileriyle finansman sağlamada zorluk çeken bu merkezlerin bir kısmı kapanmış veya ücret karşılığında hizmet veren danışmanlara dönüşmüşlerdir. (Toker, 2007).

Meslek uzmanlarının tasarım sürecinde katılımı desteklemek amacıyla bireysel olarak izleyebilecekleri yöntemleri değerlendiren Sanders (2002)'e göre, bu yöntemlerin büyük bir kısmı "kullanıcı için tasarım (design for user)" görüşü altında yer almakta ve kullanıcılar ile birebir çalışmayı içermemektedir. Bu anlamda benimsenen bir katılım yöntemi kullanıcılar ve uzmanlar arasında sadece bir ara yüz oluşturmakta, kullanıcıların ancak pasif olarak sürece dahil edilmesini sağlamakta ve etkileşimli bir tasarım alanı yaratamamaktadır. Kullanıcı için tasarım yaklaşımında meslek uzmanları sözlü iletişime ve gözleme dayalı veri elde yöntemlerini benimsemekte; kullanıcıların ihtiyaç ve beklentileri hakkında çıkarım yapmak durumunda kalmakta ve nihai tasarım kararlarını kendi yorumlarına bağlı olarak geliştirmektedirler. Tam ve aktif bir katılımcı tasarım sürecinde ise meslek uzmanlarının "kullanıcı ile birlikte tasarım (design with user)", diğer bir deyişle "işbirlikçi tasarım (collaborative design)" yöntemini benimsemeleri, kullanıcılar hakkında veri elde etmek ve kullanıcılar ile bilgi alışverişinde bulunmak amacıyla üretmeye-yapmaya dayalı yöntemlerden olan 3 boyutlu model sunumlarını, atölye çalışmalarını, kavramsal haritaların oluşturulmasını ve yorumlama tekniklerini benimsemeleri gerekmektedir.

Açık kamusal kent mekanlarının ideal katılımcı tasarım sürecinde, meslek uzmanlarının kullanıcılar ile işbirliğinde bulunması, yerel halkın bu mekanları kullanmasını ve korumasını sağlayacak, aynı zamanda uzmanlar ile toplumun ve toplum içindeki bireylerin iletişiminin artmasına fırsat verecektir. Nitekim Sanoff (2006) işbirlikçi tasarım yaklaşımını değerlendirirken, bu yöntemin topluluk bağlarını güçlendirdiği, kullanıcıların çevrelerine duydukları bağlılığı ve ait olma hissini arttırdığı ve katılım konusundaki motivasyonlarını yükselttiğinden söz etmektedir.

Günümüzde açık kamusal kent mekanların tasarım süreçlerinde en çok tartışılan konular arasında, planlama, mimarlık ve inşaat bürolarının meslek etiğine aykırı bir biçimde görev yapması, tasarım kararlarının bu mekanlarının soylulaştırılmasına ve kar amacı etrafında şekillendirilmesine zemin hazırlaması ve yerel halk katılımını da göz ardı etmeleri bulunmaktadır. Gelişmiş ülkelerde, meslek etiğini korumak ve bu tür sorunları çözmek amacıyla farklı yasalar uygulanmakta; kamu sektörünü, özel sektörü ve yerel halkı içeren farklı ortaklık modelleri teşvik edilmektedir. Bu bağlamda, özel sektör temsilcilerinin verimli bir kullanıcı katılımını sağlayacak yaklaşımlar ile kullanıcılar ile işbirliğinde bulunmaları, yerel yönetimler, STK'lar ve yarı kamusal temsilciler olan üniversiteler ve meslek odalarıyla ortaklıklar kurmaları önemli görülmektedir.

2.3.1.4 Yarı kamusal temsilciler olarak meslek odaları ve üniversiteler

Meslek odaları, mesleğin çıkarlarını koruyan, mesleki sorunların tartışılmasını sağlayan, bu sorunlara çözüm önerileri sunan ve meslek uzmanları arasında dayanışmayı sağlayan kuruluşlar olarak görev yapmaktadırlar. Bu bağlamda meslek odaları kente dair alınan kararların tartışıldığı bir kamusal alan da oluşturmakta; toplumun meslek üzerine enformasyon kazanmasını da sağlamaktadır. Meslek odalarının katılım olgusunu ele alışı özellikle büyük ölçekli kentsel projelerin yarattığı çevresel etkilerin yerel halkı nasıl etkileyeceğine dair öngörülerde bulunmaları ve farklı STK'lar ile işbirliğinde bulunarak sorunları yerel yönetimler ve kamuoyu ile paylaşmaları bakımından önemli görülmektedir. Bu konuda, Avrupa Birliği'ne üye olan ülkelerin, aday ülkelerin birçoğunun mimarlık örgütlerini üye olarak kabul eden Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE) tarafından 1995 yılında hazırlanan "White Book" (Beyaz Kitap) önemli bir belge olarak kabul edilmektedir. Beyaz Kitap'ta kentsel politikaların kent dokusunu şekillendirmedeki öneminin

üzerinde durularak, sürdürülebilir bir yapıyı çevrenin tasarlanmasında uzman olmayan kentli yurttaşların da katılımının gerekli olduğuna ve işbirliğinin önemine değinilmektedir (ACE, 1995).

Üniversiteler, toplumsal ve kentsel sorunları bilimsel veriler ile tartışan ve ideal çözüm stratejileri ortaya koyan akademik kurumlar olarak görülmektedirler. Açık kamusal kent mekanlarının katılımcı yaklaşımlar doğrultusunda tasarlanması sürecine üniversite temsilcilerini de dahil etmek söz konusu akademik araştırmaların pratiğe dönüştürülmesinde ve daha önceden hayata geçirilmiş katılımcı süreçlerin detaylı analizinde ve değerlendirilmesinde önemli taşımaktadır. Üniversitelerin sağladıkları bilimsel veriler, paydaşların üstlendikleri sorumluluk ve yetkilerin tartışılmasını, kullanıcıların sürece farklı aşamalarda ve yöntemler ile dahil edilmesinin olumlu ve olumsuz yönlerini, sonuç olarak da katılımcı bir tasarım sürecinin nasıl sağlıklı bir şekilde planlanması gerektiğini göstermektedir. Öte yandan, üniversiteler aynı zamanda geleceğin meslek uzmanlarının yetiştiği eğitim kurumlarıdır. Bu sebeple profesyonellerin meslek etiğine uygun davranmasının temelleri bu kurumlarda atılmaktadır. Gelişmiş ülkelerde ise mimarlık ve tasarım eğitimi veren birçok üniversite, bu nedenden dolayı meslek eğitiminin teorik ve uygulamalı olarak verildiği stüdyo çalışmalarında öğrencilerin, katılımcı tasarım yöntemlerini göz önünde bulundurmasını; yerel yönetimler ve STK'lar ile yerel halkın beklentilerini karşılayacak uygulamalı projelerde gönüllü olarak yer almalarını teşvik etmektedir.

2.3.2 Katılımın düzeyleri ve yöntemleri

Tasarım sürecinde benimsenen katılım yaklaşımlarının başarılı olmasını sağlamak için farklı yöntemler uygulanmaktadır. Bu yöntemler söz konusu sürecin koşullarına göre özgün olarak belirlenmekte, yapıyı çevrenin ihtiyaçlarına ve kaynaklarına göre geliştirilmekte ve kullanıcıları farklı katılım düzeyleri ile sürece dahil etmektedirler. Burns (1979)'e göre katılım yöntemlerinin etkinliği sağladıkları katılım düzeyleri üzerinden ölçülmeli, katılım düzeyleri de kullanıcıların süreçte edindikleri deneyimler üzerinden değerlendirilmelidir. Bu deneyimler farkında olma, algılama, karar verme ve uygulama olarak dört farklı kategoride incelenmiştir.

1. Farkında olma, belirli bir çevrenin gerçekliğini keşfetmek veya tekrar incelemek üzerine kazanılan bir deneyimdir. Katılım sürecinde yer alan bireyler, değişiklik

önerilen çalışma alanında edindikleri "farkında olma deneyimi" sayesinde aynı dili konuşmaya başlamaktadırlar.

2. *Algılama*, çevrenin veya durumun hakkında farkındalık kazandıktan sonra, onun sosyal, kültürel ve ekonomik yanlarını anlamayı gerektirmektedir. "Algılama deneyimi" katılımcıların birbirleriyle olan paylaşımını arttırmaktadır. Böylece katılımcıların anlayışları, amaçları ve beklentileri tasarım için bir kaynak oluşturmakta, gizli kalan konuların projeyi daha sonraki aşamalarda karışıklığa sürüklemesi önlenmiş olmaktadır.

3. *Karar verme*, değişiklik önerilen çevre veya durum üzerinde çalışmayı içermektedir. Katılımcılar kendi belirledikleri önceliklere göre, fiziksel tasarımlar üzerinde çalışmaktadırlar. Bu tasarımlar profesyonellerin çeşitli alternatif planları ve nihai planı geliştirmesi için bir kaynak oluşturmaktadır.

4. *Uygulama* ise Burns tarafından, katılımcı bir sürecin başarıya ulaşmasında tamamlayıcı bir adımı tanımlamaktadır. Katılımcı projelerden birçoğu, ilk üç deneyimi tamamladıktan sonra kötü bir şekilde sona ermektedir. Bunun nedeni olarak birçok süreçte, katılımcıların sorumluluklarının bu aşamada tamamlanmış olarak kabul edilmesidir. Ancak, uygulama aşamasında da katılımcıların projeye dahil olmalarının ve uzmanlar ile birlikte projenin sonuçlarını görmelerinin gerektiği belirtilmektedir. Bunu sağlamak için de katılımcıların ne istediklerini paylaşımlarının yeterli olmadığı, katılımcıların projenin nasıl, ne zaman ve kimler tarafından yapılması gerektiğine karar vererek bu sorumluluğu da taşımaları gerektiğinin üzerinde durulmaktadır.

Wullz (1986), tasarım süreçlerinde katılım düzeylerini pasif katılım ve aktif katılım olarak ayırmaktadır. Pasif katılımın en uç noktası, kullanıcıların fikirlerinin uzmanlarca değerlendirilmediği durumları, aktif katılımın en uç noktası ise uzmanların fikirlerinin kullanıcılar tarafından az çok saf dışı bırakıldığı durumları ifade etmektedir. Bu iki ucun bir araya gelmesi, uzlaşmanın sağlanması ve uzmanların ve kullanıcıların rollerinin süreç içinde net bir şekilde tanımlanması gerekmektedir. Benzer şekilde Bayazıt (1982) katılımı pasif ve aktif olarak ayırmış ve kullanılan yöntemlerin istenilen katılım düzeyi ile ilişkili olduğundan söz etmiştir. Bu bağlamda ortaya konan katılma tipleri temsili, eğitilerek, danışılarak, tartışmalı, oylamayla ve eylemle katılmalıdır.

1. *Temsili katılma* kullanıcı gruplarının nüfus olarak fazla olduğu durumlarda, bu grupları seçtikleri topluluk liderleri ile sürece dahil etmeyi öngörmektedir. Temsili katılımın en büyük tehlikesi olarak, kullanıcıların çıkarlarını korumak adına seçilen bu liderlerin, sürecin ilerleyen aşamalarında kendi çıkarlarını ön planda tutma ihtimallerinin olması gösterilmektedir.

2. *Eğitilerek katılma* kullanıcılara katılma eylemini gerçekleştirmelerine yönelik konu ile ilgili teknik ve toplumsal konularda eğitim verilmesini kapsamaktadır. Bu katılma tipinin eleştirilmesindeki ana neden, verilen eğitiminin kullanıcıları manipüle edebilmesi ve kullanıcıların kararlarının süreci yönlendiren uzmanların kararları doğrultusunda oluşturulabilmesini sağlamasıdır.

3. *Danışılarak katılma* özellikle kullanıcılara katılma hissini vermek amacıyla kullanılan, ancak kararın önceden uzmanlarca verildiği ya da danışmanın kararı nasıl etkilediğinin çoğu zaman tam olarak belirtilmediği katılma tipini ifade etmektedir. Bu katılma tipi ayrıca genellikle kamuoyu yoklamasının yapıldığı durumlarda halkın olası tepkilerini öğrenmek amacıyla kullanılmaktadır.

4. *Tartışmalı katılma* tipinde uzmanlar kullanıcılar ile bilgi alışverişinde bulunmakta, konu ile sorunları kullanıcılar ile çözümlemeye çalışmaktadırlar. Bu tartışmaların sonucunda halkın kararı uzmanlarca uygulanırsa, bu katılma tipi tam bir katılıma doğru evrilmektedir.

5. *Oylamayla katılma* kullanıcıların seçimlerini ve kararlarını referandum benzeri oylama sistemi ile sürece aktarmasını içermektedir. Oylama sisteminin güvenilir olması, azınlık durumundaki kullanıcı gruplarının oylamanın sonucunda temsil edilmesi gerekmektedir.

6. *Eylemle katılma* tipinde kullanıcı gruplarının, sivil toplum kuruluşlarının veya derneklerin toplantılar düzenlemesi, sergiler açması, farklı yayımlarda bulunmaları öngörülmektedir. Bu eylemlerde kentlilerin aktif bir şekilde rol alması katılımın artmasına da fırsat verecektir.

Bahsedilen katılım tipleri ve düzeylerine ulaşmak için, tasarım süreçlerinde farklı yöntemler benimsenmektedir. Bu yöntemler, değişiklik önerilen çevreyi kullanan toplulukları bilgilendirmekten, bu kullanıcı topluluklarını yetkilendirmeye doğru değişkenlik göstermektedir (IAP2, 2007) (Şekil 2.4).

	Katılım Düzeyi				
	Bilgilendirme	Danışma	Dahil Etme	İşbirliği	Yetkilendirme
Halk Katılımın Amacı	Kamunun objektif bir şekilde bilgilendirilmesini sağlamak; problemi, alternatifleri, fırsatları ve çözümleri anlamasına yardımcı olmak	Kamunun analizler, alternatifler ve kararlar hakkındaki tepkilerini öğrenmek	Halkın endişelerinin ve isteklerinin anlaşıldığını ve dikkate alındığını gösteren bir süreç boyunca halk ile çalışmak	Alternatiflerin geliştirilmesinin ve tercih edilen çözümlerin tanınmasının her aşamasında halk ile ortak çalışmak ve işbirliğinde bulunmak	Nihai kararların halk tarafından verilmesini sağlamak
Halka Vaat Edilenler	Halkı bilgilendireceğiz.	Halkı bilgilendireceğiz, endişelerini ve isteklerini dinleyeceğiz ve dikkate alacağız. Elde ettiğimiz verilerin kararı nasıl etkilediğini halka bildireceğiz.	Halkın endişe ve isteklerini alternatiflerin geliştirilmesinde doğrudan kullanacağız, elde ettiğimiz verilerin kararı nasıl etkilediği konusunda halka geri bildirimde bulunacağız.	Halkın önerilerini çözüm sürecinde dikkate alacağız, mümkün olan en yüksek seviyede halkın kararlarını uygulayacağız.	Halk tarafından verilen kararı uygulayacağız.
Örnek Yöntemler	Özetler, Web Siteleri, Açık Evler	Halk Toplantıları, Anketler, Odak Gruplar ile Çalışma	Atölye Çalışmaları, Müzakereci Oylama	Halk Öneri Komiteleri	Halk Jürileri, Halk Seçimleri

Şekil 2.4 : IAP2'nin halk katılım spektrumu (2007).

Katılımcı tasarım süreçlerinde kullanılacak olan yöntemlerin tablodakiler ile sınırlı kalmadığını, süreç boyunca farklı şekillerde tek başlarına veya beraber uygulandıklarını ve her yöntemin farklı kazanımları ve riskleri olduğunu göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bu bağlamda tabloda sözü edilen yöntemlerin temel özellikleri açıklanmaya çalışılmıştır.

1. **Özetler:** Konu ile ilgili özet niteliğindeki gazete ilanları, çeşitli broşürler, raporlar ve reklamlar süreç hakkında halkı bilgilendirmeyi ve bilginin hızlı bir şekilde paylaşılmasını hedeflemektedirler. Bu yöntemin güçlü tarafı olarak kısa sürede çok kişiye ulaşılması ve konu ile ilgili farkındalık oluşturulması gösterilmektedir. Diğer taraftan, projeden etkilenecek olan kesimdeki bireylerin bu materyalleri okumama veya dikkate almama olasılıkları bulunmaktadır.

2. *Web Siteleri:* Günümüzde internet ortamının yaygın bir biçimde kullanılması web siteleri sayesinde bilginin aktarılmasını hızlı ve kolay bir şekilde sağlamaktadır. Web sitelerinde yer alan basın açıklamaları, dijital materyaller ve farklı linkler bilginin yayılmasına katkıda bulunmaktadır. Bu yöntemde önemli olarak gösterilen nokta, ulaşılmak istenen kesimin interneti aktif olarak kullanıp kullanmadığının tespitinin iyi bir şekilde yapılmasının zorunluluğudur.

3. *Açık Evler:* Bu yöntem kullanıcı olarak belirlenen kesimin belirlenen bir ortamda bir araya gelmesini, projeden beklentilerini ve proje hakkındaki yorumlarını aktarmasını öngörmektedir. Projenin uygulanacağı arazinin buluşma noktası olarak seçilmesi, gezilmesi, burada projeyi anlatan bir serginin düzenlenmesi, önceden hazırlanmış broşürlerin ve kitapçıkların dağıtılması ve daha sonra uzmanlarca değerlendirilmek üzere katılımcıların anket türü geri bildirim formları doldurması, açık ev yönteminden en üst seviyede yararlanılmasını sağlamaktadır.

4. *Halk Toplantıları:* Bu yöntemde benimsenen yaklaşımlar arasında halkın ve projeyi yürütücü diğer paydaşların katılımını öngören panellerin, brifinglerin ve forumların düzenlenmesi, kullanıcı olarak belirlenen kesim için kolaylıkla erişilebilir bir konumda teknik danışma ofislerinin kurulması gösterilmektedir. Paneller, brifingler ve forumlar özellikle kısa zaman diliminde pek çok bilginin ve yorumun paylaşılmasını, halkın beklentilerinin anahtar aktörler olarak da bilinen yerel yönetimlere ve tasarım uzmanlarına ulaştırılmasını sağlamaktadırlar. Teknik ofislerin de kurulması, bilgi almak ve yorumda bulunmak isteyen kentlilerin günlük aktivitelerinin yanı sıra konu ile ilgili zaman ayırmasına ve bu ortamlarda bir araya gelmelerine katkıda bulunmaktadır.

5. *Anketler:* Kendi içinde birçok farklı tekniği barındıran bu yöntemin benimsenmesinde kullanıcı grubunun nüfusu etkili olmaktadır. Genel olarak, geniş çaplı bir araştırma ve veri elde etme yöntemi olarak kullanılan anketlerde çoğu zaman internet siteleri ve bu amaçla oluşturulmuş telefon hatlarından yararlanılmaktadır. Bir çok farklı topluluktan geri bildirim almayı sağlayan bu yöntemin eleştirilmesindeki ana konu, kullanıcılarla yüz yüze görüşmeyi içermemesi ve kullanıcıların neler düşündüğünün bilinmeden salt yanıtlar üzerinden değerlendirmenin gerçekleştirilmesidir. Bu sebeple nüfusu az kullanıcı gruplarını içeren anket çalışmalarının birebir görüşmeleri içerek şekilde düzenlenmesi, anketin

yanı sıra, yarı yapılandırılmış görüşme tekniklerinden de faydalanılması önem kazanmaktadır.

6. Odak Gruplar ile Çalışma: Kullanıcı grubundan seçilen bireyleri ve projenin ortaklarından olan yerel yönetim temsilcilerini ve uzmanları bir araya getirmeyi amaçlayan bu yöntemde, konu ile detaylı görüşmeler ve çalışmalar yapılmaktadır. Kullanıcı grubundan bireylerin seçilmesi konusu, özellikle hedef topluluğun nüfusunun çok olduğu durumlarda, sadece belirli kesimin temsil edilmesi riskini ortaya çıkarmaktadır. Bu sebeple odak grupları oluşturulurken, kullanıcı toplulukları tarafından seçilmiş topluluk liderlerinin ve temsilcilerinin de grup içinde yer alması önem kazanmaktadır.

7. Atölye Çalışmaları: Katılımcı bir tasarım sürecinde atölye çalışmaları, paydaşları ve kentlileri bir araya getirmesinden, ortak bir çalışma alanı yaratmasından ve süreç sonunda tasarım ürünlerinin ortaya konmasından ötürü önemli sayılmaktadır. Atölye çalışmalarında öneri getirilecek olan alana ait fotoğraflar, kolajlar, maketler ve üç boyutlu dijital simülasyonlar üzerinden çalışılmaktadır. Bu yöntem hayata geçirilmeden önce, çoğu zaman tasarım uzmanı olmayan katılımcıları meslek hakkında bilgilendirmek amacıyla eğitim seminerleri de düzenlenmektedir. Bu şekilde katılımcıların gözlem, ifade etme ve yorumlama becerileri geliştirilmekte, tasarım aşamasına en yüksek düzeyde katkıda bulunmaları sağlanmaktadır. Atölye çalışmalarında uzmanların dikkate alması gereken konulardan biri olarak, kullanıcı gruplarının küçük gruplara ayrılması; bütüncül olarak organize edilen çalışmalardan kopmaları gösterilmektedir. Nitekim bu durum sürecin sonunda ortaya çıkan tasarım ürünlerinden memnun olmayan pek çok grubun oluşmasına neden olmaktadır.

8. Müzakereci Oylama: Bu yöntemde, geliştirilen önerilerin kullanıcılar tarafından oylanması esas alınmaktadır. Müzakereci oylamada benimsenen temel yaklaşım, tasarım ürününün oy çokluğu ile seçilmesinden ziyade, oy birliği ile seçilmesidir. Bu şekilde kullanıcılar arasında derin bir kutuplaşmanın oluşmaması ve seçilen üründen büyük bir çoğunluğun memnun kalması sağlanmaktadır. Oylama sonucunda kutuplaşmanın varlığı saptanırsa, söz konusu tasarım ürünleri üzerinde tekrar çalışılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

9. *Kentli Öneri Komiteleri:* İşbirlikçi bir sürecin gelişmesinde, hedef kullanıcı grupları tarafından oluşturulan öneri komiteleri, sürecin sadece yöneticiler ve uzmanlar tarafından yönlendirilmesinin önüne geçmekte; bu şekilde kullanıcılar tarafından alınacak kararların, kullanıcıların lehine ve daha hızlı bir şekilde verilmesini sağlamaktadır. Bununla birlikte kentli öneri komitelerinin varlığı, kamunun değerlerini öğrenmek, sivil toplum kuruluşları ile ortak bir çalışma alanı yaratmak ve kullanıcı grupları arasında uzlaşmayı sağlamak bakımından da önemli sayılmaktadır.

10. *Halk Jürileri ve Halk Seçimleri:* Süreç boyunca geliştirilen önerilerin ve tasarım ürünlerinin bu yöntem ile kullanıcı grupları tarafından oluşturulmuş jüriler tarafından değerlendirilmesi ve eleştirilmesi öngörülmektedir. Bu şekilde uygulanan ve halkın en üst düzeyde aktif olarak rol aldığı bir katılımcı tasarım süreci, yöneticilerin ve uzmanların seçim konusunda karar verme yetkilerini halka devrederek, halkın seçiminin dikkate alınmasını ve seçilen ürünün uygulanmasını gerektirmektedir. Halk jürilerinde ve seçimlerinde karşılaşılan problemlerden biri olarak gösterilen şiddetli anlaşmazlıkların çözülmesinde ise, yetkinin devredildiği kullanıcı gruplarının liderlerine ve temsilcilerine önemli sorumluluklar düşmektedir (IAP2, 2007).

2.4 Katılımcı Yönetim Biçimi Olarak Yönetişim

Açık kamusal kent mekanlarının tasarım sürecinde sözü edilen aktörler ve kentliler arasındaki ilişkileri düzenleyen; paydaşların eşit söz hakkı ve karar verme gücüne sahip olmasını öngören ve katılımcı bir yönetim biçimini ifade eden yönetim kavramı önem kazanmaktadır. Yönetişim kavramının ilk kez kullanıldığı belge 1989 yılında Dünya Bankası tarafından yayımlanan "Sub Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth; A Long Term Perspective Study" Raporu'dur (World Bank, 1989; Güler, 2005). 1970'li yıllarda önerilen neoliberal politikalar sonucunda, devletlerin küçültülmesi, özelleştirmeler, piyasa dostu ve girişimci devlet politikaları benimsenmeye başlanmıştır. 1990'lı yıllarda ise ekonomik krizler, işsizlik ve yoksulluk gibi sorunlar bu politikaların eleştirilmesine neden olmuştur. International Monetary Fund ve World Bank gibi uluslararası kuruluşlar bu politikaların başarısızlığını reformların etkin şekilde gerçekleştirilmemesinden kaynaklandığı belirtmişler; "Kriz Sonrası Uyum Programları"nı gündeme getirerek, hiyerarşik ve bürokratik özelliklere sahip olan devletin, yeni süreçle beraber farklı bir kamu

işletmeciliğini esas alan bir yaklaşımla yönetilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu yönetim farklılığı ise yönetimden yönetişime geçişi sağlamıştır (Kerman ve diğ., 2011). Bu konu ile ilgili Tekeli (1999b), tüm dünyada yaşanan sanayi toplumundan bilgi toplumuna, Fordist üretimden esnek üretime, ulus devletler dünyasından küreselleşmiş dünyaya ve modernist düşünceden post modernist düşünceye geçişlerin; yönetimin meşruluğunu sağlayan koşulları aşındırdığını ve yeni yönetim arayışlarının ortaya çıkması ile de yönetişimin benimsendiğini söylemektedir.

Yönetişim kavramı bu sebeplerden ötürü, 1990'lı yıllardan sonra kamu literatürüne girmiş ve uluslararası örgütlerin raporlarında sıklıkla kullanılmıştır. Yönetişim kavramının hukuka, siyasi bilimlere, kamu yönetimine, işletmeye ve uluslararası ilişkilere değin uzanan geniş bir çerçeve ile ilgili olması ve yerel, ulusal ve küresel ölçeklerde uygulama alanı bulması, onun tek bir tanımının yapılamamasına sebep olmuştur (Bayramoğlu, 2005). Bununla beraber yönetişim kavramı kamu yönetimi içerisinde düşünüldüğünde, niteliği değişen devlet-yurttaş ilişkilerini açıklamakta kullanılmaktadır (Sobacı, 2007). Yönetişimi tanımlarken yönetim ile arasındaki farktan söz eden Tekeli (1999b)'ye göre; yönetim tek özneli, merkezi ve hiyerarşik bir iş bölümüne sahip olan ve kaynakları ve yetkileri kendinde toplayan bir sistemdir. Yönetişim ise insan haklarına dayalı performans ölçütlerini gerçekleştiren, çok aktörlü, desantralize ve ağsal ilişkiler içinde, toplumdaki aktörleri yapabilir kılan ve kaynakların yönlendirilmesini kolaylaştıran bir anlayış olarak tanımlanmaktadır.

Avrupa Komisyonu'nun 2002 yılında, AB ülkelerinde karar alma süreçlerinin daha katılımcı ve çoğulcu olmasını desteklemek amacıyla hazırladığı "Yönetişim Üzerine Beyaz Kitap" başlıklı belgede iyi yönetişimin temel ilkeleri kabul edilmiştir (Toksöz, 2008). Komisyon bu ilkelerin AB üyesi devletlerdeki demokrasi ve hukukun işleyişine destek olmakla birlikte, ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde de geçerli olacak şekilde hazırlandığını belirtmektedir. Bu belgede iyi yönetişimin temel ilkeleri *açıklık, katılımcılık, hesap verebilirlik, etkinlik ve tutarlılık* üzerinden değerlendirilmektedir.

Açıklık, vatandaşların anlaşılabilir bir dil ile bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmekte; Katılımcılık, politika oluşturulmasında, uygulanmasında ve aradaki süreçlerde katılımcı bir yöntem uygulanması gerektiğine değinmekte ve sivil toplumu demokratik meşruiyeti sağlayan bir araç olarak değerlendirmekte;

Hesap verebilirlik, yasama ve yürütme süreçlerinde üstlenilen rollerin açıklığına ve karar alma sürecine katılan tüm aktörlerin daha açık ve sorumlu davranmasının altını çizmekte;

Etkinlik, politikaların geçmiş deneyimlerin de dikkate alınması ile oluşturulmasını ele almakta;

Tutarlılık ise, politika ve eylemlerin tutarlı ve kolay anlaşılabilir olmasının zorunluluğunu vurgulamaktadır (CEC, 2001).

Özer (2006) tarafından, belirtilen maddeleri de kapsayacak şekilde yönetişimin özellikleri aşağıdaki gibi açıklanmaktadır.

1. Ekonomik, sosyal ve politik öncelikler yönetişimi katılımcılık, saydamlık ve hesap verebilirlik ilkelerinin merkezine koymaktadır. Yönetişim, bu öncelikler konusunda uzlaşma sonucunda ortaya çıkmaktadır.
2. Seçilmiş görevlilerin değişen rolleri bağlamında; yönetişim, yöneticilerin fonksiyonlarının mevcut olandan daha az önemli olduğuna işaret etmektedir. Bunun sonucunda ise ağırsal ilişkilerin gelişimi önem kazanmaktadır.
3. Yönetişim, katılım bağlamında; yetki devirlerinin gerçekleşmesini, şeffaf politikaların belirlenmesini ve uygulanmasını desteklemektedir. Günümüzde sivil toplum örgütleri aracılığıyla bu yetki devrinin etkinleştirilebildiğinin üzerinde durulmaktadır.
4. Demokrasi sorunlarının çözümünde, örgütlerin yönetişimi kendilerinin üretmesi gerekmektedir.
5. Saydamlık, yönetişimin temel özelliklerinden biri olarak, kolektif çıkarların korunmasında, suiistimallerin ortaya çıkarılmasında ve önlenmesinde uygulanan mekanizmalardan biridir.
6. Yeni liderlik anlayışı kapsamında öne çıkan özellikler arasında kamu çıkarlarını gözetten bir temsilci olmak, diyalog ve işbirliği oluşturma becerisine sahip olmak, halka karşı ise yönetişim sürecinde eğitici ve yetiştirici olmak bulunmaktadır.
7. Yönetişimde benimsenen temel unsurun genel olarak, demokratik sorumluluğun sağlanması olduğu belirtilmektedir. Demokratik sorumluluk çerçevesinde sebep olma ve idare gücünün ayırt edilmesinin ve bireyselleştirilmesinin sorunlu ve karmaşık bir süreç olduğundan da bahsedilmektedir.

1992 yılında Birleşmiş Milletler (BM) tarafından düzenlenen Yeryüzü Zirvesi sonunda, yönetim ile de ilişkili Rio Bildirgesi ve Gündem 21 Eylem Planı oluşturulmuştur. 1996 yılında yine BM tarafından düzenlenen Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı ile Yerel Gündem 21'in önemi vurgulanmıştır. Yerel Gündem 21 kapsamında, sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanabilmesi amacıyla yerel yönetimlerin katılımcı bir model doğrultusunda, kentteki aktörler ile işbirliğini destekleyen düzenlemelere gidilmesinin gerekliliği üzerinde durulmuştur (UN, 1996). Nitekim, günümüzde Yerel Gündem 21'in uygulandığı kentlerde, yerel yönetim temsilcilerinin, STK'ların ve iş dünyasından birçok temsilcinin bir araya gelerek meclisler oluşturduğu ve bu meclisler yoluyla da yönetişimin desteklendiği görülmektedir (Kerman ve diğ, 2011).

BM Binyıl Bildirgesi de yönetişim kavramının üzerinde durulduğu bir belgedir. Bu bildirmede "İnsan Hakları, Demokrasi ve İyi Yönetişim" başlığı altında demokrasinin ve insan haklarının kopmaz ilişkisine değinilmekte; bireylerin katılımını sağlayacak geniş kapsamlı süreçlerin oluşturulmasının gerekliliği üzerinde durulmaktadır (UN 2000, Madde 5). Yönetişim ile ilgili bir başka uluslararası sözleşme ise Aalborg Taahhütleri'dir. Bu belgede yerel yönetimlerin yönetişimi desteklemek amacıyla, karar mekanizmalarına tüm sektörlerden paydaşları ve yerel halkı davet etmelerinin, kararların şeffaf, denetlenebilir ve açık şekilde verilmesinin, farklı kentlerdeki yerel yönetimler ve belediyeler ile işbirliğine gidilmesinin önemli olduğu belirtilmektedir (ESCTC, 2004; Bölüm 1).

Sözü edilen belgelerde görüldüğü gibi yönetişim, çok aktörlü bir karar verme mekanizmasına işaret ettiğinden dolayı, halkın karar verme sürecine katılımına da özel bir anlam yüklemektedir. Bu doğrultuda yönetişim katılımcı bir kamu yönetimine, güçlü bir sivil toplumun varlığına ve aktif yurttaşlığa da işaret etmektedir. Bununla beraber yönetişim, yerel yönetimlerin ve STK'ların yerelde hizmet sağlamayı amaçlayan ortak hedeflerinin gerçekleştirilmesinde benimsenmesi gereken ideal bir yönetim modeli olarak görülmektedir. Dolayısı ile vatandaşa hizmet veren en yakın kuruluşlar olarak görülen yerel yönetimlerin ve STK'ların çalışmaları daha da önem kazanmaktadır. Yerel yönetimlerin, halkın bilgilendirilmesinde, talep ve ihtiyaçlarının saptanmasında ve tepkilerinin değerlendirilmesinde STK'lar ile ortak çalışması gerekmektedir. Yerel yönetimler tarafından sunulan hizmetlerde ve politikalarda STK'ların desteğinin alınması, uygulama sürecinin verimli geçmesini ve

sonucun tüm paydaşlar tarafından değerlendirilmesini sağlamaktadır. Diğer yandan STK'lar, yerel yönetimlerin hizmetlerinin sınırlı kaldığı alanlarda gönüllü projelerde bulunarak mevcut durumun iyileştirilmesinde katkıda bulunmaktadır. Aktörler arasındaki bu işbirliği, iktidarın halk ile de paylaşılmasının, halkın da bu süreçlere etkin katılım sağlamasının ve toplumsal sorunların çözümünde sorumluluk almasının önünü açmaktadır (Zengin, 1999).

Yönetişim kavramı kentlilere örgütlü katılım imkanı sunan STK'ların işlerliğinde önem taşımaktadır. Buna göre seçilmiş yöneticiler, genel kurul, denetim kurulu ve gönüllü üyeler arasındaki ilişkiler hiyerarşik bir düzende değil; yatay bir ağ içerisinde yer almalıdır. Yönetişim, karar, yönetim ve denetim süreçlerinde tüm paydaşların katılımını desteklemede, hedeflere ulaşmak amacıyla görüşme ve uzlaşma ortamlarının yaratılmasında ve kuruluşun diğer kuruluşlarla ilişkilerini düzenlenmesinde de benimsenmesi gereken bir yöntem olarak görülmektedir. Bu doğrultuda STK'larda yönetim, yetkilerin, sorumlulukların ve kaynakların paylaşımını teşvik etmekte, yönetim kurulunun kolaylaştırıcı ve düzenleyici rolünü ön plana çıkarmakta, merkezi planlama anlayışının yerine katılımcı stratejik planlamanın tercih edilmesini sağlamaktadır (Banger, 2011).

Açık kamusal kent mekanlarının tasarımında yönetişimin ele alınması, tartışma kültürünün oluşturulması ve aktörlerin süreçte eşit söz sahibi olmasını desteklemesi bakımından önemi görülmektedir. Tekeli (1999b)'nin belirtmiş olduğu gibi bu kavram, toplumdaki aktörlerin ve bireylerin gereksinimlerinin algılanmasında ve çözüme ulaştırılmasında eylemde bulunmaları, kendi kendilerini yönlendirme kapasitesine sahip olmaları ve sorumluluk almaları ile yakından ilişkili kabul edilmektedir. Dolayısı ile yönetim açık kamusal kent mekanlarının katılımcı süreçler doğrultusunda tasarlanmasında otorite sahibi yerel yönetimlerin, STK'ların, meslek uzmanlarının, meslek odalarının ve üniversitelerin işbirliğine işaret etmekte; karar alma mekanizmalarında kentlilerin de aktif bir rol üstlenmelerinin önünü açmaktadır.

3. KATILIMI DESTEKLEYEN ULUSLARARASI VE ULUSAL YASAL DÜZENLEMELER

Avrupa'da ve dünyanın birçok ülkesinde daha nitelikli kentsel ve kırsal yaşam oluşturmak üzere yerel yönetimlerin hizmet alanlarında ve yönetim şekillerinde yeni anlayışlar ve yöntemler geliştirildiği görülmektedir (Esengil, 2010). Yerel yönetimlerin etkin çalışmalarının sağlanması için, bu kuruluşların karar verme süreçlerinde halkın katılımından faydalanmalarının ve STK'lar ile işbirliğinde bulunmalarının gerekli olduğu önemli bir konu olarak belirtilmektedir. Bu süreçlerin demokratik bir şekilde gerçekleşmesini öngören yönetim modeli olarak ise, bu çalışmanın temelini oluşturan kavramlardan biri olan ve katılımcı bir yönetim biçimini ifade eden yönetişim öne çıkmaktadır.

Bu bölümün ilk kısmında uluslararası platformlarda katılım olgusunun nasıl ele alındığını gösteren belgeler tanıtılmış ve Türkiye'nin ise bu belgeleri nasıl karşıladığı belirtilmiştir. İkinci kısımda ise katılım olgusuna yaklaşım, Türkiye özelinde ulusal düzeyde geçerliliği olan kanunlar bazında değerlendirilip incelenmiştir.

3.1 Uluslararası Platformlarda Katılımı Destekleyen Yasal Düzenlemeler

Uluslararası platformlarda yerel yönetimlerin ve STK'ların rolüne ilişkin farklı belgeler kabul edilmiştir. Bu belgelerin ortak yanını merkezi yönetimin desantralizasyonu, sağlıklı ve sürdürülebilir insan yerleşimlerinin sağlanması ve çevresel ve kentsel sorunlar ile mücadele oluşturmaktadır. Söz konusu olan belgelerin yurttaşların kentsel karar mekanizmalarına aktif katılımlarını desteklediklerini, yerel yönetimlerin çalışma prensiplerini yerindenlik ilkesi doğrultusunda düzenleyerek yetki ve görevlerini belirledikleri ve STK'ların işlevlerini artırdığı görülmektedir.

3.1.1 Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Bu belgelerden yerel yönetimlerde ve kentsel katılımı reform yaratan, 1985 yılında Avrupa Konseyi (COE) tarafından yayımlanan ve 47 ülkeden 43'ünün onay verdiği

"Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı"dır. 1988 yılında resmen yürürlüğe giren Şart, yerel hizmetlerin yurttaşların faydalarını gözeterek yerel yönetimlerce sağlanmasının gerekliliğine değinen ve bu şekilde yerel yönetimlerin yetkilerini geçmişe göre önemli derecede arttıran ilkeler bütünü olarak kabul edilmektedir. Bu Şart'a göre, yerel yönetimlerin demokratik yapısının korunması gerektiği belirtilmekte ve vatandaşların kamu yönetimine katılma hakkının üye devletlerce güvence altına alınması sağlanmaktadır (Saki, 2011).

Şart'ta halk katılımını destekleyen maddeler arasında, yerel birimlerin yönetsel hakkının halk tarafından seçilmiş üyelerden oluşan meclisler tarafından kullanılması (Madde 3, paragraf 2), yerel makamları ilgilendiren konulara ilişkin planlama ve karar süreçlerinde ve dağıtılan kaynakların tahsisinin nasıl yapılacağı konusunda kendilerine zamanında ve uygun biçimde danışılması (Madde 4, paragraf 6 ve Madde 9, paragraf 6) ilkeleri ön plana çıkmaktadır (COE, 1985). Türkiye Şart'ı 1992 yılında bazı maddelerine çekince koyarak kabul etmiştir. Bu çekinceler hakkındaki tartışmalar özellikle son yıllardaki siyasi konjonktürün bir parçası olarak görülen çözüm süreci, demokrasi paketi ve yeni anayasa hazırlıkları boyunca süregelmektedir. Hukuksal olarak bu çekincelerin kaldırılmasında herhangi bir engel bulunmamasına rağmen, Türkiye bu konuda henüz siyasi bir adım atmamıştır (Sertesin, 2013).

2009 yılında imzaya açılan "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na Yerel Yönetimlerin İşlerine Katılma Hakkına İlişkin Ek Protokol"de ise yerleşik yabancıların da yerel halkın sahip olduğu haklardan yararlanmaları ve bu yolla yerel topluluklarla bütünleşmeleri sağlanmak istenmiştir (Köşger ve Haktankaçmaz, 2011). Bununla birlikte yerel halkın katılma hakkını kullanmasını teşvik etmek amacıyla danışma süreçleri, yerel halk oylamaları gibi yöntemleri de içeren, bu hakkın tanıtılmasını sağlayan çeşitli bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması gerekliliğinden bahsedilmiştir (COE, 2009; Bölüm 2). Türkiye bu Protokol'ü imzalamamıştır.

3.1.2 Avrupa Kentsel Şartı ve Avrupa Kentsel Şartı 2

Yerel yönetimlerin söz konusu katılımcı model doğrultusunda çalışmalarını destekleyen diğer bir adım olarak, Avrupa Konseyi tarafından düzenlenen ve 1992'de kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı öne çıkmaktadır. Şart'ta kabul edilen maddelerin

temelini, 1980-1982 yılları arasında Avrupa Konseyi tarafından düzenlenen halk ve yerel yönetimlere yönelik "Kentsel Rönesans için Avrupa Kampanyası" kapsamında geliştirilen politikalar oluşturmaktadır. Avrupa Kentsel Şartı diğerlerinden farklı olarak hükümetlerin değil yerel yönetimlerin imzasıyla kabul edilmiştir.

Şart'ta fiziki çevrenin iyileştirilmesi, mevcut konut stokunun iyileştirilmesi, yerleşmelerde sosyal ve kültürel olanakların yaratılması ve toplumsal kalkınma ve halk katılımının özendirilmesi olmak üzere dört ana madde üzerinde durulmaktadır. Halk katılımı, Kent Yönetimi ve Kent Planlaması İlkeleri'nde yer alan haklar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (COE, 1992).

1. Yerel politik yaşama halkın katılımını temin için; halk temsilcilerini, özgür ve demokratik olarak seçebilme hakkı:

Yerel demokrasilerde karar verme yetkisi seçilmiş temsilciler aracılığıyla sağlanacaktır. Bu temsilciler yöre halkının refahı için politikalar, programlar ve projeler geliştirerek bu yetkiyi kullanacaklardır. Bu hak, yerel politik temsilcilerin seçiminde sosyo-ekonomik farklılık gözetmeksizin tüm kentlilerin seçime katılma hakkının garantiye alınmasını sağlamaktadır.

2. Yerel politik yaşamda etkin bir katılım için; halkın yerel, politik ve idari yapılarda belirleyici olması gereği:

Yerel seçilmiş temsilcileri genel yetki haklarına sahip olduklarından dolayı belirli aralıklarla seçmenlerine danışarak önemli kararların alınmasında halkın yönetim mekanizmasına katılmasını sağlamak zorundadır. Bu temsilcilerin özel bir sorun veya politika söz konusunda olduğunda ise halk referandumuna başvurmaları gerekmektedir.

3. Toplum geleceğini etkileyecek her tür önemli projede halka danışma gereği:

Seçilmiş temsilciler yönetim ve planlama kararlarında halkın ortağı konumundadır. Bu sebeple, halkın kararların alınması ve uygulanması aşamalarında bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bunun gereği olarak danışma süreçlerinde tarafsızlık, halkın kamu dokümanlarına özgürce erişmesini sağlamak, projeleri yerinde tanıtmak, resmi bültenler yayınlamak ve gönüllü kuruluşların önemini kabul etmek ortaya çıkmaktadır.

4. Kent yönetimi ve planlamasının; kent karakteri ve özel niteliklerine ilişkin yeterli bilgiye dayandırılması:

Yerleşimleri diğerlerinden ayıran özellikler olan kimliği, bölgesel ilişkileri, konumu, nüfusu, tarihi, işlevi gibi özelliklerini etkileyen önerilerin geliştirilmesinde ve kararların verilmesinde tek bir meslek veya tek bir birim öncelikli olmamalıdır. Bu kararların verilmesi, kentin özelliklerini, potansiyelini, aktivitelerini, gelişme kapasitelerini ve kaynaklarını kapsayan analizleri içeren güncel bilgilere dayandırılmalıdır.

5. Yerel politik kararlarını; uzmanlardan oluşacak ekiplerce gerçekleştirilecek kentsel ve bölgesel planlara dayandırılması:

Yerel politik kararlar, kent ve bölge planlama uzmanlarınca kapsamlı ve güncel bilgiler doğrultusunda hazırlanmış farklı seçenekler üzerinden tartışılmalıdır. Öneriler kent gelişmesi, korunması ve sürdürülebilir kalkınma gibi farklı stratejileri bir araya getiren veriler olarak kabul edilmelidir. Önerilerin analiz edilmesi, uygulandıktan sonra ise değerlendirme süreci, politik kabul edilebilirliği ve üst düzey kararlara uygunluğu sağlayacaktır.

6. Karar verme sürecinin sonucunda ortaya çıkan politik tercihlerin anlaşılabilirliği ve hayatiyeti:

Politik otoritelerin kararları, verilerin değerlendirilmesi, alternatiflerin simülasyon teknikleri ile incelenmesine ve kaynakların korunmasına dayandırılmalıdır. Aynı zamanda bu kararlar toplum tarafından kabul edilebilir ve toplumu harekete geçirecek kadar gerçekçi olmalıdır.

7. Gençlerin toplum yaşamına katılımının yerel yönetimlerce sağlanması

Geleceğin kentlileri olan gençlerin kent yaşamına katılmaları teşvik edilmelidir. Bu kapsamda gençlere fırsat eşitliğinin sağlandığı, yerel gençlik politikalarının oluşturulduğu platformlar oluşturulmalıdır.

Görüldüğü gibi "Avrupa Kentsel Şartı", yerel yöneticilerle kentlilerin kent yönetiminde ve planlanmasında paydaş konumunda olduklarını belirten farklı ilkeleri benimsemektedir. Bu durumda toplumu etkileyecek her projede halk katılımının sağlanması ve yerel yönetimlerin halka karşı sorumluluklarının ve yetkilerinin değerlendirilmesinin önemi ön plana çıkmaktadır.

"Avrupa Kentsel Şartı"ndan sonra, 2008'de kentlerin küresel ve yerel sorunlarının artması, ekonomik büyümelerinin ve kültürel değişimlerinin hızlı bir kentsel yaşam yaratması sonucunda, ilkinde belirtilen maddeleri yeniden tanımlayan ve güncelleyen "Avrupa Kentsel Şartı 2: Yeni Bir Kentlilik için Manifesto" kabul edilmiştir. Bu Şart'ta da halkın kentsel politikalarda yer almasının önemi ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlayacak daha ileri bir düzeyde halkla dayanışma ilkelerinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Avrupa ülkelerinde görülen genel seçimlere düşük katılma oranları, oyların kutuplaşması ve siyasete yönelik ilginin azalması siyasal temsil krizine işaret etmekte, bu kriz ile mücadelenin de yerel düzeyde gerçekleşmesi gerektiğine değinilmektedir. Kentlilerin çoğunluğunu kolektif kentsel siyasal projeleri desteklemeye yönlendirmek için, yerel yönetim temsilcilerinin halkın anlayabileceği şekilde ortak kentsel projeler yardımıyla onları harekete geçirmeleri önemli bir nokta olarak belirtilmektedir. Bunu sağlamak amacıyla halkın katılımını doğrudan teşvik eden halk meclislerinin oluşturulması ve yerel referandumların yaygın biçimde düzenlenmesi gerekli görülmektedir. Bu Şart'ta bunlara ek olarak ayrıca bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak e-demokrasi platformlarının oluşturulmasının demokratik bir seferberlik sağlayacağından da bahsedilmektedir (COE, 2008). Türkiye'de bu Şart'ları imzalayan bir yerel yönetim henüz bulunmamaktadır. Buna rağmen Avrupa Birliği tam üyelik sürecinde ülkemizdeki yerel yönetimlerin de bu belgeyi onaylaması istenecektir.

3.1.3 Habitat Konferansları ve Yeryüzü Zirvesi

Yerel yönetimlerin ve kentlilerin katılımının sürdürülebilir ve yaşanabilir kentler yaratılmasındaki rolünün belirlenmesinde Birleşmiş Milletler (BM) tarafından düzenlenen Habitat Konferans'ları ve "Yeryüzü Zirvesi" önemli birer mihenk taşı olarak görülmektedir. İlki 1976 yılında Vancouver'da düzenlenen Habitat Konferansı'nın eylem planları arasında halk katılımına rehberlik edecek özel bir bölüm ayrılmıştır. Bu bölümde halk katılımının kentsel planlama stratejilerinde, uygulamalarında ve kent yönetiminde kaçınılmaz olduğu vurgulanmakta; siyasi, sosyal ve ekonomik karar verme süreçlerinde katılımın, yönetimin tüm aşamalarında gerekli olduğu belirtilmektedir. Bunun yanı sıra halk katılımının yalnızca bilgi aktarımından ibaret olmadığı, halkın karar verme süreçlerinde kazanacağı eğitim ve formasyonun öneminden de bahsedilmektedir (UN, 1976; Madde E).

Habitat I'n ardından BM tarafından 1992 yılında Rio'da düzenlenen ve "Yeryüzü Zirvesi" olarak da bilinen "Çevre ve Kalkınma Konferansı" ile sürdürülebilir kalkınma tüm insanlığın 21. yüzyıldaki ortak hedefi olarak benimsenmiş, bu hedefe ulaşmak için de "Gündem 21" başlıklı küresel ortaklı bir Eylem Planı oluşturulmuştur (Emrealp, 2005). Gündem 21 Eylem Planı BM Üyesi 21 ülke tarafından kabul edilerek, sürdürülebilir kalkınma hedefine ulaşmada daha önceki yaklaşım ve politikaların yetersiz kaldığına, bu nedenle de toplumsal ögeler arasındaki işbirliğine ve halk katılımına dikkat çekmektedir (Üzan, 1999). Gündem 21'in başarıyla uygulanmasından hükümetler sorumlu tutulmakta, bununla beraber yerel yönetimlerin ve hükümet dışı diğer organizasyonlar olarak STK'ların etkin biçimde görev alması gerekliliğine de değinilmektedir. Bu doğrultuda yerinden yönetim anlayışının güçlendirilmesi, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arası işbirliğinin geliştirilmesi ve halkın etkin katılımının sağlanması gibi öncelikler belirlenmiştir. Programda yer alan "Gündem 21'in Desteklenmesinde Yerel Kurumların İnisiyatifleri" bölümünde belirtilen amaçlar şu şekildedir:

1. 1996 yılına gelindiğinde, her ülkedeki yerel kurumların çoğu kendi nüfusları ile bir danışma süreci üstlenmiş ve topluluk için "yerel bir Gündem 21" konusunda konsensus sağlamış olmalıdırlar. Bu amaç doğrultusunda yerel halk ile katılımcı bir süreç başlatılmış ve her kentin kendine özgü Yerel Gündem 21 konusu oluşturulmuştur.
2. 1993 yılına gelindiğinde, uluslararası topluluk, yerel kurumlar arasında gittikçe artan bir işbirliğini hedefleyen bir danışma süreci başlatmış olmalıdır. Bu amaca ulaşmak için uluslararası ölçekte yerel yönetimler arasındaki işbirliği güçlendirilmiştir.
3. 1994 yılına gelindiğinde, şehir derneklerinin temsilcileri ve diğer yerel kurumlar deneyim ve bilgi değiş tokuşunu zenginleştirmek amacıyla, işbirliği ve koordinasyon düzeylerini arttırmış olmalıdırlar. Bu amaç doğrultusunda ise farklı yerel yönetim birimleri arasında eşgüdüm ve işbirliği sağlanmasına yönelik adımlar atılmıştır.
4. Her ülkedeki yerel kurumlar, kadınların ve gençliğin karar verme planlama ve uygulama süreçlerinde temsil edilmesini sağlama amacına yönelik programlar uygulamak ve izlemek konusunda teşvik edilmelidirler (UN, 1992; Bölüm 28). Bu hedefe ulaşmak amacıyla yerel yönetimlere özel bir görev yüklenmiş; kadınların ve

gençlerin yerel yönetimin katılımcı süreçlerine dahil oldukları farklı yerel platformlar ile işbirliği yapmalarının önemi üzerinde durulmuştur. Bunların yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının sürdürülebilir kalkınma alanında can alıcı rolüne değinilmiş, hükümetler tarafından teşvik edilmelerinin önemli olduğu belirtilmiştir (UN, 1992; Bölüm 27).

Bu amaçlar doğrultusunda Gündem 21'in temel yaklaşımında katılım ve ortaklık ilkelerinin benimsenmiş olduğu görülmektedir. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, hükümetler ve hükümet dışı kuruluşların işbirliğinde bulunmaları ve halkın etkin katılımının sağlanması bu ilkelerin gerçekleştirilmesinde ön şart olarak kabul edilmektedir. Belirlenen stratejilerin ulusal düzeyde verimli uygulanması amacıyla BM Kalkınma Programı tarafından "Kapasite 21" oluşturulmuştur. Bu vakıf fonu gelişmekte olan ülkelere maddi olarak yardımcı olmak için kullanılmıştır (Arar, 2002).

1996 yılında BM tarafından İstanbul'da düzenlenen Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı, "Yeryüzü Zirvesi"nin yönetsel anlamda çığır açan temelleri üzerinde konumlandırılmıştır. "Kent Zirvesi" olarak da bilinen Habitat II Konferansı, sürdürülebilir kentlerin yaratılması ilkesi altında yerel yönetimlerin Yerel Gündem 21 ile olan bağlarının altını çizmiştir. Habitat Gündemi'nde yer alan yerel yönetimlerin ve STK'ların etkinliği hakkındaki maddelerin içeriği aşağıdaki gibidir.

1. Topluluk gruplarının, kadınların, yerli insanların, yaşlıların ve özürülülerin karar verme sürecine katılmalarının önemi üzerinde durulmuş, bu grupların da katılımının sağlanması amacıyla özel stratejilerin geliştirilmesi ve özel sektörün de dahil olduğu tüm taraflarla işbirliğinin sağlanması vurgulanmıştır (UN, 1996; Madde 103).

2. Yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve topluluk kuruluşlarının uluslararası birliktelerinin ve yerel yönetimlerin kapasitelerinin güçlendirilmesi, sürdürülebilir insan yerleşmeleri konusunda bu toplulukların ortaklıklar kurması desteklenmiştir (Madde 211).

3. Söz konusu birlikteliklerin etkin ortaklıklarını güçlendirmenin hükümetlerin görevi olduğunun ve Yerel Gündem 21 inisiyatifleri de dahil olmak üzere tüm katılımcı mekanizmaların geliştirilmesinde ve kullanılmasında gerekli çabanın gösterilmesi üzerinde durulmuştur (Madde 213).

4. Ortaklık ve katılım ilkeleri ile her ülkenin yasal yapısı içinde, demokratik yerel otoritelerin vasıtasıyla desantralizasyonunun teşvik edilmesinin ve özerk yapılarına saygı gösterilmesinin önemi belirtilmiştir (Madde 12).

5. Kent Zirvesi'nde aynı zamanda iyi yönetim kavramı üzerinde durularak yerel yönetimlerin hesap verebilirliğinin, saydam yönetimi benimsemelerinin ve denetlenebilir olmaları gerektiğinden bahsedilmiştir (Madde 228).

Habitat Konferansları ile sürdürülebilir kalkınma amacıyla her kentte Yerel Gündem 21 programlarının oluşturulması, Türkiye'de de kent konseylerinin kurulmasını sağlamıştır. Bu bağlamda birinci aşamada "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi" hazırlanmıştır. Bu projeyi takiben, ikinci aşama olarak 1998 yılında "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Uygulamaya Geçirilmesi Projesi" geliştirilmiştir. Üçüncü aşama olarak ise 2001 yılında, Yerel Gündem 21'lerin bir programa dönüşmesi sağlanmıştır. Bu program ise daha sonra oluşturulan kent konseylerinin farklı gönüllü meclislerinin çalışmalarıyla desteklenmiştir (BBB, 2007a).

3.1.4 Binyıl Bildirgesi

BM'nin yerel yönetimleri ve halkın katılımını desteklediği bir adımı ise BM Binyıl Bildirgesi'nde görülmektedir. 2000 yılında New York'ta 189 ülkenin Devlet ve Hükümet Başkanlarının katılımıyla yeni bin yılda küreselleşmenin tüm insanlık için olumlu bir güce dönüştürülmesi amacı benimsenmiş, ortaklık konusuna değinilmiş ve yerel yönetimlere ve sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düştüğü belirtilmiştir. Bu görevlerin büyük bölümü aynı zamanda Yerel Gündem 21 süreçlerinin de ortak hedefleri arasında gösterilmiştir (Emrealp, 2005). BM Binyıl Bildirgesi'nde ülkeler her bireyin katılımını sağlayacak daha geniş kapsamlı siyasal süreçler doğrultusunda ortak çaba harcamaya davet edilmiştir (UN, 2000; Bölüm 5).

3.1.5 Aalborg Şartı, Lizbon Eylem Planı ve Aalborg Taahhütleri

Avrupa'da bazı ülkelerin yerel yönetimleri Yerel Gündem 21 hedeflerinin etkin şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla Aalborg sürecini başlatmışlardır. Bu sürecin sonunda 1994 yılında Avrupa Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar Konferansı düzenlenerek, Aalborg Şartı katılan yerel yönetimler tarafından kabul edilmiştir. Bu Şart, Yerel Gündem 21 çerçevesinde sürdürülebilir kentlere ve kasabalara ulaşma

yolunda yerel yönetimler arasında işbirliğine işaret etmiştir (Tağmat, 2009). Bu Şart'ta sürdürülebilir kentler yaratılmasında anahtar aktör olarak yurttaşların ve toplumun etkin katılımından söz edilmektedir. Yerel yönetimler bu Şart kapsamında söz konusu olacak projelerin karar alma süreçlerinde halkın katılımını sağlayacaklarını, paydaşlarla işbirliğinde bulunacaklarını ve yurttaşların ve ilgili tüm kuruluşların bilgiye erişmelerini sağlayacaklarını belirtmektedirler (ESCTC, 1994). Aalborg Şartı'nı Türkiye'den imzalayan yerel yönetimler arasında Bursa Büyükşehir Belediyesi, Batman, Bingöl, Diyarbakır, Hakkari, Mardin (Dikmen) ve Siirt Belediyeleri bulunmaktadır. Şart'ın İtalya'da 833, İspanya'da 1084 tane yerel yönetim tarafından onaylandığı göz önünde bulundurulursa, Türkiye'nin bu konuda duyarsız davrandığı söylenebilir (Talu, 2010).

1996 yılında gerçekleştirilen ikinci konferansta ise Lizbon Eylem Planı oluşturulmuştur. Bu eylem planında yerel yönetimlerin yurttaşlara, çıkar gruplarına, politikacılara ve yerel yönetim görevlilerine yönelik tanıtıcı ve bilgilendirici eğitim süreçlerinin düzenlemeleri ve farklı paydaşlar arasındaki diyalogun hassas şekilde kurulması gerektiğine dikkat çekilmiştir (ESCP, 1996). Bu konferans dizisinin diğer önemli adımı da geçen 10 yılın değerlendirildiği 2004 yılı konferansında, Aalborg Taahhütlerini (Aalborg +10) imzaya açmış olmasıdır. Aalborg Taahhütleri'nde yönetişim başlığı altında yerel yönetimlerin karar alma süreçlerinin artan katılımcı demokrasi yoluyla harekete geçirilmesi üzerinde durulmuştur (ESCTC, 2004; Bölüm 1). Taahhüt'te planlama ve tasarım başlığında ise toplumun yararı için çevresel, sosyal, ekonomik, sağlığı ilgilendiren ve kültürel konularda yerel yönetimlerin stratejik bir rol üstlenmeleri gerektiği belirtilmiştir (Bölüm 5). Türkiye'de Aalborg Taahhütleri'ni kabul eden bir yerel yönetim henüz bulunmamaktadır.

3.1.6 Aarhus Sözleşmesi

Çevresel konularda uluslararası hukukta yeni bir dönem başlatan ve halkın katılım haklarını koruyan, uluslararası platformda kabul edilmiş önemli bir diğer belge ise 1998 yılında Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (ECE) tarafından imzaya açılan ve 2001 yılında yürürlüğe giren Aarhus Sözleşmesi'dir (Güneş, 2010). Sözleşme çevre şartlarını korumak, geliştirmek ve sürdürülebilir bir kalkınma sağlamak amacıyla çevresel konularda bilgiye erişimi, karar vermede halkın katılımını ve yargıya başvurusunu düzenleyen ilkelere dayanmaktadır. Bu

sözleşmeye göre hükümetler, açık, şeffaf ve tutarlı bir çerçeve oluşturarak söz edilen konularda gerekli yasal düzenlemeleri yapmakla sorumlu tutulmuştur (ECE 2001; Madde 3). Halkın etkin katılımının sağlanması için çevre üzerinde etkisi olan düzenlemelerin ve yasaların belirli zaman çizelgesi içinde gerçekleştirilmesi, bu düzenlemeler hakkında taslaklar oluşturulması veya başka şekillerde halkın bunlara erişimi sağlanmıştır. Katılım sürecinde halkın doğrudan veya danışman kuruluşlar aracılığıyla görüşlerini beyan etmesine fırsat tanınmıştır (Madde 8).

Türkiye bazı çekinceleri olduğunu belirterek bu sözleşmeyi henüz onaylamadığını belirtmiştir. Sözleşmenin onaylanmamasının ardında, ülkemizin teknik altyapısının sözleşmenin yükümlülüklerini yerine getirebilecek bir kapasitede olmaması, milli güvenliğin tehlikeye düşebileceğine dair kaygıların bulunması, sınır aşan sular üzerindeki projelerin engellenebileceğine yönelik endişelere sahip olunması ve yatırım kararlarının gecikebileceği yönündeki görüşlerin etkin olması gibi sebepler bulunmaktadır. AB'ye tam katılım sürecinde ise Türkiye bu Şart'ı onaylamak durumunda kalacaktır (Güneş, 2010).

3.1.7 Avrupa Mekansal Gelişme Perspektifi

AB'nin kentsel politikalarını somut bir şekilde ortaya koyan belgelerden biri olarak 1999 yılında kabul edilen ve AB'ye üye ülkelerin mekan politikaları arasında bağ kurma amacıyla hazırlanan Avrupa Mekansal Gelişme Perspektifi, ekonomik ve sosyal uyum, doğal kaynakların, kültürel mirasın korunması ve kentler arasındaki rekabetin daha dengeli hale getirilmesini benimseyen ilkelerden oluşturmaktadır (Duru, 2005). Bu ilkelerin hayata geçirilmesinde, geniş halk katılımından yararlanılması ve gönüllü katılım olgusunun arttırılması, mekansal gelişmede rol alan yerel yönetimler ve STK'lar da dahil tüm aktörler arasında ortaklıklar kurulması gerekliliği ön plana çıkmaktadır (CEC, 1999). Türkiye ise AB ile bütünleşme politikaları doğrultusunda yasal ve kurumsal düzenlemelerde bulunarak, bölgesel stratejiler geliştirmeye ve Avrupa Mekansal Gelişme Perspektifi'ne uyum sağlamaya çalışmaktadır.

3.2 Türkiye'de Katılımın Ele Alınışı ve Ulusal Belgeler

Bir önceki bölümde katılım konusunda kabul edilen uluslararası belgeler incelenmiş ve Türkiye'nin bu belgelerin bir çoğunda çekimser davrandığı görülmüştür. AB'ye

uyum sürecinde ise bu belgelerin ülkemiz tarafından onaylanmak zorunda olduğuna değinilmiştir. Bu bölümde ise ülkemizin katılım olgusunu içselleştirme durumu, yerel yönetimler ve STK'lar özelinde değerlendirilmiş ve ulusal düzeyde kabul edilmiş kanunların incelenmesi ile analiz edilmiştir.

Türkiye'de katılım olgusuna yaklaşımın gelişimi, uluslararası belgelerde incelenmiş olduğu gibi yerel yönetimlerin özerkliği ile doğrudan ilişkili olarak kabul edilmektedir. Ancak, ülkemizde yerel yönetimlerin etkinliğinin çok eskiye dayanmadığı, bu kurumların 19. yüzyılda batıdan farklı olarak merkezi yönetimin alınan kararları meşrulaştıran bir uzantısı şeklinde geliştiği ve günümüze değin özerkliği tam anlamıyla elde edemediği görülmektedir. Nitekim, tarihsel süreç incelendiğinde, Türkiye'de batıdaki gibi yerel yönetim örgütlerinin oluşturulması, Tanzimat Reformları ile ortaya çıkan modernleşme hareketlerine dayanmıştır. Azınlıkların siyasi statülerinin ve haklarının belirlenmek istenmesi amacıyla yabancı devletlerin uyguladığı dış baskılar sonucunda 19. yüzyılın sonlarında oluşturulan belediyeler batıdaki anlamda ilk yerel yönetim kurumları olarak hizmet vermiştir (Keleş, 2010). Belediyelerin kurulmasına kadar geçen süre içerisinde ise geleneksel uygulamalar ile kadı, vakıf ve lonca gibi sorumlular yerelde hizmet vermişlerdir. Osmanlı İmparatorluğu'nun mutlakiyetçi ve merkezi siyasal sistemi, yerel düzeyde görev alan bu temsilcilerin halk tarafından seçilmesini uygun görmemiş, merkezi yönetim tarafından tayin edilmesi geleneğini sürdürmüştür (Şengül, 2010).

Reform hareketleri ile belediye teşkilatlarının kurulmasının ardından 19. yüzyılın ortalarında il özel yönetimleri geliştirilmeye başlanmıştır. Merkezi yönetimin yerelde uzantısı olarak görülen bu çift yönlü yönetimler, merkez tarafından atanan valinin başkanlığında yerel halkın yönetimde söz sahibi olduğu yönetim yapılarıdır (Gözübüyük, 2006). Cumhuriyet döneminde ise 1950'ye kadar süren tek partili dönemde benimsenen ulus-devlet anlayışının sonucu olarak; merkeziyetçilik, yerel yönetimlerin özerk bir yapıya bürünmesini engellemiştir. Yerel yönetimler, merkezi yönetimin bir parçası olarak görülmeye devam etmiş, ülkenin birlik ve beraberliğinin tehlikeye düşeceği inancıyla yalnızca yardımcı ve destek verici kurumlar olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir (Koçak ve Ekşi, 2010). Tek partili dönemin sona ermesi ve 1961 anayasası aracılığıyla demokratik haklar genişletilmeye çalışılmış ve belediye başkanının oy çokluğu ile seçilmesine karar verilmiştir. Ancak, 1980 darbesi sonrası yürürlüğe giren 1982 anayasası ile yerel yönetimlere tanınan hakların

bir çoğu geri alınarak, tekrar güçlü ve merkeziyetçi yönetim anlayışı hakim olmuş, yerel yönetimler üzerinde baskı oluşturulmuştur. Bu süreçten sonra ise liberalleşme politikaları doğrultusunda merkeziyetçi eğilimin gücünün geçmişe oranla azalması ve yerel yönetimlerin özerk yapılara dönüşmesi başlamıştır. Günümüzde de bu politikaların etkisiyle, birçok yerel yönetim çalışmalarını katılımcı bir yönetim modeli doğrultusunda geliştirmeye ve böylelikle tarihsel süreç içerisinde içselleştirilemeyen katılım konusunu çözümlemeye çalışmaktadır.

Ülkemizin katılım sorunun çözülmesinde, yerel yönetimlerin özerkliği ile kadar; sivil toplumun gelişme süreci ve STK'ların karşılaştıkları sorunlar da göz önünde bulundurulmalıdır. Ülkemizde sivil toplum, vakıf gibi bir tarihi geçmişe sahip olsa da batılı anlamda sivil toplum anlayışının gelişmesi, 1980'lerden bu yana dünyadaki gelişmelere paralel olarak ortaya çıkmış, bu sebeple de halen yeni bir kavram olarak kabul edilmiştir (Çaha, 2006). 2000'li yıllar ülkemizde sivil toplum alanının belirginleşmeye başladığı yıllar olarak görülmüş, günümüze değin geçen bu süreçte STK'ların önemi ortaya konmaya başlanmıştır. Buna rağmen STK'ların işlerliğinin ülkemizin batısında yoğunlaştığı, yurttaşların büyük bir çoğunluğu ile bütünleşemediği ve küçük bir kesime hitap ettiği görülmektedir. Bunun yanı sıra, aktif STK'ların kurumsallaşma sorunlarının olduğu, kaynak yetersizliği ve demokratik karar alma süreçlerinde katılım azlığı ile karşı karşıya geldikleri; aynı zamanda alınan kararların kamuoyuyla paylaşılmasında sorunlar yaşadıkları bilinmektedir (İçduygu ve diğ, 2011).

3.2.1 Beş Yıllık Kalkınma Planları

Türkiye'de katılım konusunda ilk çalışmalar 1960'lı yıllarda Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından benimsenmiş olan "toplum kalkınması" programında uygulanmıştır (Esengil, 2010). Toplum kalkınması BM tarafından, küçük yerel toplulukların, içinde bulundukları sosyal, ekonomik ve kültürel koşulları iyileştirmek yönündeki çabalarının; devletin bu yöndeki çabalarıyla birleştirilmesi; bu toplulukların ulusun bütünüyle kaynaştırılması ve ulusal kalkınma çabalarına katkıda bulunmalarının sağlanma süreci olarak tanımlanmaktadır (Ayhan, 1990). Bu anlamda toplum kalkınması, bireylerin gönüllü olarak işbirliğinde bulunmasına, çevreyle olan etkileşimlerinin artmasında ve yerel kaynakların kullanılmasında kamu kuruluşları ile ilişkide olmalarını gerektiren bir süreçtir. Türkiye'de toplum kalkınması 1963

yılında 1. Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP) ile başlatılmış, 2.BYKP ile devam etmiş; ancak 3. BYKP çerçevesinde ele alınmamıştır. 1. BYKP (1963-1967)'de toplum kalkınması, çeşitli hizmet ve çalışmaların yapılması, dernek, kooperatif gibi teşkilatların kurulması ve idare ile toplulukların işbirliğinin sağlanmasına yönelik bir metot olarak tarif edilmiştir (DPT, 1963). 2. BYKP (1968-1972)'de toplum kalkınmasının halkla kamu idarelerini birbirine yakınlaştıracak, mahalli teşkilatların kurulmasını teşvik edeceği ve küçük toplum birimlerini ilgilendiren kamu hizmetlerine toplulukların gönüllü ve doğrudan katılmalarını sağlayacağı belirtilmiştir (DPT, 1968).

8. BYKP (2001-2005)'de halkın katılımından tekrar bahsedilmiştir. Buna göre, toplumun büyük kesimini ilgilendiren önemli projelerde, halkın proje oluşumuna katılımını sağlayacak katılım mekanizmalarının geliştirilmesi (Madde 253), il gelişme planlarının hazırlanmasında ilgili tüm kesimlerin katılımının sağlanması (Madde 497), bölge planlamanın katılımcı bir yaklaşımla ele alınması (Madde 535), yerel yönetimlerde, halkın planlama, uygulama ve denetim süreçlerine katılımını sağlayıcı düzenlemelerin yapılması (Madde 1949) gibi maddeler planın, halkın planlama ve tasarım sürecine katılımını destekler nitelikte olduğunu göstermiştir (DPT, 2001). 9. BYKP (2007-2013)'de ise katılım konusu yurttaş odaklı, katılımcı, şeffaf, hesap verebilir ve verimli kamu hizmet sunumu ile ilişkilendirilmiştir (DPT, 2007).

Günümüzde işlerliği geçerli olan 10. BYKP (2014-2017)'de ise katılım ile ilgili maddelerde, STK'ların yerel ve bölgesel kalkınmaya katkılarını artırmak üzere karar alma süreçlerine katılımlarının artırılması, kamu kurumlarının özellikle kalkınma konularında STK'lar ile işbirliklerinin geliştirilmesi (Madde 934), mahalli idarelerin daha etkin, hızlı ve nitelikli hizmet sunabilen, katılımcı, şeffaf ve çevreye duyarlı yapılara bürünmesi (Madde 998), mahalli idarelerin temsil ve karar alma süreçlerine katılım mekanizmalarının gözetilmesi ve böylece hesap verebilirliklerinin artırılması (Madde 1003), özel sektörün ve sivil toplumun katılımının teşvik edilerek kamu-özel sektör-sivil toplum işbirliğinin sağlanması (Madde 1080) ön plana çıkarılmıştır. 10. BYKP'de ayrıca diğerlerinden farklı olarak "Rekabetçiliği ve Sosyal Uyumu Geliştiren Kentsel Dönüşüm Programı" bölümü bulunmaktadır. Bu bölüm, Türkiye'nin 5 yıllık kalkınmasında kentsel dönüşümü etkin bir politika olarak benimsediğini göstermektedir. Programın hedefleri arasında bireylere yönelik,

planlamada ve proje uygulamasında sosyal boyutun güçlendirilmesi ve performans göstergeleri olarak da sosyal uyum çalışmalarındaki yararlanıcı sayısı gösterilmiştir. Bununla beraber daha önceki maddelerde değinilmiş olan katılım konusunun, kentsel dönüşüm programı çerçevesinde herhangi bir şekilde düzenlenmediği görülmüştür (DPT, 2014).

3.2.2 Belediye Kanunu

2005 yılında kabul edilen Belediye Kanunu ile belediyelere yerel hizmetleri yerine getirmeleri görevi ve yetkisi verilmiştir (Ayhan, 2011). Belediye Kanunu'nun kabul edilmesinde 1980'lerden beri süregelen merkezi yönetimin yukarıdan aşağıya hizmetlerinin yerel talep ve ihtiyaçları karşılamada yetersiz kalması ve bu anlamda belediyeleri düzenleyici kanunlarda reforma ihtiyaç duyulması önemli rol oynamıştır. Belediye Kanunu bu bağlamda, halkın katılımını sağlama ve demokratikleşme yolunda önemli bir adım olarak görülmektedir. Bu kanunun getirdiği düzenlemeler arasında katılıma ilişkin maddelerde, hemşehrlik tanımının değişmesi, kent konseylerinin oluşturulması ve vatandaşın bilgi edinmesine yönelik yasal hakların sağlanması bulunmaktadır (Özden ve Zorlu, 2010).

1. Hemşehrlik tanımının değişmesi ile bir önceki kanunda vatandaşlar nüfusa kayıtlı oldukları yerin hemşehrisi sayılırken bu kanunda farklı olarak ikamet ettikleri yerin hemşehrisi olarak kabul edilmişlerdir. Belediye Kanunu'nun 13. maddesinde *"Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisedir. Hemşehrilerin, belediyelerin karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda, üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşların, sendikaların, sivil toplum kuruluşların ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır"* ifadesi bulunmaktadır (R.G. 25874-5393). Kanun'un 77. maddesinde ise belediyelerin bünyelerinde gönüllü çalışmaları teşvik edecek programlar uygulamalarına değinilmiştir. Bu maddeler kapsamında bireylerin ikamet ettikleri yerlerdeki yerel yönetimlerin faaliyetlerine katılmalarının önü açılmış, hemşehriliğe aktif sorumluluklar yüklenmiş, gönüllü çalışmalar ile halkın taleplerine daha duyarlı olacağı belirtilmiş ve belediyelerin de farklı paydaşlar arasında yürütücü bir kurum olarak işlerlik kazanması sağlanmıştır.

2. Kent konseylerinin oluşturulması, Belediye Kanunu'nun 76. maddesinde görülmektedir. Bu madde kapsamında göre belediyeler, meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin ve varsa üniversitelerin, ilgili STK'ların, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileriyle diğer ilgililerin katılımı ile oluşturulacak kent konseylerinin faaliyetlerinin yürütülmesinde gerekli desteği sağlamakla yükümlüdür. Kent konseylerinin oluşturulması, yerel yönetimlerin demokratikleşmesinde, halk katılımının doğrudan gerçekleşmesinde ve STK'lar ve özel sektör ile kente ait sorunların paylaşımında belediyeler ile köprü vazifesi görmesinden dolayı önemli bir gelişme olarak kabul edilmiştir.

Kent Konseyi, kent konseyi yönetmeliğinde; merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşehrilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmalarını ifade etmiştir. Kent konseyleri genel kurul, yürütme kurulu ve meclisler ve çalışma gruplarından oluşmuştur. Bu bağlamda kent konseylerinde, belediye başkanı ya da temsilcisi, kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, mahalle muhtarları, siyasi partilerin temsilcileri, meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baroların ve dernekler ile vakıfların temsilcileri, kent konseyince kurulan meclis ve çalışma gruplarının temsilcileri görev yapmaktadır (R.G. 26313, 2006).

Türkiye'de kent konseylerinin kuruluş felsefesine uygun, etkin bir katılımcı bir süreç izlemelerinin ne denli başarılı olduğu ise çeşitli tartışmalara yol açmış ve halen de sorgulanan bir konu olmuştur. Buna göre kent konseylerinin çalışmalarında sorgulanan konular arasında, kent konseyi ve yürütme kurulunun belediye başkanı tarafından biçimlendirilmesi, kent konseyi başkanının, çalışma gruplarının ve belediye meclisinin karşılıklı ilişkileri, belediyelerin görevli olduğu konularda rutin olarak yapılan çalışmaların kent konseyi çalışmaları gibi gösterilmesi ve kamu, özel ve sivil ortaklı çalışma felsefesine uyulmaması yer almıştır (Toprak, 2011).

3. Vatandaşların bilgi edinmesine yönelik düzenlemeler, Belediye Kanunu'nun farklı maddelerinde yer almıştır. Bu maddelere göre, kesinleşen meclis kararlarının özetleri yedi gün içinde uygun araçlarla halka duyurulması (Madde 23), komisyon raporlarının açık olması ve halka duyurulması (Madde 24), denetime ilişkin

sonuçların ve faaliyet raporlarının kamuoyuna sunulması (Madde 5 ve Madde 56) gerekmektedir. Bunlarla beraber Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında, vatandaşlar ilgili kurum ve kuruluşlardan bilgi edinme ve talep ettikleri belgelere ulaşma hakkına da sahiptirler. Belediyeler de bu kanun aracılığıyla bilgi edinmek için başvuranlara gerekli bilgiyi vermek, faaliyet raporu sunmak ve bu anlamda idari ve teknik tedbirleri uygulamak ile yükümlü tutulmuştur (R.G. 25269-4982).

3.2.3 İmar Kanunu

Ülkemizde planlama merkezden yerele doğru yetki aktarımıyla kademeli bir şekilde gerçekleşmektedir. Buna göre Türkiye'de planlama, sosyo ekonomik planlar ve fiziki planlar olarak düzenlenmiştir.

1. Sosyo Ekonomik Planlar; ülke kalkınma planlarını ve bölge planlarını ifade etmektedir.
2. Fiziki planlar ise, üst düzey fiziki planlar olarak; strateji planlarını (1/200000-1/100000), metropoliten alan ve çevre düzen planını (1/50000-1/25000), çevre düzeni nazım planını (1/25000), yerel fiziki planlar olarak ise; nazım imar planını (1/25000-1/5000) ve uygulama imar planını (1/1000) ve özel amaçlı fiziki planları ifade etmektedir.

Buna göre belediye sınırları içinde kalan yerlerin nazım ve imar planları, bir üst ölçekteki fiziki planlara bağlı kalınarak, belediyelerce yapılır ya da yaptırılır (Esengil, 2010). 3194 sayılı İmar Kanunu'na göre bu planlar belediye meclisince onaylanarak yürürlüğe girmektedir. Onay tarihinden itibaren ise bu planların belediye başkanlığınca tespit edilen ilan yerlerinde ve ilgili idarelerin internet sayfalarında bir ay süreyle eş zamanlı ilan edilme zorunluluğu bulunmaktadır. İlan süresi boyunca halk planlara itiraz edilebilir; belediye meclisi ise bu itirazları değerlendirerek on beş gün içinde karara bağlamaktadır. Aynı zamanda bu yasaya göre imar planlarının aleni olması gerekmektedir. Bu açıklığın sağlanması, ilgili idarelerin yükümlülüğü altında olup, imar planlarının kopyalanarak kitapçıklar haline getirilmesi ve ücret karşılığında talep edenlere verilmesi söz konusudur -R.G. 18749-3194; Madde 8/b).

İmar Kanunu'nda, belediyelerin müdahale edemeyecekleri alanlar arasında gösterilen özel kanun hükümlerine tabi olan, turizm alanları ve turizm merkezleri olarak belirlenen ya da belirlenecek olan, sit alanları ve sit alanı ilan edilecek yerler ve

tescilli kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu yerlerde, karar verme ve planlama yetkisi Turizm ve Kültür Bakanlığı'nda bulunmaktadır. Bununla beraber Özelleştirme Yasası, merkezi yönetimin planlama sürecinde yetkiyi belediyelerden devralması kapsamında değerlendirilmektedir. Bu yasaya göre özelleştirme programına alınmış kuruluşlara ait arsa ve arazilerin imar durumu hakkındaki kararlar, belediyelerin görüşleri alınarak Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nca hazırlanmakta, Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından da onaylanmaktadır. İlgili yasada, özelleştirme kapsamında yapılacak olan projeler aynı zamanda İmar Kanunu'nda belirtilen ilan sürecinden muaf tutulmuştur (R.G. 18749-3194; Ek Madde 3). Bununla beraber ilgili belediyelerin onaylanan projelerin arsa ve arazilerinin imar fonksiyonlarını beş yıl süreyle değiştiremeyecekleri belirtilmiştir (R.G. 22124-4046, Madde 41). Bu maddeler kapsamında planlama ve karar yetkisinin merkezde toplandığı, yerel yönetimlerin kamu arazileri üzerindeki hakkının kısıtlandığı ve halkın bilgilendirilmesinin engellendiği görülmüştür.

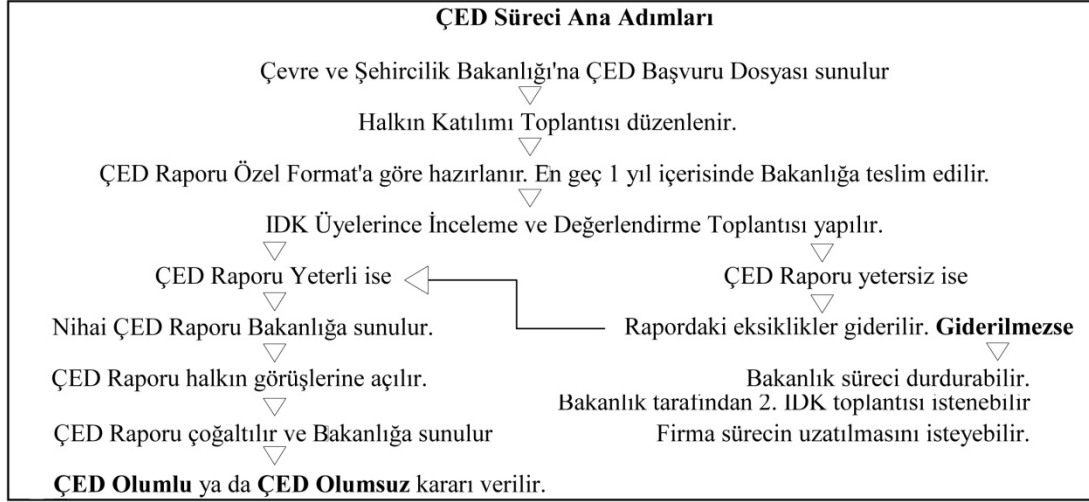
3.2.4 Çevre Kanunu

Ülkemizde katılımı düzenleyen yasalar arasında, halka çevresel konularda katılım hakkı sağlayan Çevre Kanunu bulunmaktadır. Bu kanuna göre, çevre politikalarına katılım esas alındığı, bakanlığın yerel yönetimler, meslek odaları birlikleri sivil toplum kuruluşları ve vatandaşların çevre hakkını kullanacakları katılım ortamını yaratmakla yükümlü olduğu belirtilmiştir (R.G. 18132-2872; Madde 3/e). Bununla beraber Kanun'da çevrenin korunması, çevrenin bozulmasının önlenmesi ve kirliliğin giderilmesi alanlarındaki her türlü faaliyette bakanlıkların ve yerel yönetimlerin, gerekli hallerde meslek odaları, birlikler ve STK'lar ile işbirliğinde bulunmaları gerektiği yer almıştır (Madde 3/b). Kanun'un 30. maddesinde de katılım çerçevesinde değerlendirebilecek çevreyi kirleten veya bozan bir faaliyetten zarar gören veya haberdar olan herkesin ilgili mercilere başvurarak, gerekli önlemlerin alınmasını veya faaliyetin durdurulmasını isteme hakkı olduğundan söz edilmiştir.

3.2.5 Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği

Türkiye'de kentsel tasarım sürecine ilişkin halk katılımının sağlanmasına yönelik bir diğer yasa Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği'nde düzenlenmiştir. Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED), gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olumlu ya da olumsuz etkilerinin değerlendirilmesini ve projelerin uygulanmasının

izlenmesini düzenleyen bir süreçtir. ÇED süreci farklı adımlardan oluşmaktadır (Şekil 3.1).

Şekil 3.1 : ÇED süreci ana adımları.

1. Seçme-Eleme adımı hangi projelerin ÇED gerektirdiğine karar verilmesi sürecidir. Söz konusu olan yönetmelikte ÇED gerektiren projeler arasında yer alıyorsa proje hakkında ÇED raporu hazırlanması zorunludur. Eğer proje yönetmelikteki seçme-eleme kriterlerine sahip ise, projeye ait tanıtıcı bilgilerin olduğu bir Proje Tanıtım Dosyası hazırlanarak Çevre ve Orman Bakanlığı'na gönderilmektedir. Bakanlık belirli ölçütler kapsamında raporu inceleyerek, başvurunun ÇED gerektirip gerektirmediğine karar vermektedir. ÇED gerektiren projelerin dosyalarının bir kopyası Valiliğe iletilmektedir. Valiliğin duyuruda bulunması ile halk katılımı süreci de başlatılmış olmaktadır. Halk, bu süreçte proje hakkındaki görüşlerini, soru ve önerilerini Valiliğe ya da Bakanlığa iletme hakkına sahiptir.

2. Halkın Görüşlerinin Alınması ve Katılımının Gerçekleştirilmesi adımı projeden etkilenecek yerel halkın görüşlerini almak amacıyla bir halk toplantısı düzenlenmektedir. Halk ve diğer taraflar genellikle ulusal bir gazetede yayınlanan ilan yoluyla bu toplantıya davet edilmektedir. Bu toplantıya İl Çevre ve Orman Müdürü ya da görevlendireceği bir yetkili başkanlık etmektedir. Toplantıya, projeden etkilenecek olan halk, proje sahibi ve danışmanları katılmaktadır. Söz konusu proje için kurulan Komisyon üyelerinin bu toplantıya katılma zorunluluğu bulunmamaktadır. Komisyon üyeleri, görüşlerini daha önce proje yerini inceleyerek de aktarabilir. Toplantıda halkın proje hakkında bilgilendirilmesi, görüş ve önerilerinin alınması sağlanmaktadır. Başkan, katılımcıların görüşlerini yazılı olarak

vermelerini isteyebilir. Toplantı tutanağı, bir örneği Valilik'te kalmak üzere Bakanlığa gönderilir.

3. Kapsam Belirleme Sürecinin Yürütülmesi ÇED raporunun hazırlanması sırasında yapılması gereken çalışmaların ve araştırma yapılacak olan projeye özgü koşulların belirlenmesine ilişkin kararların verildiği bir süreçtir. Komisyon tarafından gerçekleştirilen bu toplantıda, proje sahibinden proje hakkında bilgi alınır; Halkın Katılımı Toplantısına katılmış olan komisyon üyeleri de görüş ve önerilerini bildirirler; halkın katılımı toplantısındaki görüş ve öneriler de dikkate alınarak komisyon tarafından belirlenen özel format proje sahibine verilir. Proje sahibi bu formata göre hazırlayacağı raporu 1 yıl içerisinde Bakanlığa sunmakla yükümlüdür.

4. Raporu incelenmesi ve değerlendirilmesinde formata uygun olarak hazırlanmış ÇED raporu, Bakanlık ve Valilik tarafından duyurularak halkın görüşüne açılmaktadır. ÇED raporunu incelemek isteyenler Bakanlık merkezinde ya da İl Çevre ve Orman Müdürlüğünde raporu inceleyerek görüş bildirirler. Komisyon bu görüşleri de dikkate alarak, halkın katılımı toplantısının usule uygun yapıp yapılmadığını, halkın görüşlerine uygun çözümler getirilip getirilmediğini inceler. Bundan sonra komisyon Nihai ÇED Raporunu hazırlar ve proje sahibine teslim eder.

5. Karar verme sürecinde bakanlık komisyonun nihai rapor hakkındaki görüşlerini de dikkate alarak ÇED Olumlu ya da ÇED Olumsuz kararını vermektedir. Karar, proje sahibine ve ilgili kurum ve kuruluşlarına yazılı olarak bildirilmektedir. Bundan sonra Valilik verilen kararın yöre halkına duyurulması ile yükümlüdür (R.G. 26939-2872).

Türkiye'de ÇED süreci bir çok yatırımcı tarafından projeyi uzatıcı bir süreç olarak algılanmaktadır. Bu nedenle ÇED sürecinin yönetmelikte olduğu gibi gerçekleştirilmesi yerine, uyulması gereken koşulların göstermelik şekilde yerine getirildiği görülmektedir (Esengil, 2010). Diğer yandan doğru şekilde işleyen bir ÇED süreci, yöreyi yakından tanıyan halkın, yöre hakkında direkt olarak fikir sahibi olmayan yatırımcılara görüş aktarması, yatırımcıların da olumsuz durumları önceden öğrenerek gerekli tedbirleri alma konusunda bir yarar sağlamaktadır. Bu durumda ÇED sürecinin demokratik bir süreç olarak uygulanması amacıyla yerel halkın etkin katılımının sağlanmasında, duyuruların daha geniş kesimlere ulaşmasında ve halkın bilgilendirilmesinde yöredeki STK'lara önemli görevler düşmektedir.

3.2.6 Dernekler Kanunu

STK'lara yönelik yasal düzenlemeler ise 2004 yılında kabul edilen Dernekler Kanunu'nda yer almıştır. Bu kanuna göre, özel kanunlarında yasaklananlar dışında herkes dernek kurmakta özgür bırakılmış (R.G. 25772- 25649; Madde 3), mahkeme kararı dışında dernek faaliyetlerinin durdurulması engellenmiş (Madde 15) ve derneklerin ulusal ve uluslararası düzlemde diğer derneklerle işbirliğinde bulunmalarının önü açılmıştır (Madde 5).

3.3 Bölüm Değerlendirmesi

Bu bölümde incelenen uluslararası belgeler gelişmiş ülkelerin yurttaşlarına daha iyi kentsel ve kırsal çevreler sunmak adına kabul edilmiş ve hem yerel yönetimlerin hem de yerel yönetimler ile işbirliğinde bulunması amacıyla hükümet dışı organizasyonların görev ve yetkilerini düzenlemiştir. Bu belgelerin ortak yanını oluşturan kavram olan yönetişim kavramı, halkın da aktif katılımına özel bir anlam yüklemiş ve paydaş olarak yerel yönetimler ve STK'lar kadar yerel halkın da söz sahibi olması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda gelişmiş ülkelerin katılım konusuna yaklaşımı görüldüğü gibi uzun zamandır uluslararası platformdaki tartışmaların ve çözümlemelerin de kaynağını oluşturmuştur. Türkiye ise birçok gelişmekte olan ülke gibi, sözü edilen uluslararası belgelerin bir çoğunu resmi olarak onaylamamış; ancak, iç hukukunda bazı yasal düzenlemelerde bulunarak bu belgelere uyum sağlamaya çalışmıştır. AB'ye tam üyelik sürecinde ise ülkemizin bu belgelerin yükümlüğünü altına girmesi, katılım konusunun daha geniş kapsamlı ele alınmasını sağlayacaktır.

Ülkemizde yerel yönetimlerin demokratik kurumlar olarak benimsenmesinin çok da eskiye dayanmadığı ve halen bu kurumların özerkliğinin sağlanamadığı bilinmektedir. Bunun yanı sıra sivil toplum kavramının ülkemizde batıya kıyasla yeni bir alanı yansıttığı ve bu alanının da zaman zaman toplumda çatışmalı bir sürece dönüştüğü görülmektedir. Bu sebeple katılım konusunun ve uygulamalarının gelişmiş ülkelerdekine benzer bir şekilde içselleştirilememiş olması şaşırtıcı bir sonuç değildir. Aynı zamanda Türkiye'de katılımın ele alınışında, uygulanmakta olan yasal düzenlemeler bağlamında da çeşitli tartışmaların süregeldiği görülmekte, bu tartışmaların da ortak noktasının, yasaların sunduğu imkanlar dahilinde bile halkın katılımının sağlanamaması yönündeki görüşler oluşturmaktadır. Bu durumda halk,

ancak itiraz hakkını kullandığı durumlarda sürece katılmış olmaktadır. Bu katılım biçiminin ise aktif bir katılım olarak değerlendirilmesi imkansızdır.

Bunlarla beraber, mevcut yasalar değerlendirildiğinde Türkiye'de yerel yönetimler ve STK'lar arasındaki ilişkileri düzenleyen özel bir yasanın henüz olmadığı görülmüştür. STK'lar örgütlü katılım fırsatı sunan örgütler olarak değerlendirilecek olursa, bu durum karar alma süreçlerinde STK'ların paydaş olarak nitelendirilmediğine ve halk katılımının yerel yönetimlerin inisiyatiflerine bırakıldığına işaret etmektedir. Bu bağlamda, yerel yönetimlerin sivil toplumla olan bağlarını güçlendiren kent konseylerinin, STK'lar ile ortak çalışmalar düzenleyerek karar vermesi ve bu kararı yerel yönetimlere aktarması önem kazanmaktadır. Bu süreçlerde kent konseylerinin kararlarının yerel yönetimlerce bağlayıcı olup olmadığı sorgulanması gereken bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu konuda kent konseylerinin tüzel bir kişilik kazanarak çalışmalarına devam etmesinin, halkın katılımının ve STK'ların işlerliğini artırıcı bir yöntem olarak kabul edilmesi görüşü mevcuttur (Erkul ve diğ, 2013).

4. AÇIK KAMUSAL KENT MEKANLARININ TASARIMINDA KATILIMIN BENİMSENDİĞİ ÖRNEKLER

Bu bölümde açık kamusal kent mekanlarının tasarımında katılımın benimsendiği proje örnekleri üzerinden kentlilerin görüşlerinin elde edilmesine ve tasarım sürecinde yer almalarına yönelik yaklaşımların aşamaları ve yöntemleri incelenmiştir. Bu kapsamda ele alınan örnekler, Orange County Great Park (California, Amerika) ile Tempelhofer Parkı (Berlin, Almanya) Dönüşüm Projeleri ve Stortorget (Hamar, Norveç) Meydanı Tasarım Projesidir. Seçilen örneklerin özellikleri aşağıdaki gibidir.

1. Orange County Great Park, El Toro Askeri Hava Üssü'nün; Tempelhofer Parkı ise Tempelhof Havalimanı'nın kapatılarak elde edilen açık alanların bir kent parkı olarak düzenlenmesini içeren büyük ölçekli kentsel projelerdir. Her iki projede de dönüşüm süreçlerini oluşturan karar ve tasarım aşamaları kentlilerin katılımı ile şekillendirilmiştir.

2. Stortorget Meydanı Tasarım Projesi ise diğer iki örneğe göre küçük ölçekli bir projedir. Bu projede kent merkezinde otopark olarak kullanılan bir arazi, birçok yöntemin uygulandığı ve kentlilerin katılımının sağlandığı bir süreç ile meydan olarak kente kazandırılmaktadır.

İnceleme, örneklerin değerlendirilmesi ile son bulmaktadır. Bu değerlendirmenin tez kapsamında araştırılan alan çalışmasına örneklem oluşturması amaçlanmaktadır.

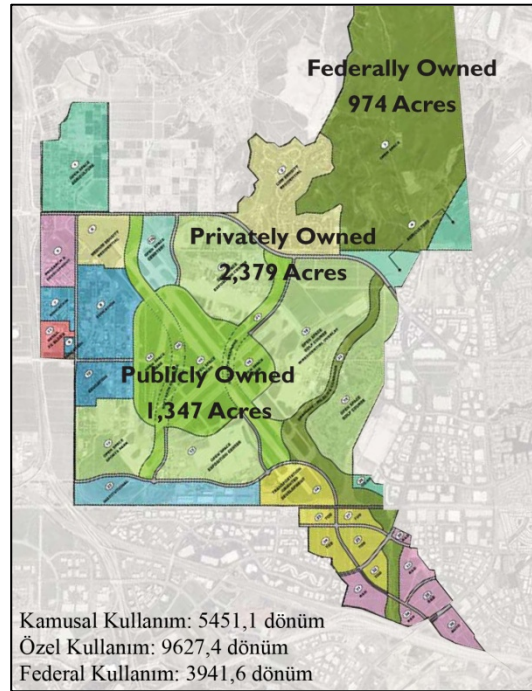
4.1 Orange County Great Park, Irvine, California- Amerika

Orange County, Amerika'nın California eyaletinde yer alan ve bir banliyö kenti olan Irvine'in ilçesidir. The Great Park Projesi, Orange County'nin merkezinde yer alan El Toro Askeri Hava Üssü'nün kapatılmasıyla elde edilen arazi üzerinde hayata geçirilmiştir (Şekil 4.1).

Şekil 4.1 : 1947 ve 1993 yıllarında El Toro Askeri Hava Üssü (Url-1).

El Toro Askeri Hava Üssü'nün toplam yüzölçümü yaklaşık olarak 19020 dönüm olup, burada tasarlanan kent parkı da bu alanın 5451,1 dönümünü kapsamaktadır (Şekil 4.2). Ölçek olarak diğer kent parklarıyla kıyaslanacak olursa, The Great Park'ın yüzölçümünün Manhattan'da bulunan Central Park'tan (3410 dönüm), San Diego'da bulunan Balboa Park'tan (4852 dönüm) ve San Francisco'da bulunan Golden Gate Park'ından (4100 dönüm) büyük olduğu görülmektedir.

Şekil 4.2 : El Toro Askeri Hava Üssü'nün arazi kullanım durumu (Url-2).

Söz konusu Askeri Hava Üssü'nün kapatılarak parka dönüştürülmesi ve kente kazandırılması yaklaşım olarak, günümüzde birçok gelişmiş ülkede görülen; işlevini yitirmiş endüstriyel alanların, çöp sahalarının ve askeri üslerin kentsel park oluşturmak adına yeniden düzenlenmesi kapsamında değerlendirilmektedir. The Great Park Projesi'nde benimsenen bu yaklaşım, yerel basın organlarınca parkın "21.

Yüzyılın Muazzam Metropolitan Parkı" olarak tanıtılmasına fırsat vermiştir (OCCP, t.y.).

El Toro Askeri Hava Üssü'nün kapatılmasına yönelik kararın yerel yönetim tarafından kamuoyuyla paylaşılmasının ardından, bu arazinin bir kısmının kent parkı olarak katılımcı bir yaklaşım ile tasarlanmasına değin geçen süreç aşağıdaki gibi özetlenmektedir.

1993 yılında, kapatılacağı kamuoyuna duyurulan El Toro Askeri Hava Üssü'nün yer aldığı arazinin nasıl değerlendirileceği üzerine yerel yönetim temsilcileri ve halk arasında çeşitli toplantılar ve görüşmeler organize edilmiştir. Kentlinin karar verme sürecine katılımı ilk olarak bu organizasyonlar ile mümkün kılınmış; tartışmalar yoluyla kentlilerin yeniden düzenlenmesi öngörülen bu alana yönelik farklı fonksiyonlar önermelerine fırsat tanınmıştır. Görüşmelerin sonunda elde edilen verilerin analizi ile, kentlilerin büyük bir çoğunluğunun burasının uluslararası bir havaalanı olarak kullanılmasını veya bir kent parkı olarak tasarlanmasını istedikleri ortaya çıkmıştır.

1994 yılında Askeri Hava Üssü'nün yer aldığı arazinin kente kazandırılması konusunda, yerel yönetim tarafından halkın söz sahibi olmasını amaçlayan kent çapında bir referandum düzenlenmiştir. Gizli oylama sistemine dayanan referandumun sonucuna göre halkın %51'lik kısmının, söz konusu arazinin uluslararası bir havaalanı olarak hizmet vermesini istediği görülmüştür. Yerel yönetim tarafından referandum sonuçları değerlendirilirken, oylamada bir kutuplaşma yaşandığı ifade edilmiş; bu sebeple de kararın herkes tarafından kabul edilmesi için zaman içerisinde değerlendirileceği belirtilmiştir.

1999 yılında El Toro Askeri Hava Üssü tamamen kapatılmıştır. Askeri Hava Üssü'nün resmi olarak kapatılmasının ardından, Irvine Kent Konseyi referandumun ardından geçen süre içerisinde kentlilerin görüşlerinin değişebileceğini göz önünde bulundurarak, kent çapında kamusal toplantılar düzenlemiş ve kentlilerin görüşlerini ifade etmelerini sağlamıştır. Kentlilerden elde edilen görüşler değerlendirildiğinde, bu arazinin kent parkı olarak yeniden işlevlendirilmesi fikrinin oldukça yaygın olduğu görülmüş; bu sebeple de referandumun tekrar edilmesi konusu Konsey tarafından yerel yönetimin gündemine taşınmıştır (Garde, 2013).

2002 yılında Irvine Kent Konseyi'nin önerisi ve yerel yönetimin onayı ile yeni bir referandum organize edilmiştir. Akıllı oylama sistemi üzerinden online olarak düzenlenen referandum sonucuna göre kentlilerin %58'lik kısmının, Hava Üssü'nün bulunduğu arazinin bir kent parkı olarak tasarlanması önerisini destekledikleri ortaya konmuştur (Url-3). Yerel yönetim ise referandum kararını uygulayacaklarını ve tasarım sürecine halkın dahil edileceğini kamuoyuyla paylaşmıştır.

2003 yılında Irvine Kent Konseyi tarafından parkın tasarım sürecine kentlilerin katılımını sağlamak amacıyla The Great Park Komitesi kurulmuştur. Bu komiteye, yerel politikacılar ve toplum liderleri davet edilerek üye yapılmıştır. Temsilciler yoluyla halkın tasarım sürecine katılımının teşvik edilmesi amaçlanmıştır.

Oylamanın ardından Federal Hükümet, Askeri Hava Üssü'nün yer aldığı arazinin açık artırma yolu ile satılacağını ve elde edilen gelirle de kent parkının tasarım ve uygulama süreçlerine dair giderlerin karşılanacağını duyurmuştur.

2005 yılında bölgede etkin olan topluluklardan biri olan Lennar Topluluğu tarafından arazinin mülkiyeti satın alınmıştır. Federal Hükümet ve Topluluk arasındaki anlaşmaya göre, kent parkının tasarlanmasının ve uygulanmasının ardından özel kullanım alanı olarak belirlenen bölgenin de gelişiminin sağlanacağı belirtilmiştir. Bu süreçten itibaren The Great Park Komitesi tarafından düzenlenen organizasyonlar ile kentlilerin parkın tasarım sürecine aktif olarak dahil edilmeleri başlamıştır (Garde, 2013).

4.1.1 Kentlilerin görüşlerinin elde edilmesi

The Great Park Komitesi kentlilerin tasarım sürecine katılmalarına yönelik üç aşamalı bir eylem planı oluşturmuştur. Komite eylem planını hazırlarken, parkın tüm kentlileri kucaklayan bir yapıda olması gerektiğine değinmiş; bu sebeple de kentlilerin beklentilerinin ve isteklerinin tasarıma yansıtılmasının ve ihtiyaçlarının karşılanmasının gerekliliği üzerinde durmuştur.

Eylem planının ilk aşamasında The Great Park Komitesi dokuz farklı kategori belirleyerek, Orange County'de yaşayan ve aralarında farklı komitelerin ve organizasyon liderleri de bulunan 133 kişiyi bu kategoriler altında görüş bildirmeleri amacıyla odak grup toplantılarına davet etmiştir (Şekil 4.3). Yaklaşık on gün süreyle çalışan odak gruplar tasarlanacak olan parka dair önerilerde bulunmuş; bu önerilerde Konsey tarafından kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Şekil 4.3 : The Great Park- odak grup çalışmaları (Url-2).

Sözü edilen kategoriler, kategoriler altında çalışan katılımcı sayısı ve katılımcıların kent parkından beklentileri aşağıda özetlenmektedir.

- *Yaşlılar (19 kişi):* Tüm kültürler için merkez/ uluslararası kültür merkezi/ yaşlılara özel açık hava spor alanı/ açık hava sineması/ kütüphane/ bilgisayar öğrenme merkezi/ ilk yardım istasyonları.
- *Çevreciler (20 kişi):* Yerel ağaçların korunacağı bir park tasarımı/ yapay göletlerin doğal su kaynağına bağlantılı olarak planlanması/ Amerikan Tarihini, Askeri Tarihi ve Tarım Tarihini gösterme/ atıkların geri dönüşümünü sağlama.
- *Çok Kültürlü Grup Üyeleri (13 kişi):* Spor alanları/ müze/ kütüphane/ kültürel çeşitliliği gösterme/ park içinde ve çevresinde etkili bir ulaşım ağının sağlanması.
- *Spor ve Rekreasyon Meraklıları (22 kişi):* Gençlik merkezi/ spor alanları/ aileleri ve gençleri kucaklayacak bir park tasarımı.
- *Eğitimciler (9 kişi):* Çocuk bakım üniteleri/ hayvanat bahçesi/ botanik bahçesi/ göletler/ koşu yolları ve tırmanma elemanları.
- *Gaziler (14 kişi):* Tüm yaş ve kültür gruplarını bir araya getirme/ Orange County'nin Askeri Tarihini onurlandırma/ müze/ spor alanları/ restoranlar.
- *Sosyal Servis Sağlayıcıları (11 kişi):* Kreş/ kütüphane/ müze.
- *Sanat ve Kültür Organizasyonları Üyeleri (17 kişi):* Sıradan ya da ortalama olmayan, öne çıkan bir park tasarımı/ parkın dünyaya açılmasının gerekliliği.

- *Ticaret Liderleri (8 kişi):* müze/ konser salonları/ sanat merkezi/ kâr getirecek açık hava faaliyet alanları (Garde, 2013).

Eylem planının ikinci aşamasını ise parkın tasarım sürecinde yer almak isteyen kentlilerin katıldığı bir konferans oluşturmuştur (Şekil 4.4).

Şekil 4.4 : The Great Park- kentlilerin katılımına yönelik düzenlenen konferans (Url-2).

200 kişinin katılımıyla düzenlenen konferansın ilk bölümünde katılımcılara birinci aşamada yapılan çalışmalar ve elde edilen veriler sunulmuştur. Konferansın ikinci bölümünde ise parkın tasarımını şekillendirebilecek unsurlar hakkında fikir toplamak amacıyla; katılımcılardan, uygulamasının tamamlandığını ve hizmete açıldığını varsaydıkları The Great Park'ın üzerinde uçan bir balon ile gezindiklerini hayal etmeleri istenmiştir. Komite tarafından sorulan sorulara bu çerçevede yanıt veren katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibi özetlenmektedir.

- Aşağıda ne görüyorsunuz?

Açık alanlar, bahçeler, farklı büyüklükte su öğeleri (göl/gölet), yürüyüş yolları, patikalar, araç trafiği olmadan bir mekik yardımıyla ulaşımın sağlandığı bir park, spor alanları, piknik alanları.

- Bir park imgesi gördünüz mü? Nedir? Bir mesaj iletmekte midir?

Katılımcılar tarafından birçok park imgesi tasvir edilmiştir. Tasvirlerin ortak özelliği olarak bu imgelerin kişilere aktardığı mesajın uyum, barış ve huzur olduğu görülmüştür. Yapısal park imgeleri olarak katılımcılar arasında stadyum, amfi tiyatro, kültür merkezi, müze, hatıra anıtı gibi yapılardan da söz edenler olmuştur.

Doğal park imgeleri olarak ise katılımcılar gölleri, ağaç topluluklarını ve açık alanları düşünmüşlerdir.

- İnsanlar görüyor musunuz? Ne kadar çok? Yalnız bireyler mi ya da gruplar mı görüyorsunuz? Ne yapıyorlar?

Katılımcılar her yaştan insanın parka gelebileceğini, parkın aileler ve spor meraklıları için bir rekreatif mekan oluşturacağını belirtmişlerdir. Parkta ziyaretçiler spor dışında piknik ve barbekü yaptıklarını, ata bindiklerini ve spor aktivitelerinde bulunduklarını hayal etmişlerdir.

- Parkta ne tür yapılar görmektesiniz? Bu yapılar ne kadar yer kaplamaktadır? Yapılar park boyunca mı; yoksa, merkezi olarak mı konumlandırılmışlardır? Yapıların içinde ne gibi aktiviteler gerçekleşmektedir? Ne kadar çok açık alan görmektesiniz? Açık alanlar neye benzemektedir? Açık alanlar ne için kullanılmaktadırlar?

Katılımcılar yapıların parktaki bitki örtüsü içinde dağıldığını, müzik, sanat, dans veya eğitim programları için merkez olarak kullanıldığını düşünmüşlerdir. Bu yapılar parkın doğal görünümünü bozmayacak yüksekliktedir. Katılımcılar park alanının en az yarısının açık alan olarak kullanıldığını hayal ettiklerini söylemişlerdir. Katılımcılara göre spor alanları, bahçeler, açık hava tiyatrosu gibi unsurlar parkın açık alanlarını şekillendirmektedirler.

- Su öğeleri hakkında ne düşünüyorsunuz? Kaç tane su ögesi bulunmaktadır? Bu öğeler hangi amaçlarda kullanılmaktadır?

Katılımcıların büyük çoğunluğu en az bir adet gölün parkta olduğunu söylemiş, göllerin ördek ve benzeri kuşların yuvası olduğunu ve hatta balık tutmak için imkan tanıdığını belirtmişlerdir. Göllerin yanı sıra sözü edilen su öğeleri arasında çeşmeler ve dereler bulunmaktadır.

- Parkın üzerinde sizi dolaştıran balon yere inmiştir. Bu balon nereye inmiştir? Ne yapmaktasınız ve nasıl hissetmektesiniz?

Katılımcılar balonun indiği yeri açık alan, piknik alanı veya göl yakını olarak tasvir etmişlerdir. Balon inerken katılımcılar, kendilerini memnun, rahatlamış ve huzurlu hissetmektedirler.

- Dünyada hangi kent parklarını ziyaret ettiniz? Bu parkları özel yapan şeyler nelerdir?

Katılımcılar tarafından en çok bahsedilen parklar Balboa Parkı (San Diego), Hyde Park (Londra), Central Park (New York City), Golden Gate Park (San Francisco) olarak belirlenmiştir. Katılımcılara göre bu parklar, ziyaretçileri güvenli ve dengeli hissettirmektedirler.

- Parkın tasarımı hemen geliştirilmeli midir; yoksa, alanın bir kısmı ileride ihtiyaç duyabilecek fonksiyonlar için rezerve mi edilmelidir?

Çoğu katılımcıya göre park, gelecekte uygulanabilecek modifikasyonlara imkan verecek şekilde bir an önce geliştirilmelidir. Katılımcılar, parkın hemen yapılmaması durumunda arazinin yapılaştırılacağı ve kamusal mekan olarak kullanılamayacağı yönünde kaygılar taşımışlardır.

Komite tarafından hazırlanan eylem planının son aşamasında ise, Orange County'de yaşayan, tesadüfi olarak seçilmiş 600 kişi ile telefon aracılığıyla anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu yöntem ile ankete katılanların The Great Park'ın hangi özelliklere sahip olmasını düşündükleri belirlenmeye çalışılmıştır. Alınan cevapların, Konferans'ta uygulanan tekniğin sonuçlarına benzer olduğu görülmüştür. Bu sürecin sonunda Komite elde edilen tüm verileri inceleyerek, parkın genel tasarımına yönelik kullanıcı görüşlerini içeren bir rapor hazırlamıştır. Bu rapora göre The Great Park,

1. Tüm dünyadan turistlerin ilgisini çekmeli; ancak, öncelikle kentlilerin ihtiyaçlarını karşılamalıdır.
2. Göller, bahçeler, piknik alanları gibi aktif ve pasif kullanımları içermelidir.
3. Geçmişte bir çok tarihi olaya tanıklık etmiş olan El Toro Askeri Hava Üssü'nün kimliğini kentlilere aktarmalıdır.
4. Sanat ve kültür merkezi olarak tasarlanmalı, içerisinde açık alan heykelleri ve müze faaliyetleri bulundurmalıdır.
5. Kentlilerin gündüz ve gece kullanımına açık olmalıdır. Gece kullanıma uygun olarak tasarlanmış ve aydınlatılmış konser alanları içermelidir.
6. Araç trafiğine kısıtlı bir şekilde izin vermelidir. Tüm yeşil alanlara erişilebilirliği sağlayacak bir ring otobüsü yoluna sahip olmalıdır.

7. Düşük kârlılıkla çalışan ticari faaliyetlere ev sahipliği yapmalıdır. Esas amacın, bir eğlence tesisi tasarımı geliştirmek olmadığı göz önünde bulundurulmalıdır.
8. Gelişimine imkan tanınacak şekilde tasarlanmalı, değişen ihtiyaçlara göre gelecekte farklı unsurların eklenmesine fırsat tanınmalıdır (Garde, 2013).

4.1.2 Uluslararası kentsel tasarım yarışması ve kentlilerin sürece katılımı

Komite, üç aşamalı eylem planının tamamlanması ve elde edilen verilerin kamuoyuyla paylaşılmasının ardından, uygulanacak tasarımın uluslararası kentsel tasarım yarışması ile elde edilmesi amacıyla çalışmalarını sürdürmeye devam etmiştir. Bu çerçevede, Orange County'de bulunan Eyalet Üniversitesi'nin Mimarlık Bölümü ile iletişim kurulmuş, yarışmanın şartnamesinin oluşturulmasında akademisyenlerden öneri alınmıştır. Bu amaçla Üniversite bünyesinde aralarında mimar ve ekolojistlerin bulunduğu bir jüri tayin edilmiş ve bu jüri tarafından kullanıcıların görüşlerini de içeren, sürdürülebilir bir park tasarımının temel ilkelerini içeren bir rapor hazırlanmıştır. Yarışma kapsamında, jüri üyelerinin de öneri ve onayları doğrultusunda Komite tarafından 38 farklı firma öneri sunmak üzere tasarım sürecine davet edilmiştir. Davet edilen firmalardan 24 tanesi parkı tasarlamak üzere çalışma yapmak istediklerini belirterek, jüriye genel tasarım kararlarını ve konseptlerini içeren bir vizyon planı sunmuşlardır. Jüri bu planları değerlendirerek, master plan hazırlaması için 7 adet firmayı yarışmaya dahil etmiştir. Bu aşamadan sonra seçilen firmalar tamamladıkları projelerini sunmak ve önerdikleri master planlarını tanıtmak amacıyla Irvine Kent Konseyi'nde bir araya gelmişlerdir. Burada halk, komite ve jüri üyeleri firmaların sunumlarını dinlemiştir. Bu esnada sunumlar, aynı zamanda halk toplantısına katılım sağlayamayan kentlilerin de bilgilendirilmesi amacıyla canlı olarak televizyon kanallarından ve konseyin internet sitesinden de paylaşılmıştır.

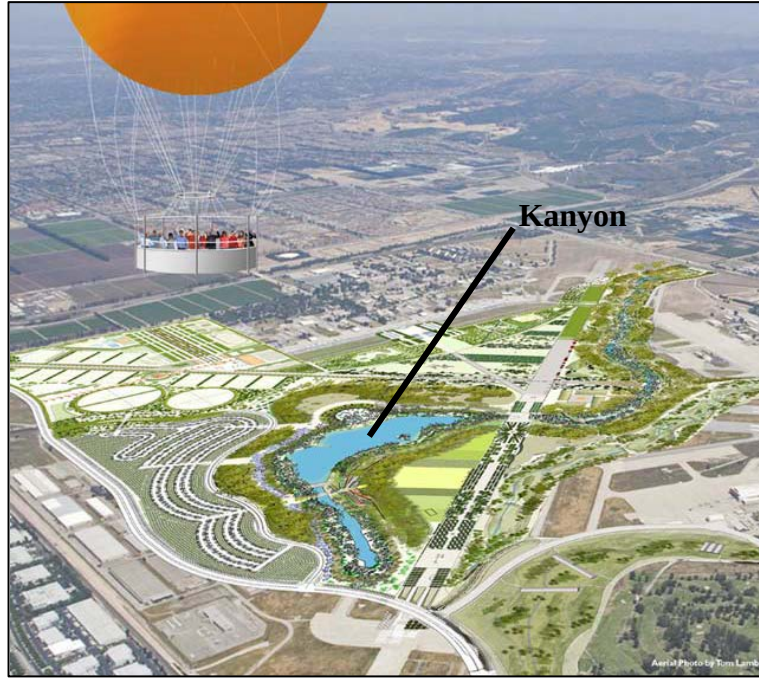
Halkın proje yarışmasına gösterdiği ilgiyi artırmak ve uygulanacak olan projenin halk tarafından seçilmesini sağlamak için farklı yöntemler izlenmiştir. Bu yöntemlerden biri halkı bilgilendirmek ve katılımı teşvik etmek amacıyla televizyon reklamlarını ve gazete ilanlarını içeren basın organlarının kullanımıdır. Bir diğer yöntem ise, yaklaşık 197000 kişiye gönderilen ve uygulanacak olan tasarım projesinin seçilmesine yönelik düzenlenen online ankete kentlileri davet eden e-postaları içermektedir. Online ankete katılan 3380 kentli sunulan projeleri 1-10 arası

puan vererek değerlendirmiştir. Anketin sonuçlarına göre ilk 3 sıralamada yer alan firmaların puan sıralamaları, 6.27, 6.00 ve 5.85 olarak belirlenmiştir. Buna göre Ken Smith Mimarlık (New York) tarafından önerilen master plan birinci seçilmiştir (şekil 4.5). Komite ve jüri tarafından hazırlanan final bildirisinde de halktan en yüksek puan alan bu master planın uygulanmasına karar verildiği halka duyurulmuştur. Böylelikle 2005 yılının Eylül ayında başlayan yarışma süreci, 2006 yılının Ocak ayında halk oylaması ile son bulmuştur.

şekil 4.5 : The Great Park- birinci seçilen master plan- Ken Smith, New York (Url-4).

Birinci seçilen projenin sunduğu birçok fonksiyonun kentlilerin Komite ile paylaştığı görüşler ve öneriler ile benzeştiği görülmektedir. Buna göre parkın tasarımında kullanılan unsurlar arasında, açık hava müzeleri, kütüphane, botanik bahçesi, farklı spor aktivitelerini içerecek olan açık ve kapalı spor alanları, gazileri onurlandırmak ve El Toro Askeri Hava şs'nde bulunan uçakları sergilemek amacıyla düzenlenen hava müzesi bulunmaktadır. Seçilen kentsel tasarım projesini, diğer önerilerden ayıran en önemli özelliğinin ise, tasarımcının sunduğu bir fikir olan Kanyon düzenlemesi olduğu belirtilmektedir. Bu kanyon, kentlilerin gl üzerinde bot ile gezinmelerine ve köprüler aracılığı ile doğayı keşfetmelerine imkan tanıyacaktır (şekil 4.6) (Garde, 2013).

Şekil 4.6 : The Great Park- tasarımıda önerilen kanyon (Url-2).

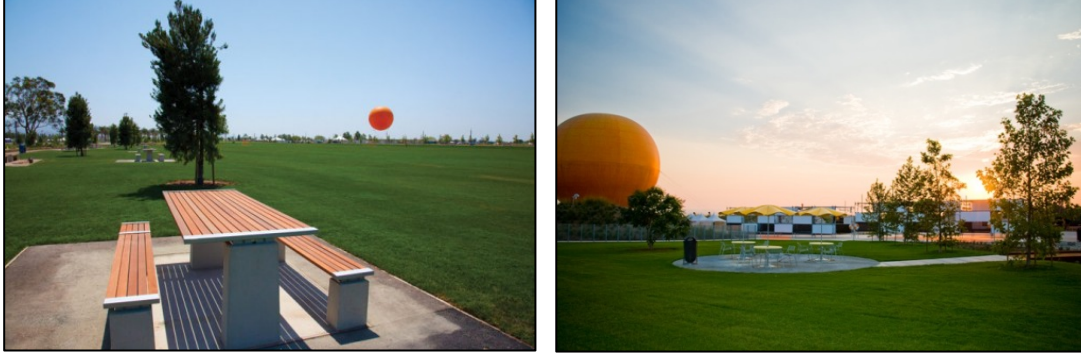
Komite uygulama süreci başlatılmadan önce Belediye Binası'nın önünde, The Great Park'ın 25mx25m boyutlarında hazırlanmış bir master planını sergileyerek, kentlilerin parkın tasarımını yakından algılamasını ve irdelemesini de sağlamıştır. Böylelikle yarışma sonucunda kazanan tasarımın tüm kentlilerce benimsenebilir olması sağlanmaya çalışılmış; sergi yoluyla kentlilerin görüşlerinin tekrar alınmasına ve tasarımın geliştirilmesine fırsat tanınmıştır (Şekil 4.7).

Şekil 4.7 : The Great Park- sergilenen park haritası (Url-2).

Sözü edilen karar ve tasarım süreçlerinin ardından başlatılan The Great Park'ın yapım süreci kademeli olarak devam etmekte, bitirilen kısımlar ise halkın hizmetine

açılmaktadır (Şekil 4.8). Komite günümüzde, parkın uygulama süreçlerinde de kentlilerin katılımına yönelik çeşitli çalışma gruplarının oluşturulmasında ve önerilerin yerel yönetim temsilcileri ile tasarım uzmanlarına aktarılmasında aktif olarak çalışmaktadır (OCGP, t.y.).

Şekil 4.8 : The Great Park- parkın tamamlanan bölümlerinden görünüm (Url-5; Url-6).

4.2 Tempelhofer Parkı, Berlin- Almanya

Tempelhof Havalimanı Almanya'nın Güney Berlin Bölgesi'nde merkezi bir konumda yer almaktadır (Şekil 4.9). İlk terminali 1923 yılında kullanıma açılmıştır. 1930'lu yıllarda Nazi rejimi sırasında, Mimar Ernst Sagebiel'in tasarımı doğrultusunda yeniden yapılandırılmış ve büyütülmüştür. Burada ilk sivil uçuşlar 1951 yılında başlamıştır. Havalimanı, 1945-1993 yılları arasında Amerikan Hava Kuvvetleri tarafından kullanılmıştır. Almanya'nın birleşmesinin ardından, 1996 yılında ise, merkezi konumunun uçuşa elverişli olmaması nedeniyle kapatılması gündeme gelmiştir. Nitekim, 2008 yılında buradaki hava trafiği tamamen durdurulmuştur. II. Dünya Savaşı'nın ikonik yapılarından biri olarak kabul edilen Tempelhof Havalimanı yaklaşık 3500 dönümlük bir açık alana sahiptir.

Şekil 4.9 : 1948 ve 1992 yıllarında Tempelhof Havalimanı (Url-7; Url-8).

Berlin'in karakteristik özellikleri arasında gösterilen, endüstriyel metruk araziler ve kullanılmayan askeri tesisler gibi kentsel boşluklar son yıllarda geliştirilen kentsel dönüşüm projeleri ile kent yaşamına dahil edilmeye çalışılmaktadırlar. Tempelhof Havalimanı Dönüşüm Projesi de bu kapsam içinde değerlendirilmektedir. Bu örneği farklı kılan özelliği ise Berlin Planlama Meclisi tarafından araziye yönelik stratejik gelişim planı hazırlanırken, tasarım ve karar aşamalarında kentlilerin de sürece katılımını sağlayacak yöntemlerin benimsenmesidir (Honeck, 2014).

4.2.1 Kentlilerin görüşlerinin elde edilmesi

2007 yılında Havalimanı'nın kapatılacağına dair bilginin kamuoyuyla paylaşılmasının ardından, kentlilerin bir kısmı bu karara karşı çıkmış, bir kısmı da alanın yeniden işlevlendirilmesinde farklı görüşlere sahip olduklarını Planlama Meclisi'ne iletmışlerdir. Yerel yönetim tarafından kamuoyunun bu konudaki anlaşmazlıkları ve protestoları dikkate alınarak, kentlilerin sürece katılımını sağlamak amacıyla çeşitli halk toplantıları, forumlar ve arazi gezileri düzenlenmiş; sergiler ve konferanslar organize edilmiştir. Aynı yıl içinde bir web-tartışması oluşturularak kentlilerin konu ile ilgili görüşlerini, isteklerini ve beklentilerini iletmelerine fırsat tanınmıştır. İnternet ortamındaki bilgi paylaşımı 68000 ziyaretçiye ulaşmış; 2500 ziyaretçi de görüşlerini bu ortam sayesinde ifade etmiştir. Bu esnada Planlama Meclisi, kentlilerden veri elde etmek amacıyla bir anket çalışması da düzenlemiştir. Anket, 6000'i Berlin'in merkezinde, 1000'i diğer bölgelerinde yaşayan kentliler olmak üzere toplam 7000 kişiye ulaştırılmıştır. Anketin yanıtlanma oranı %25 olarak analiz edilmiş, bu durum da yerel yönetim tarafından olumlu karşılanmıştır. Meclis tarafından gönüllü kentlilerin katılımıyla oluşturulan 17 adet odak çalışma grubu geçmişte benzer anketlere katılım sağlamayan kentin göçmen ve dindar kesimlerine bireysel olarak veya çeşitli kurumlar aracılığıyla ulaşmaya çalışmış; söz konusu süreçte yer almalarını teşvik etmiştir. Kentlilerden elde edilen görüşler analiz edilerek Meclis Raporu'nda yer almış ve kamuoyuyla paylaşılmıştır. Bu rapora göre Havalimanı'nın kimliği korunacak ve bu alanda gerçekleştirilmesi planlanan projeler iklim, kaynak ve geleceğe yönelik sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde tartışılacaktır (Burgess, 2014).

2008 yılında Tempelhof Havalimanı'nın kapatılmasına karşı çıkan kentliler tarafından bir referandum düzenlenmiş; ancak, referandumun geçerli olması için

gerekli olan %25 katılım oranı %21.7'de kalmıştır. Bu sebeple referandumun hukuksal bir bağlayıcılığı bulunmamıştır (Url-9). Aynı yıl Havalimanı'ndaki uçuş trafiği durdurulmuştur. 2009 yılında Havalimanı'nın kapatılmasını izleyen süreçte Berlin Planlama Meclisi, arazinin tekrar işlevlendirilmesi konusunda kentlilerin görüşlerine başvurmak amacıyla 3500 kişinin katılım gösterdiği bir organizasyon düzenlemiştir. Arazide bulunan Hangar Binası'nda yer alan organizasyonda, katılımcılar "Call for Ideas" teması altında bir araya gelmişler; planlamaya yönelik atölye çalışmalarına dahil olma imkanı elde etmişlerdir (Şekil 4.10).

Şekil 4.10 : Tempelhofer Parkı- "Call for Ideas" organizasyonu (Burgess, 2014).

4.2.2 Uluslararası kentsel tasarım yarışması ve kentlilerin sürece katılımı

2010 yılında uluslararası kentsel tasarım yarışması düzenlenerek, kentlilerden edinilen görüşlerin projelendirilmesi öngörülmüştür. Yarıya yakını Almanya dışından olmak üzere yarışmaya 78 firma katılmıştır. Jüri tarafından bu firmalardan 6 tanesi daha detaylı çalışma yapmak üzere seçilmiştir. Seçilen firmalar tarafından geliştirilen projeler 2400 kişi tarafından ziyaret edilen sergi organizasyonlarıyla kentlilere tanıtılmıştır (Şekil 4.11).

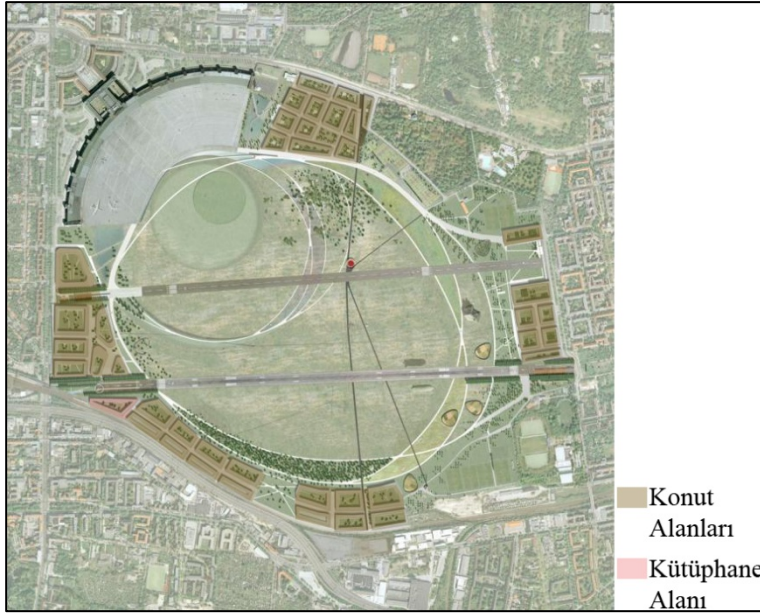
Şekil 4.11 : Tempelhofer Parkı- projelerin kentlilere tanıtılması (Url-10).

Yarışma sonucunda jüri tarafından seçilen finalistlerin tasarım yaklaşımı olarak yeşil alanları koruduğu, arazinin kalkınmasını finanse etmek ve gelir sağlamak amacıyla da bazı ticari fonksiyonlara yer verdiği görülmüştür. Bu fonksiyonlar arasında, düşük maliyetli konut blokları ve Pampidou Center'a eşdeğer büyüklükte bir kent kütüphanesi bulunmaktadır. Sergiler esnasında görüş bildiren kentlilerin büyük bir çoğunluğu, sadece yeşil alanların geliştirilmesi ve düzenlenmesi gerektiğini, yeni yapıların ise inşa edilmesine karşı olduklarını belirtmişlerdir. Aynı yıl içinde Tempelhofer adıyla düzenlenmeden kentlilerin kullanımına açılan açık alanlar kent merkezinde bir çekim noktası oluşturmuş; kısa süre içerisinde binlerce kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Ziyaretçiler uçak pistlerini bisiklet yolu ve uçurtma alanları olarak kullanmaya başlamış; yeşil alanların bir kısmını ise değerlendirerek bahçivanlık yaptıkları kolektif bahçelere dönüştürmüşlerdir (Şekil 4.12)

Şekil 4.12 : Tempelhofer Parkı-parkın kentlilerce serbest kullanımı (Url-11; Url-12).

Tempelhofer Parkı'nın kentliler tarafından öncü projeler ile şekillendirilmesi, parkın tasarımı üzerine çalışan finalistlere de esin kaynağı olmuştur. Jüri de finalistlerin yaklaşımlarının parkın mevcut kullanım durumunu destekler nitelikte olmasını göz önünde bulundurduğunu ve kararın bu yönde verildiğini kamuoyuyla paylaşmıştır. Ancak yine de, birinci seçilen projede konut bloklarına ve kütüphanenin genel yerleşim planına yer verildiği görülmüştür (Şekil 4.13). Jüri bunun sebebini, Berlin'in konut ihtiyacının bir kısmının düşük bir maliyetle burada karşılanmasının uygun olacağına ve parkın açık yeşil alan işlevinin ise önerilecek olan kütüphane binası ile desteklenmesinin gerekliliğine dayandırmıştır. Nitekim bu projelerden elde edilecek gelir parkın sürdürülebilir bir şekilde kalkınmasını sağlayacaktır.

Şekil 4.13 : Tempelhofer Parkı- birinci seçilen proje: GROSS MAX with Sutherland Hussey, Edinburg (Url-13).

Bu süreçten itibaren parkın iyileştirilmesine dair uygulama sürecine hükümetin kaynakları doğrultusunda başlanmış, ancak; kentliler konut bloklarının ve kütüphane binasının inşasına yönelik kaygılarını ve eleştirilerini çeşitli platformlar aracılığıyla paylaşmaya devam etmiştir. Bu platformlardan en çok ses getireni %100 Tempelhofer Feld Sivil İnisiyatifi olmuştur. Söz konusu Sivil İnisiyatif, çeşitli halk toplantıları düzenleyerek Meclisin yarışma yoluyla elde ettiği projeye karşı görüşlerin bir araya gelmesini sağlamış, bu görüşleri de internet sitesinde ifade ederek Planlama Meclisi'nin gündemine taşımıştır (Tempelhofer Feld, t.y.).

2013 yılında Planlama Meclisi tarafından düzenlenmiş olan merkezi kütüphane yarışmasının sonuçları da jüri tarafından kamuoyuyla paylaşılmıştır. Kütüphane fikrinin projelendirilmesiyle toplumda artan karşıt görüşlerin bir imza kampanyasına dönüşmesini sağlayan %100 Tempelhofer Feld Sivil İnisiyatifi 185000 kentlinin desteğini alarak yerel yönetimden bir referandum düzenlenmesini talep etmiştir.

Referandum kent çapında büyük bir ilgiyle karşılanmış ve katılımcılardan %65'i arazinin yeşil açık alan olarak kalmasını istediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuca göre Planlama Meclisi, projeler yoluyla elde ettiği konut bloklarının ve kütüphane binasının inşasını uygulamaya geçirmemeye karar vermiştir (Url-14). Kararın ardından Planlama Meclisi tarafından kentlilerin görüşlerini yansıtacak bir üç

aşamalı bir vizyon planı ortaya konmuştur. Bu vizyon planına göre benimsenen yaklaşımlar aşağıdaki gibi özetlenmektedir.

- *Aşama 1- Envanter (Ekim 2014- Şubat 2015):* Kentlilerin görüşlerinin elde edilmesine yönelik çeşitli forumların ve halk toplantılarının düzenlenmesini ve online bir platformun oluşturulmasını kapsamaktadır. Meclis elde edilen veriler doğrultusunda Tempelhofer Parkı'nın stratejik gelişim planını revize edecektir.
- *Aşama 2- Çalışma Grupları (Mart- Haziran 2015):* Birinci aşamada görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda kentlilerin gönüllü katılımıyla farklı konulara yoğunlaşan odak çalışma grupları oluşturulacaktır. Bu şekilde Tempelhofer Parkı'nın düzenlenmesine yönelik görüşler spor-rekreasyon alanları ve yeşil alan düzenlemeleri gibi spesifik başlıklar altında ele alınabilecektir.
- *Aşama 3- Analiz, Özet ve Halk Toplantıları/ Tartışmaları (Temmuz- Eylül 2015):* Önceki aşamalardan elde edilen veriler doğrultusunda Tempelhofer Parkı'nın detaylı olarak planlanması süreci başlatılacaktır. Bu aşamada da Meclis ve kentliler arasındaki görüşmeler devam edecek, paydaşlar arasında işbirliği sağlanacaktır (Burgess, 2014).

Tempelhofer Parkı mevcut durumuyla günümüzde birçok kentliye kent merkezinde açık yeşil alan olarak hizmet vermeye devam etmektedir (Şekil 4.14).

Şekil 4.14 : Tempelhofer Parkı: günümüz görünümü (Url-15).

4.3 Stortorget Meydan Tasarımı, Hamar, Hedmark- Norveç

Hamar, Norveç'in Hedmark eyaletine bağlı küçük bir sahil kentidir. Stortorget, Hamar'ın merkezinde 50 yıla yakın bir süredir otopark olarak kullanılmış olan yaklaşık 7 dönümlük bir arazidir (Şekil 4.15).

Şekil 4.15 :1960'larda Stortorget (Url-16).

2011 yılında Hamar Yerel Yönetimi tarafından bu arazinin yeniden düzenlenerek kentlilerin bir araya gelebilecekleri bir meydan olarak işlevlendirilmesine yönelik fikir yarışması organize edilmiştir. Yarışmada birinci seçilen Ecosistema Urbano "Dreamhamar" olarak adlandırdıkları katılımcı bir süreç tasarımını hayata geçirmişlerdir.

Dreamhamar, hem Hamar'da yaşayan kentlilerin tasarım sürecine aktif katılımlarını sağlayan fiziki bir ortamı, hem de geniş çaplı bir network tasarımı ile tüm dünyadan tasarımcıları, akademisyenleri ve kentlileri bir araya getiren; görüşlerini, tecrübelerini paylaşmalarına fırsat veren ve işbirliği içinde çalışmalarını teşvik eden sanal bir katılımcı platformu tanımlamaktadır. Bu bağlamda "Dreamhamar", sadece kent ölçeğinde sınırlı kalmamış, aynı zamanda ulusal ve uluslararası tasarım çevrelerinde büyük bir merak uyandırmış ve otoriteler tarafından dünyada öncü ve deneysel bir katılımcı tasarım süreci olarak görülmüştür (Allison, 2011).

Dreamhamar'ın altyapısı, Hamar'lıların gündelik aktiviteleri arasında bir araya gelmelerine ve görüşlerini paylaşmalarına imkan verecek bir agora teması üzerinde şekillendirilmiştir. Bu sebeple, kentlilerin katılımını sağlayan tasarım süreçleri, aynı zamanda kentlilerin bu mekana duydukları aidiyetlerini geliştirmeye ve kent yaşamında daha sık paylaşımlarda bulunmalarını teşvik etmeye yöneliktir. Nitekim,

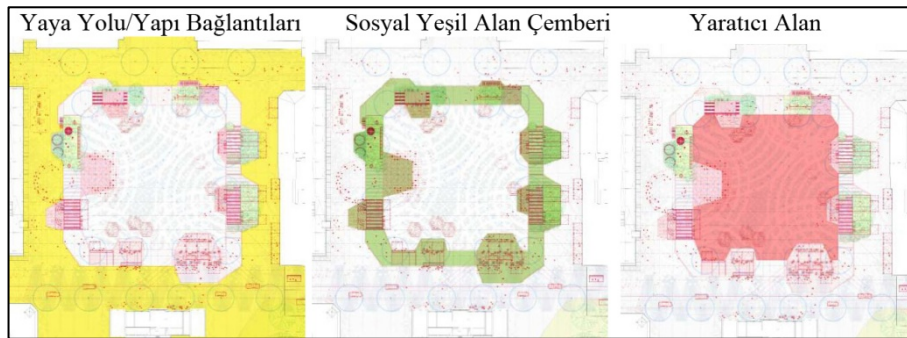
Dreamhamar'da düzenlenen aktiviteler sayesinde kentliler, Stortorget'i kamusal kent mekanı olarak aktif bir şekilde kullanmaya başlamışlardır. Oluşturulan katılımcı sanal platform ise halen Ecosistema Urbano'nun etkinliklerinin paylaşıldığı bir ortam olarak kullanılmaktadır (Dreamhamar, t.y.).

4.2.1 Kentlilerin görüşlerinin elde Edilmesi ve iletişim ağı tasarımı

Dreamhamar eş zamanlı olarak gerçekleştirilen ve kentlilerin katılımını sağlayan 7 çalışma alanı üzerine yoğunlaşmıştır.

1. Kentsel Tasarım Hazırlık Süreci: Bu süreç Ecosistema Urbano tarafından aralarında mimarlar, kentsel tasarım uzmanları, mühendisler, sosyologlar ve sanatçıların olduğu profesyonel bir ekip ile yürütülmüştür. Bu ekip kentlilerin görüşlerini, isteklerini ve ihtiyaçlarını katılım süreci boyunca değerlendirerek kent meydanı tasarımına yönelik yaratıcı çözümler ortaya koymuştur. Katılımcı süreç boyunca geliştirilen bu çözümlerde;

- Meydanın canlandırılması amacıyla çevresindeki sokaklarla ve binalarla bağlantı kurulması ve/veya mevcut bağlantıların güçlendirilmesi, bu bağlantıların yaya yolu olarak düzenlenmesi,
- Sosyal yeşil alan çemberi oluşturularak, bu çemberin içerisinde meydanın yeşil alan ve ağaç düzenlemesinin yapılması, ışıklandırma, oturma ve pavyon gibi sabit kent mobilyalarının yerleştirilmesi ve bu yolla kentlilerin sosyal ilişkiler kurmalarına fırsat tanınması,
- Yaratıcı bir alan oluşturmak amacıyla meydanın farklı kullanımlara ev sahipliği yapması ve kentlilerin bu kullanımlar ile bir araya gelmelerine imkan tanıyacak bir kentsel mekan olarak değerlendirilmesi olmak üzere üç temel tasarım yaklaşımı belirlenmiştir (Şekil 4.16).

Şekil 4.16 : Dreamhamar- tasarımı yönlendiren yaklaşımlar (Url-17).

2. Eğitim Laboratuvarı Olarak Çarşı Binasının Kullanımı: Meydanın çeperinde konumlandırılmış olan çarşı binası kentlilerin bir araya gelmelerini; toplantılara, seminerlere ve atölye çalışmalarına katılmalarını sağlayan bir tasarım eğitimi laboratuvarına dönüştürülmüştür. Bu mekan aynı zamanda projenin yürütücülüğünü üstlenen Ecosistema Urbano Tasarım Atölyesi'nin geçici ofisi olarak da kullanılmıştır (Şekil 4.17).

Şekil 4.17 : Dreamhamar- çarşı binasındaki seminerlerden ve atölye çalışmalarından görünüm (Url-18).

3. Arazide Düzenlenen Atölye Çalışmaları ve Seminerler: Tasarım süreci boyunca meydanın aktif olarak kullanılmasını amaçlayan çeşitli atölye çalışmaları ve seminerler düzenlenmiştir. Her hafta seçilen bir konu üzerine düzenlenen bu çalışmalara katkı sağlaması amacıyla kent içinden ve dışından farklı tasarım alanlarında uzmanlaşmış kişiler davet edilmiştir. Kamusal mekan tasarımında kentlilerin belirlenen konularda bilgilendirilmesini ve çalışmalarını içeren bu toplantıların işaret ettikleri ana çalışma alanları şu şekilde ele alınmıştır:

Teknoloji haftasında meydanın yeniden düzenlenmesinde teknolojiye yararlanmanın bir tasarım yaklaşımı olarak nasıl değerlendirilebileceği sorgulanmıştır. Katılımcılar düzenlenen atölye çalışmasında, film sektöründe uzmanlaşmış bir profesyonel öncülüğünde yaratıcı fikirler üretmeye teşvik edilmiştir.

Aktivite haftasında meydanın farklı aktivitelere hizmet etmesi için sahip olması gereken unsurların değerlendirildiği bir atölye çalışması düzenlenmiştir. Bu atölye çalışmasına topluluk eylem uzmanı ile mimar ve proje yürütücüsü olan iki farklı profesyonel eşlik etmiştir. Atölye çalışmasında kentlilerden meydanın boş bir sayfa olarak algılanması istenmiş; planlanan veya planlanmayan farklı aktivitelerin burada nasıl gerçekleştirilebileceğine dair fikirler ortaya koymaları beklenmiştir (Şekil 4.18).

Şekil 4.18 : Dreamhar- aktivite haftasında bir atölye çalışması (Url-19).

Çevre haftasında meydanın tasarım sürecinde kentlilerin çevresel sorumluluklar konusunda daha bilinçli davranmasının teşvik edilmesi amaçlanmıştır. Seminerler aracılığıyla kent tarımcılığı, permakültür ve "cradle to cradle" tasarım yaklaşımları ve uygulamaları katılımcılar ile paylaşılmıştır. Atölye çalışmalarına bu konuda uzman iki profesyonel öncülük etmiş, katılımcıların da önerdiği tasarım unsurları ile yaratıcı fikirlerin ortaya çıkması desteklenmiştir.

İnsanlar haftasında ele alınan ana konu, kamusal mekanların tasarımında insanlar arasındaki ilişkileri, etkileşimleri ve yaratıcılığı artırmaya yönelik çalışmaların incelenmesi ve değerlendirilmesidir. Seminer ve atölye çalışmalarına kentsel tasarım uzmanı ve sosyolog olan bir akademisyen liderlik etmiştir. Çalışmalar aracılığıyla katılımcıların, katılım, yönetim, kentsel politikalar ve sosyal dışlanma başlıkları altında bilgilendirilmesi amaçlanmıştır.

Mevsimsel strateji haftasında meydanın tasarımında değişen ışık, hava ve sıcaklık koşullarına duyarlı bir yaklaşımın geliştirilmesine ve bu yaklaşımın mevsimlerin değişmesiyle nasıl şekillendirilebileceğine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Norwegian

School for Gardeners'ta eğitimlik yapan uzmanlar tarafından yürütölen atölye çalışmalarında katılımcılar dört gruba ayrılarak her mevsim için sürdürülebilir stratejiler üretmeye teşvik edilmiştir.

4. Kentsel Eylemler: Tasarım sürecine kentlilerin katılımını teşvik etmek amacıyla hayata geçirilen bu eylemler, halk toplantılarının dikkat çekici bir şekilde ele alınmasını, kentsel çevrede kısa sürede etkili bir değişim yaratmayı ve daha fazla kentlinin sürece ilgi duymasını sağlamıştır. Bu kapsamda düzenlenen kentsel eylemler arasında "painthamar", "creamhamar", "greenhamar", "playhamar" ve "lighthamar" bulunmaktadır.

Painthamar etkinliği, Dreamhamar Projesi'nin açılış etkinliği olarak düzenlenmiştir. Yerel yöneticilerin de katıldığı bu etkinlikte, meydanın zemini Norveç kültürünü yansıtan desenler ile renklendirilmiştir. Bu şekilde tasarım süreci boyunca düzenlenecek olan seminerler ve atölye çalışmaları için tanımlı bir alan oluşturulmuştur (Şekil 4.19).

Şekil 4.19 : Dreamhamar- painthamar etkinliği (Url-20).

Creamhamar, meydanın kentte bir çekim noktası olarak görülmesi amacıyla düzenlenmiş bir öğle yemeği etkinliğidir. Kentte bulunan Bergen Mimarlık Okulu öğrencilerinin de desteğiyle düzenlenen bu etkinlik aracılığıyla kentliler hem birbirleriyle hem de yöneticiler ve uzmanlar ile görüşlerini paylaşma imkanı bulmuşlardır (Şekil 4.20).

Şekil 4.20 : Dreamhamar- creamhamar etkinliği (Url-21).

Greenhamar, kentlilerin oluşturulan bir serbest kürsü aracılığıyla meydanın tasarımına yönelik beklentilerini, isteklerini ve kaygılarını paylaşımlarını sağlayan bir etkinlik olarak düzenlenmiştir (Şekil 4.21). Meydanın tasarımıyla otoparklarını kaybedeceklerini ve ticari faaliyetlerinin zarar göreceğini belirten işletme sahiplerinin yerel basında çıkan ifadeleri bu etkinliğin ana düzenlenme sebebini oluşturmuştur. Bununla birlikte, forumda kentlilerin çoğunluğunun meydan tasarım sürecinden memnun oldukları görülmüştür.

Şekil 4.21 : Dreamhamar- greenhamar etkinliği (Url-22).

Playhamar, meydanın çocuklar için kurulan bir trombolin ile çekim noktası haline dönüştürülmesini içermiştir. Etkinlik kapsamında kentteki ve yakın çevredeki okullar ile işbirliğinde bulunulmuş, yüzlerce kentli çocuk çarşı binasında bir araya getirilerek tasarım süreçleri hakkında bilgilendirilmiştir. Seminerin ardından çocuklara oyun için serbest zaman tanınmıştır (Şekil 4.22).

Şekil 4.22 : Dreamhamar- playhamar etkinliği (Url-23).

Lighthamar, Alicante Üniversitesi Mimarlık Bölümü öğrencilerinin bir kısmının meydan için tasarladıkları interaktif aydınlatma enstalasyonlarını kentliler ile buluşturmaları etkinliğidir. Bu etkinlik aracılığıyla bir araya gelen kentliler, yöneticiler ve öğrenciler bilgi paylaşımlarında bulunmuşlardır (Şekil 4.23).

Şekil 4.23 : Dreamhamar- lighthamar etkinliği (Url-24).

5. Dijital Laboratuvar: Kentlilerin meydanın tasarım süreçlerini yakından takip etmeleri ve görüşlerini hızlı bir şekilde paylaşmaları amacıyla birbirine entegre edilmiş farklı dijital araçlar kullanılmıştır. Bu araçlardan en önemlisi yapılan tüm seminerlerin, toplantıların, atölye çalışmalarının ve kentsel eylemlerin paylaşıldığı katılımcı bir dijital ortam olan "dreamhamar.org" internet sitesidir. Bu internet sitesi ile birlikte kentlilerin görüşlerini ve önerilerini elde etmek amacıyla sosyal medya ve fotoğraf paylaşım siteleri (facebook, twitter ve flickr) aktif bir şekilde kullanılmıştır. Sözü edilen dijital araçların yanı sıra, akıllı telefonlarda kullanılabilen ücretsiz bir

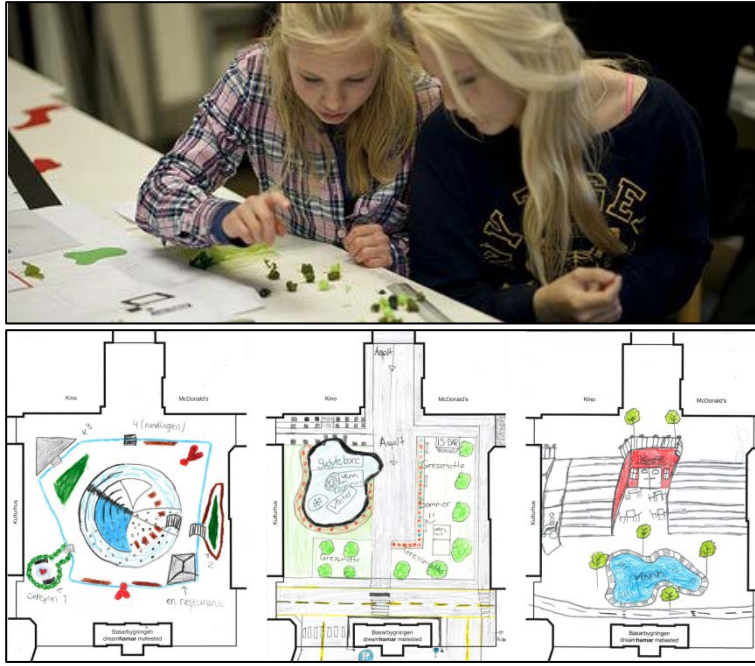
uygulama geliştirilmiştir. Bu uygulama yoluyla kentliler, tasarım sürecini yürüten Ecosistema Urbano firması ile meydana olmasını önerdikleri unsurları, fotoğraflar/videolar yükleyerek ya da yorumlar bırakarak paylaşma imkanı bulmuşlardır.

Hamar'da yaşayan ancak, organizasyonlara katılım sağlayamayan ya da Hamar'lı olmayıp meydanın tasarımı hakkında öneri sunmak isteyen tüm kişiler içinse sözü edilen dijital ortamların yanı sıra farklı alanlarda uzmanlaşmış kişilerin liderlik ettiği online atölye çalışmaları düzenlenmiştir. Online atölyelerdeki çalışma süreçleri eş zamanlı olarak özel bir blog üzerinden yayımlanmış, böylelikle konuyu takip eden kişilerin bu videoları izlemelerine fırsat tanınmıştır.

Dijital Laboratuvar çalışmalarında ayrıca, tasarım süreçlerinin şeffaf bir şekilde geliştirildiğini kentliler ile paylaşmak adına, haftalık raporların sunulduğu "Hamar Express" canlı yayını organize edilmiştir.

6. Akademik Network: Tasarım süreci boyunca Avrupa'da farklı üniversiteler ile işbirliğinde bulunulmuştur. Bu akademik kurumlar Danimarka Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi, Limerick Üniversitesi (İrlanda), Alicante Üniversitesi, Instituto Europeo di Design (İspanya), Politecnico di Milano (İtalya), Hedmark Üniversitesi Bergen Mimarlık Okulu ve Norwegian School for Gardeners (Norveç)'tir. Üniversiteler ile işbirliğinde bulunulması sayesinde söz konusu kurumlardaki tasarım öğrencileri stüdyo çalışmalarında Stortorget'in yeniden düzenlenmesine yönelik fikir projeleri üretmişlerdir. Aynı zamanda yurtdışındaki üniversitelerin öğrencilerinin bir kısmı Hamar'ı ziyaret ederek alanda gerçekleştirilen atölye çalışmalarına katılmışlardır. Bu şekilde farklı tasarım altyapısı ile yetiştirilmiş gençlerin kentsel mekan tasarımları hakkındaki görüşleri alınmıştır.

7. The Cultural Rucksack Projesi: Bu proje Norveç'te ilköğretim ve lise öğrencilerinin sanat ve kültür üzerine çalışan profesyoneller ile bir araya gelmelerini ve eğitim almalarını içermiştir. Stortorget Meydanı'nın tasarım süreci bu projenin bir ayağını oluşturmuştur. Bu bağlamda 1292 çocuk katılımcıyla meydanın tasarımına yönelik atölye çalışmaları düzenlenmiştir (Şekil 4.24)

Şekil 4.24 : Dreamhamar- Çocukların tasarım çalışmaları (Url-25).

Sözü edilen katılımcı süreçlerden sonra, Ecosistema Urbano tarafından elde edilen veriler ana temalar altında bir matris oluşturularak toplanmış, değerlendirilmiş ve nihai tasarım ürününü elde etmek amacıyla yorumlanmıştır. Bu yorumlamalar ve tasarımın geliştirilme sürecinde eskizler ve modellemeler internet sitesi üzerinden paylaşılmış; bu şekilde tasarımcının yorumlarının yine katılımcılar tarafından mümkün olan en yüksek seviyede benimsenmesi sağlanmıştır. Tasarlanan katılımcı süreç sayesinde, Stortorget Meydanı kentliler tarafından bir buluşma noktası ve rekreatif etkinliklerin düzenlediği bir alan olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.25) (Dreamhamar, t.y.).

Şekil 4.25 : Dreamhamar- 2013 yılında Stortorget Meydanı (Url-26).

4.4 Bölüm Değerlendirmesi

Bu bölümde ele alınan örnekler üzerinden, açık kamusal kent mekanlarının tasarımında kentlilerin söz sahibi olmasını ve aktif olarak sürece katılmasını sağlayan aşamalar ve yöntemler incelenmiştir. Birinci örnek olan Orange County Great Park Projesi, El Toro Askeri Hava Üssü'nün kapatılması ve elde edilen açık alanların kentlilerin katılımı doğrultusunda şekillendirilmesini içermiştir. Bu örnekte benimsenen yaklaşımlar ile yöntemler aşağıdaki gibi sıralanabilir ve değerlendirilebilir.

1. Referandum: Proje kapsamında kent çapında iki adet referandum düzenlenmiştir. Yerel yönetim tarafından Askeri Hava Üssü'nün kapatılacağına dair bilgi kamuoyuyla paylaşıldıktan sonra kentlilere danışmak amacıyla, ilk olarak, bu alanın yeniden işlevlendirilmesi konusunda gizli oy sistemine dayalı bir referandum yapılmıştır. Oylamanın sonucunda bir kutuplaşma olduğu görülünce kararın uygulanması zamana bırakılmıştır. İkinci referandum ise, ilkinden yaklaşık sekiz yıl sonra, yerel yönetim tarafından online oylama sistemi üzerinden düzenlenmiştir. Bu sefer kentlilerin büyük bir çoğunluğunun, Askeri Hava Üssü'nün kapatılması ile elde edilen açık alanların bir kent parkı olarak düzenlenmesini istedikleri görülmüştür. Referandum sonucunda verilen karar, yerel yönetim tarafından uygulanmıştır. Bu çerçevede, yerel yönetimin projenin ilk aşamasından itibaren kentlileri bir paydaş olarak kabul ettiği anlaşılmaktadır. Kentliler arasında yaşanan kutuplaşma kararın ertelenmesine yol açmış; ancak, bu durum yerel yönetim tarafından kontrol edilmiş ve son karar yine kentliler tarafından verilmiştir.

2. Katılımı planlamaya yönelik özel bir komitenin oluşturulması: Irvine Kent Konseyi'nin bünyesinde kentlilerin katılımının sağlanmasına yönelik özel bir komite oluşturulmuştur. Bu komite süreç boyunca aktif olarak çalışmış, kentlilerden elde edilen verilerin kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamıştır. Bu noktada, yerel yönetimin yetkisini bu komiteye aktardığı ve süreç içerisinde otoritesini sadece bir yürütücü olarak kullandığı görülmektedir.

3. Odak gruplar ile çalışma: Komite tarafından, bu alanın tasarımında kentlilerin katılımına yönelik öncelikle kategoriler oluşturulmuş; ilgi alanlarına göre kentlilerin odak gruplar içinde çalışmaları organize edilmiştir. Topluluk liderlerinin bu

alışmalara katılmaları sağlanmış; bu şekilde hem daha çok kentlinin temsil edilmesi hem de kentlilerin katılım konusunda teşvik edilmesi amaçlanmıştır.

4. Konferans ve seminer: Odak grupları ile çalışma tamamlanınca Irvine Kent Konseyi tarafından, bu sefer daha fazla kentlinin katılımının amaçlandığı bir konferans düzenlenmiştir. Konferansa katılan kentlilere, öncelikle odak gruplarının çalışmaları özetlenmiş, daha sonra onların da parkın tasarımına katkıda bulunmaları sağlanmıştır.

5. Anket: Komite tarafından kent çapında düzenlenen geniş çaplı bir telefon anketi çalışmasıyla odak gruplarının çalışmalarına ve konferansa katılmayan kentlilerin de görüşleri elde edilmiştir. Bu şekilde katılım sürecinin geniş bir çerçevede ele alınması sağlanmıştır.

6. Davetli uluslararası tasarım yarışması ve niversite ile işbirliği: Sözü edilen yöntemler ile elde edilen verilerin nitelikli bir tasarımla sonuçlanması amacıyla uluslararası bir tasarım yarışması düzenlenmiştir. Yarışmanın şartnamesinin oluşturulmasında kentteki niversite ile işbirliğinde bulunulmuştur. Yarışmaya davet edilen firmaların önerdikleri fikirler, niversite bünyesinde oluşturulan jüri tarafından değerlendirilmiş ve bir kısmının master planı üzerinde çalışmalarına karar verilmiştir. Bu şekilde akademik bilgilerin de sürece yansıtılması sağlanmıştır.

7. Halk seçimi: Parkın tasarımına ait master planı geliştiren ofislerin nerileri sergilenmiş ve bu öneriler halk tarafından dijital ortamda oylanmıştır. Bu sürece kentli katılımının artırılmasına yönelik bir çok farklı bilgilendirme yönteminden yararlanılmıştır. Halk tarafından seçilen proje ise yerel yönetim tarafından uygulamaya geçirilmeye başlanmıştır.

İkinci rnek olarak ele alınan Tempelhofer Parkı Projesi II. Dünya Savaşının sembolik yapılarından biri olarak kabul edilen Tempelhof Havalimanı'nın kapatılmasını ve elde edilen açık alanların bir kent parkı olarak işlevlendirilmesini kapsamaktadır. The Great Park'ın elde edilme süreçleri ile karşılaştırmak gerekirse, bu projenin daha çatışmalı ve dinamik bir katılım sürecini yansıttığı görülmektedir. Havalimanı'nın kapatılacağıının kamuoyuyla paylaşılmasının ardından, kentlilerin katılımlarının sağlandığı aşamalar ile yöntemler aşağıdaki gibi sıralanabilir ve değerlendirilebilir.

1. Bilgilendirme yöntemleri: Öncelikle, Havalimanı'nın merkezi konumunun uçuşa elverişli olmaması sebebiyle kapatılacağı yerel yönetim tarafından kamuoyunun bilgisine sunulmuştur. Bu süreçten itibaren kentlilerin bir kısmı kapatılma kararını desteklerken, bir kısmı ise bu karara itiraz etmişlerdir. Bu çerçevede Planlama Meclisi tarafından kentlilerin verilen kararı benimsemesi amacıyla halk toplantıları, forumlar ve arazi gezileri düzenlenmiştir. Aynı zamanda sergiler ve konferanslar yoluyla kentlilerin süreçten haberdar olması sağlanmıştır.

2. Web-tartışması ve anket: Kamuoyunda Havalimanı'nın kapatılmasına yönelik farklı görüşler gelişmiş; bu görüşler kentliler tarafından Planlama Meclisi'ne iletilmiştir. Bunun üzerine Planlama Meclisi tarafından geniş çaplı bir web-tartışması oluşturulmuş; kentlilerin bu platform aracılığıyla görüşlerini paylaşımlarına imkan tanınmıştır. Aynı zamanda kamuoyu yoklamasına fırsat veren bu uygulama birçok kentli tarafından ziyaret edilmiştir. Bunun yanı sıra, kent çapında bir anket çalışması düzenlenerek kentlilerin tepkileri ölçülmüş ve oluşturulan odak grupları aracılığıyla daha önceki karar verme süreçlerine katılım sağlamayan kesimin de söz sahibi olmasına yönelik çalışmalar yapılmıştır.

3. Referandum 1: Havalimanı'nın kapatılmasına karşı çıkan kentliler tarafından bir referandum düzenlenmiş; ancak referanduma katılımın düşük olması sebebiyle yerel yönetimin kararı üzerine bir etki sağlanamamıştır. Yine de, karışık görüşlü kentlilerin söz sahibi olmasını sağlayan bu yöntem çalışma kapsamında olumlu görülmektedir.

4. Atölye çalışmaları: Kentlilerin tasarım sürecine dahil edilmelerini sağlamak amacıyla Planlama Meclisi tarafından geniş çaplı bir organizasyon düzenlenmiştir. Bu yöntem ile kentlilerin hem katılımı teşvik edilmiş hem de görüşleri elde edilmeye çalışılmıştır.

5. Uluslararası tasarım yarışması: Parkın tasarımına yönelik daha nitelikli çalışmaların elde edilmesi amacıyla bir uluslararası tasarım yarışması düzenlenmiştir. Jüri tarafından yarışmaya katılan ofislerden bazıları parkın master planını geliştirmek üzere seçilmiştir. Seçilen projeler sergilenmiş ve kentlilerin tepkisi ölçülmüştür. Bu aşamada kentlilerin genel görüşü, yarışma projelerinde belirtilen kütüphane yapısının ve düşük maliyetli konut bloklarının parkta inşa edilmemesi yönünde gelişmiştir. Ancak jüri, Berlin'in konut ihtiyacının bir kısmının bu alanda karşılanması ve bu yapılardan elde edilecek gelir ile de parkın kalkınmasının sağlanması gerekliliği

üzerinde durmuştur. Nitekim jürinin bu yaklaşımı, master planını hazırlayan tasarım ofisleri tarafından dikkate alınmış ve öneriler bu yönde geliştirilmiştir. Jüri tarafından birinci seçilen proje kamuoyuyla paylaşılmıştır.

6. Sivil İnisiyatif ile kentlilerin örgütlenmesi: Jüri tarafından seçilen projenin önerdiği konut bloklarının ve kütüphane yapısının alanda inşa edilmesine karşı çıkmak amacıyla kentlilerin örgütlenmesini sağlayan bir sivil inisiyatif oluşturulmuştur. Bu noktada, Planlama Meclisi'nin ve jürinin kararlarına, Sivil İnisiyatifin oluşturduğu güçlü bir kamusal alanın varlığı ile karşı çıkıldığı görülmektedir. Nitekim bu platform geniş çaplı bir imza kampanyası düzenleyerek, konunun kentlilerin katılımıyla gerçekleştirilecek bir referandum aracılığıyla karar verilmesini sağlamıştır.

7. Referandum 2: Planlama Meclisi tarafından Sivil İnisiyatifin talebi doğrultusunda kent çapında bir referandum düzenlenmiştir. Bu referandumun sonucunda kentlilerin çoğunluğunun parkta önerilen yapıların inşası desteklemediği ortaya çıkmıştır. Buna göre, Planlama Meclisi parkın sadece mevcut durumunun iyileştirilmesi amacıyla, yine kentlilerin katılımının sağlanacağı bir vizyon planı geliştirilmiştir.

Üçüncü örnek olarak ele alınan Stortorget Meydan Tasarım Projesi ise, diğer iki örneğe göre oldukça küçük ölçekli bir projedir. Kent merkezinde uzun bir süredir otopark olarak kullanılan bir arazinin meydan olarak tasarlanmasını içermektedir. Proje kapsamında yerel yönetim tarafından düzenlenen yarışmada birinci seçilen ve deneysel bir katılımcı süreç tasarımı içeren Dreamhamar uygulamaya konulmuştur. Diğer iki örnekten farklı olarak, Dreamhamar'da tasarımcıların rolü, planlanan bir katılımcı sürece dahil olmaktan; bu sürecin kendisini tasarlamaya doğru evrilmiştir. Dreamhamar kapsamında kentlilerin geniş çaplı bir ağ iletişimi içerisinde görüşlerini paylaşmaları ve kamusal alan farkındalığı kazanmaları amaçlanmıştır. Online atölye çalışmaları, eğitim seminerleri, kentsel eylemler ve çocukların katılımına yönelik düzenlenen aktiviteler bu örnek kapsamında incelenen alternatif katılım yöntemlerini göstermektedir. Tasarım sürecinde uygulanan bu katılım yöntemleri değerlendirilecek olursa aşağıdaki başlıkların öne çıktığı söylenebilir.

1. Dreamhamar'da tasarımcılar ve kentliler birebir görüş paylaşımında bulunmuşlardır. Nitekim, kentlilerin katılım sağladığı seminerler ve atölye çalışmalarının düzenlendiği Çarşı Binası aynı zamanda tasarımı yürüten uzmanların

da geçici ofisi olarak kullanılmıştır. Bu çerçevede hem tasarım aşamaları şeffaflığını korumuş, hem de uzmanlar ve kentliler arasında sınırlar ortadan kaldırılmıştır.

2. Dreamhamar kapsamında kentlilerin tasarım eğitimi almasına önem verilmiştir. Bu eğitimler alanlarında uzman kişiler tarafından yürütülmüş; çeşitli atölye çalışmaları ile de kentlilere bu teorik bilgilerin uygulamaya nasıl dönüşeceği aktarılmıştır.

3. Dijital araçların etkin bir şekilde kullanılması ile Dreamhamar sadece kent ölçeğiyle sınırlı kalmamış, aynı zamanda uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Bu araçların kullanımı ile katılımcı süreçler fiziksel ortamdan dijital ortama da taşınmıştır. Bu bağlamda farklı tasarım altyapısına sahip bireyler hem kendi önerilerini paylaşmış hem de diğer önerileri değerlendirme imkanı bulmuşlardır.

4. Arazide düzenlenen kentsel eylemler ile, Stortorget Meydanı'nın hem kentlilerce benimsenmesi sağlanmış; hem de gelecekte kentlileri bir araya getirecek benzer aktiviteler için kullanılması teşvik edilmiştir.

5. Tasarım sürecinde çocukların da eğitim alması sağlanmıştır. Dreamhamar'ın The Cultural Rucksack Projesi'nin bir ayağını oluşturması ile birçok kentli çocuğun da meydan tasarımı hakkında çalışması ve farkındalık kazanması öngörülmüştür. Bunun yanı sıra Hamar'lı çocuklar için düzenlenen program ile çocukların bu mekanı kullanmaları ve sahiplenmeleri amaçlanmıştır.

6. Proje kapsamında akademik kurumlar ile işbirliğinde bulunulması, tasarım eğitimi alan gençlerin meydan üzerine fikir üretmelerini ve bu konuda sorumluluk duymalarını sağlamıştır. Bu bağlamda, geleceğin profesyonelleri olacak gençlerin katılımcı bir süreci deneyimlemeleri vizyon kazanmaları önemli görülmektedir.

Bu değerlendirme sonucunda, Stortorget Meydan Tasarımı Projesi'nde benimsenen ana yaklaşımın, nihai bir tasarım ürünü ortaya koymaktan ziyade, katılımcı bir süreci tasarlamak olduğu görülmektedir. Dolayısı ile projenin başarısı geleneksel tasarım kriterleri ile ölçülmemeli; katılımcı bir sürece dahil olmak üzere motivasyon kazanan kişi sayısı ile değerlendirilmelidir.

5. ALAN ÇALIŞMASI: BURSA ATATÜRK STADYUMU VE ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM PROJESİ'NİN KATILIM BAĞLAMINDA İRDELENMESİ

Bu bölümde açık kamusal kent mekanlarının tasarımında demokratik bir yaklaşım olan katılım konusu, Bursa kentinde kamuoyunda tartışılan Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi üzerinden incelenmiştir. Sözü edilen proje, Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin isteği doğrultusunda, yerel bir mimarlık ofisi olan Sözüneri Mimarlık tarafından geliştirilmiş olup; kent merkezinde bulunan Atatürk Stadyumu'nun, Atatürk Kapalı Spor Salonu'nun ve Atatürk Lisesi'nin yıkılarak bir açık kamusal kent mekanı olarak düzenlenmesini içermektedir. Bu projenin katılım bağlamında incelenmesinin nedenleri aşağıdaki gibidir.

1. Projenin konumu: Atatürk Stadyumu, Kapalı Spor Salonu ve Lisesi, Bursa'nın tarihi kent merkezi olarak nitelendirilen Altıparmak semtinde bulunmaktadır. Aynı zamanda proje, Stadyumu'nun batısında yer alan, yoğun kent dokusu içinde yeşil alan olma özelliği bulunan Kültürpark'a ile yakından ilişkilidir. Dolayısı ile söz konusu proje, kent dokusunu ve kent yaşamını etkileyebilecek güce sahip stratejik bir noktada yer almaktadır. Bu bağlamda proje geniş bir çerçevede ele alınmalı, kentteki aktörlerin görüşleri ve kentlilerin beklentileri doğrultusunda değerlendirilmeli ve analiz edilmelidir.

2. Projenin içerdiği yıkım ve meydan düzenlenmesi kararı: Sözü edilen proje, kentte önemli bir konumda bulunmasının yanı sıra; bu alanda yer alan mevcut yapıların yıkılmasını ve yıkım sonucunda elde edilecek alanın bir meydan olarak düzenlenmesini içermektedir. Diğer bir deyişle, proje var olan bir kent boşluğunun meydan olarak tasarlanmasından ziyade, tarihsel süreç içinde olumlu ve olumsuz taraflarıyla gelişim göstermiş ve kent hafızasında yer etmiş bir kent dokusunun ele alınmasını ve yıkılarak yeniden tasarlanmasını öngörmektedir. Bu sebeple projenin içerdiği karar kent için önemli görülmeli; kentteki otoritelerin ve kentlilerin görüşleri doğrultusunda tartışılmalıdır.

3. Projeye yönelik görüşler ve eleştiriler: Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından sözü edilen yapıların yıkılarak meydan olarak düzenleneceğine dair bilginin ve önerilen projenin görsellerinin kamuoyuyla paylaşılmasının ardından, başta TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi olmak üzere meslek odaları ve bazı STK'lar projeye yönelik yoğun eleştirilerde bulunmuşlardır. Bu eleştiriler değerlendirilmeli ve yerel yönetim ile projenin tasarımını gerçekleştiren Sözüneri Mimarlık'ın bu konudaki görüşlerinin elde edilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda, bu aktörlerin süreç içinde gerçekleştirdikleri eylemler irdelenmeli ve katılım çerçevesinde incelenmelidir.

4. Kentlilerin projeye yönelik görüşleri: Projenin anahtar aktörlerinin görüş ve eleştirilerinin yanı sıra, kentlilerin de projeye yönelik düşünceleri elde edilmelidir. Önerilen projenin kentlilerce onaylanıp onaylanmadığı sorgulanmalı; kentlilerden elde edilen veriler değerlendirilmelidir.

Uygar bir kent yaşamı, bireylerin ortak fikirleri doğrultusunda kent dokusunun şekillendirilmesini öngörmekte ve kent merkezlerinin düzenlenmesinde katılımcı yaklaşımların benimsenmesinin gerekliliğine işaret etmektedir. Bu bağlamda alan çalışmasında, Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne yönelik görüş ve eleştiriler bir araya getirilmiş, aktörlerin süreç içerisindeki eylemleri irdelenmiş ve birebir görüşmeleri de içeren bir anket çalışması yoluyla kentlilerin görüşleri elde edilmeye çalışılmıştır.

Alan çalışmasını oluşturan bölümler, bu bölümlerin içerikleri ve veri elde etmek amacıyla izlenen yöntemler şu şekildedir:

Öncelikle, önerilen projenin yer aldığı Altıparmak ve yakın çevresinde Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2000'li yıllarda yürütülen ve yakın gelecekte yürütülmesi planlanan projeler kısaca tanıtılmış, söz konusu alandaki kentsel tasarım uygulamalarının ele alınan Tasarım Projesi'ne yönelik görüş ve eleştirilerin değerlendirilmesinde bir altlık oluşturması hedeflenmiştir.

Önerilen proje kapsamında yıkılması planlanan Atatürk Stadyumu, Kapalı Spor Salonu ve Lisesi hakkında bilgi verilerek, bu yapıların kent hafızasındaki yerinin aktarılması amaçlanmıştır.

Kentte ilk olarak Atatürk Stadyumu'nun yıkılarak yerinde yeniden yapılmasına karar verilmiş; daha sonra yeni bir stadyum kentin bir başka bölgesinde inşa edilmeye başlanmıştır. Son olarak Atatürk Stadyumu ve çevresinin yıkılarak bir meydan olarak

düzenleneceği kamuoyuyla paylaşılmıştır. Dolayısı ile önerilen projenin elde edilme süreçlerinin sorgulanması gerekmiştir. 2006 yılından günümüze değin resmi belgeler ve basın bültenlerinin taranması ile bu süreçteki kararlar ve gelişmeler kronolojik bir şekilde aktarılmıştır.

Tez çalışmasının kavramsal çerçevesinde belirtilmiş olan anahtar aktörler üzerinden, projeye yönelik görüşler ve eleştiriler kamuoyu açıklamaları ve yarı-yapılandırılmış kişisel görüşmeler ile elde edilmiş, bu aktörlerin gerçekleştirdikleri eylemler kronolojik olarak sunulmuştur.

En son kısımda ise, kentlilerin katılımına yönelik gerçekleştirilen anket çalışması aktarılmıştır. Anket sürecinin sonunda katılımcılar ile birebir görüşülmüş; bu şekilde nesnel bir şekilde projeye yönelik görüşlerin ve eleştirilerin derlenmesi sağlanmıştır. Anket çalışması sonucunda, kentlilerin sürece katılımını sağlayacak yöntemler önerilmiştir.

5.1 Altıparmak ve Yakın Çevresinde Yürütülen ve Yürütülmesi Planlanan Projeler

Altıparmak, Bursa'nın merkez ilçesi Osmangazi'de yer almakta; Atatürk Kongre Kültür Merkezi (AKKM)'nin yer aldığı Merinos'u, kent parkı olan Kültürpark'ı, tarihi Bursa Ulucami'yi, Hanlar Bölgesi'ni ve Heykel'i birbirine bağlamaktadır (Şekil 5.1). Hem taşıt hem de yaya yolu olarak kullanılan bu bağlantıların çevrelerinde farklı karakterlerde yoğunluğu ticari olan kullanımlar gelişmiştir.

Şekil 5.1 : Altıparmak ve ana/ara bağlantılar.

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından son yıllarda Altıparmak ve yakın çevresinin düzenlenmesine yönelik farklı kentsel tasarım ve dönüşüm projeleri geliştirilmiştir. Bu projelerden bir kısmı uygulanmıştır. Bir kısmı ise planlanmış; ancak, henüz uygulamaya geçirilmemiştir (Şekil 5.2).

Şekil 5.2 : Altıparmak ve yakın çevresinde yürütülen/yürütülecek olan projeler.

Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi de uygulanması öngörülen projelerden biridir. Bu bağlamda, öncelikle 2000'li yıllarda Altıparmak ve çevresinde yürütülen veya yakın gelecekte yürütülmesi planlanan projeler ve sundukları kullanımlar kısaca açıklanacaktır. Bu şekilde alan çalışması olarak ele alınan projeye bir giriş oluşturulacaktır.

Atatürk Kongre Kültür Merkezi (AKKM) ve Merinos Parkı Kentsel Dönüşüm Projesi

Cumhuriyet tarihinin sembollerinden biri olan Merinos Fabrikası 1938 yılında Atatürk tarafından açılmıştır. 1991 yılında özelleştirme kapsamına alınan fabrika yapısı, 2004 yılında Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne devredilmiştir (Tomruk, 2010). 2007 yılında ise Merinos Kentsel Dönüşüm Projesi kapsamında, mimar Hakkı Önel ve Güven Şener tarafından bu alanda kongre ve kültür merkezi olarak tasarlanan yapı inşa edilmeye başlanmıştır. Proje kapsamında Anıtlar Kurulu tarafından tescil edilmiş olan Merinos Fabrikası ve Elektrik Santrali restore edilmiş, fabrika müzeye dönüştürülmüş ve açık alanlar Merinos Parkı olarak yeniden düzenlenmiştir. Yaklaşık 273 dönümlük bir açık yeşil alana sahip olan projede, bir kısmı belediyeye

ait olmak üzere kafeler ve restoranlar da bulunmaktadır (Merinosakkm, t.y.) (Şekil 5.3).

Şekil 5.3 : AKKM ve Merinos Parkı (Merinosakkm, t.y.).

Bursa Santral Garaj ve Yakın Çevresi Kentsel Dönüşüm Projesi (Kent Meydanı AVM)

Santral Garaj binası 1961 yılında kullanıma açılmış ve Bursa'nın şehirlerarası otobüs terminali olarak hizmet vermiştir. 1978 yılında çıkan bir yangın sonucu kısmen kullanılamayan bir hale gelen alanın ve çevresinin iyileştirilmesi amacıyla, yeni bir otobüs terminali yarışması açılmış; ancak birinci seçilen proje uygulanmamıştır. 1997 yılında kent merkezi dışında yeni bir terminal binası inşa edilmiş ve Santral Garaj işlevini kaybederek atıl bir duruma gelmiş, çevresi de çöküntü bir kent alanına dönüşmüştür (Tomruk, 2010). Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2005 yılında Santral Garaj Bölgesi'nin kente yeniden kazandırılması için yarışma süreci başlatılmıştır. Yarışma şartnamesinde bu alanın *"kentnin gelişmesi ve büyümesi sonucu artan, açık alan ve meydan gereksinimi karşılamak amacıyla"* düzenlendiği belirtilmiştir (Arkiv, 2008). 17000 m²'lik bir alanı kapsayacak şekilde düzenlenmesi öngörülen kent meydanında, uygulama sürecinde 23000 m² olarak önerilen kapalı alanlar, Belediye tarafından zemin kotunun yükseltilmesi ve zemin katın altına bir çarşı ve iki otopark katı eklenmesiyle yaklaşık 63000 m²'ye çıkarılmıştır. Binanın hacim olarak büyütülmesi, açık alanların tümünün sert zemin olması ve meydan niteliği taşıması öngörülen bir alanın alışveriş merkezi olarak işlevlendirilmesi kamuoyunda eleştiriler ile karşılaşmıştır (Tomruk, 2010). Günümüzde AVM binasının arasında kalan açık alanlarda kullanımını artırmak amacıyla çeşitli oturma birimleri ve su öğeleri düzenlenmeye başlanmıştır (Şekil 5.4).

Şekil 5.4 : Kent Meydanı AVM (Url-27).

Reşat Oyal Kültürparkı'na Yönelik Geliştirilen Projeler

Bursa Kültürpark 1955 yılında dönemin Belediye Başkanı Reşat Oyal tarafından hizmete açılmış ve parkın rekreasyon alanlarına ait düzenlemeler 1958 yılında bir yarışma sonucu elde edilmiştir. 1986 yılında ise ikinci bir yarışma sonucu olarak parkın bir kısmının fuar alanı olarak düzenlenmesi gerçekleştirilmiştir (Atanur, 2015). 1999 yılında Kültürpark'ın adı, Reşat Oyal'ın Bursa'ya yaptığı hizmetlerden ve Kültürpark'ı kente kazandırmasından dolayı Reşat Oyal Kültürpark'ı olarak değiştirilmiştir (BBB, t.y.).

2001 yılında Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından parkın canlandırılmasına yönelik Bursa Kültürpark ve Çevresi Planlama ve Tasarım Yarışması düzenlenmiştir. Ulusal ölçekte düzenlenen bu yarışmaya katılım beklenilenin altında kalmıştır. Yarışma sonucunda birinci seçilen proje ise hayata geçirilmemiştir (Tomruk, 2010).

Bu süreçten itibaren Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2004-2006 yılları arasında Bursa Reşat Oyal Kültürparkı Sağlıklaştırma ve Yenileme Projesi yürütülmüştür. Bu çalışmanın hedefi olarak parkın, çevresindeki düzensiz yapılaşmanın içinde rekreatif bir alan olarak kent hayatına aktif şekilde dahil edilmesi ve mekansal kalitesinin iyileştirilmesi gösterilmiştir. Belediye tarafından hazırlanan proje kapsamında yeşil alanlar düzenlenmiş, kötü durumda olan veya kullanılmayan binaların bir kısmı ise yıkılarak bu yeşil alan düzenlemelerine katılmıştır (Fidan, 2007). Günümüzde Kültürpark, fuar alanının kentin başka bir bölgesine aktarılmasıyla Bursa Arkeoloji Müzesi'nin, Konservatuar Binası'nın, Açık

Hava Tiyatrosu'nun, Altın Ceylan Oteli'nin, Lunapark'ın ve birçok kafe ile restoranın bulunduğu bir kent parkıdır. Toplam alanı 394 dönüm olmakla beraber, 179 dönümlük bölümü ise açık yeşil alan olarak hizmet vermektedir (BBB, t.y.) (Şekil 5.5).

Şekil 5.5 : Reşat Oyal Kültürparkı (BBB, t.y.).

İpekiş ve Yakın Çevresi Kentsel Dönüşüm Projesi

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından son yıllarda Bursa'nın termal turizm kapasitesinin artırılmasına yönelik çeşitli planlamalar ve projeler kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Bu projelerden biri de, Kültürpark'ın çeperinde yer alan, 1927 yılında faaliyete geçen ve Cumhuriyet tarihinin ilk ihracat yapan firmalarından biri olan İpekiş Fabrikası'nı ve yakın çevresini kapsamaktadır. Bu proje, tarihi fabrika binasının ve yakın çevresinin mülk sahiplerinin onayı ile düzenlenerek termal bir kür merkezi olarak hizmet vermesini amaçlamaktadır (Gündoğan, 2015) (Şekil 5.6). Belediye önce 2009 yılında bölgenin alışveriş merkezi yapılması amacıyla plan değişikliğine gitmiş; ancak, meslek odaları ve kamuoyu bu karara tepki gösterince bölgeyi 2011 yılı itibariyle Özel Sağlık Alanı ilan etmiştir (BBB, 2011).

Şekil 5.6 : İpekiş Fabrikası yerine yapılması planlanan termal kür merkezi (Gündoğan, 2015).

Sözü edilen projenin Bursa Büyükşehir Belediyesi'nce yürütülen ve yine termal kür merkezi düzenlemelerini kapsayan Bursa Tabakhaneler/ Sıcaksu Kentsel Dönüşüm Projesi ile de yakın ilişkide olduğu görülmektedir (BBB, 2014a). Her iki projenin de mimari tasarımı Bursa'da hizmet veren Sözüneri Mimarlık tarafından geliştirilmektedir (Sözüneri, 2015). Bu projelerin yanı sıra, Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından kamuoyuyla paylaşılan bir açıklamada Kültürpark'ta Altın Ceylan Oteli ile Lunapark arasında yer alan bölgenin termal park olarak düzenleneceği bilgisi yer almaktadır. Açıklamaya göre, bahsi geçen alanların bir bütün olarak termal merkez olarak ele alındığı ve oteller, otoparklar, kafeteryalar, restoranlar, dinlenme alanları ve şehir dışından gelenler için küçük alışveriş üniteleri içereceği görülmektedir (Yılmaz, 2015) (Şekil 5.7).

Şekil 5.7 : Termal kür merkezlerinin planlandığı alanlar (Url-28).

Bölgenin termal kür merkezi olarak işlevlendirilmesi hakkında kamuoyunda tepkiler mevcuttur. Buna göre, bölgenin halkın kullanımından çıkarılıp yatırımcılara açıldığı ve kentin yeşil alanı olan Kültürpark'ın sözü edilen projeler kapsamında yapılaştırılacağı düşünülmektedir (Url-29).

Altıparmak Stadyum Meydanı Kentsel Tasarım ve Çevre Düzenleme Projesi

2010 yılında Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Altıparmak'ta Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) binalarının bulunduğu alanın meydan olarak düzenleneceği kamuoyuyla paylaşılmıştır (BBB, 2010a). 2011 yılında meydan düzenlenmesine yönelik çalışma kapsamında, daha önceden kentin başka bir bölgesine taşınan SSK'nın eski binalarının yıkılmasına başlanmıştır. 2012 yılında ise Belediye, Bursa Ticaret ve Sanayi Odası (BTSO) ile işbirliği kurulduğunu, inşaatın yapımına karşın meydanın 25 yıllığına BTSO'ya tahsis edildiğini belirtmiştir (BBB, 2012). Projede BTSO Ek Hizmet Binası, yapay şelale, şelale havuzu ve şehrin sembollerinden biri olan Karagöz-Hacivat'ı simgeleyen Yüzen Taşlar Heykeli bulunmaktadır. 2015 yılında BTSO Ek Hizmet Binası'nın kullanıma açılmasıyla proje tamamlanmıştır (Aydın, 2015) (Şekil 5.8).

Şekil 5.8 : Altıparmak Stadyum Meydanı ve BTSO Ek Hizmet Binası (kişisel arşiv).

Mimarlar Odası Bursa Şubesi dönemin yönetim kurulu tarafından yapılan basın açıklamasında ise projeye yönelik eleştiriler yer almaktadır. Bu basın açıklamasında Belediye tarafından meydan olarak düzenleneceği ve kente kazandırılacağı açıklanan bu alanın BTSO EK Hizmet Binası'nın yapımı ile kentte bir geçiş alanına dönüştüğü,

Altıparmak ile bütünleşemediği ve çevresiyle fiziksel ve manevi bir bağ kuramadığı belirtilmiştir (TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi, 2012).

5.2 Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi

Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi, 2013 yılında Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen bir basın toplantısıyla kamuoyuyla paylaşılmıştır. Basın toplantıda Atatürk Stadyumu'nun, Kapalı Spor Salonu'nun ve Lisesi'nin yıkılarak bir kent meydanı olarak düzenlendiği belirtilmiştir (BBB, 2013). Bu tarihten itibaren başta TMMOB Bursa Şubesi olmak üzere farklı STK'lar tarafından bu yıkım kararı eleştirilmiştir. Bu eleştiriler ise stadyumun bir cumhuriyet yapısı olarak kent belleğinde yer etmiş olması üzerinde ve alanın kamusal bir yeşil alan olarak değerlendirilmediği konusunda yoğunlaşmıştır. Bu sebeple, bu bölümün alt başlıklarında söz konusu yapıların tarihleri aktarılmış; aktörler tarafından yapılan görüşler, eleştiriler ve eylemler incelenmiştir. Tasarım Projesi'nin önerdiği meydan düzenlemesine ait detaylar ise, projenin elde edilme süreçlerinde belirtilmiştir.

5.2.1 Bursa Atatürk Stadyumu, Atatürk Spor Salonu ve Atatürk Lisesi: konum ve tarihçe

Bursa Atatürk Stadyumu kentin merkezinde, Altıparmak'ın batısında ve Kültürpark'ın doğusunda yer almaktadır. Stadyumun kuzeyinde Atatürk Kapalı Spor Salonu bulunmaktadır. Atatürk Lisesi ise Atatürk Kapalı Spor Salonu ile tarihi İpekiş arasında konumlanmaktadır (Şekil 5. 9).

Şekil 5. 9 : Bursa Atatürk Stadyumu, Kapalı Spor Salonu, Atatürk Lisesi ve İpekiş (Url-30).

Bursa Atatürk Stadyumu

Bursa Atatürk Stadyumu inşa edildiği tarihten günümüze değin kentin tek stadyumu olarak hizmet vermiştir. Kentte 1926 yılına kadar futbol karşılaşmaları Atıcılar alanında yapılmıştır. Atatürk'ün aynı yıl 20 Mayıs-14 Haziran tarihleri arasında Bursa'ya gerçekleştirmiş olduğu 5. ziyaret sırasında dönemin valisi Kemal Gedeleş ve Kolordu Komutanı Ali Hikmet Ayerdem, kentin spor tesislerine ihtiyacı olduğunu belirterek bu konuda yardım talep etmişlerdir. Bu ihtiyacın belirtilmesi üzerine Atatürk, uygun görülen yerde bir stadyum yapılmasını istemiş, stadın yapımına katkı sağlamak üzere de 1000 lira bağışta bulunmuştur. Bu gelişmenin ardından dönemin valisi ve kolordu komutanı tarafından hazineye ait "Beylik Bahçe" adı verilen dutlukta - bugünkü Atatürk Stadyumu'nun bulunduğu yerde- stadyum yapılmasına karar verilmiştir. Kolordu komutanı Ali Hikmet Ayerdem'in Balıkesir'den getirttiği iş makineleri ile alanın tesviye işlemleri gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde görevine atanan dönemin valisi Fatih Güvendiren tarafından 2000 liralık bir destek daha bulunmuş ve stadyum kuzey-güney doğrultusunda inşa edilmiştir. 1930 yılında hizmete giren stadyum, 1934 Bursa Yıllığı'nda yer alan bilgiye göre 20 dönümlük bir alanı kapsamış ve 300 kişilik betonarme bir kapalı tribünü içermiştir (Kemankeş, 2010) (Şekil 5.10).

Şekil 5.10 : 1930'lu yıllarda Atatürk Stadyumu'nda düzenlenen bir tören (Kemankeş, 2010).

1938 yılında mevcut stadyumun yetersiz kalması üzerine, "Beylik Bahçe"nin biraz daha güneyinde -yaklaşık olarak günümüzdeki Atatürk Stadyumu'nun bulunduğu

verde- doğu batı doğrultusunda yeni bir stadyum yapımı gündeme gelmiştir. Bu stadyumun projesi, Ankara'daki 19 Mayıs Stadyumu'nun ve Hipodrom'un projelerini çizen ve yapımını gerçekleştiren İtalyan Mimar Viyenti Viyola tarafından hazırlanmıştır. Stadyumun, yüzme havuzu, tenis kortu, atış poligonu, atlı yarışmalar için kapalı manej, çocuk bahçesi ve gazino içeren bir kompleks içinde yer alması planlanmıştır. Ancak, stadyumun doğu-batı yönünde yer alması, ekonomik imkansızlıklar ve II. Dünya Savaşı'nın Türkiye üzerindeki olumsuz etkileri gibi sebepler ile kompleksin sadece futbol sahası kısmı tamamlanmıştır. 1945 yılında ise dönemin valisi Haşim İşcan tarafından doğu-batı doğrultusunda olan bu futbol sahası yıktırılmış ve günümüzdeki Atatürk Stadyumu'nun yapımına başlanmıştır.

Kapalı tribün ile bugünkü futbol sahası 1948 yılında tamamlanmıştır. İnşaatin ilk bölümü, müteahhit Şerif Çapan, ikinci bölümü ise Emlak Bankası'nın sorumluluğu altında Ahmet Ürük Malcıoğlu tarafından gerçekleştirilmiştir. İlk karşılaşma, Akınspor ve Acar İdmanyurdu arasında oynanmıştır. Bu tarihten itibaren stadyum birçok spor karşılaşmasına ve törene ev sahipliği yapmaya başlamıştır (Şekil 5.11).

Şekil 5.11 : 1958 yılında Bursa Atatürk Stadyumu (Bursaspor, t.y.).

Zaman içerisinde stadyuma kapalı tribün dışında iki kale arkası ve açık tribünler eklenmiştir. 1978 yılında çim saha düzenlemesinin yapıldığı stada, 1997 yılında açık tribünün üzerini örten uzay çatı eklenmiş ve oturma kapasitesi 19700'e çıkarılmıştır (Akkılıç, 2002; Kemankeş, 2010). Bursaspor'un 2010 yılında Şampiyonlar Ligi'ni kazanmasından ardından aynı yılın yazında Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından stadyumun UEFA standartlarına yükseltilmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar hızlandırılmıştır. Yaklaşık 2 ay süren çalışmalar kapsamında zemin 5 metre kazılarak aşağıya alınmış ve stadyumun kapasitesi 7000 kişi artırılmıştır (Şekil 5.12).

Şekil 5.12 : Bursa Atatürk Stadyumu ve Kapalı Spor Salonu günümüz görünümü (Url-30).

Günümüzde Atatürk Stadyumu yapılan iyileştirmelerin ardından 26273 kişilik kapasitesiyle kentin stadyumu olarak kullanılmaktadır (Bursaspor, t.y.).

Bursa Atatürk Kapalı Spor Salonu

Atatürk Kapalı Spor Salonu, 1930 yılında yapılan ilk stadyumun olduğu yerde bulunmaktadır. 1972 yılında açılan bu spor salonunun 1800 m² kapalı alanı ve 3250 kişilik seyirci kapasitesi vardır (Akkılıç, 2002). Spor salonu kurulduğu tarihten itibaren birçok önemli basketbol, voleybol ve yüzme karşılaşmalarına ev sahipliği yapmıştır.

Bursa Atatürk Lisesi

Bursa Atatürk Lisesi, Muzaffer Arulat tarafından açılan yarışma sonucu tasarlanmış ve 1958- 1962 yılları arasında inşa edilmiştir. Lisenin eğitim-öğretim etkinlikleri 1960 yılında Bursa Erkek Lisesi'nin binasında başlatılmış; inşaat tamamlanınca da bugünkü yerinde devam etmiştir. İlk yapıldığında 16 derslikten oluşan yapı, 1985'te 10 derslikli bir ek binanın ve 1991'de iki kat halinde 10 dersliğin daha eklenmesiyle büyütülmüştür. Okul binasının arkasında soyunma odaları ve oyun bahçesi bulunan bağımsız bir spor salonu ve müdür lojmanı yer almaktadır. Eğitim yapısında, yaklaşık 5000 adet yayın bulunan bir kütüphane, biyoloji, kimya, fizik ve fen bilgisi laboratuvarları, resim atölyesi, veli görüşme salonu, yönetim odaları, iş atölyesi, arşiv ve öğrenci lokali bulunmaktadır. Toplam 16000 m²'lik alanda kurulmuş olan

lisenin ön ve arasında çam ağaçlarıyla donatılmış 14000 m²'lik bir bahçe bulunmaktadır (Akkılıç, 2002) (Şekil 5.13).

Şekil 5.13 : Bursa Atatürk Lisesi günümüz görünümü (kişisel arşiv).

5.2.2 Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nin elde edilme süreçleri

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından ilk olarak mevcut stadyumun yıkılarak yerinde yeni bir stadyum yapılmasına karar verilmiştir. Ancak, daha sonra bu yeni stadyumun kentin Acemler bölgesinde Veledrom'a inşa edilmesi kararlaştırılınca, Atatürk Stadyumu'nun, Kapalı Spor Salonu'nun ve Lisesi'nin yıkılarak sözü edilen meydan projesinin gerçekleştirileceği kamuoyuyla paylaşılmıştır. Bu çerçevede Belediye'nin Atatürk Stadyumu'na yönelik çalışmalarını içeren süreç kronolojik olarak aşağıdaki gibi aktarılmıştır.

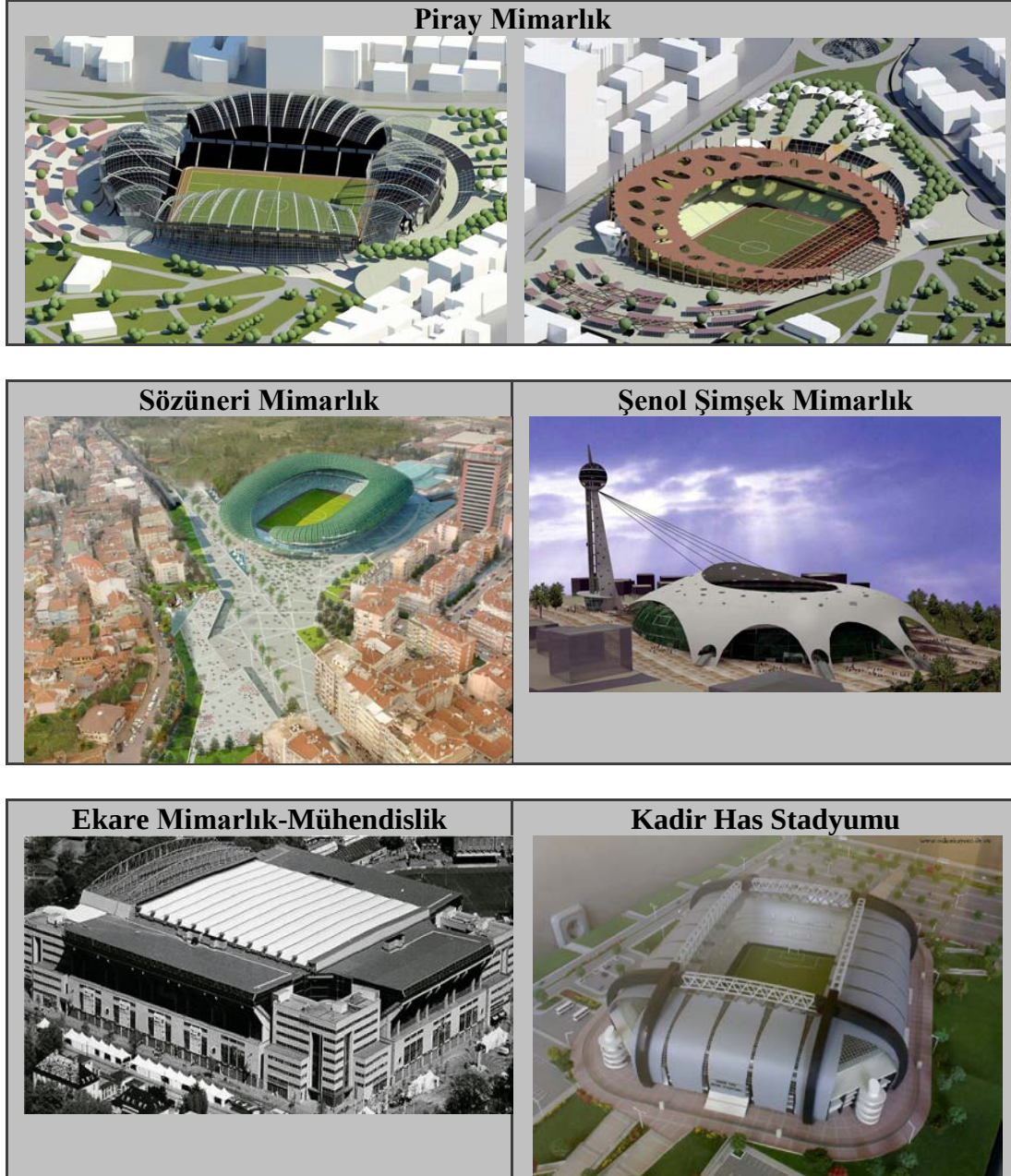
07.02.2006 tarihinde Bursa Büyükşehir Belediyesi ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü arasında, stadyum altında ve kompleks içinde bulunan 47 adet dükkan ile kira amacıyla işletilen otopark hariç, Bursa Atatürk Stadyumu'nun kullanım hakkını 10 yıllığına Belediye'ye devrini gerçekleştiren bir sözleşme imzalanmıştır. Bu sözleşmeye göre Belediye stadyumu UEFA kriterlerine uygun hale getirecek ve stadyumun her türlü bakım ve onarım işlemlerini yapacaktır. Stadyumun genel fiziki yapısında herhangi bir değişiklik yapılması düşünüldüğünde ise, Belediye Genel Müdürlüğün görüşünü alacak, Müdürlük tarafından onay verilmeden inşaat projeleri gerçekleştirilmeyecektir (EK A, Şekil A.1). Bu tarihten sonra, Bursa Büyükşehir

Belediye Meclisi 14.09.2006 tarihindeki toplantısında aldığı karar ile, Bursaspor Kulübü Derneği'nin talebi doğrultusunda, Bursa Atatürk Stadyumu'nun, Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün Belediye'ye tahsis ettiği süreyle sınırlı olmak üzere (07.02.2016 tarihine kadar), Dernek'e devrini gerçekleştirmiştir (EK A, Şekil A.2). Taraflar arasında 16.10.2006 tarihinde imzalanan protokole göre stadyumda gerçekleştirilecek olan büyük bakım ve onarımlar Belediye tarafından, küçük bakım ve onarımlar ise Dernek tarafından yapılacaktır. Stadyumun genel fiziki yapısında herhangi bir değişiklik yapılması düşünüldüğünde ise Belediye'nin onayı alınacaktır (EK A, Şekil A.3).

14.06.2007 tarihindeki Meclis Toplantısı'nda stadyumun yer aldığı parsel (Kükürtlü Mah. 3907 ada, 3 parsel)'in Özel Proje Alanı olarak tanımlandığı 1/25000 ve 1/5000 nazım imar planları değişiklikleri kabul edilmiştir (BBB, 2007b). Meslek odaları, bu arazide otel ve alışveriş merkezi yapılacağını belirterek karara itiraz etmişler ve Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma ve Bölge Kurulu (BKTVKB)'na buradaki yapıların tescil edilmesi için başvuruda bulunmuşlardır (Düşünceli, 2014). Nitekim dönemin Büyükşehir Belediye Başkanı'nın, bu alanı rezidans ve avm gibi karma kullanımlar için projelendirmeyi ve yeni bir stadyum yapısını kentin dışında inşa ettirmeyi düşündüğü ifade edilmiştir (Vardar, 2015).

27 Haziran 2007 tarihinde BKTVKB tarafından 2654 sayılı karar ile Atatürk Stadyumu, Kapalı Spor Salonu, Atatürk Lisesi, İpekiş Fabrikası ve Yahudi Mezarlığı 3.Derece Doğal Sit Alanı edilmiştir. Bu süreçten itibaren Büyükşehir Belediyesi İdari Mahkemesi'ne başvurarak karara itiraz etmiş; ancak, daha sonra davadan feragat etmiştir (Yılmaz, 2008). BKTVKB ise 12.02.2008 tarihinde 3416 sayılı karar ile, daha önceden alanı 3. Derece Doğal Sit ilan eden kararını durdurmuştur (Önürmen, 2013).

2009 yılının başlarında kentin dışında inşa edilmesi düşünülen stadyum fikri yerine, mevcut stadyumun yıkılarak yerine UEFA kriterleri ile uyumlu projelerin inşa edilmesi gündeme gelmiştir. Bu bağlamda, Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen basın toplantısında farklı mimarlık ofislerinin geliştirdikleri proje önerileri tanıtılmıştır (Aydın, 2009) (Şekil 5.14).

Şekil 5.14 : Atatürk Stadyumu'nun yerine önerilen projeler (Url-31).

18.06.2009 tarihinde alınan Bursa Büyükşehir Meclis Kararı doğrultusunda, kente yakışan bir stadyumun inşa edilmesi amacıyla Ortak Hizmet Projesi anlayışı içinde BTSO ile işbirliğinde bulunulması için Büyükşehir Belediye Başkanı'na yetki verilmiştir (EK A, Şekil A.4). Bursa Büyükşehir Belediyesi Resmi İnternet Sitesinde 09.07.2009 tarihli habere göre, Belediye ve Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü arasında stadyumun yerinde yeniden yapılmasına yönelik anlaşma sağlanmıştır (EK A, Şekil A.5). Aynı internet sitesinde 30.09.2009 tarihli habere göre ise, kamuoyunun timsah formundaki stadı seçtiği, mevcut stadyumun yıkılarak yerine en

az 33000 seyirci kapasiteli Sözüneri Mimarlık'ın projesinin uygulanacağı belirtilmiştir (BBB, 2009) (Şekil 5.15).

Şekil 5.15 : Atatürk Stadyumu yerine uygulanması planlanan proje (BBB, 2009).

09.10.2009 tarihinde ise BKTVCB tarafından 5117 sayılı karar ile alanın 3. Derece Doğal Sit olma özelliği iptal edilmiştir (Önürmen, 2013). Belirtilen projenin yapılması için, Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından 28.12.2009 tarihinde Nazım İmar Planlarında spor alanı olarak belirtilen kısmın batı yönünde Kültürpark'a doğru büyütülmesine karar verilmiştir (EK A, Şekil A.6).

30.01.2010 tarihinde BKTVCB tarafından 5447 sayılı karar doğrultusunda alanın büyütülmesi uygun görülmüş ve alan özgün kent dokusu ile birlikte bütüncül planlanması gerekliliği ve taşıdığı bellek değeri ile "Kentsel Sit Alanı" olarak belirlenmiştir. 16.03.2010 tarihinde ise Büyükşehir Meclis Kararları doğrultusunda kentsel sit sınırlarının belirlenmiş olduğu 1/5000 ve 1/25000 nazım imar planı değişiklikleri onaylanmıştır (EK A, Şekil A.7; Şekil A.8; Şekil A.9).

Yapılan plan değişikliklerinin ardından 22.03.2010 tarihinde Büyükşehir Belediyesi tarafından stadyumun 45000 kişilik olması gerektiği ve mevcut yerinde yapılmasının bu nedenle mümkün olmadığı, timsah formundaki stadyumun ise şehrin içinde Veledrom olarak adlandırılan Acemler Bölgesinde yapılmasının düşünüldüğü belirtilmiştir (BBB, 2010b). Nitekim, 05.04.2010 tarihinde Belediye'nin Resmi

İnternet Sitesinde kamuoyuyla paylaşılan haberde; Büyükşehir Belediye Başkanı ve Bursaspor taraftarlarının bir araya geldiği ve Veledrom'a yapılacak olan stadyum hakkında taraftarların bilgilendirildiği yer almıştır. Bunun yanı sıra aynı basın bülteninde Başkan, yeni bir stadyumun inşası ile kentin iki stadyuma sahip olacağının da altını çizmiştir (BBB, 2010c). 12.06.2010 tarihinde ise Belediye'nin Resmi İnternet Sitesinde yer alan haberde, 18 yaş üstü 3018 kişiyle yapılan anket sonucunda, katılımcıların %52.3'ünün yeni stadyumun Veledrom'a yapılmasını istedikleri, %41.8'inin mevcut stadyumun yerinde büyütülmesi taraftarı olduğu, %5.9'unun ise fikir beyan etmediği belirtilmiştir (BBB, 2010d).

Söz konusu gelişmelerden sonra, 01.07.2010 tarihinde BKTVKB tarafından 5934 sayılı karar doğrultusunda Atatürk Stadyumu'nun bulunduğu parsel, eski sınırlarına geri döndürülmüştür. 16.09.2010 tarihli Büyükşehir Meclis Toplantısı'nda bu karar görüşülerek, 1/5000 ve 1/25000 nazım imar planları değişikliği onaylanmıştır (EK A, Şekil A.10; Şekil A.11; Şekil A.12).

12.10.2010 tarihinde Bursa Büyükşehir Belediyesi ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü arasında 2006 yılında imzalanmış sözleşmeye ek protokol kabul edilmiştir. Bu protokole göre, UEFA kriterleri gereği yeni stadyumun inşa edilmesine değin geçen sürede yapılması gereken plan değişiklikleri amacıyla stadyumun altında bulunan dükkanlardan ve alanlardan bazıları belediyeye tahsis edilmiştir (EK A, Şekil A.13).

01.06.2011 tarihinde Veledrom'a yapılmasına karar verilen yeni stadyumun temel töreni gerçekleştirilmiştir (Sözüneri, 2015).

05.09.2013 tarihinde Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen basın toplantısında, yeni stadyumun tamamlanması aşamasına gelindiği ve mevcut Atatürk Stadyumu'nun ve Spor Salonu'nun yıkılarak yerine katlı bir meydan yapılacağı kamuoyuyla paylaşılmıştır. Belediye Başkanı tarafından aynı basın toplantısında, Atatürk Lisesi'nin de yıkılarak yerine meydanda yer alacak bir kent müzesi yapılacağı ifade edilmiştir. Meydanın tasarım projesini yürütecek olan Sözüneri Mimarlık tarafından ise konsept proje hakkında bilgi verilmiştir. Buna göre meydanda, seyir terası, havuz, Bursa çeşmeleri, engelli rampası, belediye hizmet binası veya turist danışma merkezi olarak kullanılabilecek bir bina ile 1200 araçlık bir otopark, Atatürk Stadyumu'nun taşlarının da bulunacağı peyzaj merdivenleri,

şekilde karşılayacağı düşünülmektedir. Bursa'da halen çeşitli sanatsal ve siyasi etkinlikler için Fomara Meydanı ve Kent Meydanı yoğun olarak kullanılmaktadır. Ancak her iki alanın da fiziki özellikleri açısından yetersiz olduğu bilinmektedir. Bir kavşak alanı olan Fomara Meydanı yaklaşık 10 000 m² alanlı olup, ancak gerekli trafik düzenlemeleri yapıldığı takdirde kullanılabilir. Kent Meydanı ise bir etkinlik alanı olarak tasarlanmış olmakla birlikte yalnızca 6 000 m² alana sahiptir. Oysa ki Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi ile yaklaşık 33 000 m² büyüklüğünde bir etkinlik alanı Bursa'lıların kullanımına sunulacaktır. Taşıt yollarının da dahil edilmesi durumunda ise yaklaşık 50 000 m²'lik bir açık alan elde edilecektir. (Sözünere, 2015)

Kişisel görüşmede elde edilen bilgiler doğrultusunda meydan projesinde öngörülen fonksiyonlar ve alanlar tabloda özetlenmiştir (Şekil 5. 17).

		Açık Alan	Ticari Alan	Otopark Alanı
161.50 kotu	Üst Meydan	6 200 m ²	200 m ²	-
156.50 kotu	Alt Meydan	16 000 m ²	5 200 m ²	-
152.00 kotu	1.Bodrum	10 800 m ²	5 100 m ²	15 500 m ²
147.50 kotu	2. Bodrum	-	-	23 100 m ²

Şekil 5. 17 : Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi kapsamında öngörülen fonksiyonlar ve alanları.

03.12.2013 tarihinde alınan Meclis Kararı ile, Atatürk Stadyumu ve çevresini kapsayan Kentsel Sit Alanı'na ilişkin 1/1000 ve 1/5000 imar planları değişikliği onaylanmıştır. Bu değişikliklere göre, önceden 1/5000 Osmangazi Nazım İmar Planında Spor Tesisleri Alanı olarak belirlenmiş stadyumun yer aldığı parsel, Rekreasyon Alanı olarak düzenlenmiş, İlköğretim Tesis Alanı olarak belirlenmiş olan Atatürk Lisesi'nin yer aldığı parsel Kültürel Tesis Alanı olarak değiştirilmiş ve İpekiş ve yakın çevresinin ise Özel Sağlık Tesis Alanı olarak düzenlenmesi öngörülmüştür. Bununla beraber plan notlarında aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir:

- Kent Meydanı olarak belirlenen alanda (mevcut stadyumun bulunduğu parsel) ticari kullanımlar ve kafeterya vb. kullanımlar yer alabilir. Yer altı otopark olarak kullanılacaktır.
- Özel Sağlık Tesis Alanı (İpekiş ve yakın çevresini içeren parseller)'nda hasta yakınları için konaklama tesisi yer alabilir.

- Özel Sağlık Tesis Alanı'nda (Termal Kür Merkezi) yapılaşma koşulu E:0.80, Kat: 5 Hmax: 21.50 m'dir. %20 oranında D.O.P (Düzenleme Ortaklık Payı) uygulanacaktır.
- Uygulama Bursa Büyükşehir Belediyesince onaylanan projeye göre yapılacaktır.
- BKTVKB'nin aynen uygun görmesi halinde uygulamaya geçilebilir (EK A, Şekil A.14; Şekil A.15).

21.03.2014 tarihinde söz konusu plan değişikliği BKTVKB tarafından 3039 sayılı karar ile değiştirilerek uygun bulunmuştur (Aktuğ, 2014). Buna göre,

- Kentsel Sit Alanı'nda kalan alan (Büyükşehir Belediye Başkanı Tarafından Kültürpark'ta termal park olarak düzenleneceği ifade edilen alan) Rekreasyon Alanı olarak plana eklenmiştir.
- "Özel Sağlık Tesis Alanı'nda (Termal Kür Merkezi) yapılaşma koşulu E:0.80, Kat: 5 Hmax: 21.50 m'dir. %20 oranında D.O.P (Düzenleme Ortaklık Payı) uygulanacaktır." ifadesindeki %20 DOP uygulancaktır kısmı kaldırılmıştır.
- "Uygulama Bursa Büyükşehir Belediyesince onaylanan projeye göre yapılacaktır ve BKTVKB'nin aynen uygun görmesi halinde uygulamaya geçilebilir." ifadesi, "Uygulama Bursa Büyükşehir Belediyesince onaylanan projenin BKTVKB tarafından uygun görülmesi halinde uygulamaya geçilebilir şekilde değiştirilmiştir.

20.05.2014 tarihinde ise bu değişiklikler Büyükşehir Belediyesi Meclisi tarafından, kabul edilmiştir (BBB, 2014b) (EK A, Şekil A.16). Bu şekilde plan notlarında, meydan projesinin uygulamaya geçirilmesini engelleyebilecek unsurlar ortadan kaldırılmıştır.

5.2.3 Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne yönelik görüşler ve eleştiriler

Önceki bölümlerde değinilmiş olduğu gibi; başta TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi olmak üzere meslek odalarının ve bazı STK'ların projeye yönelik yoğun eleştirileri bulunmaktadır. Bu sebeple, bu bölümün alt başlıklarında tezin kavramsal çerçevesinde ele alınan aktörlerin projeye yönelik görüşleri, eleştirileri ve süreçte

kentlilerin katılımına yönelik gerçekleştirdikleri ya da yakın gelecekte gerçekleştirmeyi planladıkları eylemleri sorgulanmıştır.

5.2.3.1 Yerel yönetim: Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Kent Konseyi

Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nin elde edilme süreçlerinde incelenmiş olduğu gibi, Büyükşehir Belediyesi tarafından öncelikle stadyumun yıkılarak yerinde yapılmasına karar verilmiş; sonradan bu karar değiştirilerek, benzer projenin Veledrom'da inşa edilmesi gündeme gelmiştir. Bu karar, daha önce bahsedildiği üzere Belediye'nin Resmi İnternet Sitesi'nde yer alan habere göre, 18 yaş altı 3018 kişinin katıldığı bir anket çalışması ile %52.3 oranında desteklenmiştir (BBB, 2010c). Ancak, Atatürk Stadyumu'nun yıkılması ve yerinde meydan düzenlenmesi konusunda, buna benzer bir anket çalışması düzenlenmemiş ve meydan projesi basın toplantısıyla doğrudan kamuoyuna sunulmuştur. Bunun nedeni olarak ise meydan ihtiyacının herkesçe onaylanan bir kent gerçeği olduğu ve meydan düzenlemesi için kentteki en uygun konumun stadyum ve çevresinin yıkılmasıyla elde edilecek alan olarak tespit edildiği ifade edilmiştir. Ayrıca, yerel yönetim temsilcilerinin kentliler tarafından seçilerek yetkilendirildiği ve bu temsilcilerin halk için en doğrusunu yapmak amacıyla çalıştıkları belirtilmiştir (Ödünç, 2015). Nitekim, 23.04.2014 tarihinde Büyükşehir Belediyesi'nin Resmi İnternet Sitesi'nde yer alan basın bültenine göre, Belediye Meclisi'nin meydan düzenlemesi amacıyla gerçekleştirdiği nazım imar planlarına askı itirazlarının reddedildiği, uygulamanın önündeki engellerin kaldırıldığı ve alınan kararlar meclis iradesinin tecelli ettiği yönünde açıklamalar bulunmaktadır (BBB, 2014c).

Öte yandan, Büyükşehir Belediyesi tarafından uygulanması öngörülen kentsel dönüşüm projelerinde halkın bilgilendirilmesini sağlamak ve kamuoyunun görüşlerini elde etmek amacıyla daha önce birçok defa toplantılar düzenlendiği; bu şekilde kentlilerin planlama ve tasarım sürecine dahil edilmeye çalışıldığı ifade edilmiştir. Söz konusu meydan düzenleme sürecinde de kentlilerin ve konu ile ilgili STK'ların temsilcilerinin görüşlerinin dikkate alınacağı ve kamuoyuyla paylaşılan projenin uygulama aşamasında görüşlere göre revize edilebileceği üzerinde durulmuştur. Stadyumun yıkılma kararına ilişkin ise, kentte bir referandumun düzenlenebileceği; ancak, henüz böyle bir referandumun meclis gündemine alınmadığı belirtilmiştir. Meslek odalarının stadyumunun yıkılma kararını siyasi bir

tavir içinde değerlendirdikleri, bu sebeple de bu aşamada yerel yönetim ile meslek odalarının işbirliğinde bulunmasının mümkün olmadığı söylenmiştir (Vardar, 2015).

Bursa Kent Konseyi (BKK) tarafından ise stadyum projesinin elde edilme sürecinde, paydaşları bir araya getiren toplantıların düzenlendiği ancak;önerilen meydan projesinin kamuoyundaki yansımaları ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmadığı belirtilmiştir. Bunun sebebi olarak, Türkiye'de seçime katılma oranlarının yüksek olduğu ve Avrupa'dakine benzer siyasi soğukluğunlkemizde söz konusu olmadığı gösterilmiştir. Dolayısıyla kentliler tarafından seçilmiş yerel yönetimin kararlarının kentlilerin kararlarını yansıttığızerinde durulmuştur (Keskin, 2015).

5.2.3.2 Sivil toplum kuruluşları: Bursa Sivilay Derneği ve BASKOD

Bursa Sivilay Derneği 2004 yılında, aralarında işadamlarının, sanayicilerin, avukatların, yöneticilerin ve doktorların bulunduğu 53 kişi tarafından, kent tarihinde en geniş katılımla kurulmuş bir sivil toplum kuruluşudur (Sivilay, t.y.). Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Atatürk Stadyumu ve evresi Kentsel Tasarım Projesi'nin kamuoyuyla paylaşılmasını takip eden süreçte, projeye yönelik ilk eleştirilerden biri Sivilay Derneği tarafından yapılmıştır. 10.01.2014 tarihinde Dernek Başkanı tarafından yapılan açıklamaya göre stadyumun yıkılması ile kentin belleğinin yok olacağı, yıkmak yerine korumanın dahanemli olduğu ve mevcut alanların ve tesislerin halkın kullanımına açılarak daha geniş kitlelerin faydalanmasının sağlanması gerekliliği ifade edilmiştir. Aynı zamanda, Kapalı Spor Salonu'nun yıkılması ile kentteki diğer spor faaliyetlerinin zarar göreceği ve mevcut stadyumun da kentteki amatör futbol kulüpleri tarafından kullanılabileceğizerinde durulmuştur. Derneğinnerisi, mevcut stadyumun eklentilerinden kurtarılarak hizmet vermesi veya kamuoyundan gelen tepkiler ile bu alanda bir meydan isteği söz konusu ise Büyükşehir Belediyesi tarafından bu alana yönelik meydan düzenleme projesinin uluslararası bir tasarım yarışması ile elde edilmesidir (Aras, 2014). Atatürk Stadyumu'nun yıkılmasına karşı çıkmak ve kamuoyunda farkındalık yaratmak amacıyla Dernek online bir imza kampanyası başlatmış ve kampanya 1766 kişi tarafından desteklenmiştir (Url-32).

Atatürk Stadyumu'nun yıkılmasınınlemek amacıyla 02.06.2014 tarihinde Bursa Atatürk Stadyumu ve çevresini Koruma ve Yaşatma Derneği (BASKOD) kurulmuştur. Yıkılma kararına geniş kitlelerce karşı çıkılmasını sağlamakzere

Dernek tarafından Sivilay'inkine benzer online bir imza kampanyası düzenlenmiştir. Bu kampanyaya 2056 kişi destek vermiştir (Url-33). 17.04.2014 tarihinde Dernek, Memleket Sevdalıları Derneği ile birlikte bir toplantı düzenleyerek Atatürk Stadyumu'nun tarihi ve önerilen meydanın eksiklikleri hakkında katılımcılara bilgi vermiştir (BASKOD, t.y.). Her iki Dernek'in temsilcileri ve üyelerinden bazıları, TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi tarafından meydan projesine yönelik düzenlenen etkinliklere katılmışlardır.

5.2.3.3 Tasarım uzmanı: Sözüneri Mimarlık

Sözüneri Mimarlık, 1982 yılında Bursa'da kurulmuş; ulusal ve uluslararası düzeyde mimari ve kentsel tasarım projeleri üzerine çalışan bir mimarlık ofisidir. Ofis tarafından, Atatürk Stadyumu'nun yıkılarak yerinde yeniden inşa edilmesine yönelik timsah formunda bir proje geliştirilmiştir. Yeni stadyumun Veledrom'da yapılmasına karar verilince de bu proje buradaki araziye uygun bir şekilde revize edilmiştir. Bu süreçten sonra, Büyükşehir Belediyesi tarafından mevcut stadyumun ve çevresindeki yapıların yerine meydan düzenlenmesi konusunda ofisten bir avan proje sunmaları istenmiştir. Bu doğrultuda Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi ortaya çıkmıştır. Sözüneri Mimarlık Ofisi kurucusu ile yapılan görüşmede, bu alanın meydan olarak kullanılmaması için geçerli bir sebep bulunmamaktadır; çünkü, mevcut stadyum yoğun kent dokusu ve Kültürpark arasında sıkışmakta ve parkın kent içinden algılanmasını güçleştirmektedir. Önerilen meydan projesi ile Altıparmak'ın ihtiyacı olan bir kent boşluğu oluşturulmakta ve burasının miting, gösteri ve dinlenme alanı olarak hizmet vermesi sağlanmaktadır. Aynı zamanda, kent merkezinde yıllardır süregelen otopark eksikliği meydanın altının otopark olarak düzenlenmesi ile giderilmekte; bu şekilde özellikle festival zamanları Kültürpark'ın içindeki araç trafiği azaltılarak yaya erişimi kolaylaştırılmaktadır. Arazide 10 metreye yakın bir kot farkı olduğundan dolayı, bu farktan yararlanılarak kafeterya ve restaurant gibi her kesimden kentlilerin yararlanabileceği ticari kullanımlar oluşturulmuştur. Bu ticari kullanımlar dışında AVM benzeri yüksek gelir getirici herhangi bir ticari kullanım öngörülmemiştir. Kamuoyunda yer alan yıkım kararına yönelik eleştiriler ise, proje objektif olarak değerlendirilmeden geliştirilmektedir. Ancak, kentlilerin görüşleri doğrultusunda Büyükşehir Belediyesi tarafından projenin revize edilmesi istenirse, meydan düzenlemesinde değişikliklere gidilmesinin söz konusu olacağı ifade edilmiştir (Sözüneri, 2015).

5.2.3.4 Meslek odaları: Türkiye Mimar Mühendis Odaları Birliği (TMMOB)

TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi Yönetim Kurulu tarafından 12.12.2012 tarihinde Altıparmak Stadyum Meydanı hakkında yapılan basın açıklamasında; Altıparmak, Atatürk Stadyum'u ve Merinos'u içine alan bütünsel bir planlamanın gerekliliği belirtilmiştir. Kente kazandırılacak olan meydanın, planlama ve tasarlama sürecinde, onu çevreleyen yapılar, mahalleler, yollar, yeşil alanlar ve orada hareket edecek insanlar ile araçlar ile birlikte ele alınmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda Altıparmak Stadyum Meydanı'nın BTSO Ek Hizmet Binası ile yoğun bir şekilde yapılaştığı ve kentle ilişki kuramadığı ifade edilmiştir. Aynı zamanda bu basın açıklamasında, Atatürk Stadyumu'nun da benzer bir proje ile karşı karşıya kalmasından endişe duyulduğu belirtilmiş; stadyumun yıkılmadan eklentilerinden temizlenmesi, onarılarak atletizm pisti, tören ve konser alanı olarak kullanılmaya devam etmesi ve çevresinin de Kültürpark ile ele alınarak planlanması ve düzenlenmesi önerilmiştir (TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi, 2012).

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nin kamuoyuyla paylaşılmasının ve ilgili plan düzenlemelerinin onaylanmasından sonra, 03.06.2014 tarihinde TMMOB Bursa İl Koordinasyon Kurulu (İKK) tarafından kitlesel bir basın açıklaması düzenlenmiştir. Bu basın açıklamasında Anıtlar Kurulu'nun son yıllarda alınan kararlara tezat oluşturacak şekilde bir karar verdiği ve bölgede yer alan yapıların yıkılmasının önü açıldığı belirtilmiştir. Atatürk Stadyumu, Atatürk Kapalı Spor Salonu, Atatürk Lisesi, İpekiş Fabrikası ve Merinos Fabrikası ile devam hattın, kentin "Çağdaşlaşma Aksı" olduğu; bu sebeple de bu bölgenin cumhuriyet ile eş anlamlı olduğu ifade edilmiştir. Plan notlarında yer alan "*ticari kullanımlar yer alabilir*" şeklindeki ucu açık ifadeler ile meydan altında yüksek gelir getirici tesislerin planlanabileceği üzerinde durulmuştur. Basın açıklamasının sonunda İKK tarafından Atatürk Stadyumu ve çevresinin yeniden düzenlenmesine yönelik öneriler sunulmuştur. Bu öneriler;

- Atatürk Stadyumu'nun kötü eklentilerinden kurtarılıp, Atatürk'ün kişisel bağışıyla ilk yapıldığı hale getirilmesi,
- Şeref tribününün bir anıt olarak gelecek kuşaklara aktarılması,
- Yeşil sahanın korunarak kamuya açık bir spor ve sosyal paylaşım (konser, tören alanı) alanına dönüştürülmesi,

- İpekiş fabrikasının Tekstil ve Endüstri Müzesi olarak değerlendirilmesi,
- Atatürk Lisesi ve Kapalı Spor Salonu'nun yine eğitim ve spor alanı olarak korunması ve bölgenin bu doğrultusunda değerlendirilmesi şeklindedir (TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi, 2014a).

Basın açıklamasının ardından, TMMOB Akademik Odalar Temsilcileri ile birlikte Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu, Bursa Tabip Odası, Bursa Diş Hekimleri Odası ve konu ile ilgili STK'ların temsilcilerinin katıldığı "Kent için Adalet, Herkes için Adalet" başlıklı afişler ile İpekiş fabrikası ve stadyum arasında bir yürüyüş düzenlenmiştir (Şekil 5. 18). Yürüyüşün sonunda gerçekleştirilen forumda, İKK tarafından kitlesel basın açıklamasında sunulan öneriler yenilenmiş; kentlilere stadyum ve çevresini korumak adına çağrıda bulunulmuştur (Url-34)

Şekil 5. 18 : "Kent için Adalet, Herkes için Adalet" yürüyüşünden görünüm (Url-34).

03.07.2014 tarihinde Mimarlar Odası Bursa Şubesi tarafından "Atatürk Stadyumu Neden Yıkılmamalı ve Mimaride Meydan Kavramı" konulu bir basın toplantısı düzenlenmiştir (EK B, Şekil B.1). Yerel basın organları toplantıya davet edilmiş; bu şekilde konunun geniş halk kitlelerine ulaşması planlanmıştır. Toplantıda kentin imar planları düzenlenirken akademik odaların ve yerel yönetimlerin birlikte çalışmalarının önemine değinilmiş ve Büyükşehir Belediyesi'nin Atatürk Stadyumu ve çevresinin düzenlenmesine yönelik öngördüğü projelerin katılımcı yaklaşımlar ile şekillendirilmesinin gerekliliğinden bahsedilmiştir. Oda yönetimi tarafından sunulan katılımcı yaklaşımlar ise şu şekildedir:

- Bursa'ya kazandırılacak meydan için en uygun yer Kent Meydanı AVM ile Osmangazi Belediyesi arasında kalan alandır. Bu alana ilişkin fikir yarışması

düzenlenmeli; seçilecek olan 5 eşdeğer proje arasından uygulanacak olan projenin seçimini ise Bursa halkı yapmalıdır.

- Atatürk Stadyumu'nu kapsayan alan için Şeref Tribünü korunacak şekilde yarışma açılmalı ve aynı yöntem uygulanmalıdır.
- Atatürk Spor Salonu'nun bulunduğu alana Türkiye'nin en iyi kapalı spor tesisini yapmak üzere yarışma düzenlenmelidir.
- İpekiş fabrikası kamulaştırılmalı ve projesi yine yarışma ile seçilmelidir.
- Atatürk Lisesi'nde kapsamlı bir tadilat gerçekleştirilmeli ve öğrencilerin kent merkezini özümseyebilecekleri modern bir eğitim kurumu ortaya çıkarılmalıdır (TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi, 2014b).

20.08.2014 tarihinde oda yönetimi tarafından sözü edilen açıklamalara benzer bir basın açıklaması kamuoyuyla paylaşılmıştır. Bu tarihten itibaren, kamuoyunu bilgilendirmek ve yerel basının dikkatini çekmek amacıyla Bursa Atatürk Stadyumu'nun resimlerinin yer aldığı "Mimarsız Mimarlık Plansız Şehircilik Yapmayın, Unutmayın: Bursa Hepimizin!" ve "Bursa'nın İmarını Mimarsız mı Yapacaksınız?" başlıklı afişler kentin farklı bölgelerinde billboardlara asılmıştır (EK B, Şekil B.2).

01.04.2015 tarihinde, TMMOB Akademik Odaların Temsilcilerinin, üyelerinin, konu ile ilgilenen STK'ların ve gazetecilerin katıldığı "Bursa Atatürk Stadyumu'nun Dünü-Bugünü-Yarını" konulu bir panel düzenlenmiştir. Bu panelde stadyumun tarihi ve dünyadaki meydan düzenlemeleri hakkında bilgi verilmiş ve Atatürk Stadyumu'nun yerine önerilen meydan projesindeki eksikliklere dikkat çekilmiştir (Şekil 5.19).

Şekil 5.19 : Bursa Atatürk Stadyumu'nun Dünü-Bugünü-Yarını paneli (kişisel arşiv).

Panelin sonunda bir serbest kürsü oluşturularak, katılımcıların konu ile ilgili görüşlerini paylaşmalarına fırsat verilmiştir. Paylaşılan fikirlerin yoğunlaştığı

konunun, stadyumun projede öngörüldüğü şekilde tamamen yıkılmaması, şeref tribünün ve yeşil sahanın korunarak kamuya açık bir spor ve tören alanı olarak hizmet vermesini sağlayacak şekilde yeniden değerlendirilmesi olduğu görülmüştür (EK B, Şekil B.3).

5.3 Kentlilerin Proje Hakkındaki Görüşlerinin Elde Edilmesi ve Değerlendirilmesi

Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne yönelik kentlilerin görüşlerini elde etmek amacıyla 100 kişi ile birebir görüşmeleri de içeren bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışma 03.12.2014 tarihinde başlatılmış; 19.04.2015 tarihinde bitirilmiş olup, yaklaşık 4,5 aylık bir süreyi kapsamıştır.

Anket çalışmasında izlenen yöntemler ele alınırken;

1. Katılımcıların herhangi bir meslek veya çıkar grubunu temsil etmemelerine dikkat edilmiştir. Bu sebeple yerel yönetim temsilcileri, Sözüneri Mimarlık Ofisi çalışanları, TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi ve sözü edilen STK'ların temsilcileri ve aktif üyeleri anketin kapsamının dışında bırakılmış; böylece projeye yönelik görüşlerin daha nesnel bir şekilde elde edilmesi sağlanmıştır.
2. Kentin farklı bölgelerinden seçilen katılımcıların farklı yaş, meslek ve gelir grubundan olmaları gözetilmiştir.
3. Katılımcılar ile yapılan birebir görüşmeler, anket çalışmasının sonunda gerçekleştirilmiştir. Bu şekilde katılımcıların verdikleri yanıtların anket esnasında yönlendirilmemesi sağlanmış; katılımcıların bu yanıtları neden verdikleri konusunda daha detaylı bilgi edinilmiştir.

Anket 3 bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümde, katılımcıların demografik özelliklerini ve katılım konusuna yaklaşımlarını saptamak amacıyla hazırlanan sorular yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde, katılımcıların Altıparmak ve yakın çevresini ziyaret etme sıklıklarını, nedenlerini, ulaşım şekillerini ve bu bölgedeki açık alanlar ile ilgili görüşlerini ve isteklerini elde etmeye yönelik sorular bulunmaktadır. Anketin üçüncü ve son bölümü ise, katılımcıların söz konusu proje hakkındaki görüşlerini sorgulamak amacıyla belirlenen sorulardan oluşmaktadır (EK D, Şekil D.1).

5.3.1 Anket çalışmasından elde edilen veriler ve değerlendirme

Anket çalışması 53 kadın, 47 erkek toplam 100 katılımcı ile tamamlanmıştır. Katılımcılardan 40 kişi Osmangazi ilçesinde, 35 kişi Yıldırım ilçesinde ve 25 kişi Nilüfer ilçesinde yer alan mahallelerde ikamet etmektedirler (Çizelge 5.1).

Çizelge 5.1 : Katılımcıların ikamet ettikleri merkez ilçelere göre dağılımı.

İkamet Edilen Merkez İlçe	Kişi Sayısı
Osmangazi	40
Yıldırım	35
Nilüfer	25

Anketin ilk bölümünde elde edilen veriler doğrultusunda, katılımcıların genel profilini 26-55 yaş arası (70 kişi), lise ve üniversite mezunu (71 kişi) ve kentte 10 yıldan uzun süredir yerleşik hayat süren (79 kişi) kişiler oluşturmaktadır (Çizelge 5.2).

Çizelge 5.2 : Katılımcıların yaş, eğitim ve kentteki yaşam süresine göre dağılımı.

Değerlendirme Kriterleri		Kişi Sayısı
Yaş Aralığı	25 yaş ve altı	15
	26-35	29
	36-45	22
	46-55	19
	56 ve üzeri	15
Eğitim Düzeyi	İlkokul	7
	Ortaokul	12
	Lise	31
	Üniversite	40
	Yüksek Lisans ve üzeri	10
Kentteki Yaşam Süresi	1 yıldan az	4
	1-5 yıl	3
	6-10 yıl	14
	11-15 yıl	19
	15 yıldan fazla	60

Katılımcıların çalıştıkları sektörlerle göre dağılımına bakıldığında, özel sektörde çalışan bireylerin (58 kişi) yoğunlukta olduğu görülmektedir. Özel sektörde görev yapanlar, otomotiv, yapı, eğitim, sağlık sektörlerinde ve özel sektörün diğer iş kollarında çalışanlar olarak farklı dağılım göstermektedirler. Diğer yandan, katılımcılar arasında öğrenci (17 kişi) ve emekli (15 kişi) bireylerin de yer aldığı elde edilen sonuçlar arasındadır. Anket çalışması kapsamında kamu sektöründe çalışan

katılımcıların (5 kişi) sayısının ise diğerlerine göre düşük olduğu görülmektedir (Çizelge 5.3).

Çizelge 5.3 : Katılımcıların çalıştıkları sektörlere göre dağılımı.

Değerlendirme Kriterleri		Kişi Sayısı
Özel Sektör	Otomotiv	15
	Yapı	13
	Eğitim	10
	Sağlık	7
	Diğer Alanlar	13
Kamu Sektörü	Fen İşleri	3
	Bilgi İşlem	1
	İnsan Kaynakları	1
Diğer	Öğrenci	17
	Emekli	15
	Çalışmıyor	5

Katılımcıların aylık gelir düzeyleri ise düşük ve orta gelir arasında değişkenlik göstermektedir (Çizelge 5.4).

Çizelge 5.4 : Katılımcıların gelir düzeylerine göre dağılımı.

Değerlendirme Kriterleri		Kişi Sayısı
Gelir Düzeyi	1 000 TL'den az	25
	1 000-3 000 TL	43
	3 000-5 000 TL	16
	5 000-10 000 TL	10
	10 000 TL ve üzeri	2
	Belirtmek istemeyen	4

Anket çalışması dahilinde katılımcıların çoğunlukla yerel yönetim hizmetlerini takip ettikleri tespit edilmiştir. Katılımcılardan herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olanların ve ortak hedef amaçlı paylaşımcı bir grup çalışmasında yer alanların oranı ise daha düşüktür (Çizelge 5.5).

Çizelge 5.5 : Yerel yönetim hizmetlerini takip eden ve paylaşımcı süreçlerde yer alan kişi dağılımı.

Değerlendirme Kriterleri	Kişi Sayısı
Belediye hizmetlerini takip edenler	65
STK'lara üye olanlar	25
Paylaşımcı grup çalışmasında yer alanlar	18

Ortak hedefli paylaşımcı bir grup çalışmasında yer aldığını belirten kişiler, mahalle ve çevre güzelleştirme derneklerinde, Bursa ve Nilüfer Kent Konseyi'nin farklı kollarında, rekreatif aktivitelere yönelik gruplarda, üniversite topluluklarında ve çeşitli yardım kuruluşlarında çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Bu sebeple, kentlilerin katılımına yönelik tasarlanan bir süreçte, öncelikle katılım konusunda kentliler teşvik edilmeli ve sözü edilen çalışma gruplarının kentlileri bir araya getirici bir potansiyeli olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

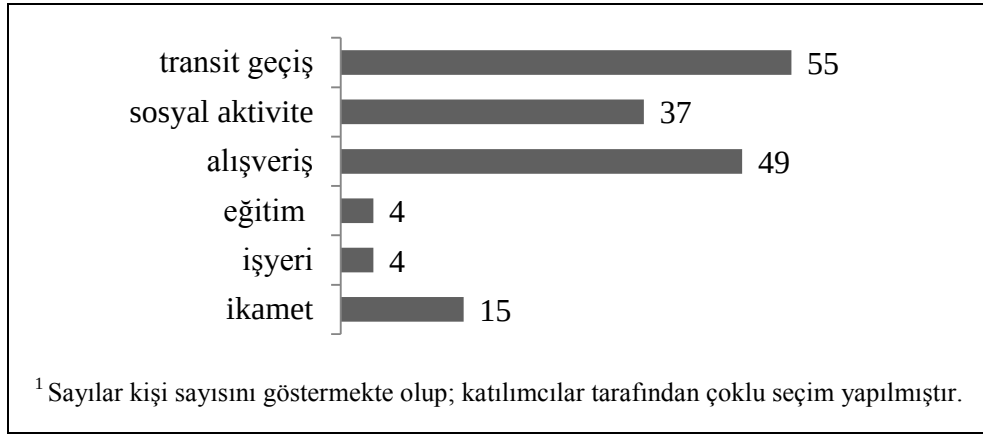
Çalışmada bireylerin katılım kavramı üzerine ne düşündüklerini öğrenmek amacıyla yer alan "*Katılım sizce ne ifade etmektedir?*" başlıklı soruya katılımcıların bir kısmı yanıt vermemiştir. Ancak, verilen yanıtlar irdelendiğinde ise, elde edilen anahtar ifadelerin çoğunlukla; söz sahibi olmak, birlikte çalışmak, paylaşım, iletişim, takım çalışması, karşılıklı güven, bilgi ve beceriler dahilinde konuya katkıda bulunmak, beraber karar vermek gibi katılımı özetleyici ifadeler olduğu görülmüştür. Anket çalışmasının sonunda gerçekleştirilen görüşmelerde, bu soruya yanıt vermeyen bireyler, katılım konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, bu yüzden de yanıt vermekten kaçındıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle, kentlilerin katılımının hedeflendiği süreçler oluşturulurken, sürecin başında kentlilerin katılım konusunda bilgilendirilmesi amaçlanmalıdır.

Anketin ikinci bölümünde, katılımcıların Altıparmak ve yakın çevresine yönelik genel görüşlerini elde etmek amacıyla bu bölgeyi ziyaret etme sıklıkları, nedenleri, bölgeye ulaşım şekilleri, bölgedeki açık alanların niteliğine yönelik fikirleri ve bu alanlarda olmasını istedikleri kullanımlar sorgulanmıştır. Alınan yanıtlara göre, katılımcılar Altıparmak ve yakın çevresini sıklıkla ziyaret etmekte, buraya özel araç, Bursaray ve otobüs yoluyla ulaşmaktadırlar (Çizelge 5.6). Bununla beraber, katılımcılar Altıparmak ve yakın çevresini çoğunlukla transit geçiş, alışveriş ve sosyal aktivite amaçlı ziyaret etmektedirler (Çizelge 5.7).

Çizelge 5.6 : Katılımcıların Altıparmak ve yakın çevresini ziyaret etme sıklıkları ve bölgeye ulaşım şekilleri.

Değerlendirme Kriterleri		Kişi Sayısı
Ziyaret Etme Sıklığı	Birkaç ayda bir	16
	Ayda bir kez	26
	Ayda 3-4 kez	39
	Haftada 1'den çok	19
Ulaşım Şekli (en sık tercih edilen)	Bursaray	27
	Otobüs	21
	Dolmuş	17
	Özel Araç	35

Çizelge 5.7 : Katılımcıların Altıparmak ve yakın çevresini ziyaret etme nedenleri¹.

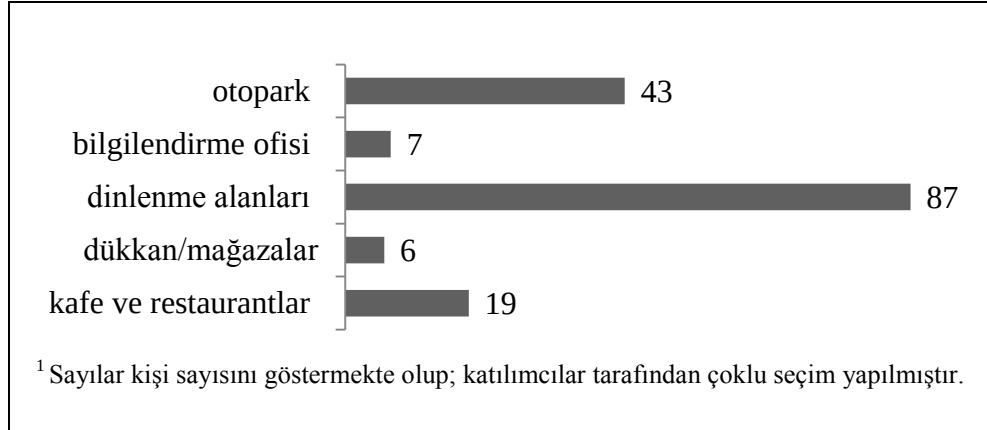

Anket kapsamında katılımcıların, Altıparmak ve yakın çevresindeki açık alanları sayıca ve nitelik olarak yetersiz buldukları görülmüştür (Çizelge 5.8). Bu alanlarda olmasını istedikleri kullanımlar arasında ise dinlenme ve otopark alanları ön plana çıkmıştır (Çizelge 5.9). Katılımcıların verdikleri yanıtlar sorgulandığında; Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından son yıllarda Altıparmak ve yakın çevresinde uygulanan meydan ve yeşil alan düzenlemelerinin katılımcılar tarafından bu bölge ile ilişkilendirilemediği; bir kent parkı olan Reşat Oyal Kültürparkı'nın ise açık ve yeşil alan kimliği ile ön planda olmadığı çıkarımı yapılmıştır.

Çizelge 5.8 : Katılımcıların Altıparmak ve yakın çevresindeki açık alanlara yönelik görüşleri.

Değerlendirme Kriterleri		Kişi Sayısı
Açık Alanların Özelliği	Sayıca ve nitelik olarak yeterli	7
	Sayıca yeterli ancak nitelik olarak yetersiz	39
	Sayıca yetersiz ancak nitelik olarak yeterli	2
	Sayıca ve nitelik olarak yetersiz	52

Çizelge 5.9 : Katılımcıların Altıparmak ve yakın çevresindeki açık alanlarda olmasını istedikleri kullanımlar¹.

Anketin son bölümünde katılımcıların Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne yönelik görüşleri elde edilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle, ilk olarak katılımcılara Bursa Atatürk Stadyumu, Kapalı Spor Salonu ve Lisesi'nin yıkılarak bir meydan olarak düzenleneceği hakkında yeterli bilgiye sahip olup olmadıkları sorulmuştur (Çizelge 5.10). Alınan yanıtlara göre, katılımcıların, meydan düzenleme sürecinden çoğunlukla haberdar oldukları; bir kısmının proje hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmadığı ve bir kısmının ise anket çalışması kapsamında söz konusu projeyi öğrendikleri belirlenmiştir. Dolayısı ile, kentlilerin katılımına yönelik geliştirilecek bir çerçevede önerilecek olan projenin detaylı bir biçimde tanıtılması hedeflenmelidir.

Çizelge 5.10 : Katılımcıların Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nden haberdar olma durumu.

Değerlendirme Kriterleri		Kişi Sayısı
Süreçten haberdar olma durumu	Evet, haberdarım.	66
	Evet, ancak yeteri kadar haberdar olduğumu düşünmüyorum.	19
	Hayır, proje hakkında bilgim yoktur.	15

Bu sorudan sonra, anket çalışmasında katılımcılara Büyükşehir Belediyesi tarafından projenin kamuoyuyla paylaşılan görsellerinin bulunduğu ve projenin içerdiği kullanımların açıklandığı kısa bir bölüm sunulmuştur. Bu görseller ve açıklayıcı bilginin ardından katılımcılara yerel yönetimin yıkım ve meydan kararını onaylayıp onaylamadıkları sorulmuştur. Katılımcıların bu konuda verdikleri yanıtların birbirine oldukça yakın olduğu görülmüştür (Çizelge 5.11).

Çizelge 5.11 : Katılımcıların yıkım/meydan düzenlemesi kararını onaylama durumu.

Değerlendirme Kriterleri		Kişi Sayısı
Yıkım/meydan düzenlemesi kararı	Evet, onaylıyorum	43
	Hayır, onaylamıyorum.	57

Katılımcılardan yıkım ve meydan düzenlemesi kararını onaylayanların belirtmiş oldukları sebepler aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir.

1. Kentin mevcut stadyuma ihtiyaç duymaması: Kentte yeni bir stadyumun inşaatının tamamlanacak olması ve mevcut stadyumun bu sebeple işlevini kaybedecek olması, mevcut stadyumun köhneme sürecine girmesi ve çevresinin tekinsizlik yaratması.
2. Stadyumun kent merkezinde yer alması sebebiyle taşıdığı olumsuzluklar: Gürültü kirliliği, müsabakalardan sonra taraftarların eylemlerinin kentlilerin güvenliğini tehlikeye düşürmesi, mevcut durumunun kent merkezinde kapalı bir alan olarak değerlendirilmesi ve kentlilerin kullanımına açık olmaması.
3. Önerilen meydan projesinin sunduğu kullanımlar: İnsanların vakit geçirebileceği açık bir alan yaratması, otopark ihtiyacını karşılayacak olması (Katılımcıların Altıparmak ve yakın çevresindeki açık alanlarda olmasını istedikleri kullanımlar ile örtüşmektedir.), kent dışından gelenler için bir çekim noktası oluşturma potansiyeli.

Diğer yandan, katılımcılardan yıkım ve meydan düzenlemesi kararını onaylamayanların belirtmiş oldukları sebepler aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir.

1. Yerel yönetimin yıkım ve meydan düzenlemesi kararına güven duymama: Daha önceki kent merkezi düzenlemelerinin, meydan oluşturma fikrinden daha ziyade ticari amaç doğrultusunda yapılmış olduğu düşünme, stadyum ve yakın çevresinin yıkılarak elde edilecek alanın da projede belirtildiği gibi uygulanmayacağına ve alışveriş merkezine dönüştürüleceğine yönelik kaygılar.
2. Stadyum ve Lise'nin kentsel hafızada yer tutması: Bursaspor'un şampiyonluğunu burada kazanması, stadyumun birçok tören ve gösteriye ev sahipliği yapmış olması, stadyumun kent merkezinin ayrılmaz bir parçası olarak görülmesi ve Atatürk Lisesi'nde eğitim görenlerin yıkılma kararı ile anılarını kaybedeceklerini düşünmeleri.

3. Önerilen projede görülen eksiklikler: Yeşil alanların yetersiz olması, soğuk ve betonlaşmış bir görünümü yansıtmaması, kentlilerin kullanıma açık ücretsiz yeterli dinlenme alanlarına sahip olmaması (Nitekim, katılımcıların Altıparmak ve yakın çevresindeki açık alanlarda olmasını istedikleri kullanımların başında dinlenme alanları gelmiştir.).

Bundan sonra ankette yer alan sorularda, katılımcıların önerilen proje kapsamında sürece nasıl ve ne aşamada dahil edilebileceklerinin saptanması amaçlanmış, bu şekilde kentlilerin katılımına yönelik oluşturulacak çerçeveye yönelik veriler elde edilmeye çalışılmıştır.

Katılımcılar, Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nin karar verme sürecinde Büyükşehir Belediyesi tarafından referandum düzenlenmiş olsaydı, bu referanduma yüksek oranda katılım sağlamış olacaklarını belirtmişlerdir. Referanduma katılma motivasyonunun arkasında, yıkım kararına yönelik söz sahibi olma isteği; katılmama nedeni içerisinde ise verecekleri kararın sonuçta bir etki yaratmayacağına dair duydukları inanç bulunmaktadır. Bununla birlikte, Büyükşehir Belediyesi tarafından söz konusu projenin tasarım aşamasında kullanıcı katılımı gerçekleştirilseydi süreçte aktif bir katılımcı olarak yer alacaklarını belirten kişilerin oranı, referanduma katılma oranından düşüktür (Çizelge 5.12). Bunun sebebi olarak da birebir görüşmelerde katılımcıların bir kısmı, tasarım sürecine aktif bir katılım sağlamak üzere yeterli zamana sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Çizelge 5.12 : Katılımcıların referandum ve tasarım sürecine katılma durumları.

Değerlendirme Kriterleri		Kişi Sayısı
Referandum	Evet, katılırdım.	93
	Hayır, katılmazdım.	7
Tasarım süreci	Evet, katılırdım.	56
	Hayır, katılmazdım.	44

Anket dahilinde katılımcılar çoğunlukla, proje hakkında fikirlerini herhangi bir platform aracılığıyla paylaşmadıklarını belirtmişler, fikirlerini paylaşan katılımcıların ise bir kısmı sosyal medya (twitter ve facebook) paylaşımlarında bulunarak düşüncelerini ifade ettiklerini, bir kısmı ise meslek odalarının toplantılarına katıldıklarını ancak; düzenli olarak bu toplantıları takip etmediklerini söylemişlerdir (Çizelge 5.13). Anket kapsamında gerçekleştirilen birebir görüşmelerde, daha önceki bölümlerde sözü edilen STK'ların dışında, kentlilerin projeye yönelik fikirlerini elde

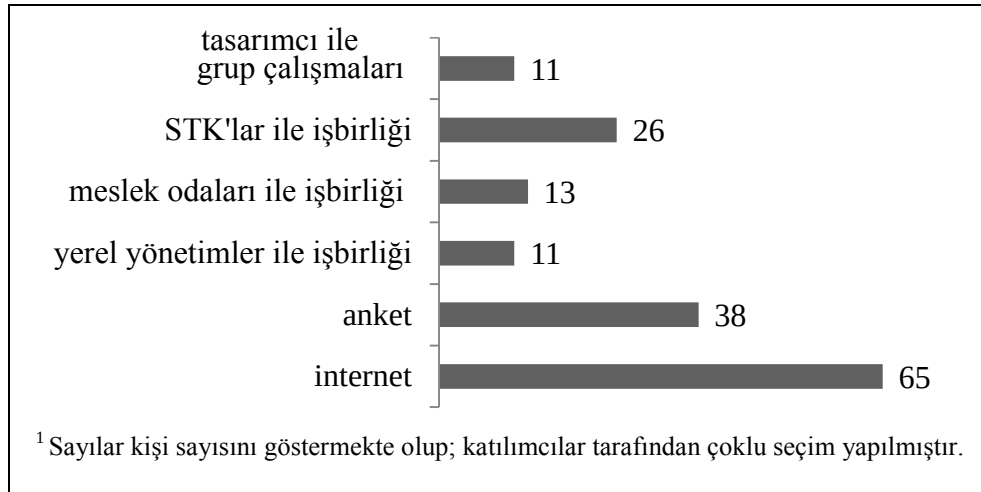
etmek ve eylem planı oluşturmak amacıyla bir platform oluşturulduğu (Yeşil Ev), toplantılar düzenlendiği; ancak, bu toplantıların devamının getirilmediği ortaya çıkmıştır. Platformun sahibi ile iletişime geçildiğinde ise bu durum doğrulanmıştır. Bu sebeple bu platformun adı yazılı veya internet ortamındaki basın kaynaklarında yer almamıştır (Karaca, 2015).

Çizelge 5.13 : Katılımcıların projeye yönelik fikirlerini paylaşma durumu.

Değerlendirme Kriterleri		Kişi Sayısı
Fikirleri paylaşma	Evet	12
	Hayır	88
Evet ise, platform adı	Meslek odalarının toplantıları	9
	Sosyal medya paylaşımları	3

Katılımcıların projeye yönelik fikirlerine danışılacak olması durumunda, çoğunlukla bu bireylerin internet ve anket aracılığıyla katılım gösterebilecekleri belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, elde edilen sonuçlar doğrultusunda katılımcılar arasında STK'ların çalışmalarında yer alabilecek olanların da bulunduğu görülmüştür. Meslek odaları ve yerel yönetimler ile işbirliğinde bulunabilecek ve tasarımcı ile kullanıcının bir araya geldiği grup çalışmalarında yer alabilecek olanların oranının ise diğerlerine göre düşük olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 5.14).

Çizelge 5.14 : Katılımcıların görüşlerini paylaşabilecekleri yöntemler¹.

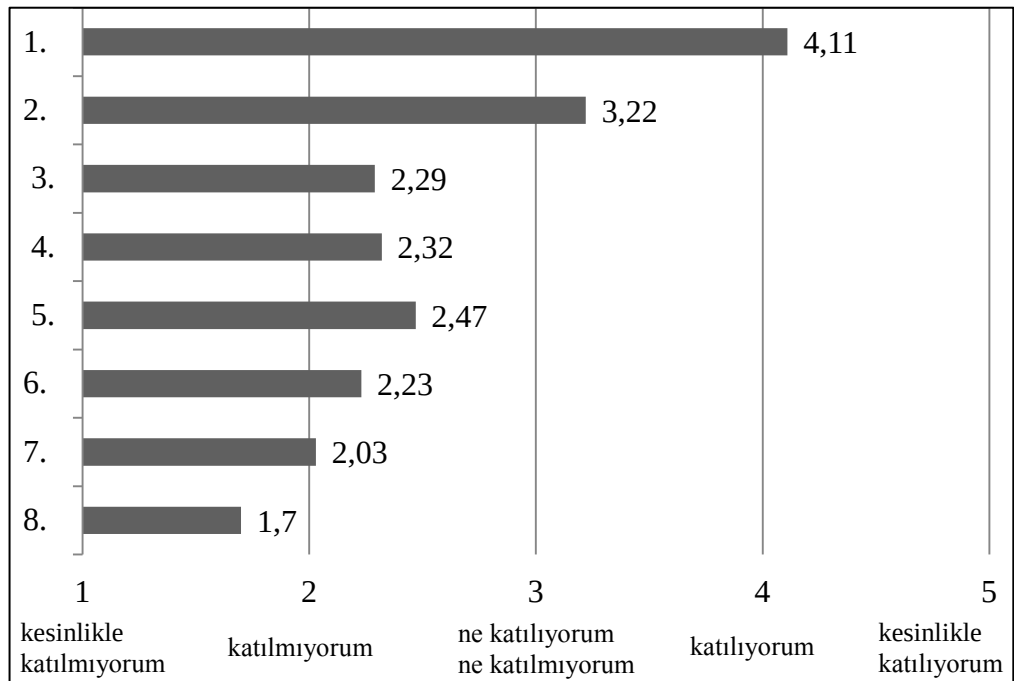

Çalışmanın sonunda, daha önceki sorulardan elde edilen verilerin doğruluğunun sağlanması ve meydan düzenleme sürecine yönelik toplantılar ve etkinlikler düzenleyen STK'ların ve meslek odalarının çalışmalarının değerlendirilmesi amacıyla, katılımcıların sunulan ifadeleri; 1-kesinlikle katılmıyorum, 2-katılmıyorum, 3-ne katılıyorum/ne katılmıyorum, 4-katılıyorum, 5-kesinlikle

katılmıyorum şeklinde oluşturulan 5'li likert ölçeği üzerinden işaretlemeleri istenmiştir (Çizelge 5.15). Sunulan ifadeler elde edilen veriler tablodaki gibidir.

1. Bursa'nın bir meydana ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.
2. Kente kazandırılacak meydanın Altıparmak ve yakın çevresinde düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.
3. Belediye'nin Atatürk Stadyumu ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Projesi sürecini şeffaf bir şekilde yürüttüğünü düşünüyorum.
4. Atatürk Stadyumu ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Projesi sürecinde sivil toplum kuruluşlarının aktif bir şekilde çalıştığını düşünüyorum.
5. Atatürk Stadyumu ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Projesi sürecinde meslek odalarının aktif bir şekilde çalıştığını düşünüyorum.
6. Atatürk Stadyumu ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Projesi sürecinde kentteki üniversitelerin temsilcilerinin aktif bir şekilde çalıştığını düşünüyorum.
7. Atatürk Stadyumu ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne yönelik istek, öneri ve şikayetlerime yanıt verileceğini düşünüyorum.
8. Atatürk Stadyumu ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Projesi sürecinde fikirlerime danışıldığını düşünüyorum.

Çizelge 5.15 : Katılımcıların sunulan ifadeleri onaylama durumu.

Tablo değerlendirilecek olursa, katılımcılar kentin bir meydana ihtiyacı olduğunu düşünmekte; ancak bu meydanın Altıparmak ve yakın çevresinde düzenlenmesinin gerekliliği konusunda kararsızlardır. Nitekim, Altıparmak ve çevresindeki açık alanların sayısı ve niteliği konusunda katılımcıların kutuplaştığı seçenekler, "sayıca yeterli ancak, nitelik olarak yetersiz" ve "sayıca ve nitelik olarak yetersiz" seçenekleridir. Katılımcıların Belediye'nin söz konusu süreci şeffaf bir şekilde yürüttüğüne, bu konuda STK'ların, meslek odalarının ve kentteki üniversitelerin temsilcilerinin aktif bir şekilde çalıştıklarına dair inançları düşüktür. Çalışma kapsamında kentteki üniversitelerin projeye yönelik çalışmaları sorgulanmış; ancak bu konu ilgili bir çalışma yapıldığına dair herhangi bir veri elde edilmemiştir. Bununla beraber, katılımcıların büyük bir çoğunluğu yıkım kararı ve meydan düzenlenmesi konusunda kendilerine danışılmadığını ve projeye yönelik istek, öneri ve şikayetlerinin dikkate alınacağını düşünmediklerini belirtmişlerdir. Bu durumda, kentlilerin katılımına yönelik bir çerçevede Büyükşehir Belediyesi tarafından projenin elde edilme yöntemlerinin ve amaçlarının kentliler ile paylaşılması, kentlilerin katılım süreci boyunca istek, öneri ve şikayetlerine cevap verileceğine dair inançlarının yükseltilmesi, üniversitelerin sürece dahil edilmesi ve projeye yönelik çeşitli basın açıklamaları ve toplantılar gerçekleştiren STK'ların ve meslek odalarının ise ulaşabildiği kesimin genişletilmesi konuları göz önünde bulundurulmalıdır.

5.4 Bölüm Değerlendirmesi ve Kentlilerin Katılımına Yönelik Bir Çerçeve

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Altıparmak ve yakın çevresinde son yıllarda yürütülen ve yürütülmesi planlanan projeler incelendiğinde, yerel yönetimin kent merkezini düzenlemeye yönelik birçok çalışma içinde olduğu görülmektedir. Bu projeler üzerinden kent merkezindeki kentsel tasarım uygulamaları hakkında kısa bir değerlendirme yapmak mümkündür.

AKKM Merinos Parkı Kentsel Dönüşüm Projesi Merinos'taki çöküntü alanların temizlenmesini ve kongre kültür merkezi olarak yeniden yapılandırılmasını içermektedir. Proje kapsamında Anıtlar Kurulu tarafından tescil edilmiş yapılar restore edilmiş ve açık alanlar mevcut ağaç dokusu korunacak şekilde kentsel bir rekreasyon alanı olarak düzenlenmiştir. Bu çerçevede proje "Tarihe Saygılı Bir Kentsel Dönüşüm Projesi" olarak ele alınmaktadır (Karadağ, 2006). Bununla beraber, projenin içerdiği açık yeşil alanların anket dahilinde elde edilen veriler

doğrultusunda, katılımcılar tarafından Altıparmak ve yakın çevresi ile ilişkilendirilemediği görülmektedir. Benzer şekilde, Reşat Oyal Kültürparkı'nın da, uygulanan sağlıklılaştırma projesi kapsamında iyileştirildiği ifade edilmekle beraber, açık yeşil alan kimliği ile ön planda olmadığı elde edilen sonuçlar arasındadır. Bu çerçevede projelerin sunduğu açık alanların kapalı sistemler olarak hizmet verdikleri ve kent merkezindeki kullanımlar ile bütünleşemedikleri söylenebilir.

Santral Garaj ve Yakın Çevresi Kentsel Dönüşüm Projesi'nde ise meydan olarak tasarlanması öngörülen alanın bir alışveriş merkezine dönüştürüldüğü görülmektedir. Polat (2010)'ın ifade ettiği gibi bu proje kapsamında atıl durumdaki bir kentsel alan yenilenmiş; ancak, taşıdığı tarihsel, belgesel, kentsel ve ekonomik değerler yitirilmiştir. Bu durumun yanı sıra, anket dahilinde yıkım/meydan düzenlemesi kararını onaylamayan katılımcılar, "kent meydanı" söylemi altında alışveriş merkezi olarak uygulanan bu proje sebebiyle, yerel yönetimin kararlarına duydukları güvenin sarsıldığını belirtmişlerdir. Aynı zamanda bu katılımcılar, Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nin de benzer bir şekilde uygulanacağı yönünde kaygılar taşıdıklarını ifade etmişlerdir.

Altıparmak Stadyum Meydanı Kentsel Tasarım ve Çevre Düzenleme Projesi yerel yönetim tarafından kamuoyuyla paylaşıldığı şekilde eski SSK Binaları'nın yıkılması ile elde edilen alanın kente bir meydan olarak kazandırılması amacını taşımıştır. Uygulama sürecinde BTSO ile kurulan işbirliği sonucunda, inşaatın yapımına karşın meydanın 25 yıllığına bu kuruma tahsis edildiği açıklanmıştır. Mimarlar Odası Bursa Şubesi dönemin yönetim kurulu tarafından yapılan eleştiriler doğrultusunda ise BTSO Ek Hizmet Binası'nın inşa edilmesi ile burada düzenlenen açık alanın bir geçiş alanına dönüştüğü; çevresi ile fiziksel ve manevi bir bağ kuramadığı görülmektedir. Aynı zamanda oda yönetimi tarafından yapılan bu açıklamada, Bursa Atatürk Stadyumu'nun da benzer bir şekilde bütüncül planlamadan uzak bir proje kapsamında yıkılacağına yönelik endişe duyulduğu da belirtilmiştir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin Altıparmak ve yakın çevresinde yürütmeyi planladığı projelerden biri, İpekiş fabrikası'nın mülk sahiplerinin onayı ile termal kür merkezine dönüştürülmesini içermektedir. Bu projenin hem Reşat Oyal Kültürparkı'nda düzenleneceği ifade edilen Termal Park ile, hem de Sıcaksu/Tabakhaneler bölgesinde planlanan Termal Kür Merkezi ile ilişkili bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Bu çerçevede kamuoyunda Kültürpark'ın

yapılaştıracağı yönünde tepkiler olmakla beraber, tarihi İpekiş fabrikası'nın taşıdığı kentsel belleğin de dönüşüm kapsamında yitirileceğine yönelik endişeler mevcuttur. Bu alana yönelik Meclis Kararları doğrultusunda gerçekleştirilen plan değişiklikleri ise bu bölgenin, Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nin sunduğu kullanımlar ile birlikte bir bütün olarak termal turizm anlayışı içerisinde yeniden tasarlanacağını gösterir niteliktedir. Bu bağlamda yerel yönetim tarafından verilen yıkım ve meydan düzenlemesi kararının, sadece kentlilerin meydan ihtiyacını karşılamak amacıyla değil; aynı zamanda termal turizmin artırılması kapsamında uygulanması öngörülen bu projeler ile birlikte verildiği görülmektedir. Nitekim, anket çalışması dahilinde yıkım/meydan kararını onaylayan katılımcılar meydan düzenlemesinin hayata geçirilmesi ile, burasının kent dışından gelen ziyaretçiler için de bir çekim noktası oluşturacağını ifade etmişlerdir.

Tez çalışması dahilinde araştırılan ve yerel yönetim tarafından yakın gelecekte uygulanması öngörülen Bursa Atatürk Stadyumu ve Kentsel Tasarım Projesi'nin elde edilme süreçleri irdelendiğinde 2006 yılından günümüze değin alana yönelik birçok karar değişikliğinin uygulandığı görülmektedir. 2007 yılında yerel yönetim tarafından Stadyum'un bulunduğu parsel Özel Proje Alanı olarak tanımlanmış ve bu parselin rezidans ve karma kullanımlar için projelendirilmesi amaçlanmıştır. Ancak, bu karara meslek odaları tarafından itiraz edilmiş ve ilgili plan değişiklikleri hayata geçirilmemiştir. Bunu takip eden süreçlerde ise, Stadyum'un yıkılarak yerinde kentin ihtiyaçlarını karşılayan yeni bir stadyumun yapılması gündeme gelmiştir. Nitekim, bu alana yönelik farklı stadyum projelerinin geliştirildiği bilinmektedir. Bu projelerden Sözüneri Mimarlık'a ait timsah formundaki projenin uygulanmak üzere seçilmiş; ancak, mevcut parselde istenilen seyirci kapasitesinin karşılanamadığı anlaşılmıştır. Bu durum üzerine, yeni stadyum yapısı kentin bir başka bölgesinde projenin araziye uygun revize edilmesi ile yapılmaya başlanmıştır. Yeni stadyumun inşa sürecinin sonlarında ise kamuoyu ile paylaşılan Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi gündeme gelmiştir. Görüldüğü gibi, yerel yönetim kent merkezindeki bu alanın yeniden yapılandırılması amacıyla birçok çalışma yürütmüş; bu çalışmaların hayata geçirilmesi için de kısa sürede farklı kararları uygulamaya koymuştur.

Bu bölümde yapılan değerlendirmeler Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne yönelik görüş ve eleştirilerin bütüncül bir yaklaşım ile ele

alınmasının gerekliliğini göstermektedir. Bununla birlikte, anket çalışması kapsamında katılımcıların, projenin içerdiği yıkım ve meydan düzenlemesi kararını onaylama/onaylamama konusunda kutuplaştıkları da elde edilen sonuçlar arasındadır. Bu çerçevede tez çalışmasında incelenen katılım konusunda değinildiği gibi, kentsel tasarım uygulamalarının başından itibaren kentin paydaşlarının görüşleri ile ortak kararlar doğrultusunda hayata geçirilmesinin önemi göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne yönelik kentteki aktörlerin görüşleri, eleştirileri ve eylemleri incelendiğinde öne çıkan değerlendirmeler aşağıdaki gibidir.

Yerel yönetim temsilcileri, kentlilerin çoğunluğu tarafından seçilerek görev yaptıklarını ifade etmişlerdir. Dolayısı ile bu temsilciler, kentle ilgili verdikleri kararların yine kentlilerin çoğunluğu tarafından kabul göreceğini düşünmektedirler. Her ne kadar bu temsilcilerin daha önce, kentsel dönüşüm projelerinin planlama sürecinde kentliler ile toplantı düzenlemiş olduğu belirtilmiş olsa da; söz konusu proje kapsamında böyle bir eylem gerçekleştirilmemiştir. Kentlilerin katılımına yönelik bir referandum düzenlenebileceği belirtilmiş; ancak, henüz referandum konusu Meclis Gündemi'ne alınmamıştır. Oysa ki bu çalışmanın kapsamında incelenen örneklerde değinilmiş olduğu gibi, kentlileri etkileyecek planlama ve tasarım kararlarının yalnız yerel yönetim temsilcilerinin kararları doğrultusunda şekillendirilmediği; sürecin başından itibaren farklı katılım yöntemleri ile kentlilere danışıldığı ve nihai kararların bu doğrultuda verildiği görülmüştür. Bu sebeple yerel yönetim temsilcileri tarafından, bu proje kapsamında kentlilerin karar verme sürecine aktif katılımlarını sağlayacak bir eylem planının oluşturulmadığı sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, yerel yönetim projenin içerdiği yıkım/meydan düzenlemesi kararında otoriter yaklaşımını sürdürmekte; kentin paydaşlarından olan meslek odaları ve STK'lar ile de işbirliğinde bulunmaya yönelik bir planlama içerisinde değildir.

Projenin içerdiği yıkım kararını eleştiren Sivilay ve BASKOD, bu eleştirilerini basın açıklamaları yoluyla paylaşmışlar; projeyi eleştiren akademik odalar ile işbirliğinde bulunarak daha geniş halk kitlelerinin konu ile farkındalık kazanmasına yönelik çeşitli eylemler gerçekleştirmişlerdir. Bu eylemlerden biri olan online imza kampanyaları sayesinde bir çeşit kamuoyu yoklaması yapılmış; sosyal medya üzerinden bireylerin bu kampanyaya destek vermeleri sağlanmış ve internet

kullanıcılarının da dikkati çekilmeye çalışılmıştır. Bununla beraber, Dernek'lerin çalışmalarının kentte ne kadar bir kitle tarafından desteklendiğine dair herhangi bir bilgi bulunmamakla birlikte, çalışmalar sonucunda somut bir kazanımın da henüz elde edilemediği görülmüştür.

Projenin tasarımını geliştiren Sözüneri Mimarlık'ın kurucusu ise yerel yönetimin yıkım kararı doğrultusunda mevcut alanın en iyi şekilde değerlendirilmesinin amaçlandığını ve projede benimsenen tasarım yaklaşımlarının bu amaç doğrultusunda geliştirildiğini ifade etmiştir. Diğer yandan meydan tasarımı sonucunda kent merkezindeki otopark eksikliğinin giderileceği ve Kültürpark'ın çevresindeki kentsel doku ile bütünlük sağlanacağı belirtilmiştir. Ancak, tasarım sürecine herhangi bir kullanıcı katılımının gerçekleştirilmediği elde edilen sonuçlar arasındadır.

Projeye yönelik eleştirilerin bir çoğunu basın açıklamaları ve toplantılar yoluyla kamuoyuyla paylaşan meslek odalarının süreç içerisinde beraber hareket ettikleri ve sözü edilen STK'lar ile işbirliğinde bulundukları görülmüştür. Kentlilerin katılımını sağlamak üzere düzenlenen bu organizasyonlar yazılı ve dijital medyada yer bulmuş; bu şekilde daha geniş kentli topluluklarının konu ile bilgilendirilmesi sağlanmıştır. Ancak, STK'ların çalışmalarında olduğu gibi meslek odalarının düşüncelerinin ve eylemlerinin de kentte ne kadar bir kitle tarafından desteklendiği bilinmemekte; aynı zamanda eylemlerin sonucunda elde edilmiş somut bir kazanım henüz bulunmamaktadır.

Kentin akademik kurumları olan üniversitelerin ise süreç kapsamında projeye yönelik kamuoyuyla paylaştıkları herhangi bir veriye ulaşamamıştır. Ancak, katılımcı süreçlerin hayata geçirilmesinde ve yönlendirilmesinde akademik bilgilerin önemi yadsınmamaktadır. Bu bağlamda tez çalışmasında irdelenen bu konunun kentteki tüm üniversitelerin gündemine taşınması gereklidir.

Anket çalışması kapsamında kentlilerin öncelikle, katılım ve katılımcı süreçlerde edinecekleri kazanımlar konusunda bilgilendirilmelerinin önemli olduğu tespit edilmiştir. Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi özelinde ise kentlilerin, yıkım ve meydan düzenlemesi kararında kutuplaştıkları görülmektedir. Bu bağlamda, projenin elde edilme amaçları ve sunduğu kullanımların kentlilere tanıtılması gerekmektedir. Bununla beraber, yerel yönetim tarafından verilen

kararların, kentlilerin istek, öneri ve beklentilerinin dikkate alındığı platformlar aracılığıyla tartışılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda, kentte sözü edilen aktörleri içeren; alan çalışması dahilinde katılımcılar ile yapılan anket çalışmasından elde edilen veriler doğrultusunda Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne kentlilerin katılımını sağlamak amacıyla bir çerçeve önerilmiştir (Şekil 5.20).

Kentlilerin Bilgilendirilme Süreci		
Temel Aktörler	Temel Kazanımlar	Önerilen Temel Yöntemler
Yerel Yönetim	Şeffaflık ve Güvenilirlik	İnternet Siteleri Anketler Özetler Halk Toplantıları (paneller, birifingler ve forumlar) Eğitim Seminerleri
STK'lar	Tanınırlığı artırma ve daha geniş halk kitlelerine ulaşma	
Meslek Odaları	Akademik bilgilerin paylaşılması ile süreçte yer alma	
Üniversiteler	Bilgi edinme ve katılıma yönelik motivasyon	
Kentliler		
Kentlilerin Karar Verme Sürecine Katılımı		
Temel Aktörler	Temel Kazanımlar	Önerilen Temel Yöntemler
Yerel Yönetim	Otorite paylaşımı ve kentteki diğer aktörlerin paydaş olarak kabul edilmesi	Kent çapında referandum Online oylama sistemi
STK'lar	Karar sürecinde söz sahibi olma ve çoğunluğun kararına saygı duyma	
Meslek Odaları		
Üniversiteler		
Kentliler		
Kentlilerin Tasarım Sürecine Katılımı		
Temel Aktörler	Temel Kazanımlar	Önerilen Temel Yöntemler
Yerel Yönetim	Tasarım ürününün kentlilerin görüşleri doğrultusunda elde edilmesi	İnternet Siteleri Anketler Atölye Çalışmaları Kentli Öneri Komiteleri Halk Jürileri ve Seçimleri Odak Gruplar ile Çalışma Müzakereci Oylama
STK'lar		
Meslek Odaları		
Üniversiteler	Akademik bilgilerin uygulamaya yansıtılması	
Tasarım Uzmanı	Tasarım ürününün benimsenmesi	
Kentliler	Tasarım ürünü üzerinde söz sahibi olma	

Şekil 5.20 : Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne kentlilerin katılımına yönelik önerilen çerçeve.

Projenin henüz tasarım aşamasında olması, sürecin halen katılım bağlamında tartışılması için bir potansiyel taşımaktadır. Bu sebeple, önerilen çerçevenin ileride geniş çaplı bir katılımcı sürecin planlama aşamalarına yol gösterici olması beklenmektedir.

Çerçeve üç bölümden oluşmakta olup; bu bölümler, kentlilerin bilgilendirilme süreci, kentlilerin karar verme sürecine katılımı ve kentlilerin tasarım sürecine katılımı şeklinde sıralanmıştır. Çerçeve kapsamındaki temel yöntemler, belirlenen süreçlerde verimli bir katılım programını yürütmek amacıyla önerilmiştir. Bu yöntemler, genişletilebilmekle beraber farklı katılım yöntemleri ile de birlikte kullanılabilir.

Kentlilerin bilgilendirilme süreci, öncelikle kentlilerin katılım konusunda bilgilendirilmesini ve katılımcı süreçlerde edinecekleri kazanımlar yoluyla sürece dahil olmalarını teşvik etmek amacıyla şekillendirilmiştir. Söz konusu proje özelinde yerel yönetim tarafından Stadyum ve yakın çevresinin yıkılarak meydan olarak düzenlenmesine yönelik kararların nasıl verildiği ve bu alanın meydan olarak düzenlenmesiyle kentlilerin kazanımlarının neler olacağı konusunda raporlar hazırlanmalı, kamuoyuyla paylaşılmalı ve geniş çaplı halk toplantıları düzenlenmelidir. Böylece kentlilerin kent merkezine yönelik istek, beklenti ve önerileri saptanmalı ve meydan düzenlemesi hakkında daha detaylı görüşlere sahip olmaları sağlanmalıdır. Süreç sonunda elde edilen veriler yine kamuoyunun dikkatine sunulmalı, yerel yönetimin çalışmalarının şeffaflık ve güvenilirlik kazanması amaçlanmalıdır. Bu bağlamda yerel yönetimin yetkisini Kent Konsey'i ile paylaşması çalışmaların hem sivil topluma aktarılması hem de bu süreçte gönüllü olarak yer almak isteyen yurttaşların katılımlarını artırması bakımından önemli görülmektedir.

Kentlilerin bilgilendirilme sürecinde STK'lar ve meslek odaları çalışmalarını daha kapsamlı ilerletmeli, geniş halk kitleleri tarafından bilinirliklerini artırmalıdır. Projeye yönelik eleştiriler kapsamında, başta TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi olmak üzere meslek odaları tarafından belirtilen, bütüncül planlamanın önemi ve projenin yarışma ile elde edilmesinin yararları gibi konuların; bir diğer deyişle meslek sayesinde edinilen formasyonun, eğitim seminerleri ile kentlilere aktarılmasının üzerinde durulmalıdır. Meslek odalarının ve kent konseylerinin bünyesinde katılım komitelerinin kurulması ve bu komitelerin STK'lar, mahalle dernekleri, üniversite toplulukları ve diğer ortak amaçlı paylaşımcı gruplar ile

iletişime geçmesi; çeşitli toplantılar düzenleyerek kamunun farkındalığını kazanması kentlilerin örgütlenmesini sağlaması bakımından önemli sayılmaktadır. Nitekim kentlilerin örgütlenmesi ile oluşturulacak güçlü bir kamusal alanın varlığı, yerel yönetimin otoritesinin sorgulanmasını sağlayacak; karar verme sürecine kentlilerin de katılımının gerekliliğini ortaya çıkaracaktır.

Üniversiteler, söz konusu projenin kente ve kentsel yaşama dair etkilerinin tartışılmasında ve akademik verilerin kamuoyuna aktarılmasında önemli bir rol üstlenmektedirler. Bununla beraber, kentlilerin bilgilendirilme sürecinde üniversitelerin de yer alması, bu katılımcı sürecin tasarım ve yönetim aşamalarının uzmanların görüşü ile değerlendirilmesini sağlayacaktır. Nitekim, kentlilerin ve üniversitelerin ortak platformlarda bir araya gelmeleri kullanıcı görüşlerinin analiz edilmesine fırsat vererek, hem yerel yönetimin hem de sözü edilen diğer aktörlerin süreç içerisinde geliştirmeleri gereken eylem planlarına bir çerçeve oluşturacaktır.

Kentlilerin bilgilendirilmesi sürecinde sözü edilen aktörler tarafından belirtilen katılım yöntemlerinin dışında internet sitelerinin aktif olarak kullanılması ve geniş çaplı online ya da basılı anketlerden yararlanılması gerekmektedir. Bu şekilde kentlilerin katılım konusunda bilinçlendirilmesi ve kamuoyu yoklamasının elde edilmesi sağlanacaktır. Nitekim çalışma kapsamında katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda, kentlilerin görüşlerini paylaşabilecekleri yöntemler arasında internet siteleri ve anketler ön plana çıkmıştır.

Kentlilerin karar verme sürecine katılımı, proje kapsamında yer alan yıkım ve meydan düzenlemesi kararının kentliler tarafından verilmesini sağlamak üzere şekillendirilmiştir. Buna göre, yerel yönetim tarafından kentlilerin kararını elde etmek üzere kent çapında bir referandum veya online oylama sistemi düzenlenmelidir. Önerilen bu temel yöntemlerin hangisinin daha verimli olacağının saptanması amacıyla önceden gerekli çalışmalar yapılmalı ve bu çalışmalar kamuoyuyla paylaşılmalıdır. Referandum veya online oylama sistemi ile, yerel yönetimin kararlarının seçim dönemleri dışında da denetlenebilir olması öngörülmektedir. Her ne kadar yerel yönetim temsilcileri kentlilerin çoğunluğu tarafından seçilmiş olsa da, proje kapsamında kent dokusunu ve yaşamını etkileyecek güçteki bu kararın kentliler tarafından bizzat verilmesi gerekmektedir. Bu süreç ile birlikte yerel yönetimin "otoriter karar verici" olma durumunun, aktörler ile "işbirliğinde bulunan bir paydaş" konumuna dönüşmesi söz konusudur.

Yerel yönetimin, referandum veya online oylama sistemi düzenlenmesi konusunda çekimser kalması durumunda ise STK'ların, meslek odalarının, üniversitelerin ve kentlilerin bir girişim başlatmaları ve konuyu yerel yönetimin gündeminde tartışılmasını sağlamaları gerekmektedir. Bu girişim ile oluşturulacak olan bir kamusal alanın varlığı, hem kentlilerin örgütlenmesi hem de görüşlerin paylaşılması açısından önemli görülmektedir. Ancak, yerel yönetimin bu girişim başlatılmadan kentlilerin karar verme sürecine katılımını sağlaması şeffaflık ve güvenilirlik kazanması bakımından önemli sayılmaktadır. Bu süreç sonunda kentliler tarafından verilen karara yerel yönetimi, STK'ları, meslek odalarını ve üniversiteleri de içeren taraflarca saygı duyulması ve söz konusu projenin verilen karar doğrultusunda değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kentlilerin tasarım sürecine katılımı, verilecek kararın sonucuna göre şekillendirilmekle birlikte, sözü edilen aktörlerin temel kazanımları değişmemektedir. Kentlilerin çoğunluğu tarafından, stadyumun ve yakın çevresinin korunması gerektiği belirtildiği takdirde, stadyumun iyileştirilmesinin sağlanması, kent merkezinde yarattığı olumsuzlukların giderilmesi ve kente yeniden kazandırılması amacıyla ortak çalışmalar yürütülmelidir. Kentlilerin çoğunluğu tarafından stadyum ve yakın çevresinin yıkılması ve meydan olarak işlevlendirilmesi gerektiğine karar verilir ise, tasarım sürecinin şekillendirilmesinde yine kentin paydaşları olan yerel yönetimin, STK'ların, meslek odalarının, üniversitelerin ve tasarım uzmanlarının işbirliği içinde çalışmaları önem kazanmaktadır.

Stadyumun ve çevresinin iyileştirilmesi veya meydan olarak tasarlanması sürecinde kentlilerin istek, öneri ve beklentilerine yönelik verilerin elde edilmesi amacıyla internet sitelerinden ve anketlerden yararlanılmalıdır. Aynı zamanda bu süreçte atölye çalışmalarının düzenlenmesi, kentli öneri komitelerinin kurulması ve odak gruplar ile çalışma yöntemleri benimsenmesi önerilen katılım yaklaşımları arasındadır. Bununla birlikte, kentlilerin sürece zaman ayırıp katılmaları konusunda teşvik edilmelerinin gerekliliği göz önünde bulundurulmalıdır. Nitekim, çalışma kapsamında katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda, tasarım sürecine dahil olma oranının, referanduma katılma oranından göreceli olarak düşük olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde katılımcıların, tasarımcı ile kullanıcıların bir araya geldiği grup çalışmalarına dahil olma isteğinin de düşük olduğu görülmüştür. Ancak, aktif bir katılımcı tasarım süreci, tasarım uzmanı ile kullanıcıların işbirliğini

gerektirmektedir. Dolayısı ile tasarım sürecinde alternatif katılım yöntemlerinin etkinliği tartişılmalıdır. Bu yöntemler arasında bulunan; online atölye çalışmaları, akıllı telefonlar için geliştirilen uygulamalar, arazide düzenlenecek atölyeler ve katılımı özendirici kentsel eylemler tasarım sürecine aktif katılımı artırabilir. Bununla birlikte kentteki STK'lara ve meslek odalarına önemli görevler düşmektedir. Tasarım sürecine çeşitli sebepler ile dahil olmayan kesimin bu kuruluşlar aracılığıyla temsil edilmesi önemli görölmektedir.

Tasarım sürecinde ulusal/uluslararası bir kentsel tasarım yarışması düzenlenmesi veya tasarım ofislerinden önerilerin elde edilmesi, farklı nitelikte birçok projenin kamuoyuyla paylaşılmalarını sağlayacaktır. Bu süreçte üniversitelerin bünyesinde oluşturulacak bir jüri ile sunulan projelerin hem kentlilerin ihtiyaçları hem de kentsel planlama açısından analiz edilmesi; akademik bilgilerin uygulamaya yansıtılması bakımından değerli görölmektedir. Farklı projelerin bu öneriler çerçevesinde, halk jürisi ile seğıilmesi uygulanması öngörölen bir tasarım projesi üzerinde kentlilerin söz sahibi olmasını destekleyecektir. Seğıilen projenin uygulanma sürecinde de verilecek kararların, yine kentlilerin görüşlerine başvurmak amacıyla, müzakereci oylama ile elde edilmesi; tasarım ürünün kentin tüm paydaşları tarafından benimsenmesini kolaylaştıracaktır.

6. SONUÇ

Birçok anlamsal boyuta sahip olan katılım kavramı farklı disiplinlerin çalışma alanında yer almaktadır. Karar verme süreçlerinde katılım, yöneticiler ve uzmanlar kadar halkın da bu süreçte yer almasını desteklemektedir. Bununla birlikte tam bir katılım, katılımcıların süreçte hem söz hem de karar verme gücüne sahip olması ile ilgilidir. Bu sebeple tez çalışması kapsamında, çok aktörlü bir sürecin ürünü olan açık kamusal kent mekanlarının tasarımında katılım konusu araştırılmıştır. Bu araştırmanın alan çalışmasında ele alınan Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne eleştirel ve yapıcı bir sorgulama ile katkıda bulunması amaçlanmıştır.

Açık kamusal kent mekanları, kentlilerin eşit bir şekilde kullanımına açık, kentin farklı kesimlerini bir arada bulunduran, kentin kültürünü ve kimliğini bireylere aktaran, yapılı çevre içinde kentlilere çeşitli rekreatif aktiviteler sunan mekansal düzenlemelerdir. Açık kamusal kent mekanlarının tasarımında katılım, kentin aktörlerinden olan yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının, planlama, tasarım ve uygulama uzmanlarının, meslek odalarının ve üniversitelerin işbirliğinde bulunmasını; tasarım ve karar aşamalarının bu işbirliği ve kentlilerin katılımı sonucunda şekillendirilmesini öngörmektedir. Dolayısı ile katılımcı bir tasarım sürecinde bu aktörlerin taşıdıkları roller ve katılıma yaklaşımları önem kazanmaktadır. Sözü edilen aktörler arasındaki ilişkilerin süreç boyunca dinamik şekilde geliştiği ve yatay bir iletişim ağı içerisinde yer aldığı görülmektedir.

Katılımcı bir tasarım sürecinde bu aktörlerden kamu sektörü olarak da adlandırılan merkezi ve yerel yönetim temsilcileri, yerel halka örgütlü katılım imkanı sunan STK'lar ile kullanıcıların istek, görüş ve eleştirilerin değerlendirilmesinde ortak çalışmaktadır. Özel sektör temsilcileri olarak bilinen tasarım, planlama ve inşaat uzmanları ise tasarım ve uygulama hizmeti geliştirmekte ve bu hizmet de yarı kamusal temsilciler olan üniversiteler ve meslek odaları tarafından kullanıcı analizleri göz önünde bulundurularak farklı kriterler üzerinden değerlendirilmektedir. Otorite sahibi olan bu aktörlerin, sözü edilen süreçlere kentlilerin katılımını sağlamak

amacıyla çalışması ve katılımcı yöntemleri benimsemesi gerekmektedir. Bu yöntemler farklı katılım düzeyleri ile kentlilerin sürece dahil olmasını kapsamaktadır. Bu konuda, aktörler ve kentliler arasındaki ilişkilerin ortak üretim anlayışı çerçevesinde şekillendirilmesi açısından katılımcı bir yönetim modelini ifade eden yönetişim kavramı da önemli görülmektedir.

Avrupa'da ve dünyanın birçok ülkesinde katılım konusunun yurttaşlara daha nitelikli kentsel ve kırsal çevreler sunmak üzere ele alındığı ve uluslararası platformlarda tartışıldığı bilinmektedir. Bu platformlar aracılığıyla kabul edilen yasal düzenlemelerde, yerel yönetimlerin özerkliğinin sağlanması, sivil toplum kuruluşlarının etkinliğinin artırılması ve kentlilerin katılımına yönelik süreçlerin teşvik edilmesi yönünde kararlar alınmıştır. Bu belgeler arasında bulunan ve çalışma kapsamında incelenen Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Avrupa Kentsel Şartı, Habitat Konferansları ve Yeryüzü Zirvesi, BM Binyıl Bildirgesi, Aalborg Taahhütleri, Aarhus Sözleşmesi ve Avrupa Mekansal Perspektifi ortak olarak halkın katılımına özel bir anlamış yüklemekte, karar verme süreçlerinde kentlilerin desteğinin alınmasının sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında ve kentsel politikaların oluşturulmasında gerekli olduğunun üzerinde durmaktadır. Türkiye sözü edilen uluslararası anlaşmaları kabul etme konusunda ise çoğunlukla çekimser davranmaktadır. Her ne kadar AB'ye uyum sürecinde ülkemizin bu yasaları kabul etmesinin zorunlu olduğu belirtilse de, ülkemizin katılım konusunu içselleştirmesinin sadece sözü edilen yasal düzenlemelerin kabul edilmesi ile sağlanamayacağı görülmektedir. Nitekim; ülkemizde yerel yönetimlerin merkezi yönetimlerin uzantısı olarak geliştiği ve Batı'daki gibi eskiye dayanmadığı; sivil toplumun ise benzer şekilde yeni bir alanı yansıttığı ve zaman zaman çatışmalı bir sürece dönüştüğü bilinmektedir. Bununla birlikte, ulusal yasalar arasında kentlilerin katılımını düzenleyen yasaların işlerliği de tartışmaya açıktır.

Ulusal yasal düzenlemeler kapsamında ele alınan Belediye Kanunu'nda yer alan Kent Konseyleri'nin oluşturulması ile halkın katılımı desteklense de kent konseylerinin çalışma felsefeleri sorgulanmaktadır. Kent konseylerinin yürütme kurulunun belediye tarafından şekillendirilmesi; kent konseyi başkanının çalışma gruplarının ve belediye meclisinin karşılıklı ilişkileri, belediyelerin sorumluluğu altındaki çalışmaların kent konseylerinin çalışmaları gibi gösterilmesi ve kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları ile ortak çalışma sürecinin sağlanamaması ülkemizde, kentlilerin

katılımını destekleyen kent konseylerinin işlevlerinin irdelenmesi gerekliliğine işaret etmektedir. İmar Kanunu'nda belediyelerin yetkilerini devralan Özelleştirme Yasası kapsamında ise kentlilerin bilgi edinme ve itiraz haklarının elinden alındığı ve yerel yönetimlerin kamu arazileri üzerindeki haklarının kısıtlandığı görülmektedir. Aynı zamanda, halkın kentsel tasarım sürecine katılımını sağlamak üzere kabul edilmiş ÇED sürecinin yatırımcıların bir çoğu tarafından projeyi uzatıcı bir süreç olarak algılanması ve uyulması gereken koşulların göstermelik bir şekilde yerine getirilmesi yine kentlilerin katılımını olumsuz etkilemektedir.

Çalışma kapsamında katılım konusunun uluslararası ve ulusal yasalar bağlamında incelenmesinden sonra, açık kamusal kent mekanlarının tasarım süreçlerinde katılımın nasıl ele alındığını sorgulamak amacıyla, Orange County Great Park, California (Amerika), Tempelhofer Parkı, Berlin (Almanya) ve Stortorget Meydanı, Hamar (Norveç) örnekleri araştırılmaktadır. Orange County Great Park örneği, kent merkezinde bulunan El Toro Askeri Hava Üssü'nün kapatılmasını ve elde edilen açık alanların dönüştürülerek bir kent parkı olarak tasarlanmasını içermektedir. Tempelhofer Parkı örneği, Berlin'in merkezinde yer alan Tempelhof Havalimanı'nın kapatılmasını ve buradaki açık alanların kent parkı olarak düzenlenmesini kapsamaktadır. Stortorget Meydanı örneği ise, sözü edilen örneklerden daha küçük ölçekte olmakla beraber, alternatif katılım yöntemlerinin benimsendiği deneysel bir katılımcı tasarım sürecini yansıtmaktadır. Bu örnekte, Hamar'ın merkezinde bulunan ve otopark olarak kullanılan bir arazinin, kentlilerin bir araya gelmesini sağlayan bir toplanma mekanı ve meydan olarak tasarlanması söz konusudur. İncelenen örneklerde kentlilerin görüşlerine sürecin başından itibaren başvurulduğu ve nihai kararların bu görüşler ile şekillendirildiği görülmektedir. Bu projelerin analizinin alan çalışmasında ele alınan konuya örneklem oluşturması amaçlanmaktadır.

Tez kapsamında alan çalışmasında araştırılan, Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi, kentin merkezinde yer alan Atatürk Stadyumu, Kapalı Spor Salonu ve Lisesi'nin yıkılarak bir kent meydanı olarak düzenlenmesini içermektedir. Proje henüz tasarım aşamasındadır. Bu sebeple projenin katılım bağlamında tartışılması, sürecin kentlilerin görüşleri doğrultusunda şekillendirilmesi adına önemli kabul edilmektedir. Örnekte, yıkım ve meydan düzenlemesi kararı yerel yönetim tarafından alınmakta, tasarım ise yerel bir mimarlık ofisi tarafından

geliştirilmektedir. Yıkım kararına başta TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi olmak üzere meslek odalarının ve bazı STK'ların yoğun itirazları bulunmaktadır.

Yapılan kişisel görüşmeler sonucunda, yerel yönetim temsilcilerinin projeye yönelik itirazları siyasi bir tavır olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Bununla beraber, yerel yönetim temsilcileri kentlilerin çoğunluğu tarafından seçilmiş olduklarını, dolayısı ile kente dair verdikleri bu kararın yine kentlilerin çoğunluğu tarafından benimseneceğini düşünmektedirler. Bu bağlamda tasarım sürecinde yerel yönetim otoriter bir karar verici olarak değerlendirilmektedir. Meslek odalarının ve STK'ların basın açıklamaları, paneller ve çeşitli organizasyonlar aracılığıyla görüşlerini ifade ettikleri ve kentlileri bu konuda bilgilendirdikleri bilinmektedir. Bununla beraber, bu görüşlerin kentlilerin ne kadar bir kısmı tarafından desteklendiğine dair net bir veriye ulaşılmamaktadır. Diğer yandan, katılımcı tasarım süreçlerinde üniversitelerin sunduğu akademik bilgilerin sürecin planlanmasında ve yönetilmesinde önemli olduğu yadsınamayacak bir gerçektir. Ancak, sözü edilen proje dahilinde üniversitelerin kamuoyuyla paylaştığı herhangi bir görüş ve açıklama bulunmamaktadır. Araştırma dahilinde katılımcılar ile yapılan anket çalışmasında ortaya çıkan sonuçta ise, kentlilerin farklı sebeplerden ötürü yıkım ve meydan düzenlemesi kararında kutuplaştıkları görülmektedir.

Alan çalışmasında aktörlerin görüşleri ve anket kapsamında katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda, projenin katılımcı bir süreç ile yeniden ele alınmasına yönelik hazırlanan çerçeve üç aşamalı bir eylem planını özetlemektedir. Çerçeve, birinci aşamada kentlilerin detaylı olarak bilgilendirilmesi ve katılım konusunda teşvik edilmesi üzerine; ikinci aşamada kararın kentliler tarafından verilmesini sağlayacak yöntemlerin benimsenmesi üzerine ve üçüncü aşamada ise tasarım sürecinde sözü edilen aktörlerin işbirliğinde bulunarak kentlilerin lehine çalışması üzerine kurgulanmaktadır. Bu çerçevenin ülkemizde, kentsel tasarım sürecinde katılımın benimsenmesi yönünden de bir örnek teşkil etmesi amaçlanmaktadır.

Tez kapsamında yapılan araştırmalar, incelenen The Great Park, Tempelhofer Parkı ve Stortorget Meydanı örneklerinin analizi ve Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nin irdelenmesi ile açık kamusal kent mekanlarının tasarım süreçlerinin katılımcı yaklaşımlar çerçevesinde hayata geçirilmesinde önemli kabul edilen değerlendirmeler aşağıdaki gibi ele alınmaktadır.

Sürecin başından itibaren kentlilerin bir paydaş olarak kabul edilmesi gerekliliği:

The Great Park örneğinde yerel yönetim otoritesini öncelikle kent konseyine aktarmaktadır. Konsey bünyesinde oluşturulan katılım komitesi ise sürecin kentlilerin görüşleri doğrultusunda şekillendirilmesine fırsat tanımaktadır. Tempelhofer Parkı örneğinde katılım süreci Planlama Meclisi tarafından yürütülmekte; Meclis kentlilerin isteği doğrultusunda kararlarını revize etmektedir. Bu kararların uygulamaya geçirilmesinde yine kentlilerin desteğine başvurulmaktadır. Stortorget Meydan Tasarımı örneğinde ise yerel yönetim, katılımcı sürecin uygulamaya geçirilmesinde tasarımcının aktif rol almasını sağlamıştır. Bu bağlamda yerel yönetimin her üç örnekte de otoritesini paylaştığı görülmektedir. Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nde de bu örneklere benzer şekilde yerel yönetimin otoritesini paylaşması gerekmekte; kentlilerin görüşlerine göre sürecin yönlendirilmesini sağlamalıdır.

Yerel yönetimin kentteki diğer aktör ile işbirliğinde bulunmasının gerekliliği:

The Great Park örneğinde uluslararası tasarım yarışması aşamasında kentteki üniversitenin akademik vizyonundan yararlanılmaktadır. Tempelhofer Parkı örneğinde %100 Tempelhofer Feld Sivil İnisiyatifi yerel yönetimin kararlarının yeniden ele alınmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda karşıt görüşlü olsa dahi, yerel yönetim kentteki bu aktörün varlığını süreci şekillendirmek amacıyla olumlu bir yönde değerlendirmektedir. Stortorget Meydanı örneğinde kent içinden ve dışından birçok üniversitenin süreçte yer alması sağlanmaktadır. Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nde ise yerel yönetim çalışma kapsamında değinilen TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi başta olmak üzere meslek odalarının ve STK'ların görüşlerini dikkate almalıdır. Süreçte kentteki üniversitelerin de yer alması sağlanmalıdır. Bu aktörler ile işbirliğinde bulunulması, alınan kararların daha nitelikli bir şekilde değerlendirilmesine ve revize edilmesine imkan verecektir.

Katılım yöntemlerinin etkinliği ile kentlilerin söz ve karar sahibi olması gerekliliği:

The Great Park örneğinde Hava Üssü'nün kapatılmasından, açık alanların bir kent parkı olarak değerlendirilmesine değin geçen süreçte benimsenen katılım yöntemleri ile kentlilerin görüşlerine başvurulmakta; nihai karar üzerinde söz sahibi olmaları sağlanmaktadır.

Bu örnekte Hava Üssü'nün yeniden işlevlendirilmesi aşamasında kentlilerin karar vermesini sağlamak amacıyla kent çapında gizli oylama sistemine dayalı bir referandum düzenlendiği görülmektedir. Referandumun sonucunda kentliler arasında beliren kutuplaşma nedeniyle, yerel yönetimin inisiyatif kullanarak kararı zamana bıraktığı; geçen bu süreçte de kent konseyinin çalışmaları ile kamuoyunun görüşlerini değerlendirdiği anlaşılmaktadır. Online oylama sistemine dayalı ikinci bir referandumun düzenlenmesi ile kentlilerin çoğunluğunun açık alanların bir kent parkı olarak tasarlanmasını destekledikleri ortaya çıkmaktadır.

Great Park örneğinde kentli katılımının gerçekleştirilmesi amacıyla benimsenen bir diğer yöntem, kent konseyi bünyesinde katılımı düzenlemek amacıyla ayrı bir komitenin oluşturulması ve bu komiteye topluluk ve organizasyon liderlerinin üye olmasını sağlamaktır. Bu şekilde kentliler sürece dahil olmaları için hem teşvik edilmekte; hem de aktif katılım sağlamayan kentliler süreçte temsil edilmektedirler. Oluşturulan komite, tasarım sürecinde odak gruplar ile çalışma düzenlemekte, konferans ve seminer ile bu çalışmanın kapsamını genişletmekte, kent çapında düzenlenen bir telefon anketi ile de belirtilen çalışmalarda yer almayan kentlilerin de görüşlerini elde etmektedir. Son olarak, uluslararası tasarım yarışmasından elde edilen projeler, halk oylamasına sunulmaktadır. Seçilen proje ise yerel yönetim tarafından uygulanmaktadır.

Tempelhofer Parkı örneğinde ilk olarak Havalimanı'nın kapatılmasına karşı çıkan kentlilerin bir referandum düzenlediği görülmektedir. İstenilen katılım düzeyinin sağlanamaması ile bu referandumun yerel yönetimin kararı üzerinde hukuksal bir bağlayıcılığının bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bundan sonraki aşamalarda, yerel yönetim bünyesinde Planlama Meclisi karşıt görüşlü kentlileri ikna etmek ve park tasarımını destekleyen kentlilerin görüşlerini elde etmek amacıyla birçok bilgilendirme yöntemini benimsemektedir. Bu yöntemler arasında bulunan web-tartışması, kent çapında anket ve atölye çalışmaları sayesinde kentlilerin görüşleri bir araya getirilmektedir. Elde edilen veriler ise kamuoyuyla paylaşılmaktadır.

Örnek kapsamında Havalimanı'nın açık alanlarının uluslararası bir kentsel tasarım yarışması ile kentlilerin görüşleri doğrultusunda projelendirilmesi öngörülmektedir. Ancak, yerel yönetimin ve jürinin kararları doğrultusunda, tasarım projelerinde düşük maliyetli konut yerleşimlerine ve kütüphane yapısına yer verilmiştir. Bu durum parkta yapılaşmaya karşı çıkan kentlilerin %100 Tempelhofer Feld Sivil

İnisiyatifî sayesinde örgütlenmesini ve güçlü bir kamusal alan oluşturmasını sağlamaktadır. Nitekim, Sivil İnisiyatifin ön ayak olmasıyla kentte ikinci bir referandum düzenlenerek, yerel yönetimin bu kararını uygulamaktan vazgeçtiği görölmektedir. Dolayısı ile bu örnekte, yerel yönetim temsilcileri süreç sonunda baştaki planlama kararlarını revize etmek durumunda kalmıştır.

Stortorget Meydanı örneğinde kentlilerin görüşlerinin seminerler ve atölye çalışmaları ile elde edildiği, tüm dünyadan akademisyenlerin ve tasarımcıların görüşlerini paylaşmalarını sağlamak üzere sanal bir platformun kurgulandığı görölmektedir. Benimsenen alternatif katılım yöntemleri arasında bulunan kentsel eylemler, eğitim seminerleri, dijital araçların etkin kullanımı ve online atölye çalışmaları sayesinde hem kentlilerin sürece aktif katılımı teşvik edilmekte; hem de Hamar'lı olup zaman ayıramayanlara veya Hamar dışından olup süreçte yer almak isteyenlere fırsat verilmektedir. Katılımcı süreç boyunca elde edilen veriler ise, tasarımcılar tarafından değerlendirilmekte ve sonuç ürüne yansıtılmaktadır.

Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'nin mevcut durumunda ise kentlilerin katılımına yönelik herhangi bir eylem planının yer almadığı bilinmektedir. Bu sebeple oluşturulan çerçevede kentlilerin bilgilendirilmesi aşamasında, internet sitelerinden, anketlerden, özetlerden yararlanılması gerektiği belirtilmektedir. Panel, birifing ve forumları da içeren geniş çaplı halk toplantılarının düzenlenmesinin ve eğitim seminerlerinin organize edilmesinin gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Yıkım/meydan düzenlemesi kararı aşamasında kent çapında düzenlenecek bir referandum ya da online oylama sistemi bu kararın kentlilerin tarafından verilmesini sağlayacaktır. Verilen kararın sonucuna göre, stadyumun iyileştirilmesi veya alanın yeniden tasarlanması aşamasında kentlilerin de söz sahibi olması amacıyla odak gruplar ile çalışma, tasarımcı ile kullanıcıların bir araya geldiği atölye çalışmaları, kentli öneri komiteleri gibi yöntemlerden yararlanılması gerekmektedir. Ulusal/uluslararası tasarım yarışması sonucunda elde edilecek veya farklı tasarım ofisleri tarafından geliştirilecek projelerin halk tarafından seçilmesi önem kazanmaktadır. Son olarak, seçilen projenin örneklerde incelendiği gibi uygulamaya geçirilmesi kentlilerin nihai karar üzerinde söz sahibi olmasını destekleyecektir.

KAYNAKLAR

- ACE** (1995) Avrupa Mimarlık ve Yarın (White Book): Avrupa'nın Yapılı Çevresi için Öneriler (Çev: Erim, A., Kocabıyık, N., Gürkan, G.), TMMOB Mimarlar Odası Yayını, Ankara.
- Akkılıç, Y.** (2002). Bursa Ansiklopedisi, Cilt I. Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı, Bursa.
- Arar, A.A.** (2002). Yerel Gündem 21, *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, 6, s. 14.
- Arendt, H.** (2006). İnsanlık Durumu, İletişim Yayınları 3. Baskı, İstanbul.
- Arnstein, S.** (1969). A Ladder of Citizen Participation, *Journal of the American Planning Association*, 35/4, s. 216-224.
- Atanur, G.** (2015). Space and Meaning Change In Urbanization and Modernization Process: An Urban Park in the First Capital of the Ottoman Empire, *Archnet-IJAR*, 9/1, s. 247-260.
- Ayhan, S.** (1990). Yerel Yönetimlerin Toplum Kalkınmasındaki Rolü, (Bir Örnek Olarak Tokat Modelinin İncelenmesi), Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eskişehir.
- Ayhan, U.** (2011). Amerika Birleşik Devletlerinde Yerel Yönetimler, *Sayıştay Dergisi*, 70, s. 103-120.
- Aykaç, B.** (1999). Türkiye'de Kamu Yönetiminin Küçültülmesi, Yerel Yönetimler ve Yerel Demokrasinin Amaçları, *G.Ü. İ.İ.B.F Dergisi*, 1/1, s. 1-12.
- Banger, G.** (2011). Sivil Toplum Örgütleri için Yönetişim Rehberi, Sivil Toplum Geliştirme Merkezi, Ankara.
- Bayazıt, N.** (1982). Tasarlama Teori ve Metotları: Planlamaya ve Tasarlamaya Katılma, İTÜ Matbaası, İstanbul.
- Bayramoğlu, S.** (2005). Yönetişim Zihniyeti Türkiye’de Üst Kurullar ve Siyasal İktidarın Dönüşümü, İletişim Yayınları 1.baskı, İstanbul.
- BM** (1999). İnsan Yerleşimleri Komisyonu, “Yerel Eylem Planlaması Ortaklar El kitabı” (“Partners Handbook for Local Action Planning”), Nairobi.
- Brodie, E.; Cowling E.; Nissen N.** (2011). Katılımı Anlamak: Bir Literatür Taraması (Çev: Esen, A.T.), TEPAV, Ankara.
- Burns, J.** (1979). Connections: Ways to Discover and Realize Community Potentials, McGraw Hill, New York.
- BBB** (2007a). Bursa Büyükşehir Belediyesi Yerel Gündem 21: Bursa Mevcut Durum Raporu, Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Bursa.
- Carmona, M., Tiesdell, S., Heath, T., Oc T.** (2003). Public Places- Urban Spaces, Elsevier 1. Baskı, UK.

- CEC** (1999). European Spatial Development Perspective: Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union, *European Commission*, Lüksemburg.
- CEC** (2001). European Governance- White Paper, *European Commission*, Brüksel.
- COE** (1985). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Sürekli Konferansı, Stockholm.
- COE** (1992). Avrupa Kentsel Şartı- Avrupa Yerel Yönetimler Kongresi (Çev: Yener Z., Arapkirlioğlu, K.) Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayın No:10, Ankara.
- COE** (2008). Avrupa Kentsel Şartı-2: Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto, *Avrupa Konseyi 15. Genel Oturum* (Çev: Erim, A.), Strazburg, 27-29 Mayıs.
- COE** (2009). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na Yerel Yönetimlerin İşlerine Katılma Hakkına İlişkin Ek Protokol, Utrecht.
- Cogan A., Sharpe S., Hertzberg J.** (1986). Citizen participation, The Practice of State and Regional Planning, McDowell, B.D. (Ed.), (s.283-308) International City Management Association and American Planning Association, Chicago.
- Çaha, Ö.** (2006). Bir kez Daha Sivil Toplum Üzerine, Sunar, L. (Ed.), Sivil Toplum ve Demokrasi, Kaknüs, İstanbul.
- Dacheux, E.** (2012). Kamusal Alan: Demokrasinin Anahtar Bir Kavramı, Kamusal Alan, Dacheux, E. (Ed.), (s.13-27), Ayrıntı Yayınları 1. Baskı, İstanbul.
- DeSario, J., ve Langton, S.** (1987). Citizen Participation and Technocracy, Citizen Participation in Public Decision Making, Desairo, J. ve Langton, S. (Ed.), (s. 3-18), Greenwood Press, Westport.
- DPT** (1963). Devlet Planlama Teşkilatı, 1. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967), T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- DPT** (1968). Devlet Planlama Teşkilatı ,2. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972), T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- DPT** (2001). Devlet Planlama Teşkilatı, 3. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005), T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- DPT** (2007). Devlet Planlama Teşkilatı ,9. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005), T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- DPT** (2014). Devlet Planlama Teşkilatı, 10. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2014-2017), T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- Duru, B.** (2005). Avrupa Birliği Kentsel Politikası ve Türkiye Kentleri Üzerine, *Mülkiye Dergisi*, 246, s. 59-76.
- ECE** (2001). Çevresel Konularda Bilgiye Erişim, Çevresel Karar Verme Sürecine Halkın Katılımı ve Yargıya Başvuru Sözleşmesi: Aarhus Sözleşmesi, Danimarka.
- Emrealp, S.** (2005). Türkiye Gündem 21 Programı, Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı, IULA-EMME (UCLG-MEWA) Yayını, İstanbul.

- Erdönmez, E., Akı, A.** (2005). Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri, *Megaron YTÜ Mim. Fak. e-Dergisi*, 1/1, s. 67-87.
- Erkul, H.; Baykal, H. ve Kara, H.** (2013). Kent Konseylerinin Sorunları Üzerine Bir İnceleme: Çanakkale Kent Konseyi Örneği, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10/22, s. 85-105.
- Eroğul, C.** (1991). Devlet Yönetimine Katılma Hakkı, İmge Kitabevi, Ankara.
- Erözden, O.** (1998). STK'lar ve Hukuki Çevrede Yenilik Üzerine Notlar, Merhaba Sivil Toplum, Ulaş, T. (Ed.), *Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayın Dizisi*, 10, s. 13-23.
- Ertan, B.** (2002). Yerel Yönetim Kavramı, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 11/1, s.22-30.
- ESCP** (1996). European Sustainable Cities Platform, *The Lisboa Action: From Charter to Action*, Lizbon.
- ESCTC** (1994). European Sustainable Cities & Towns Campaign, *European Conference on Sustainable Cities and Towns*, Aalborg Commitments, Aalborg.
- ESCTC** (2004). European Sustainable Cities & Towns Campaign, *European Conference on Sustainable Cities and Towns*, Aalborg +10 Inspiring Futures, Aalborg.
- Esengil, Z.** (2010). Planlama ve Tasarım Sürecinde Katılım: Antalya Örneği, Mimarlar Odası Antalya Şubesi Yayınları 13/1, Antalya.
- Fagence, M.** (1977). Citizen Participation in Planning, Pergamon Press, UK.
- Fidan, N.** (2007). Fiziksel Aktivite ve Aktif Yaşamın Desteklenmesi, *Sağlıklı Şehir Planlama ve Yerel Yönetimler Sempozyumu*, Trabzon, 27-28 Nisan.
- Garde, A.** (2014) Citizen Participation, Design Competition and the Product in Urban Design: Insights from the Orange County Great Park, *Journal of Urban Design*, 19/1, s.89-118.
- Geray, C.** (1995). Yerel Demokrasi, Özerklik ve Halk Katılımı, *Yönetimde Yeniden Yapılanma Özel Sayısı Yeni Türkiye Dergisi*, 4, s.73.
- Gözübüyük, A.Ş.** (2006). Yönetim Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Güler (2005).** Yeni Liberal Politikalar ve Sivil Toplum Örgütleri: Dünya Bankasının Çizdiği Yol, Liberal Reformlar ve Devlet, KİGEM Yayını, Ankara.
- Güneş, A.M.** (2010). Aarhus Sözleşmesi Üzerine Bir inceleme, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1, s. 299-333.
- Habermas, J.** (2004). Kamusal Alan (Çev. Özbek, M.), Kamusal Alan, Özbek, M. (Ed.), (s. 95-102), Hil Yayın I. Baskı, İstanbul.
- Habraken, N.J.** (1986). Towards a New Professional Role, *Design Studies*, 7/3, s.139-143.
- Harvey, D.** (2003). Sosyal Adalet ve Şehir, Metis Yayınları, İstanbul.
- Harvey, D.** (2008). The Right to the City, *New Left Review*, 53, s.23-40.
- Irvin, R. A. ve Stansbury, J.** (2004), Citizen Participation in Decision Making: Is It Worth the Effort?, *Public Administration Review*, 64, s.55-65.

- İçduygu, A. Meydanoğlu, Z., Sert, D.** (2011). Türkiye'de Sivil Toplum: Bir Sönüm Noktası, CIVICUS Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi (STEP) Türkiye Ülke Raporu II, Tüsev Yayınları, İstanbul.
- Kabasakal, M.** (2008). Sivil Toplum ve Demokrasi, Denetçi Yeterlik Tezi. T.C. İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı. Ankara.
- Kara, B.; Küçükerbaş, E.V.** (2001). Kent Meydanlarının Tasarımına Demokratik Yaklaşım, *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 38/1, s.101-108.
- Kara, Ö.** (2011). Dernekler ile Yerel Yönetimler Arasındaki İlişkiler, *İdarecinin Sesi*, 14, s.54-57.
- Karaca, İ.** (2015). Kişisel Görüşme.
- Keleş, R.** (2000). Yerinden Yönetim ve Siyaset, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Kemankaş, İ.** (2010). Osmanlı'dan Günümüze Bursa'da Spor, Bursa Kültür A.Ş, Bursa.
- Kerman, U.; Altan Y.; Aktel, M. ve Lamba M.** (2011). Yerel Yönetişim ve Kent Konseyleri, Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı (s.13-29), Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-1, Bursa.
- Keskin, E.** (2015). Kişisel Görüşme.
- Koçak, E. ve Ekşi, A.** (2010), Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye'de Yerel Yönetimler, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, s.295-307.
- Köşger, S. ve Haktankaçmaz, M.İ.** (2011). Avrupa Konseyi Tarafından Yerel Yönetimler Alanında Hazırlanan Anlaşmalar, *İdarecinin Sesi*, 146, s.50-53.
- Küçükaka, M.** (1995). Türkiye'de Ve İslam Ülkelerinde Demokrasi Oyunları, Emre Yayınları, İstanbul.
- Lefebvre, H.** (1996). The Right to the City: Writing on Cities, Oxford: Blackwell Publishers, Oxford, USA.
- Madanipour, A.** (1996). Design of Urban Space: An Inquiry into a Socio-Spatial Process, John Wiley & Sons, Chichester.
- Mill, J.S.** (2009). Hürriyet Üstüne, (Çev: Dostel O.M., Sadeleştiren: Çaha, Ö.) Liberte Yayınları, İstanbul.
- Miser, R.** (1999). Halk Eğitimi ve Toplum Kalkınması, MEB Yayınları, Ankara.
- Mulgan, G.** (2005). People & Participation: How to Put Citizens at the Heart of Decision Making, Involve, London.
- Oktay, D.** (1990). Tasarımda Kullanıcı Katılımı, *Mimarlık*, 5/6, s.32-33.
- Okutan, E.** (2008). Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Örgütlerinin Gelişmiş Birliği: İngiltere Örneği, *Sayıştay Dergisi*, 71, s.91-108
- Onat, N.** (2013). Kamusal Alan ve Sınırları, Durak İstanbul Dizisi 1. Baskı, İstanbul.
- Ödünç, A.** (2015). Kişisel Görüşme.
- Özbek, M.** (2004). Giriş: Kamusal Alanın Sınırları, Kamusal Alan, Özbek, M. (Ed), (s. 21-90), Hil Yayın I. Baskı, İstanbul.

- Özden, K. ve Zorlu, M.** (2010). Yerel Yönetimlerde Açılım: 1580 Sayılı Belediye Kanunu İle 5393 Sayılı Belediye Kanunu Arasındaki Farklar, *Yerel Siyaset*, 42, s. 39-48.
- Özden, P.P.** (2008). Kentsel Yenileme, İmge Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Özer, M.A.** (2006). Yönetişim Üzerine Notlar, *Sayıştay Dergisi*, 63, s. 59-89.
- Peattie, L.** (1968). Reflections on Advocacy Planning, *American Institute of Planning Journal*, 34, s. 80-88.
- Polat, S.** (2011). Kamusal Dış Mekanlarda Mimari Kimliği Değerlendirmek İçin Bir Yöntem Önerisi: Bursa-Cumhuriyet Alanı Örneği, Mimarlık Ana Bilim Dalı Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Uludağ Üniversitesi.
- Pustu, Y.** (2005). Yerel Yönetimler ve Demokrasi, *Sayıştay Dergisi*, 57, s.121-134.
- Pustu, Y.** (2006).Küreselleşme Sürecinde Kent "Antik Site'den Dünya Kentine", *Sayıştay Dergisi*, 60, s. 129-151.
- R.G. 18132-2872.** 09.08.1983. Çevre Kanunu.
- R.G. 18749-3194.** 03.05.1985. İmar Kanunu.
- R.G. 22124-4046.** 27.11.1994. Özelleştirme Uygulamaları Hakkındaki Kanun.
- R.G. 25269-4982.** 24.10.2003. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu.
- R.G. 25649-5253.** 23.11.2014. Dernekler Kanunu.
- R.G. 25874-5393.** 13.07.2005. Belediye Kanunu.
- R.G. 26313.** 08.10.2006. Kent Konseyi Yönetmeliği.
- R.G. 26939-2872.** 17.07.2008. Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği.
- Rittel, H. W. J.** (1972). Son of Rittelthink, *The DMG 5th Anniversary Report: DMG Occasional Paper*, 1 s.5-10.
- Rugie A., Üskent, S., Micka, P.** (2014). Yönetişim ve Katılım Rehberi, Katılımcılık Rehberleri 1/4, Stratejik Yerel Yönetim Projesi, İçişleri Bakanlığı, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Saki, H.** (2011). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, *Dış Denetim Dergisi*, 4, s. 67-77.
- Sanders, N.** (2002). From User Centered to Participatory Design Approaches, *Design and The Social Sciences: Making Connections* Frascara, J. (Ed.), (s. 1-8), Taylor & Francis Books, London.
- Sanoff, H.** (1988). Participatory Design in Focus, *Architecture and Behaviour*, 4/1, s. 27-42.
- Sanoff, H.** (2006). Multiple Views of Participatory Design, *METU JFA*, 23/2, s. 131-143.
- Sennett, R.** (1996). Kamusal İnsanın Çöküşü, Ayrıntı Yayınları I. Baskı, İstanbul.
- Sertesin, S.** (2013). Avrupa Yerel Yönetimler Özerlik Şartı Reform Açısından Önemli mi?, TEPAV, Ankara.

- Sobacı, M.Z.** (2007). Yönetişim Kavramı ve Türkiye'de Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5/1, s.219-235.
- Sözüneri, H.** (2015). Kişisel Görüşme.
- Şen, L.** (2014). Katılımcı Yerel Yönetim, Katılımcı Yerel Yönetim, İzci, İ. (Der.) (s.69-75), Kalkedon Yayıncılık, İstanbul.
- Şengül, R.** (2010). Yerel Yönetimler, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Tağmat, S.T.** (2009). Yerel Yönetim Modelleri ve Katılımcı Süreçler: Avrupa'da Güncel Belgeler, *Mimarlık*, 346, s.30-32.
- Talas, M.** (2011). Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye Perspektifi, *Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)*, 29, Sayfa: 387-401.
- Tekeli, İ.** (1999a). Gelişen ve Saygınlığını Koruyabilen Bir Sivil Toplum Alanının Oluşma Koşulları Üzerine Düşünceler, *Sivil Toplum Kuruluşları ve Etik Sempozyumu*, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 1-2 Temmuz.
- Tekeli, İ.** (1999b). Yönetim Kavramı Yanı Sıra Yönetişim Kavramının Gelişmesinin Nedenleri Üzerine, *Modernite Aşılırken Siyaset*, (s.239-254), İmge Kitabevi, Ankara.
- Tekeli, İ.** (2007). Bir Demokrasi Projesi Olarak Kent Planlaması, *Sivil Toplum Dergisi*, 17/18, s. 8-20.
- Toker, Z.** (2007). Recent Trends in Community Design: The Eminence of Participation, *Design Studies*, 28/3, s. 309-323.
- Toksöz, F.** (2008). İyi Yönetişim El Kitabı, TESEV Yayınları, İstanbul.
- Tomruk, B.** (2010). Bursa'nın 2000-2010 Arası Yeniden Yapılanmasında Kentsel Söylem Üzerinden Dönüşüm Rotaları, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Mimari Tasarım Programı Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Toprak, Z.** (2011), Kent Konseyleri Kuruluş Felsefesi ve Uygulama Temelleri, Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı (s. 5-12), Bursa Kent Konseyi Bilimler Yazı Dizisi-1, Bursa.
- Ulusoy, A. ve Akdemir, T.** (2010). Mahalli İdareler, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- UN** (1976). United Nations The Vancouver Plan of Action, *Habitat: United Nations Conference*, Vancouver, 31 Mayıs- 11 Haziran.
- UN** (1992). United Nations Rio Deklarasyonu Gündem 21 Orman Prensipleri, *Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı*, Rio de Janeiro, 3-14 Haziran.
- UN** (1996). United Nations İnsan Yerleşimleri Konferansı/Habitat II – Habitat Gündemi ve İstanbul Deklarasyonu T.C. Başbakanlık TOKİ, 1999.
- UN** (2000). United Nations Binyıl Bildirgesi (UN Millennium Declaration), BM Karar No.55/2, New York.
- Üzan, N.** (1999). Belediyeler ve Yerel Gündem 21, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 8/2, s. 96-101.
- Vardar, B.** (2015). Kişisel Görüşme.

- White, S.C.** (1996). Depoliticizing Development: The Uses and Abuses of Participation, *Development in Practice*, 6/1, s:6-15.
- World Bank** (1989). Sub Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth; A long Term Study (s.21), Washington D.C.
- Wulz, F.** (1986). The Concept of Participation, Participatory Design: Theory and Techniques, Sanoff, H. (Ed.), (s. 39-48), Bookmasters, Inc, USA.
- Yalçındağ, S.** (1991). Türk Yerel Yönetimlerinde Yeniden Yapılanma, *Amme İdaresi Dergisi*, 1/3, s. 123-152.
- Zengin, E.** (1999). Türkiye'de Yerel Yönetim Birlikleri, Mimoza Yayınları, İstanbul.
- Aktuğ, E.** (2014). Askı İtiraz Dilekçesi. adresi: <http://www.lodoshaber.com/meydan-projesine-chp-grubundan-da-tepki-geldi/> alındığı tarih: 23.04.2015.
- Allison, F.** (2011). Citizens Redesign Their City in Dreamhamar/ Ecosistema Urbano. adresi: <http://www.archdaily.com/?p=175516> alındığı tarih: 18.04.2015
- Aras, O.** (2014). Çağdaş Gazeteciler Derneği: Yıkırmayız. adresi: <http://cgdhaber.com/Yazdir/117/Yiktirmayiz!> alındığı tarih: 23.04.2015.
- Arkiv.** (2008). Yarışmalar: Bursa Santral Garaj Kent Meydanı Mimari ve Kentsel Planlama Proje Yarışması. adresi: <http://v2.arkiv.com.tr/y1371-bursa-santral-garaj-kent-meydani-mimari-ve-kentsel-planlama-proje-yarismasi.html> alındığı tarih: 22.04.2015.
- Aydın, A.** (2015). BTSO'nun Altıparmak binası açıldı. adresi: <http://www.olay.com.tr/btso-nun-altiparmak-binasi-acildi/11616/> alındığı tarih: 22.04.2015.
- Aydın, İ.** (2009). Zaman Kazanma. adresi: <http://v3.arkitera.com/h39549-zaman-kazanma.html> alındığı tarih: 23.04.2015.
- BASKOD** (t.y.) Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresini Koruma ve Yaşatma Derneği, Resmi İnternet Sitesi. adresi: www.baskod.org alınan tarih: 23.04.2015.
- BBB** (2007b). Bursa Büyükşehir Belediyesi Resmi İnternet Sitesi, 14.06.2007 Tarihli Meclis Kararları. adresi: http://www.bursa.bel.tr/meclis-toplantilari/sayfa/102/?tur=karar&meclis_id=60 alındığı tarih: 23.04.2015.
- BBB** (2009). Bursa Büyükşehir Belediyesi Resmi İnternet Sitesi, Haberler, Stat Projesi Büyüledi. adresi: <http://www.bursa.bel.tr/stat-projesi-buyuledi/haber/1405> alındığı tarih 24.04.2015.
- BBB** (2010a). Bursa Büyükşehir Belediyesi Resmi İnternet Sitesi, Haberler, Başkan Altepe İl Genel Meclisi'ne Projeleri Anlattı. adresi: <http://www.bursa.bel.tr/?baslik=baskan-altepe-il-genel-meclisi-ne-projelerini-anlatti&bolum=haber&id=4360> alındığı tarih: 22.04.2015.
- BBB** (2010b). Bursa Büyükşehir Belediyesi Resmi İnternet Sitesi, Haberler, Yeni Stadyumun Rotası Acemlere Çevrildi. adresi: <http://www.bursa.bel.tr/?bolum=haber&id=2129> alındığı tarih 24.04.2015.

- BBB** (2010c). Bursa Büyükşehir Belediyesi Resmi İnternet Sitesi, Haberler, Bursa'nın Rantı Bursa'ya kalacak. adresi: <http://www.bursa.bel.tr/?bolum=haber&id=2129> alındığı tarih: 24.04.2015.
- BBB** (2010d). Bursa Büyükşehir Belediyesi Resmi İnternet Sitesi, Haberler, Bursalılar Timsah Arena'nın Veledroma Yapılmasını İstiyor. adresi: <http://www.bursa.bel.tr/?bolum=haber&id=2889> alındığı tarih: 24.04.2015.
- BBB** (2011). Bursa Büyükşehir Belediyesi Resmi İnternet Sitesi, Haberler, İpekış Butik Otel Oluyor. adresi: <http://www.bursa.bel.tr/ipekis-butik-otel-oluyor/haber/5614/> alındığı tarih: 22.04.2015.
- BBB** (2012). Bursa Büyükşehir Belediyesi Resmi İnternet Sitesi, Haberler, Altıparmak için Büyük İşbirliği. <http://www.bursa.bel.tr/altiparmak-meydani-icin-buyuk-isbirligi/haber/9407> alındığı tarih: 22.04.2015.
- BBB** (2013). Bursa Büyükşehir Belediyesi Resmi İnternet Sitesi, Haberler, Atatürk Stadyumu Bursa'nın Gerçek Meydanı Olacak. adresi: <http://www.bursa.bel.tr/?bolum=haber&id=14192> alındığı tarih: 24.04.2015.
- BBB** (2014a). Bursa Büyükşehir Belediyesi Resmi İnternet Sitesi, Haberler, Bursa Termal Turizmin Başkenti Oluyor. adresi: <http://www.bursa.bel.tr/bursa--termal-turizmin-baskenti-oluyor/haber/18553/> alındığı tarih: 22.04.2015.
- BBB** (2014b). Bursa Büyükşehir Belediyesi Resmi İnternet Sitesi, Meclis Toplantıları, 20.05.2014 Tarihli Meclis Kararları. adresi: http://www.bursa.bel.tr/meclis-toplantilari/sayfa/102/?tur=karar&meclis_id=136 alındığı tarih: 24.04.2015.
- BBB** (2014c). Bursa Büyükşehir Belediyesi Resmi İnternet Sitesi, Haberler., Stadyumun yerine Meydan. adresi: <http://www.bursa.bel.tr/stadyumun-yerine-meydan/haber/18595/> alındığı tarih: 24.04.2015.
- BBB** (t.y.). Bursa Büyükşehir Belediyesi Resmi İnternet Sitesi. Hizmetler, Parklar ve Bahçeler, Reşat Oyal Kültürparkı. adresi: <http://www.bursa.bel.tr/resat-oyal-kulturparki/sayfa/183> alındığı tarih: 22.04.2015.
- Burgess, K.** (2014). Community Participation in Parks Development: Two Examples from Berlin, The Nature of Cities. adresi: <http://www.thenatureofcities.com/2014/12/10/community-participation-in-parks-development-two-examples-from-berlin/> alındığı tarih: 17.04.2015.
- Bursaspor.** (t.y.). Bursaspor Kulübü Resmi İnternet Sitesi, Tesisler, Bursa Atatürk Stadyumu. adresi: <https://www.bursaspor.org.tr/bs//tesis?id=4> alındığı tarih: 19.04.2015.
- Dreamhamar** (t.y.). Dreamhamar Resmi İnternet Sitesi. adresi: <http://www.dreamhamar.org/category/blog/> alındığı tarih: 17.04.2015.

- Düşünceli, F.** (2014). TMMOB İKK Bursa Atatürk Stadyumu Basın Açıklaması adresi: http://www.zmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=21302&tipi=2&s_ube=7 alındığı tarih: 23.04.2015.
- Gündoğan, S.** (2008). İşte yeni İpekış. adresi: <http://www.olay.com.tr/iste-yeni-ipekis/12036/> alındığı tarih: 22.04.2015.
- Güney, Z.** (2007). Kamusal Alan Nedir? Kamusal Mekan Nedir?. adresi: http://v3.arkitera.com/haber_21487_kamusal-alan-nedir-kamusal-mekan-nedir.html alındığı tarih: 01.04.2014.
- Honeck, T.** (2014). Activation of an urban open space through temporary uses and citizen participation, Metropolis Platform on Urban Governance. adresi: <http://policytransfer.metropolis.org/case-studies/germany-berlin-tempelhofer-freiheit-urban-open-space> alındığı tarih: 17.04.2015.
- IAP2** (2007). Citizen Participation Spectrum, International Association for Public Participation. adresi: <http://www.iap2canada.ca/Resources/Documents/0702-Foundations-Spectrum-MW-rev1%20-%20Copy.pdf> alındığı tarih: 12.05.2014.
- Kanıpak, Ö.** (2007). Kamusal Mimarlıkta Muhafazarlık, adresi: <http://v3.arkitera.com/g60-kamusal-mimarlikta-muhafazakarlik.html> alındığı tarih: 01.05.2015.
- Karadağ, D.** (2006). Tarihe Saygılı Bir Kentsel Dönüşüm Projesi Örneği: Merinos Kültür Parkı. adresi: <http://v3.arkitera.com/news.php?action=displayNewsItem&ID=11752> alındığı tarih: 17.04.2015.
- Merinosakkm** (t.y.). Atatürk Kongre Kültür Merkezi Resmi İnternet Sitesi, Merinos Parkı. adresi: <http://www.merinosakkm.com/merinos-parki/> alındığı tarih: 18.11.2014.
- OCGP** (t.y.) Orange County Great Park Resmi İnternet Sitesi. adresi: www.ocgp.org alındığı tarih: 17.04.2015.
- Önürmen, A.** (2013). Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğüne Sayı:2013/111. adresi: http://www.bursasporum.com/haberincele-9214-Atatrck_Stad_yklmasn alındığı tarih: 23.04.2015.
- Polat, S.** (2012). Bursa Santral Garaj Örneği. adresi: <http://v2.arkiv.com.tr/p10654-bursa-santral-garaj-ornegi.html> alındığı tarih: 26.04.2015.
- Sivilay** (t.y.). Bursa Sivil Toplum Derneği Resmi İnternet Sitesi. adresi: <http://www.sivilay.org/> alındığı tarih: 24.04.2015.
- Talu, N.** (2010). Çevre Alanında Kapasite Geliştirme Projesi, *Yerel Kalkınma ve Çevre Yönetimi Eğitimi*, 25-26 Şubat. Ankara. adresi: http://www.rec.org.tr/dyn_files/32/1759-Talu-yecep.pdf alındığı tarih: 17.12.2014.
- TDK** (t.y.). Güncel Türkçe Sözlük. adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts alındığı tarih: 15.11.2014.

Tempelhofer Feld (t.y.). %100 Tempelhofer Feld Sivil İnisiyatifi Resmi İnternet Sitesi. adresi: <http://www.thf100.de/start.html> alındığı tarih: 19.04.2015.

TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi (2012). Stadyum Meydanı ve Atatürk Stadyumu hk. Sayı:2012:1214. adresi: <http://www.bursamimar.org.tr/index.php?p=haberler&s=basin&lid=1379> alındığı tarih: 23.04.2015.

TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi (2014a). İKK Basın Açıklaması: Atatürk Stadyumu Cumhuriyettir, Yıkılmaz!. adresi: <http://www.bursamimar.org.tr/index.php?p=haberler&s=basin&lid=2009> alındığı tarih: 23.04.2015.

TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi (2014b). Basın Açıklaması. Sayı:2014-0734. adresi: <http://www.bursamimar.org.tr/index.php?p=haberler&s=basin&lid=2083> alındığı tarih: 23.04.2015.

Url-1<https://en.wikipedia.org/wiki/Marine_Corps_Air_Station_El_Toro>, alındığı tarih: 17.04.2015.

Url-2<http://www.asla.org/uploadedFiles/CMS/Meetings_and_Events/2011_Annual_Meeting_Handouts/FS01_Orange%20County%20Great%20Park.pdf>, alındığı tarih: 17.04.2015.

Url-3<<http://www.smartvoter.org/2002/03/05/ca/or/meas/>>, alındığı tarih: 17.04.2015.

Url-4<<http://www.ocgp.org/learn/design/>>, alındığı tarih: 17.04.2015.

Url-5<http://qe1pr67o4hj19lx494tvhiwf.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2012/07/oc_great_park_06-500x333.jpg>, alındığı tarih: 17.04.2015.

Url-6<<http://newsantaana.com/wp-content/uploads/2010/03/Orange-County-Great-Park.jpg>>, alındığı tarih: 17.04.2015.

Url-7<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Berlin_Tempelhof_Airport_aerial_photo_c1948.jpg>, alındığı tarih: 17.04.2015.

Url-8<<https://dieselpunksencyclopedia.files.wordpress.com/2012/01/tempelhof-aerial-view.jpg>>, alındığı tarih: 17.04.2015.

Url-9<<http://www.spiegel.de/international/germany/tempelhof-grounded-voter-apathy-seals-berlin-airport-s-fate-a-550099.html>>, alındığı tarih: 17.04.2015.

Url-10<<https://www.flickr.com/photos/anotherarchitect/3745017957/in/photo-stream/>>, alındığı tarih: 17.04.2015.

Url-11<https://c4.staticflickr.com/8/7132/7697734650_5a98c4819d_b.jpg>, alındığı tarih: 17.04.2015.

Url-12<https://www.flickr.com/photos/29949005@N02/4591612990/in/pool-tempelhofer_park/>, alındığı tarih: 18.04.2015.

- Url-13**<http://www.e-architect.co.uk/images/jpgs/berlin/tempelhof_airport_competition_s0_60511_3.jpg>, alındığı tarih: 17.04.2015.
- Url-14**<<http://www.dw.de/berlin-voters-claim-tempelhof/a-17663944>>, alındığı tarih: 17.04.2015.
- Url-15**.<http://raumarchitektur.com/wp-content/uploads/2014/05/TempelhoferFeld_FotoBenjamin_Nauleau_2013_10_6D_8166-960x639.jpg>, alındığı tarih: 17.04.2015.
- Url-16**<<http://www.dreamhamar.org/wp-content/uploads/2011/09/0401-05556-470x266.jpg>>, alındığı tarih: 17.04.2015.
- Url-17**<http://espaciosenespera.com/wp-content/uploads/2015/06/DN_02.jpg>, alındığı tarih: 17.04.2015.
- Url-18**<<http://www.dreamhamar.org/h6/>>, alındığı tarih: 17.04.2015.
- Url-19**<<https://www.facebook.com/dreamhamar/photos/pb.240814765938587.-2207520000.1434486944./275792555774141/?type=3&theater>>, alındığı tarih: 17.04.2015.
- Url-20**<<http://www.dreamhamar.org/2011/09/dreamhamar-opening-event-from-parking-lot-to-colorful-creative-space>>, alındığı tarih: 17.04.2015.
- Url-21**<<http://www.dreamhamar.org/h1/>>, alındığı tarih: 17.04.2015.
- Url-22**<http://ecosistemaurbano.com/portfolio/wpcontent/uploads/2012/12/greenH6Big_960.jp>, alındığı tarih: 17.04.2015.
- Url-23** <<http://www.dreamhamar.org/h2/>>, tarih: 17.04.2015.
- Url-24**<http://ecosistemaurbano.com/portfolio/wpcontent/uploads/2012/12/lighthamar_960.jpg>, alındığı tarih: 17.04.2015.
- Url-25**<<http://ecosistemaurbano.org/english/dreamhamar-den-kulturelleskolesekken-education-culture-and-ideas/>>, alındığı tarih: 17.04.2015.
- Url-26**<<http://ecosistemaurbano.com/portfolio/wpcontent/uploads/2014/04/Stortorget-Hamar.jpg>>, alındığı tarih: 17.04.2015.
- Url-27**<<http://www.tamsanat.net/galeriler/galeri.php?post=463>>, alındığı tarih: 22.04.2015.
- Url-28**<http://www.kentgazetesi.com/haber.php?h=58350-_bursa,_termal_turizmin_baskenti_oluyor_.html>, alındığı tarih: 22.04.2015.
- Url- 29**<<http://www.kesinbilgi16.com/haber/kulturpark-talana-aciliyor/>>, alındığı tarih: 22.04.2015.
- Url-30**<<http://fotograf.bursa.com.tr/ataturk-stadyumu-2/>>, alındığı tarih: 22.04.2015.
- Url-31**<<http://www.semihpala.net/index.asp?modul=512&KatKod=55>>, alındığı tarih: 22.04.2015.
- Url-32**<<https://www.change.org/p/atat%C3%BCrk-stad%C4%B1-y%C4%B1k%C4%B1lamaz>>, alındığı tarih: 22.04.2015.

Url-33<<http://imza.la/bursa-ataturk-stadyumu-yikilamaz/liste>>, alındığı tarih: 22.04.2015.

Url-34<<http://www.yazete.com/gundem/ataturk-stadi-yeni-rant-kapisi-olmasin-yuru-yusu-776623.html>>, alındığı tarih: 22.04.2015.

Yılmaz, A.E. (2008). Sürpriz: Atatürk Stadi doğal SİT'ten çıktı, Olay Gazetesi. adresi: <http://v3.arkitera.com/h25601-surpriz-ataturk-stadi-dogal-sitten-cikti.html> alındığı tarih: 23.04.2015.

Yılmaz, A.E. (2015). Kültürpark'ın yeni misyonu: Türkiye'nin ilk termal parkı, Olay Gazetesi. adresi: <http://www.olay.com.tr/yazarlar/ahmet-emin-yilmaz/kulturpark-in-yeni-misyonu-turkiye-nin-ilk-termal-parki/1687/> alındığı tarih: 18.04.2015.

EKLER

EK A: Resmi Belgeler

EK B: Gazete Haberleri

EK C: Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi Görselleri

SÖZLEŞME

Taraflar :

MADDE 1)Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı arasında aşağıdaki şartlarla iş bu sözleşme imzalanmıştır.

Taraflar :

MADDE 2)Bu sözleşmede geçen;

Genel Müdürlük : Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü,
 İl Başkanlığı : Bursa Gençlik ve Spor İl Başkanlığı,
 Belediye : Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı,
 İl Müdürlüğü : Bursa Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü,
 Devir Komisyonu : Sözleşmenin imza tarihinden itibaren 15 (onbeş) gün içinde stadyumu fiilen teslim edecek olan İl Müdürlüğü temsilcisinin Başkanlığında İl Müdürlüğünden üç, Bursa Belediye Başkanlığı'ndan üç olmak üzere toplam altı kişiden oluşan komisyonu,
 Stadyum : Bursa İl Osmangazi İlçesi, 3907 ada, 3 no'lu parselde kayıtlı 61.318,9 m²'lik kompleks içinde bulunan sadece Bursa Atatürk Stadyumunu, ifade eder.

Sözleşmenin konusu :

MADDE 3)Mülkiyeti Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne ait olan, sadece Bursa Atatürk stadyumunun, [stadyum altında ve kompleks içinde bulunan 47 (Kırkyedi) adet dükkan ile müstecir eliyle gelir getirici amaçla işletilen otopark hariç] kullanım hakkının 10 (on) yıllık işbu Sözleşme ile belirlenen esaslar çerçevesinde Belediye'ye devri ve Belediye tarafından işbu Sözleşme ile çözülen ve tahhüt edilen yükümlülüklerin yerine getirilmesidir.

Süre :

MADDE 4)Sözleşme süresi 10(on) yıldır. Bu süre, sözleşmenin imza tarihinden itibaren başlar. Sözleşme süresinin bitiminden 60 gün önce tarafların görüşün şartlarını göre müştereken imzalayacakları yeni bir sözleşme ile süre uzatılabilir. Aksi takdirde Belediye, stadyumu bakım ve onarımı yapılmış şekilde Genel Müdürlüğe teslim edecektir.

Kullanım hakkı tesis edilecek mahall :

MADDE 5)Mülkiyeti Genel Müdürlüğe ait; Bursa İl, Osmangazi İlçesi, 3907 ada, 3 no'lu parselde kayıtlı 61.318,9 m²'lik taşınmaz üzerinde mevcut Atatürk Stadyumudur. Atatürk Stadyumu altındaki 47 (Kırkyedi) adet dükkan, müstecir eliyle gelir getirici amaçla işletilmesi yapılan otopark ile idari ve sportif amaçlı mekanlar, kullanım hakkı tesis edilecek mahallerin dışındadır.

Sözleşmeden önce doğmuş ittifakların hali :

MADDE 6)Belediye, kullanım hakkı tesis edilen yer ile ilgili olarak maktulazın stresi biten sözleşmeleri yenilemek veya fesh etmek hususunda tek başına karar verme hakkına haiz olacak, üçüncü kişiler ile akit tarafların bu yüzden yönetebilecekleri tazminat veya sair taleplere Genel Müdürlük veya İl Başkanlığı muhatap ve sorumlu olmayacaktır. Genel Müdürlük tarafından daha önce 3. kısımla yapılmış sözleşmelerin Belediye tarafından feshi nedeniyle doğacak her türlü tazminat Belediye tarafından karşılanacaktır.

B u.

Şekil A.1 : Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Gençlik Spor Genel Müdürlüğü arasındaki sözleşme.

Sözleşme yapma serbestisi :
MADDE 7) Belediye, bu Sözleşmenin imzalanmasından sonra, işbu Sözleşme konusundaki işleri gerçekleştirebilmek için bu Sözleşme hükümlerine uygun olmak kaydıyla her türlü sözleşmeyi üçüncü şahıslarla akd edebilir. Ancak kullanım hakkını devredemez.

Çevre ve Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Belediye mevzuatının uygulanması :

MADDE 8) Stadyumun Belediye tarafından kullanılması sırasında, Çevre ve Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Belediye tarafından uygulanan mevzuata uyulmaması halinde meydana gelebilecek zararlardan dolayı ödenecek ceza ve tazminatlar Belediye tarafından karşılanacaktır.

Stadyumun devir ve teslimi :

MADDE 9) İşbu Sözleşmenin imzalanmasından itibaren en geç 10 gün içinde stadyumun Belediye'ye teslimi devir komisyonu tarafından yapılacaktır.

Güvenlik ve emniyet tedbirleri :

MADDE 10) İşbu Sözleşmenin imzalanmasından itibaren, sözleşmenin bitiş tarihine kadar Stadyumun kullanımı esnasında tesise zarar verilmemesi, can ve mal kaybına sebep olunmaması için gerekli olan tüm tedbirler Belediye tarafından alınacaktır. Son zamanlarda, Türkiye genelinde, Stadyumlarda gerek müsabaka öncesi ve gerekse müsabaka esnasında ve sonrasında mal ve can güvenliğini etkileyen şiddet olaylarının artmış olması ve bunun sonucunda da seyirci kapasitesinin de göz ardı edilmeyecek şekilde düşmesi, Genel Müdürlüğün ve Belediyenin bu şiddet olaylarının önüne geçilmesi noktasında ilave tedbirlerin alınması ve seyirci kapasitesinin artması için seyirci güvenliğinin daha iyi sağlanması açısından daha rasyonel tedbirler alınması gerekmektedir. Bu nedenle;

Belediye Tarafından Güvenlik Konusunda Alınacak Olan Tedbirler:

- a) Stadyumun giriş ve çıkış kapılarına tribünlerin uygun görülen bölümlerine güvenlik kameraları yerleştirilecektir.
 - b) Stadyumda oynanan müsabakalar esnasında Taraftar-Yönetim ilişkisine yönelik muhakif veya taraf olan grupların stadyum içinde veya dışında slogan, tahrik, kışkırtıcı vs. söylem veya fiillere karşı engel olmak amacıyla Belediyece oluşturulan komisyon, kılıp, emigo ve taraftar temsilcileri ile görüşmeler yaparak anı ve müessif olayların önüne geçilmesi sağlanacaktır.
 - c) Müsabaka öncesinde sivil ve resmi emniyet birimlerinin görevleri stadyumdaki yerlerini almadan önce kesinlikle stadyum içine seyirci veya diğer şahıslar alınmayacaktır.
 - d) Stadyumun seyirci kapasitesinin üzerinde stada seyirci alınması halinde bir izdiham meydana gelmesi ve bu izdiham nedeniyle herhangi bir ölüm veya toplu yaralanmanın vuku bulması halinde, toplam seyirci hamlatının %50'si oranında idari para cezası uygulanacak olup, Belediye bu cezaı İl Müdürlüğü muhasebesine ödemek zorundadır.
 - e) Stadyum içinde bulunan tüm koltukların numaralandırılması ve bileterin de numaralı olarak satılması sağlanacaktır.
 - f) Aynca; FIFA, UEFA, Türkiye Futbol Federasyonu ve İl Emniyet Müdürlüğü'nün tavsiye ettiği tüm tedbirler alınacaktır.
 - g) Stadyumun 24 saat korunabilmesi için özel emniyet güvenlik ekibi oluşturulması sağlanacaktır.
- Yukarıda yazılı olan tedbirlerin alınması, Belediye tarafından zorunlu olup, bu tedbirlerin alınmaması halinde üçüncü şahısların görüleceği her türlü zarardan Belediye sorumludur. Bu tedbirler nedeniyle yapılacak harcama ve ödemelerle ilgili olarak Genel Müdürlükten herhangi bir bedel talep edilmeyecektir.

Şekil A.1 : (Devam) Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Gençlik Spor Genel Müdürlüğü arasındaki sözleşme.

- a) Olaydan etkilenen tarafın olayın etkilerinden sakınmak veya sonuçlarını sızdırmak maksadıyla gereken dikkati göstermiş ve makul tedbirler almış olması,
- b) Yargı kararlarının iş bu sözleşmenin uygulanmasını imkansız hale getirmesi gerekir.

Belediye tarafından stadyumda yapılacak bakım ve onarımlar :

MADDE 11)Sözleşme imzalandığı tarihten itibaren bedelleri Belediyece karşılamak şartıyla aşağıda belirtilen işler Belediye tarafından yapılacaktır.

- a) Stadyumun UEFA kriterlerine uygun hale getirilmesi Belediyece yapılacaktır.
- b) Belediye stadyumun her türlü bakım, onarım ve temizliğini eksiksiz olarak zamanında yapacaktır. Stadyumun bakım-onarım, temizlik ve işletme masrafları Belediye'ye ait olacaktır.
- c) Stadyumun su, elektrik ve ısıtma ile ilgili tüm giderler Belediye'ye ait olacaktır.
- d) Sözleşme süresi boyunca mevcut futbol sahasının çimlerinin bakımı Genel Müdürlüğün bakım talimatları doğrultusunda yapılacaktır.
- e) Soyunma odaları, duş ve WC'lerin bakım onarımları her yıl yapılacaktır.
- f) Stadyum ıskılandırmasının bakımı her yıl düzenli bir şekilde yapılacaktır.
- g) Kalorifer kazanları ve tesisatının gerekli bakım ve onarımları yapılacaktır.
- h) Belediye stadyumda yapmış olduğu tüm imalatlardan dolayı Genel Müdürlükten herhangi bir bedel talep etmeyecektir.
- i) Stadyumun genel fiziki yapısında herhangi bir değişiklik yapılması düşünüldüğünde mutlaka Genel Müdürlüğün görüşü alınacaktır. Genel Müdürlüğün onayı alınmayan stadyumun genel fiziki yapısında herhangi bir değişiklik yapılmayacaktır. Yapılması düşünülen işlerin projeleri, Genel Müdürlükçe onaylandıktan sonra uygulamaya geçilecektir.

Aşağıda belirtilen yerler Sözleşme dışında kalacak ve İl Müdürlüğünün kullanımında olacaktır:

MADDE 12)

- a) Stadyum altında bulunan 47 (Kırkyedi) adet dükkan ile halen müstecir eliyle gelir getirici amaçla işletilen otopark.
- b) Protokol tribünü altında bulunan 9'ar m²'lik 3 adet arşiv odaları [(Personel- Tahakkuk 1 (bir) oda, İşletmeler-Tesisler 1 (bir) oda, Muhasebe 1 (bir) oda.)]
- c) Stadyum kale arkası altında bulunan İl Müdürlüğü deposu.
- d) Halter salonu.
- e) Marangoz, boya, sıhhi tesisat ve demirhancının bulunduğu atölyeler ile çim biçme traktörlerinin bakım onarımının yapıldığı motor atölyesi.
- f) 120 m²'lik İl Müdürlüğünce kullanılan arşiv.
- g) Sözleşme eki yerleşim planında yer alan, idari ve sportif amaçlı mekanlarla gelir getirici mekanlara alt yukarıda (a) maddesinden (f) maddesine kadar tanımlan yer alan alanlar İl Müdürlüğü kullanımında kalacaktır.

Diğer kısıplarin müsabekaları :

MADDE 13) Genel Müdürlük ve Futbol Federasyonu'nun stadyumda oynanmasına karar verilen uluslararası resmi, özel ve temsili müsabakalara Belediye stadyumu vermek zorundadır.

Genel Müdürlüğün denetim yetkisi :

MADDE 14)

- a) Genel Müdürlük sözleşme süresi boyunca gerekli gördüğü zamanlarda, Belediye'nin bu sözleşme kapsamındaki faaliyetlerini her zaman denetleyebilir. Denetim sonucu tespit edilen aksaklıkların giderilmesi için Belediye'ye yazılı olarak ve makul bir süre verilerek uyarılır. Belediye bu aksaklıkları verilen süre içinde gidermez ise Genel Müdürlük "Sözleşmenin Feshi" başlıklı 24 nci maddesindeki yetkilerini kullanmaya hak kazanır.

Şekil A.1 : (Devam) Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Gençlik Spor Genel Müdürlüğü arasındaki sözleşme.

b) Belediye, Genel Müdürlük yetkilerinin yapacakları denetimde her türlü bilgi ve belgeyi ibraz etmek zorundadır.

Denetim ve değişiklikler :

MADDE 15)Bu Sözleşme ve eklere ancak tarafların imzalarından mutabakatla vararak ve aynı prosedürle imzalanacakları yazılı bir düzeltme ve değişiklik rasmiyle değiştirilebilir.

Kanuni tebliğat adresi :

MADDE 16)Belediyenin adresi, Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı / Bursa ve telefon numaraları Tel:0.224.2344000 fax: 0.224.2281816 olarak verilmiştir. Bu adrese yapılacak her türlü tebliğatlar birzot Belediye'ye yapılması sayılacaktır. Tebliğat adresinde yapılacak değişiklikler 7 (Yedi) gün içerisinde Genel Müdürlüğe bildirilecektir.

Dayanak ve tamamlanması kanun ve hükümler :

MADDE 17)Bu sözleşme 05.05.2005 tarihli ve 25806 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konulan 5340 Sayılı Kanunun 3. maddesi ile 3289 sayılı Kanuna eklenen Ek 11. Maddesi gereğince tanzim edilerek imzalanmış olup, beşoikonus stadyumunda müsabakalar eliyle gelir getirici olarak işletilen otopark ile 47 (Kırkyedi) adet dükkana ait gelirler Genel Müdürlüğe ait olacaktır.

Sözleşme kapsamında bulunmayan hallerde genel hükümler, 3289 sayılı Kanun ve Genel Müdürlüğe çıkartılmış Yönetmelik hükümleri, sözleşmenin tamamlanması hükümleri olarak uygulanır.

Protokol tribünleri :

MADDE 18)Protokol tribününün düzenlenmesinde, 3813 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonunun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un değişik 23 üncü maddesinde yer alan "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından spor kulüplerine veya kamu kurum veya kuruluşlarına protokol karşılığında devredilen, kiralanın veya süreli intifa hakkı tesis edilen spor tesislerine ait protokol tribünlerinin kullanılmasında kişi sayısının tespiti ve protokol yönlendirmesi talimatları dahilinde il ve ilçe Müdürlüklerince yapılır" hükmü uyarınca uygulama yapılacaktır.

Stadyuma Genel Müdürlüğe kalmasını :

MADDE 19)

a) Stadyumda düzenlenecek Milli Bayramlar ve Törenler için (provolar dahil olmak üzere) bir yıl içinde 5 (beş) defadan fazla olmamak kaydıyla Belediye tarafından ücret talep edilmeksizin ses yayın sistemi dahil olmak üzere Genel Müdürlüğün faaliyetlerine veya kutlama komitelerinin kullanımına tahsis edilecektir. Milli Bayramlar ve diğer resmi kutlamalarda TV-Radyo yayını yapılması halinde yayın ücreti alınmayacaktır. Bu törenlerin yöresel veya bölgesel her türlü yayını hakkı ile ilgili izin yetkisi Genel Müdürlüğe aittir.

b)Atatürk Stadyumu, il Müdürlüğü ile Belediye arasında belirlenecek bir faaliyet programı çerçevesinde Genel Müdürlüğe ücretsiz olarak kullanılacaktır.

Stadyuma karış veya özel giriş :

MADDE 20)

a)Stadyuma giriş Genel Müdürlük tarafından verilen serbest giriş kartlarından sadece ömür boyu olanlar geçerli olacaktır.

b)Engelliler ve garillerin stadyuma girişlerine müstade edilecek ve ücret talep edilmeyecektir.

Bilet baskı ve satış prosedürleri :

MAKİNEP 711Grafikimdeki müstahakalara (Milli maçlar hariç) ait bilet tivatlaması

Şekil A.1 : (Devam) Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Gençlik Spor Genel Müdürlüğü arasındaki sözleşme.

Sorumluluk :

MADDE 23)Müşahadelerde seyircilerin içeri alınması, denetimi, turnike sisteminin sağlıklı bir şekilde işletilmesi ve güvenlik ile ilgili bütün sorumluluk Belediye'ye aittir.

Stadyumun Genel Müdürlüğe devri :

MADDE 23)Sözleşme süresi bitiminde stadyumun Genel Müdürlüğe devri yapılırken stadyum, her türlü noksandan arınmış, bakım ve onarımı yapılmış, tüm tesisat faal ve kullanılabilir durumda olacaktır.

Sözleşmenin feshi :

MADDE 24) Belediye, bu sözleşmede yer alan taahhütlere aykırı davranışlarının tespiti halinde aykırılığın giderilmesi için Genel Müdürlük tarafından 30(otuz) gün süre verilir. 30 günlük süre içinde bu aykırılıklar giderilmediği takdirde Genel Müdürlük sözleşmeyi feshedebilir. Bu takdirde stadyum 15 gün içerisinde Genel Müdürlüğe devredilir.

Yetkili ve görevli mahkeme :

MADDE 25)bu sözleşme 5 sayfa 26 maddeden ibaret olup bundan doğacak tüm dava ve icra taleplerinden Ankara İli Mahkeme ve İcra Daireleri yetkili olacaktır.

MADDE 26)bu sözleşme 62.../RZ/2006 tarihinde 5 nüsha olarak tasnim ve imza edilmiştir.

EK: Atatürk Stadyumuna ait yerleşim planı (3) sayfa

**GENÇLİK VE SPOR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ADINA**

**Berdur ATALAY
Genel Müdür
Tesisler Daire Başkanı**

**BURSA BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYE BAŞKANLIĞI
ADINA**

**Muammer SUBAŞI
Genel Sekreter Yardımcısı**

Şekil A.1 : (Devam) Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Gençlik Spor Genel Müdürlüğü arasındaki sözleşme.

T.C.
BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
MECLİS KARARI

*Kaynak Geliştirme ve İştirakler
Dairesi Bk.*

Esas No : 2006/329

Özet : Bursa Atatürk Stadyumu'nun Bursaspor'a devri.

Karar No : 522

Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 14/09/2006 günlü OLAĞAN toplantısına ait gündemin 2/6 ncı maddesini teşkil eden, Kaynak Geliştirme ve İştirakler Dairesi Başkanlığı'nun, 12.09.2006 Tarih ve M.16.0.BBB.0.30.15.00.1448 sayılı yazısı okunarak yapılan görüşme sonucunda;

Daire Teklifinde;

"Mülkiyeti Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne ait olan, Bursa İli, Osmangazi İlçesi, 3907 ada, 3 No'lu parselde kayıtlı 61.318,9 m2'lik kompleks içinde bulunan sadece Bursa Atatürk Stadyumu'nun, (stadyum altında ve kompleks içinde bulunan 47 (Kırkyedi) adet dükkan ile müstecir eliyle gelir getirici amaçla işletilen otopark hariç) kullanım hakkı 10 (on) yıllığına 07.02.2006 Tarihli sözleşme ile Belediyemize devredilmiştir.

Bursaspor Kulübü Derneğinin 24.08.2006 Tarih ve 2006-0627/13 sayılı yazısında; söz konusu stadın 10 yıl süre ile Bursaspor Kulübü Derneğine tahsis edilmesi talebinde bulunulmuştur.

Konunun tetkiki ile bir karar alınmak üzere dosyanın Meclise havalesini arz ederim." Denilmekte olup;

Konunun Mecliste görüşülmesi sonucunda; "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Belediyeye tahsis ettiği süreyle sınırlı olmak üzere 07.02.2016 tarihine kadar yıllık 1 YTL Bedelle devrinin uygun olduğuna" ilavesiyle Daire Teklifinin aynen kabulüne, Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 14/09/2006 günlü Olağan toplantısında oybirliği ile karar verilmiştir.

Katip Üye
Refik YILMAZ

Katip Üye
Ali Hasan YOLUÇ

Meclis Başkanı
Fahrettin YILDIRIM

Söz Konusu Karar; 5216 Sayılı Kanunun 14. Maddesi Uyarınca Tarafımdan İncelenmiş Olup, Hukuka Uygun Olduğu Görülmüştür..

26/09/2006

Hikmet ŞAHİN
Bursa Büyükşehir
Belediye Başkanı

Şekil A.2 : Atatürk Stadyumu'nun Bursaspor'a devri.

PROTOKOL

Taraflar :

MADDE 1: Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı ile Bursaspor Kulübü Derneği arasında aşağıdaki şartlara iş bu protokol imzalanmıştır.

Tanımlar :

MADDE 2: Bu protokolda geçen ;

Genel Müdürlük : Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nü,

Belediye : Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı'nı,

İl Müdürlüğü : Bursa Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünü,

Dernek : Bursaspor Kulübü Derneğini,

Stadyum : Bursa İli, Osmangazi İlçesi, 3907 ada, 3 no'lu parselde kayıtlı 61.318,9 m²'lik kompleks içinde bulunan sadece Bursa Atatürk Stadyumunu ifade eder.

Sözleşmenin Konusu :

MADDE 3 : Mülkiyeti Genel Müdürlüğe ait olan ve kullanım hakkı 07.02.2006 tarihinden itibaren 10 (on) yılına Belediyemize devredilen, Bursa İli Osmangazi İlçesi, 3907 ada, 3 no'lu parselde kayıtlı 61.318,9 m²'lik kompleks içinde bulunan sadece Bursa Atatürk Stadyumunun (Atatürk Stadyumu altındaki 47 (kırk yedi) adet dükkan, müstecir eliyle gelir getirisi amacıyla işletmesi yapılan otopark ile idari ve sportif amaçlı mekanlar hariç) (07.02.2006 tarihi itibarıyla) 10 (on) yılına işbu protokolda belirlenen esaslar çerçevesinde Derneğe kullanılması ve Dernek tarafından işbu protokolda ön görülen ve taahhüt edilen yükümlülüklerin yerine getirilmesidir.

Süre :

MADDE 3: Protokol süresi 07.02.2006 tarihi itibarıyla 10 (on) yıldır. Sürenin bitiminden 30 gün önce tarafların günün şartlarına göre müştereken imzalayacakları yeni bir protokol ile uzatılabilir. Aksi takdirde Belediye, stadyumu bakım ve onarımı yapılmış şekilde Dernek'ten teslim alacaktır.

Kullanım bedeli :

MADDE 4:

MADDE 5: Söz konusu stadyumun 2006 yılı yıllık kullanım bedeli 1 YTL' dir.

Çevre ve Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Genel Müdürlük mevzuatının uygulanması:

MADDE 8: Stadyumun Dernek tarafından kullanılması sırasında, Çevre ve Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Genel Müdürlük tarafından uygulanan mevzuata uyulmaması halinde meydana gelebilecek zararlardan dolayı ödenecek ceza ve tazminatlar Dernek tarafından karşılanacaktır.

Güvenlik ve emniyet tedbirleri:

MADDE 10: İşbu protokolün imzalanmasından itibaren, protokolün bitim tarihine kadar stadyumun kullanımı esnasında tesise zarar verilmesi can ve mal kaybına sebep olunmaması için gerekli olan tüm tedbirler Dernek tarafından alınacaktır. Son zamanlarda Türkiye genelinde Stadyumlarda gerek müsabaka öncesi ve gerekse müsabaka esnasında ve sonrasında mal ve can güvenliğini etkileyen şiddet olaylarının artmış olması ve bunun sonucunda da seyirci kapasitesinin de göz ardı edilmeyecek şekilde düşmesi, Derneğin ve Belediyenin bu şiddet olaylarının önüne geçilmesi noktasında ilave tedbirlerin alınması ve seyirci kapasitesinin artması için seyirci güvenliğinin daha iyi sağlanması açısından daha rasyonel tedbirler alınması gerekmektedir. Bu nedenle;

Dernek Tarafından Güvenlik Konusunda Alınacak Olan Tedbirler:

- a) Stadyumun giriş ve çıkış kapılarına tribünlerin uygun görülen bölümlerine güvenlik kameraları yerleştirilecektir.

Şekil A.3 : Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursaspor arasında imzalanan protokol.

- b) Stadyumda oynanan müsabakalar esnasında Taraftar-Yönetim ilişkisine yönelik muhalif veya taraf olan grupların stadyum içinde veya dışında slogan, tahrik, kışkırtıcı vs. söylem veya fiillere karşı engel olmak amacıyla Dernek tarafından oluşturulan komisyon, kulüp, amigo ve taraftar temsilcileri ile görüşmeler yaparak acı ve müessif olayların önüne geçilmesi sağlanacaktır.
- c) Müsabaka öncesi sivil ve resmi emniyet birimlerinin görevlileri stadyumdaki yerlerini almadan önce kesinlikle stadyum içine seyirci veya diğer şahıslar alınmayacaktır.
- d) Stadyumun seyirci kapasitesinin üzerinde stada seyirci alınması halinde bir izdiham meydana gelmesi ve bu izdiham nedeniyle herhangi bir ölüm veya toplu yaralanmanın vuku bulması halinde, toplam seyirci hasılatının %50 oranında idari para cezası uygulanacak olup, Dernek bu cezayı Belediyemize ödemek zorundadır.
- e) Stadyum içinde bulunan tüm koltukların numaralandırılması ve biletlerin de numaralı olarak satılması sağlanacaktır.
- f) Ayrıca FIFA, UEFA, Türkiye Futbol Federasyonu ve İl Emniyet Müdürlüğü'nün tavsiye ettiği tüm tedbirler alınacaktır.
- g) Stadyumun 24 saat korunabilmesi için özel emniyet güvenlik ekibi oluşturulması sağlanacaktır.

Yukarıda yazılı olan tedbirlerin alınması, Dernek tarafından zorunlu olup bu tedbirlerin alınmaması halinde üçüncü şahısların görebileceği her türlü zarardan Dernek sorumludur. Bu tedbirler nedeniyle yapılacak harcama ve ödemelerle ilgili olarak Belediye'den herhangi bir bedel talep edilmeyecektir.

- a) Olaydan etkilenen tarafın olayın etkilerinden sakınmak veya sonuçlarını azaltmak amacıyla gereken dikkati göstermiş ve makul tedbirlerin alınmış olması,
- b) Yargı kararlarının iş bu sözleşmenin uygulanmasını imkansız hale getirmesi gerekir.

Stadyumda yapılacak işler:

MADDE 11:

- a) Stadyumun UEFA kriterlerine uygun hale getirilmesi Belediyece yapılacaktır.
- b) Stadyumun büyük bakım ve onarımları Belediye tarafından yapılacaktır. Küçük bakım ve onarımlar, temizlik ve işletme masrafları Derneğe ait olacaktır.
- c) Su, elektrik ve ısıtma ile ilgili tüm giderler ve tüm abonelikler Derneğe ait olacaktır.
- d) Kullanım süresi boyunca mevcut futbol sahasının çimlerinin bakımı Belediyenin bakım talimatları doğrultusunda Dernek tarafından yapılacaktır.
- e) Soyunma odaları, duş ve WC'lerin bakım onarımları her yıl Dernek tarafından yapılacaktır.
- f) Dernek, stadyum ışıklandırmasının bakımını, Kalorifer kazanları ve tesisatının gerekli bakım ve onarımını her yıl düzenli bir şekilde yapacaktır.
- g) Dernek stadyumda yapmış olduğu tüm imalatlardan dolayı Belediyeden herhangi bir bedel talep etmeyecektir.
- h) Stadyumun genel fiziki yapısında herhangi bir değişiklik yapılması düşünüldüğünde mutlaka Belediyenin görüşü alınacaktır. Belediyenin onayı alınmadan stadyumun genel fiziki yapısında herhangi bir değişiklik yapılmayacaktır. Yapılması düşünülen inşaatların projeleri, Belediye tarafından onaylandıktan sonra uygulamaya geçilecektir.

Aşağıda belirtilen yerler protokol dışında kalacak ve Genel Müdürlüğü'nün kullanmasında olacaktır:

MADDE 12:

- a) Stadyum altında bulunan 47 (kırkyedi) adet dükkan ile halen müstecir eliyle gelir getirisi amaçla işletilen otopark.

Şekil A.3 : (Devamı) Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursaspor arasında imzalanan protokol.

- b) Protokol tribünü altında bulunan (Personel-Tahakkuk 1 (bir) oda, İşletmeler-Tesisler 1 (bir) oda, muhasebe 1 (bir) oda olmak üzere) 9'ar m²'lik 3 adet arşiv odası,
- c) Stadyum kale arkası altında bulunan İl Müdürlüğü deposu,
- d) Halter salonu,
- e) Marangoz, boya, sıhhi tesisat ve demirhanenin bulunduğu atölyeler ile çim biçme traktörlerinin bakım ve onarımının yapıldığı motor atölyesi,
- f) 120 m² lik İl Müdürlüğüne kullanılan arşiv,
- g) İdari ve Sportif amaçlı mekanlarla gelir getirici mekanlara ait yukarıda (a) maddesinden (f) maddesine kadar tanımları yapılan alanlar İl Müdürlüğü'nün kullanımında kalacaktır.

Diğer kulüplerin müsabakaları:

MADDE 13: Genel Müdürlük ve Futbol Federasyonunca stadyumda oynanmasına karar verilen uluslararası resmi, özel ve temsili müsabakalara Dernek stadyumu vermek zorundadır.

Belediyenin denetim yetkisi:

MADDE 14: a) Belediye protokol süresi boyunca gerekli gördüğü zamanlarda, Derneğin bu protokol kapsamındaki faaliyetlerini her zaman denetleyebilir. Denetim sonucu tespit edilen aksaklıkların giderilmesi için Derneğe yazılı olarak ve makul bir süre verilerek uyarılır, Dernek bu aksaklıkları verilen süre içinde gidermez ise Belediye "Protokolün Feshi" başlıklı 24 ncü maddesindeki yetkilerini kullanmaya hak kazanır.

b) Dernek, Belediye'nin yetkililerinin yapacakları denetimde her türlü bilgi ve belgeyi ibraz etmek zorundadır.

Düzeltilme ve değişiklikler:

MADDE 15: İşbu protokol ve ekleri ancak tarafların müştereken mütabakata vararak ve aynı prosedürle imzalayacakları yazılı bir düzeltme ve değişiklik nedeniyle değiştirilebilir.

Kanuni tebligat adresi:

MADDE 16: Derneğin adresi, Vakıfköy Orhan ÖZSELEK Tesisleri, 16375 Yıldırım/Bursa Telefon numarası; Tel:0.224 353 00 92 (4 hat) Fax: 0.224.2530099 olarak verilmiştir. Bu adrese yapılacak her türlü tebligatlar bizzat Derneğe yapılmış sayılacaktır. Tebligat adresinde yapılacak değişiklikler 7 (yedi) gün içerisinde Belediye'ye bildirilecektir.

Tamamlayıcı kanun ve hükümler:

MADDE 17: Protokol kapsamında bulunmayan hallerde genel hükümler, 3289 sayılı kanun ve Belediye'ce çıkartılmış yönetmelik hükümleri protokolün tamamlayıcı hükümleri olarak uygulanır.

Protokol tribünü:

MADDE 18: Protokol tribününün düzenlenmesinde 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonunun Kuruluş ve Görevleri hakkında kanun'un değişik 23 üncü maddesinde yer alan "Genel Müdürlük tarafından spor kulüplerine veya kamu kurum veya kuruluşlarına protokol karşılığında devredilen, kiralanın veya süreli intifa hakkı tesis edilen spor tesislerine ait protokol karşılığında kişi sayılarının tespiti ve protokol yönlendirmesi talimatları dahilinde İl ve İlçe Müdürlüklerince yapılır" hükmü uyarınca uygulama yapılacaktır.

Stadyumun Genel Müdürlükçe kullanımı:

MADDE 19 :

- a) Stadyumda düzenlenecek Milli Bayramlar ve Törenler için (provalar olmak üzere) bir yıl içinde 5 (beş) defadan fazla olmamak kaydıyla Dernek tarafından ücret talep edilmeksizin ses yayın sistemi dahil olmak üzere Belediyenin faaliyetlerine veya kutlama komitesince yapılması halinde yayın ücreti alınmayacaktır. Bu törenlerin yöresel ve bölgesel her türlü yayın hakkı ile ilgili izin yetkisi Belediye'ye aittir.
- b) Atatürk Stadyumu, İl Müdürlüğü ile Belediye arasında belirlenecek bir faaliyet programı çerçevesinde Genel Müdürlüğe aittir.

Şekil A.3 : (Devamı) Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursaspor arasında imzalanan protokol.

Stadyuma kartlı veya özel giriş:

MADDE 20:

- a) Stadyuma girişte Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından verilen serbest giriş kartlarından sadece ömür boyu olanlar geçerli olacaktır.
- b) Engelliler ve gazilerin stadyuma girişlerine müsaade edilecek ve ücret talep edilmeyecektir.

Bilet baskı ve satış bedelleri

MADDE 21: Stadyumdaki müsabakalara (Milli maçlar hariç) ait bilet fiyatlarının tespiti Derneğe aittir.

Sorumluluk:

MADDE 22: Müsabakalardaki seyircilerin içeri alınması, denetimi, turnike sisteminin sağlıklı bir şekilde işletilmesi ve güvenlik ile ilgili sorumluluk Derneğe aittir.

Stadyum Belediye'ye devri:

MADDE 23: Protokol süresi bitiminde stadyumun Belediye'ye devri yapılırken stadyumun, her türlü noksandan arınmış, bakım ve onarımı yapılmış tüm teslimi faal ve kullanılabilir durumda olacaktır.

Sözleşmenin feshi :

MADDE 24: Dernek tarafından, bu protokolde yer alan taahhütlere aykırı davranışlarının tespiti halinde aykırılığın giderilmesi için Belediye tarafından 20 (yirmi) gün süre verilir. 20 günlük süre içinde bu aykırılıklar giderilmediği takdirde Belediye protokolü feshedebilir. Bu takdirde stadyum 7(yedi) gün içerisinde Belediye'ye devredilir.

Yetki ve görevli mahkeme:

MADDE 25 : Protokolden doğacak tüm dava ve icra takiplerinden Bursa İli Mahkeme ve İcra Daireleri yetkili olacaktır.

MADDE 26 : İş bu protokol 26 (yirmialtı) maddeden ibaret olup, 16.10.2006 tarihinde 2 nüsha olarak tanzim ve imza edilmiştir.

BURSASPOR KULÜBÜ DERNEĞİ
ADINA

[Signature]
Kulüb Başkanı
16/10/2006 Bilg.İşlt. : O. ORHAN
16/10/2006 Şub. Mtd. V. : B. ÖNER
16/10/2006 Dai. Bşk. V. : E. KARAKOÇAK

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
ADINA

[Signature]
Muammer SUBAŞI
Genel Sekreter Yardımcısı

Şekil A.3 : (Devamı) Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursaspor arasında imzalanan protokol.

T.C.
BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
MECLİS KARARI

Esas No : 2009/201

Özeti : Bursa Stadı'nın yenilenmesi.

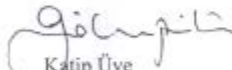
Karar No : 373

Büyükşehir Belediye Meclisi'nin, 18/06/2009 günlü OLAĞAN toplantısına ait gündemin 3/34 üncü maddesini teşkil eden, Büyükşehir Belediyesi Meclis Üyesi Refik YILMAZ'ın verdiği yazılı önergesi okunarak yapılan görüşme sonucunda;

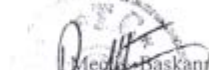
Önergede;

"Bursa İlimiz Sosyo-Kültürel ve Sportif Yaşamında önemli rol oynayan Bursa Stadı'nın yenilenmesi konusu Belediyemiz ve tüm Bursa kamuoyunun en önemli gündem konularından birisidir. Bursa İlimize yakışan bir stadın inşa edilmesi, 5216 sayılı Belediye Kanunu'nun 7. maddesinin 'm' bendi uyarınca Büyükşehir Belediyemizin de görevleri arasındadır. Bu maksatla tüm Bursa kamuoyunun ortak konusu ve sorunu olan Bursa'ya yakışan bir stadın yapılabilmesi için gerekli mimari proje çalışmalarının, **Ortak Hizmet Projesi** anlayışı içinde, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 75. maddesi uyarınca Bursa Ticaret ve Sanayi Odası ile birlikte yapılabilmesi için ve gerekli detayların bir protokol çerçevesinde belirlenerek imza altına alınabilmesi için Büyükşehir Belediye Başkanı'na yetki verilmesi için konunun Meclis'te görüşülerek karar alınmasını arz ederim." denilmekte olup;

Konunun Mecliste görüşülmesi sonucunda; Önergenin aynen kabulüne, 5216 sayılı Belediye Kanunu'nun 7. maddesinin 'm' bendi uyarınca Bursa'ya yakışan bir stadın yapılabilmesi için gerekli mimari proje çalışmalarının, **Ortak Hizmet Projesi** anlayışı içinde 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 75. maddesi uyarınca Bursa Ticaret ve Sanayi Odası ile birlikte yapılabilmesi için ve gerekli detayların bir protokol çerçevesinde belirlenerek imza altına alınabilmesi için Büyükşehir Belediye Başkanı'na yetki verilmesine, Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 18/06/2009 günlü OLAĞAN toplantısında oybirliği ile karar verilmiştir.

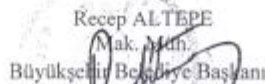

Katip Üye
Gökay BİLİR

Katip Üye
Recep KOYGUN

Meclis Başkanı
Recep ALTEPE

Söz Konusu Karar; 5216 Sayılı Kanunun 14. Maddesi Uyarınca Tarafımdan İncelenmiş Olup,
Hukuka Uygun Olduğu Görülmüştür.

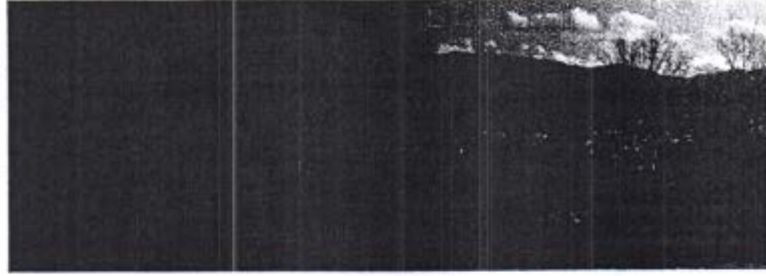
21.06/2009

Recep ALTEPE
Mak. Müh.
Büyükşehir Belediye Başkanı

Şekil A.4 : Bursa Büyükşehir Belediyesi ve BTO işbirliğine yönelik Meclis Kararı.

www.bursa.bel.tr

Site içi

[DURUMSAL](#) [BİLGİ HİZMETLERİ](#) [İTERAKTİF HİZMETLER](#) [HİZMET REHBERİ](#) [BURSA](#)

GÜNCEL HABERLER

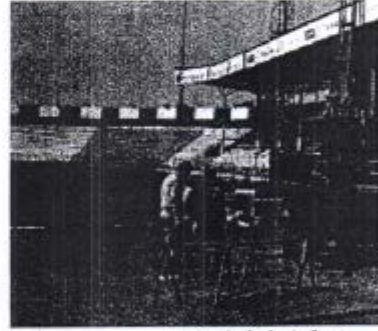
Haber Ara

STADIN YENİLENMESİNE BİR ADIM DAHA

BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI RECEP ALTEPE, ATATÜRK STADI'NIN MÜLK SAHİBİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İLE MUTABAKATA VARILDIĞINI VE ZEMİN ETÜT ÇALIŞMALARINA BAŞLANDI

Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Altepe, Atatürk Stadi'nin yenilenmesine yönelik çalışmalar kapsamında, stadin mülk sahibi Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM) ile mutabakata vardıklarını, zemin etüt çalışmalarına da başladıklarını söyledi.

Başkan Altepe, Atatürk Stadi'nin yenilenmesiyle ilgili temas ve çalışmalarını sürdürüyor. Altepe, Genel Sekreter Yardımcısı Bayram Vardar ile birlikte Ankara'da Gençlik ve Spor Genel Müdürü Yunus Akgül ile görüşerek, stadin yenilenmesine yönelik yürüttükleri çalışmalarla ilgili bilgi verdi. Altepe, görüşme sonrasında yaptığı açıklamada, stadin yenilenmesini Bursalıların heyecanla beklediklerini, kendilerinin de bu konuda hummalı bir çalışma içinde olduklarını belirtti. Altepe, Gençlik ve Spor Genel Müdürü ve teknik ekibiyle yaptıkları görüşmede, Atatürk Stadi'nin inşaatına yönelik sürdürülen çalışmaları ele aldıklarını anlattı.

<< 1 2 3 4 5 >>

Stat etap etap yenilecek

"Bursa'ya yakışır ve Bursa ile anılacak bir stat yapmak için en ince ayrıntıya kadar düşünüyoruz" diyen Başkan zemin etütlerine başladığını ifade ederek, "Bu sezon Bursaspor'un maçları oynanırken, tribünler etap etap çalışmalarımız maçları aksatmayacak. Projemizi bu doğrultuda hazırladık. Bursaspor, bu sezon maçlarını yi oynayacak. Bursasporumuz önümüzdeki sezon maçlarını yenilenen stadında oynayacak" şeklinde konuştu.

"Türkiye 2016'ya aday, Bursa da bunun bir parçası olacak"

Gençlik ve Spor Genel Müdürü Yunus Akgül de Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Altepe'nin stadi yönelik heyecanına hayran olduğunu söyledi. Başkan Altepe'nin stadin yenilenmesine gösterdiği hassasiyet ifade eden Akgül, Türkiye'nin 2016 Avrupa Şampiyonası'na adaylığa hazırlandığını, bundan dolayı GSGM çalışmalarının stadin yenilenmesine her türlü desteği vermeye hazır olduklarını söyledi ve bu konuda tüm belediye başkanı bulundu. Türkiye'de UEFA standartlarına göre stat sayısının çok az olduğunu, 2016'ya aday olabilmeleri için

http://www.bursa.bel.tr/bbb_haber.asp?id=1096

05.08.2009

Şekil A.5 : Stadyumun yenilenmesine yönelik Belediye'nin Resmi İnternet Sitesi'nde çıkan haber.

birçok stadin yenilenmesi veya o şehre yeni bir stat yapılması gerektiğini vurgulayan Akgül, "2016 Avrupa Ş olursa bu organizasyonun bir ayağında da yenilenen stadi ile Bursa olacak. Bursa stadının UEFA kriterlerini olması sevindirici" diye konuştu.

Zemin etütleri bugün başladı

Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Altepe'nin Devlet Bakanı Faruk Çelik, Bursa Valisi Şahabettin Harputlu Genel Müdürü Yunus Akgül ile birlikte yarın saat 11.30'da Atatürk Stadı'nda zemin etüt çalışmalarında inceleme yapılan çalışmalar hakkında kamuoyuna bilgi vereceği bildirildi.

Bu haber 1385 kez okundu

Yayın tarihi : 09 Temmuz 2009 Perşembe

Bursa Büyükşehir Belediyesi Basın Halkla İlişkiler Şube Müdürlüğü

Bursa Haber Portalı

Hizmetler

İMAR,
E SURVEYAN
ÜKŞEHİR
VİMİ
Sİ
ANELER
İ
ŞİM AĞI
HARİTASI
HARİTASI
AE
İTAP
Gİ SİSTEMİ
KİNLERİMİZ
Rİ (GÜNLÜK)

Hizmet Rehberi

- KÜLTÜR SANAT HİZMETLERİ
- ZABİTA
- ULAŞIM
- ÇEVRE KORUMA
- İTFAİYE
- ALT YAPI HİZMETLERİ
- AFET KOORDİNASYON
- İMAR
- MEZARLIK
- VETERİNERLİK
- RUHSATLI HARFİYAT ALANLARI
- SOSYAL HİZMETLER

Sosyal Hizmetler

- BUSMEK
- BEGEV
- KENT GONÜLLÜLERİ
- HUZUREVİ
- HAYVANAT BAĞÇESİ
- TELEFERİK
- ŞEHİR KÜTÜPHANESİ
- EMEKLİ BAĞÇELERİ
- HAVUZLU PARK
- AŞEVİ
- BOTANİK PARK

Bilgi Hız

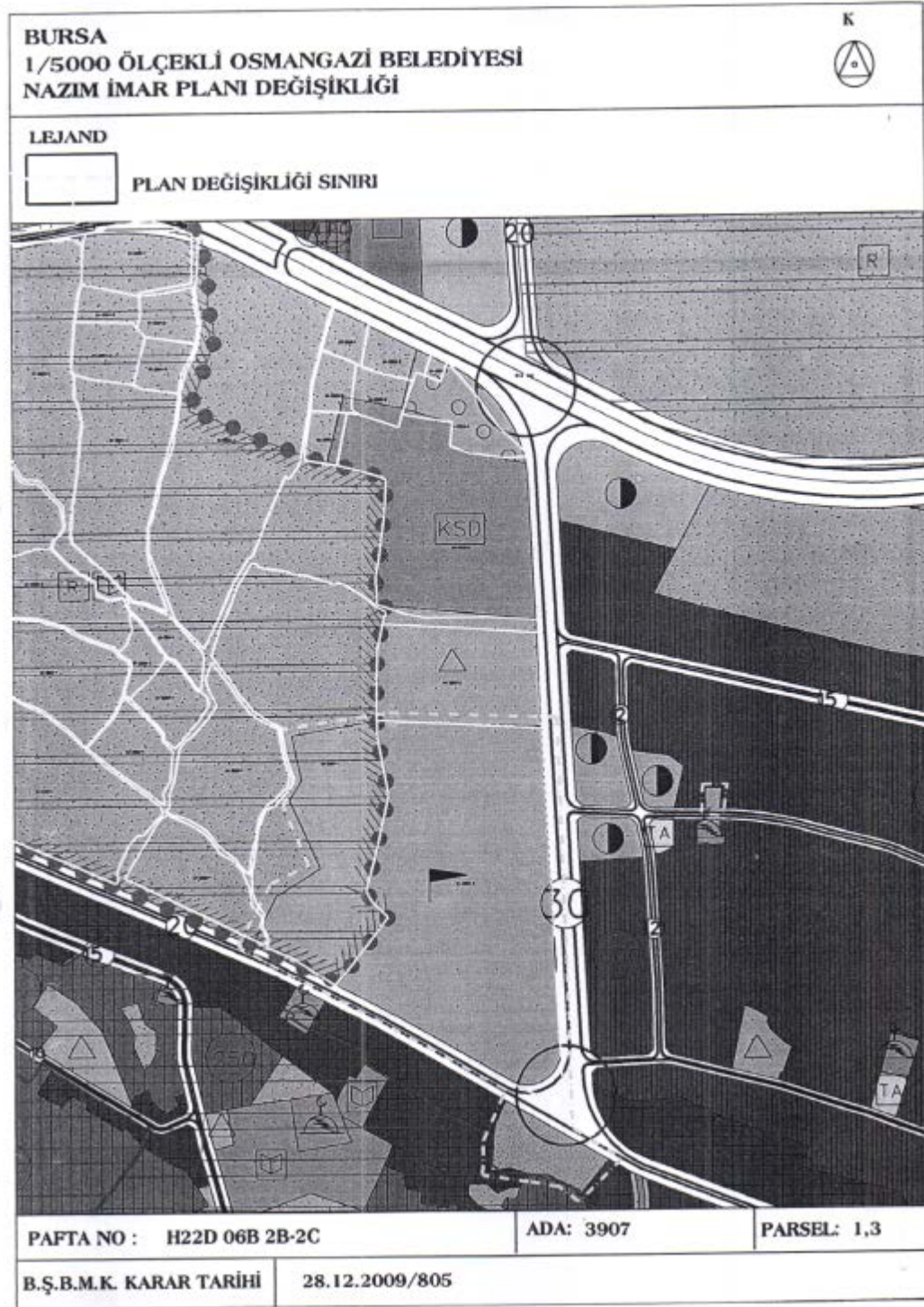
- BİLGİ EDİNME
- İSTEK ŞİKAYI
- HİZMET YÖNE
- UKOME KAR
- MECLİS TOPL
- Yol Harcira E
- SIKÇA SORUL
- İHALE İLANL
- 2009 GELİR T.

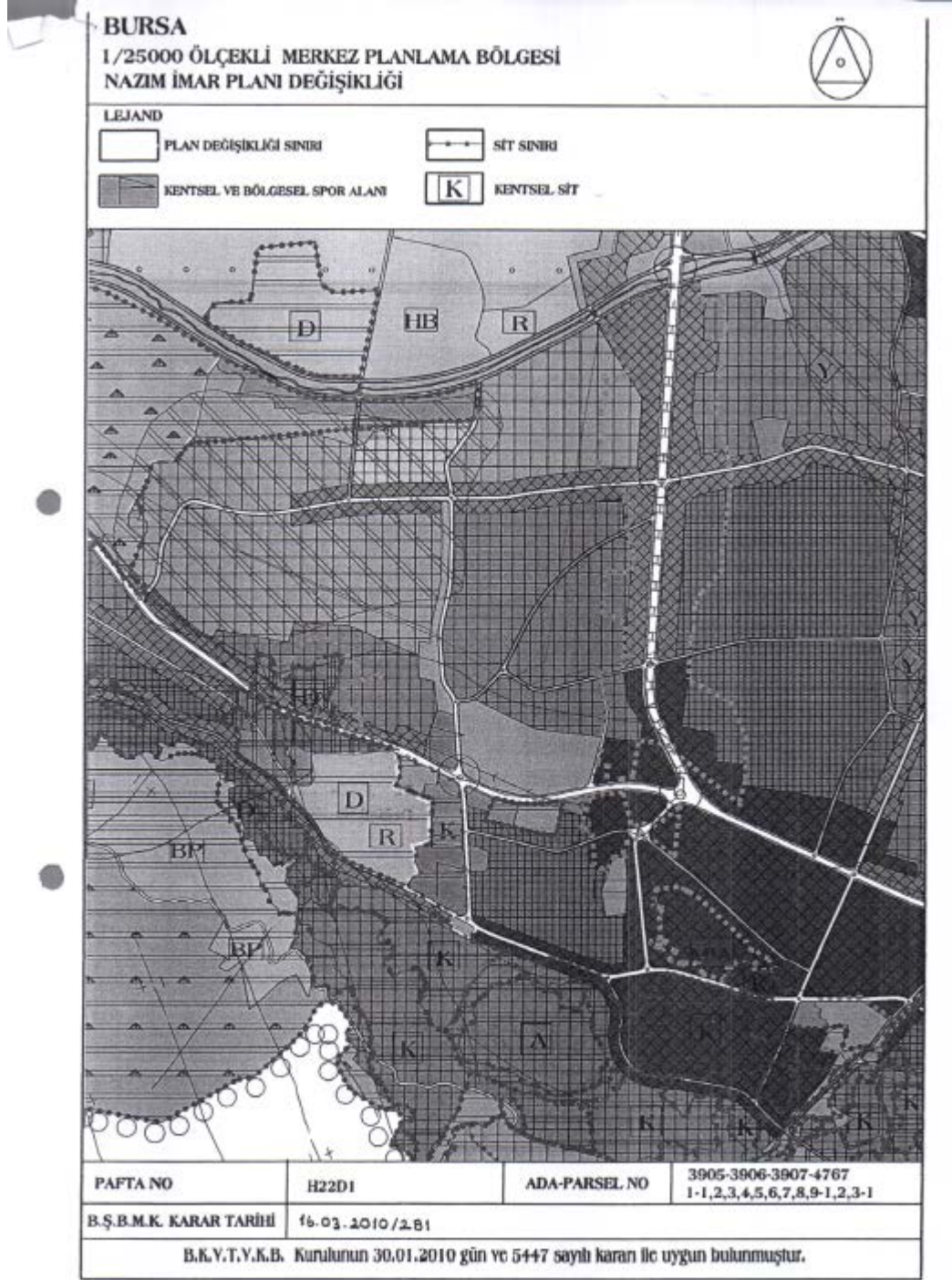
http://www.bursa.bel.tr/bbb_haber.asp?id=1096

05.08.2009

Şekil A.5 : (Devamı) Stadyumun yenilenmesine yönelik Belediye'nin İnternet Sitesi'nde çıkan haber.

Şekil A.6 : 28.12.2009 tarihli 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği.

Şekil A.7 : 30.01.2010 tarihli 1/25000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği.

LURSA
1/5000 ÖLÇEKLİ OSMANGAZİ BELEDİYESİ
NAZIM İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ

LEJAND

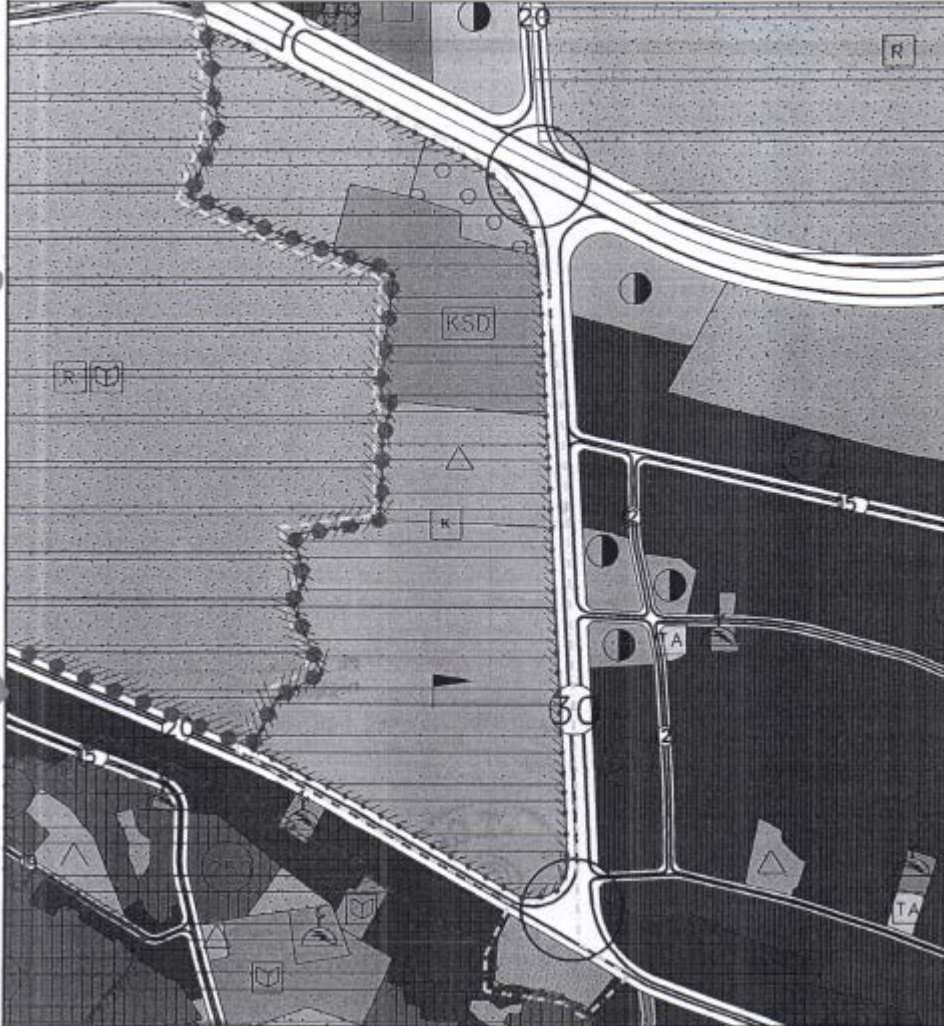

PLAN DEĞİŞİKLİĞİ SINIRI

KENTSEL SİT SINIRI

PLAN NOTU: B.K.T.V.K.B. Kurulunun 30.01.2010 gün ve 5447 sayılı kararına istinaden bu paftaya göre ifraz ve tevhid yapılabilir.

PAFTA NO : H22D 06B 2B-2C	ADA: 3905-3906-3907-4767	PARSEL: 1-1,2,3,4,5,6,7,8,9-1,2,3-1
B.Ş.B.M.K. KARAR TARİHİ	16.03.2010/281	
B.K.V.T.V.K.B. Kurulunun 30.01.2010 gün ve 5447 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur.		

Şekil A.8 : 30.01.2010 tarihli 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği.

T.C.
BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
MECLİS KARARI

Esas No : 2010/121

Karar No : 281

Özeti : Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun, 30.01.2010 gün ve 5447 sayılı kararı doğrultusunda Osmangazi İlçesi, Gaziakdemir Mahallesi, 3905-3906-3907 adalar hakkındaki 1/25000 ve 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği

Büyükşehir Belediye Meclisi'nin, 16/03/2010 günlü OLĞAN toplantısının 2 birleşimine ait gündemin 3/73 üncü maddesini teşkil eden, İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu okunarak yapılan görüşme sonucunda;

Raporda;

"İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı'nca Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun, 30.01.2010 gün ve 5447 sayılı kararı doğrultusunda 1/25000 ve 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliğinin hazırlandığı bu planlarda da B.K.T.V.K.B. Kurulu'nun, 30.01.2010 gün ve 5447 sayılı kararına istinaden Kentsel Sit Alan sınırlarının belirlendiği ayrıca mevcut 2. Derece Doğal Sit Alan sınırlarının da yeniden düzenlendiği belirlenmiştir. 5447 sayılı Anıtlar Kurulu Kararına göre düzenlenen 1/25000 ve 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliklerinin uygun olduğuna oybirliği/oyçokluğu ile karar verilmiştir.

Büyükşehir Belediye Meclisi'ne arz olunur."denilmekte olup;

Konunun Mecliste görüşülmesi sonucunda; 5447 sayılı Anıtlar Kurulu Kararına göre düzenlenen 1/25000 ve 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliklerinin **uygun olduğuna,**

3194 Sayılı İmar Kanunu'nun 8/b ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7/b maddeleri uyarınca raporun aynen kabulüne, Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 16/03/2010 günlü OLĞAN toplantısının 2. birleşiminde mevcudun oybirliği ile karar verilmiştir.

Katip Üye
Gökay BİLİR

Katip Üye
Recep KOYGUN

Meclis Başkanı
Recep ALTEPE

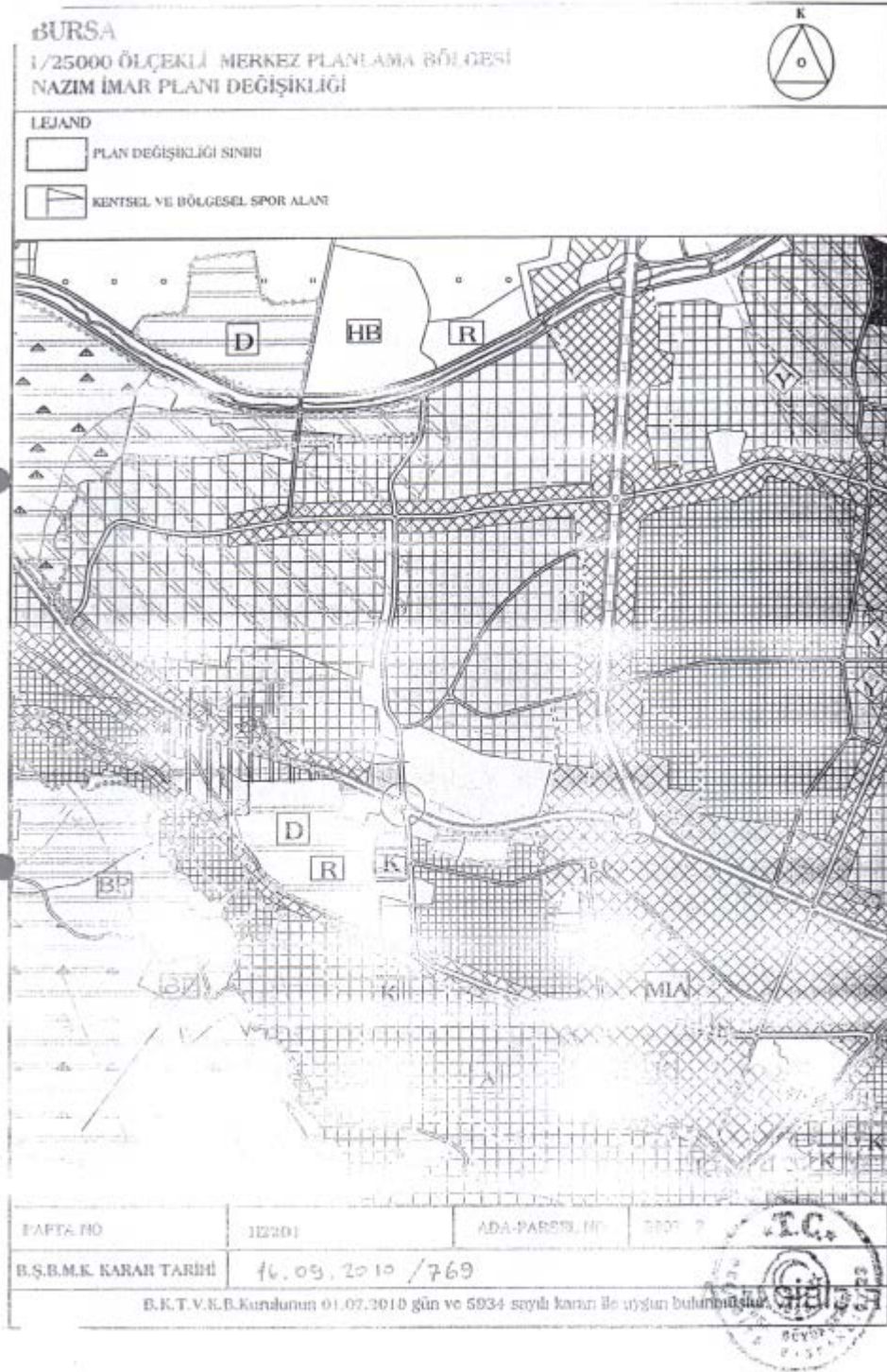
Söz Konusu Karar; 5216 Sayılı Kanunun 14. Maddesi Uyarınca Tarafımdan İncelenmiş Olup, Hukuka Uygun Olduğu Görmüştür.

16.03.2010

Recep ALTEPE
Mak. Müh.
Büyükşehir Belediye Başkanı

Şekil A.9 : 30.01.2010 tarihli Nazım İmar Planı değişikliğine yönelik 16.03.2010 tarihli Meclis Kararı.

Şekil A.10 : 01.07.2010 tarihli 1/25000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği.

ORSA
1/5000 ÖLÇEKLİ OSMANGAZİ BELEDİYESİ
NAZİM İMAR PLANI DEĞİŞİKLİĞİ

LEJAND

PLAN DEĞİŞİKLİĞİ SINIRI

PAFTA NO: H22D 06B 2B-2C

ADA: 3907

PARSEL: 3

B.Ş.B.M.K. KARAR TARİHİ 16.09.2010 / 769

B.K.T.V.K.B. Kurulunun 01.07.2010 tarih ve 5934 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur.

Şekil A.11 : 01.07.2010 tarihli 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği.

T.C.
BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
MECLİS KARARI

Esas No : 2010/333

Karar No : 769

Özeti : BKTVCB Kurulu'nun, 01.07.2010 tarih ve 5934 sayılı Kararı doğrultusunda hazırlanan Gaziakdemir Mahallesi, 3907 ada, 3 parselin (Atatürk Stadyumu) kentsel sit sınırına ilişkin 1/5000 ölçekli Osmangazi Nazım İmar Planı değişikliği.

Büyükşehir Belediye Meclisi'nin, 16/09/2010 günü saat 15.00'da yaptığı 2009/2014 seçim döneminin 21 inci, 2 nci dönemin 8 inci OLAĞAN toplantısının 1. Birleşimine ait gündemin 3/16 ncı maddesini teşkil eden, İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu okunarak yapılan görüşme sonucunda;

Raporda;

"Osmangazi İlçesi, Gaziakdemir Mahallesi, 3907 ada, 3 parselin kentsel sit sınırına ilişkin 1/25000 ölçekli Merkez Planlama Bölgesi Nazım İmar Planı ve 1/5000 ölçekli Osmangazi Nazım İmar Planı değişikliği komisyonumuzca incelenmiştir;

Yapılan inceleme sonucunda BKTVCB Kurulu'nun, 01.07.2010 gün ve 5934 sayılı Kararı doğrultusunda hazırlanan plan değişikliğinin uygun olduğuna oybirliği/oyçokluğu ile karar verilmiştir.

Büyükşehir Belediye Meclisine arz olunur." denilmekte olup;

Konunun Mecliste görüşülmesi sonucunda; BKTVCB Kurulu'nun, 01.07.2010 gün ve 5934 sayılı Kararı doğrultusunda hazırlanan;

Osmangazi İlçesi, Gaziakdemir Mahallesi, 3907 ada, 3 parselin kentsel sit sınırına ilişkin 1/25000 ölçekli Merkez Planlama Bölgesi Nazım İmar Planı ve 1/5000 ölçekli Osmangazi Nazım İmar Planı değişikliğinin uygun olduğuna,

3194 Sayılı İmar Kanunu'nun 8/b ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7/b maddeleri uyarınca raporun aynı kabulüne, Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 16/09/2010 günlü OLAĞAN toplantısında yapılan işaretle oylamada mevcudun oybirliği ile karar verilmiştir.

Katip Üye
Gökay BİLİR

Katip Üye
Recep KOYGUN

Meclis Başkanı
Recep ALİPEPE

Söz Konusu Karar; 5216 Sayılı Kanunun 14. Maddesi Uyarınca Tarafından İncelenmiş Olup, Hukuka Uygun Olduğu Görülmüştür.
28.09.2010

Recep ALİPEPE
Mak. Mük.
Büyükşehir Belediye Başkanı

Şekil A.12 : 01.07.2010 tarihli Nazım İmar Planı değişikliğine yönelik 16.09.2010 tarihli Meclis Kararı.

EK PROTOKOL

Taraflar:

MADDE 1) Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı arasında 07/02/2006 tarihinde imzalanan 02/07/2006 tarihli sözleşmenin ek ve onun ayrılmaz parçası olarak aşağıdaki şartlarla işbu Ek Protokol imzalanmıştır.

Tanımlar:

MADDE 2) Bu ek protokolda geçen;

Tesis ve müstemilatı : Mülkiyeti Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne ait, Bursa ili, Osmangazi İlçesi, Kükürtü Mahallesi, 3097 ada, 3 nolu parsel sayılı 61318,99 m² lik alan ile bu alan üzerinde kurulu bulunan Atatürk Stadyumunun altındaki ve ekli krokide gösterilen 25,26,27,28,29,30,31,32,33,34,35,36,37,38,39,40,41,42,43,44,45,46 ve 47 nolu dükkanlar ile İl Müdürlüğünce kullanılan motorhanenin bir bölümü, demirhaneden 2 (iki) bölüm, halter salonunun tamamı ve saha komiserlerince kullanılan alanın tamamını, ifade eder.

Ek Sözleşmenin Konusu:

MADDE 3) Mülkiyeti Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne ait, Bursa ili, Osmangazi İlçesi, Kükürtü Mahallesi, 3097 ada, 3 nolu parsel sayılı 61318,99 m² yüzölçümlü taşınmaz üzerinde bulunan ve 07/02/2006 tarihli sözleşme ile kullanım hakkı Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığına devredilen Atatürk Stadyumunun altında bulunan ve ekli krokide gösterilen 25,26,27,28,29,30,31,32,33,34,35,36,37,38,39,40,41,42,43,44,45,46 ve 47 nolu dükkanlar ile İl Müdürlüğünce kullanılan motorhanenin bir bölümü, demirhaneden 2 (iki) bölüm, halter salonunun tamamı ve saha komiserlerince kullanılan alanın tamamının, UEFA kriterleri gereği; zorunlu olan tuvaletlerin yapılması, tahliye kapılarının açılması, resmi ve özel güvenlik bekleme alanı, ilk yardım odalarının yapılması, tribün büfe alanlarının yapılması ve yerli ve yabancı basın odası vb. olarak kullanılmak üzere işbu protokolda belirlenen esaslar çerçevesinde ve taahhüt edilen yükümlülüklerin yerine getirilmesi kaydı ile kullanım hakkının 07/02/2016 tarihine kadar Belediye'ye devridir.

Süre:

MADDE 4) Ek protokol süresi 07/02/2006 tarihli sözleşmenin bitim tarihidir.

Sözleşme Yapma Serbestisi:

MADDE 5) Belediye, Protokolün imzalanmasından sonra, işbu protokol konusu işleri gerçekleştirebilmek için protokol hükümlerine uygun olmak kaydıyla üçüncü şahıslarla her türlü sözleşmeyi akdedebilir. Ancak kullanım hakkını kısmen veya tamamen üçüncü şahıslara devredemez.

Tesis ve Müstemilatının Devir ve Teslimi:

MADDE 6) İşbu ek protokolün imzalanmasından itibaren en geç 15 (onbeş) gün içinde devir komisyonu tarafından kullanım hakkı devredilen alanların Belediye'ye teslimi sağlanacaktır.

Belediyenin Yükümlülükleri:

MADDE 7)

- Belediye, kullanım hakkı devredilen alanları, Genel Müdürlük mevzuat ve hükümlerine uyularak ve yalnızca kendi sporcu ve sosyal faaliyetlerinin karşılanması amacıyla kullanacaktır.
- Kullanım hakkı devredilen alanlar, ticari amaçla kullanılmayacak ve üçüncü kişilere ticari amaçlı kullanılmayacak/devredilmeyecektir.

Şekil A.13 : Bursa Büyükşehir Belediyesi ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü arasında imzalanan Ek Protokol.

- c) Genel Müdürlüğe bağlı federasyonlar, özerk federasyonlar ve İl Müdürlüğünün spor aktivitelerinde ve bunların hazırlık çalışmalarında, Milli Bayram ve törenler ile bunların hazırlık çalışmaları için kullanılması gerektiğinde, kullanıma hazır olması sağlanacak ve bu kullanım karşılığında bir bedel talep edilmeyecektir.
- d) Kullanım hakkı devredilen alanların her türlü bakım onarım ve işletme giderleri Belediye tarafından ödenecektir. Abonelik gerektiren elektrik, su, telefon ve benzeri harcamalar, Belediye tarafından üstlenilerek kendi adına tesis ettirilecektir. Tesisin iadesi aşamasında, bu aboneliklerle ilgili bir borç bulunmadığına dair belgeler İl Müdürlüğüne verilecektir.
- e) Tesislerde yapılması düşünülen değişiklikler ve imalatlara ilişkin projeler ve vaziyet planları, müellif mimar tarafından imzalanarak (ayrıca CD ortamında) taşdik edilmek üzere Genel Müdürlüğe gönderilecektir.
- f) Ek protokolün imza tarihinden itibaren başlamak üzere protokol süresi sonuna kadar kullanım hakkı devredilen alanların, kullanım süresince kamuya, gerçek ve tüzel kişilere ait menkul ve gayrimenkullere, yapı ve tesisler ile insan sağlığına zarar ve ziyan verilmemesi, can ve mal kaybına sebep olunmaması için gerekli bütün tedbirler Belediye tarafından alınacaktır. Bu işlerden dolayı Genel Müdürlük sorumlu tutulmayacaktır.
- g) Belediye yapacağı yada yapmış olduğu tüm imalatlardan dolayı Genel Müdürlükten herhangi bir bedel talep etmeyecektir.
- ğ) Kullanım hakkı devredilen alanların, inşaatı mani unsurlardan arındırılması, taşınmazda bulunan kiracıların tahliyesi için gerekli hukuki vecibelerin yerine getirilmesi, Belediyeye aittir. İl Müdürlüğü, kira akitlerinin feshine, tahliyelerin zamanında yapılmasına ilişkin yasal işlemlerin Belediyeye yürütülmesine muvafakat edecektir.
- h) Belediyeye yürütülecek tahliye işlemleri sonuçlanıncaya kadar geçen sürede, ilgili mevzuat veya sözleşme hükümleri gereği tahakkuk eden kira bedelleri, taraflardan tahsilini takip eden 3 (üç) işgünü içerisinde İl Müdürlüğü hesabına yatırılacaktır.
- ı) İl Müdürlüğünce daha önce üçüncü kişilerle yapılmış sözleşmelerin Belediye tarafından feshi nedeniyle doğacak her türlü tazminat, Belediye tarafından karşılanacaktır. Tarafların bu yüzden yöneltebilecekleri tazminat veya sair taleplere Genel Müdürlük muhatap ve sorumlu olmayacaktır.
- i) Ek protokolün imzalanma tarihinden itibaren resmi kurumlarla olan ilişkilerden, mevcut kiracıların tahliyelerinin sağlanması sırasında doğacak sorunların çözümünden, doğmuş ve doğacak cezai, hukuki ve mali sorunlardan ve ödenmesi gereken tazminatlardan Belediye sorumlu olacaktır.
- j) Tesis ve müstemilatının kullanımı süresince doğacak her türlü maddi ve manevi tazminat ve cezai hükümler, Belediye tarafından karşılanacaktır.

İl Müdürlüğünün Yükümlülükleri:

MADDE 8)

- a) Tesis ve müstemilatı, iş bu ek protokolün imzalanmasına müteakip 15 (onbeş) gün içinde Belediye'ye teslim edilecektir.
- b) Sözleşme hükümleri İl Müdürlüğünce düzenli takip edilerek aksaklıklar Genel Müdürlüğe bildirilecektir.
- c) Belediyeye ihtiyaç duyulan ve talep edinilen bilgi ve belgelerden İl Müdürlüğünde mevcut olanların birer örneği (gizlilik derecesi olanlar hariç) Belediye'nin talebi halinde uygun süreler içerisinde ek protokol konusu işin yapımı ve uygulanmasına imkân vermek amacı ile İl Müdürlüğünce Belediye'ye verilecektir.

Düzeltilme ve Değişiklikler:

MADDE 9)

Ek protokol ve ekleri tarafların müştereken mutabakata vararak aynı prosedürle imzalanacakları yazılı bir düzeltme ve değişiklik metniyle değiştirilebilir.

2

Şekil A.13 : (Devamı) Bursa Büyükşehir Belediyesi ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü arasında imzalanan Ek Protokol.

Dayanak ve Tamamlayıcı Kanun Ve Hükümler:

MADDE 10)

İşbu ek protokol, 05.05.2005 tarih ve 25806 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konulan 5340 sayılı Kanunun 3. maddesi ile 3289 sayılı Kanuna eklenen Ek 11. maddesi gereğince tanzim edilerek imza edilmiştir.

Ek protokolde hüküm bulunmayan hallerde, 3289 sayılı Kanun ve Genel Müdürlükçe çıkartılmış yönetmelik hükümleri ve genel hükümler ek protokolün tamamlayıcı hükümleri olarak uygulanır.

Tesislerin Genel Müdürlüğe Devri:

MADDE 11) Ek protokol süresi bitiminde kullanım hakkı devredilen tesislerinin İl

Müdürlüğüne devri yapılırken her türlü noxsandan arınmış, bakım ve onarımı yapılmış, tüm tesisat faal ve kullanılabilir durumda olacaktır.

MADDE 12) İşbu ek protokol 11/11/2010 tarihinde 3 (üç) nüsha olarak tanzim ve imza edilmiştir.

Recep ALTINTEPE
Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı a.
Belediye Başkanı

Omer GÜMÜŞ
Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü a.
Gençlik ve Spor İl Müdürü

Uygun Görüşle Arz Ederim.
12/10/2010

M. Vedat MÜFTÜOĞLU
Vali Yardımcısı

OLUR
.../10/2010
Şahabettin KARPUZ
Vali

Şekil A.13 : (Devamı) Bursa Büyükşehir Belediyesi ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü arasında imzalanan Ek Protokol.

T.C.
BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
MECLİS KARARI

Esas No : 2013/532

Karar No : 1312

Özeti : Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun, 06.02.2013 tarih ve 0338 sayılı yazısı doğrultusunda, Bursa İli, Osmangazi İlçesi, Kükürtlü Mahallesi, Atatürk Stadyumu ve çevresini kapsayan Kentsel Sit Alanı'na ilişkin 1/5000 ve 1/1000 ölçekli imar planı değişikliği.

Büyükşehir Belediye Meclisi'nin, 03/12/2013 günü saat 15.00'da yaptığı 2009/2014 seçim döneminin 60 ıncı, 5 inci dönemin 10 uncu OLAĞAN toplantısının 2. Birleşimine ait gündemin 2/20 inci maddesini teşkil eden İmar ve Bayındırlık Komisyonu raporu okunarak yapılan görüşme sonucunda;

Raporda;

"Etüd ve Proje Daire Başkanlığı'nın talebi ve Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun, 30.01.2010 tarih ve 5447 sayılı kararı doğrultusunda, Bursa İli, Osmangazi İlçesi, Gaziakdemir Mahallesi, Stadyum Caddesi Kentsel Sit Alanı'na ilişkin 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planına ilişkin yazılı önerge komisyonumuzca incelenmiş olup;

Yapılan incelemede; onaylı 1/5000 ölçekli Osmangazi Nazım İmar Planında 3907 ada, 3 parsel 'Spor Tesisleri Alanı'nda 3907 ada, 2 parselin 'İlköğretim Tesis Alanı'nda 3906 ada, 5 parselin 'Kentsel Sosyal Donatı Alanı'nda ve 3907 ada 4 parselin Ağaçlandırılacak Alanda kaldığı görülmüştür.

Etüd ve Projeler Dairesi Başkanlığı'nın, 15.04.2013 tarih 60864 sayılı yazısı ekinde yer alan proje doğrultusunda 3907 ada, 3 parselin bir kısmının Kentin açık ve yeşil alan ihtiyacı karşılanması amacıyla meydan olarak kullanılabilmesi için 'Rekreasyon Alanı', 3907 ada, 3 parselin bir kısmı ve 3907 ada, 2 parselin 'Kültürel Tesis Alanı', 3906 ada, 5 parselin ise 'Özel Sağlık Tesis Alanı' olarak düzenlenmesine ilişkin 1/5000 ölçekli Osmangazi Nazım İmar Planı değişikliğinin,

Etüd ve Projeler Dairesi Başkanlığı'nın, 15.04.2013 tarih 60864 sayılı yazısı ekinde yer alan proje doğrultusunda 3907 ada, 3 parselin bir kısmının 'Meydan Alanı (Yer Altı Otopark)', 3907 ada, 3 parselin bir kısmı ve 3907 ada, 2 parselin 'Kültürel Tesis Alanı', 3906 ada, 5 parselin E:0,80 yapılaşma koşuluna sahip 'Özel Sağlık Tesis Alanı (Kür Merkezi)' olarak düzenlenmesine, Tescilli Sivil Mimarlık Örneği yapıların plana işlenmesine, 3906 ada, 4 parselin Mezarlık Alanı, 3906 ada, 2 parsel ve 3 parsel ile 8 parselin bir kısmının Resmi Kurum Alanı, bir kısmının ise Otopark Alanı ve İmar Yolu, 3906 ada, 1 ve 9 parsellerin ise bir kısmının İmar Yolu olarak düzenlenmesine ilişkin 1/1000 ölçekli Stadyum Caddesi Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planının,

1. Kent Meydanı olarak belirlenen alanda ticari birimler ve kafeterya vb. kullanımlar yer alabilir. Yer altı otoparkı olarak kullanılacaktır.
2. Özel Sağlık Tesis Alanı (Termal Kür Merkezi) hasta yakınları için konaklama tesisi yapılabilir.
3. Özel Sağlık Tesis Alanında (Termal Kür Merkezi) yapılaşma koşulu E:0,80 Kat:4'tür.
4. Uygulama Bursa Büyükşehir Belediyesince onaylanan projesine göre yapılacaktır.
5. Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun aynen uygun görmesi halinde uygulamaya geçilebilir.

d...

Şekil A.14:Nazım İmar Planı değişikliğine yönelik 03.12.2013 tarihli Meclis Kararı.

T.C.
BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
MECLİS KARARI

Esas No : 2013/532

Karar No : 1312

Özeti : Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun, 06.02.2013 tarih ve 0338 sayılı yazısı doğrultusunda, Bursa İli, Osmangazi İlçesi, Kükürtlü Mahallesi, Atatürk Stadyumu ve çevresini kapsayan Kentsel Sit Alanı'na ilişkin 1/5000 ve 1/1000 ölçekli imar planı değişikliği.

-2-

Plan notlarının "Özel Sağlık Tesis Alanında (Termal Kür Merkezi) 0 kotunun altında kür merkezine ait üniteler yer alabilir. 1. Bodrum kat emsale dahil değildir." ibaresinin ilave edilerek uygun olduğuna,

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8/b ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7/b ve 7/c maddelerine istinaden uygun olduğuna; 2863 sayılı Yasa kapsamında değerlendirilmek üzere BKVKBK'na iletilmesine komisyonumuzca oybirliği/oyçokluğu ile karar verilmiştir.

Büyükşehir Belediye Meclisine arz olunur." denilmekte olup;

Konunun Mecliste görüşülmesi sonucunda; Raporun; "Özel Sağlık Tesis Alanında (Termal Kür Merkezi) yapılaşma koşulu E:0,80 Kat: 4'tür." ifadesinin "Özel Sağlık Tesis Alanında (Termal Kür Merkezi) yapılaşma koşulu E:0,80 Kat: 5'tir." şeklinde düzeltilerek ve "Hmax: 21,50 m ilaveyle % 20 D.O.P (Düzenleme Ortaklık Payı) uygulanacaktır." şeklinde ilavesiyle;

Etüd ve Projeler Dairesi Başkanlığı'nın, 15.04.2013 tarih 60864 sayılı yazısı ekinde yer alan proje doğrultusunda 3907 ada, 3 parselin bir kısmının Kentin açık ve yeşil alan ihtiyacı karşılanması amacıyla meydan olarak kullanılabilmesi için 'Rekreasyon Alanı', 3907 ada, 3 parselin bir kısmı ve 3907 ada, 2 parselin 'Kültürel Tesis Alanı', 3906 ada, 5 parselin ise 'Özel Sağlık Tesis Alanı' olarak düzenlenmesine ilişkin 1/5000 ölçekli Osmangazi Nazım İmar Planı değişikliğinin,

Etüd ve Projeler Dairesi Başkanlığı'nın, 15.04.2013 tarih 60864 sayılı yazısı ekinde yer alan proje doğrultusunda 3907 ada, 3 parselin bir kısmının 'Meydan Alanı (Yer Altı Otopark)', 3907 ada, 3 parselin bir kısmı ve 3907 ada, 2 parselin 'Kültürel Tesis Alanı', 3906 ada, 5 parselin E:0,80 yapılaşma koşuluna sahip 'Özel Sağlık Tesis Alanı (Kür Merkezi)' olarak düzenlenmesine, Tescilli Sivil Mimarlık Örneği yapıların plana işlenmesine, 3906 ada, 4 parselin Mezarlık Alanı, 3906 ada, 2 parsel ve 3 parsel ile 8 parselin bir kısmının Resmi Kurum Alanı, bir kısmının ise Otopark Alanı ve İmar Yolu, 3906 ada, 1 ve 9 parsellerin ise bir kısmının İmar Yolu olarak düzenlenmesine ilişkin 1/1000 ölçekli Stadyum Caddesi Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planının,

1. Kent Meydanı olarak belirlenen alanda ticari birimler ve kafeterya vb. kullanımlar yer alabilir. Yer altı otoparkı olarak kullanılacaktır.

2. Özel Sağlık Tesis Alanı (Termal Kür Merkezi) hasta yakınları için konaklama tesisi yapılabilir.

3. Özel Sağlık Tesis Alanında (Termal Kür Merkezi) yapılaşma koşulu E:0,80, Kat:5'tir. Hmax: 21,50 m ilaveyle % 20 D.O.P (Düzenleme Ortaklık Payı) uygulanacaktır.

4. Uygulama Bursa Büyükşehir Belediyesince onaylanan projesine göre yapılacaktır.

5. Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun aynen uygun görmesi halinde uygulamaya geçilebilir.

Şekil A.14 : (Devamı) Nazım İmar Planı değişikliğine yönelik 03.12.2013 tarihli Meclis Kararı.

T.C.
BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
MECLİS KARARI

Esas No : 2013/532

Karar No : 1312

Özetİ : Bursa Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun, 06.02.2013 tarih ve 0338 sayılı yazısı doğrultusunda, Bursa İli, Osmangazi İlçesi, Kükürtlü Mahallesi, Atatürk Stadyumu ve çevresini kapsayan Kentsel Sit Alanı'na ilişkin 1/5000 ve 1/1000 ölçekli imar planı değişikliği.

-3-

Plan notlarının "Özel Sağlık Tesis Alanında (Termal Kür Merkezi) 0 kotunun altında kür merkezine ait üniteler yer alabilir. 1. Bodrum kat emsale dahil değildir." ibaresinin ilave edilerek **uygun olduğuna,**

2863 sayılı Yasa kapsamında değerlendirilmek üzere BKVKBK'na iletilmesine,

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8/b ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7/b-7/c maddeleri uyarınca raporu kabulüne, Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 03/12/2013 günlü OLAĞAN toplantısının 2. Birleşiminde yapılan işaretli oylamada mevcudun oyçokluğu (CHP; Mustafa BOZBEY, Osman AYRADILLİ, Özden DOĞAN, Recep TANLAK, Turgay ERDEM, Perihan BALCI, Ali KARAMIK, Mahir GENCER, Necdet ERSOY, Zafer Cemal ÜLGEN, Erhan ÖZEKİN, Şükrü AKSU 12 red - MHP; Mehmet TEMİRTAŞ, Dinçer YENİ 2 red - 26 kabul) ile karar verilmiştir.

Katip Üye
Aylin AYAR

Katip Üye
Atilla ODUNÇ

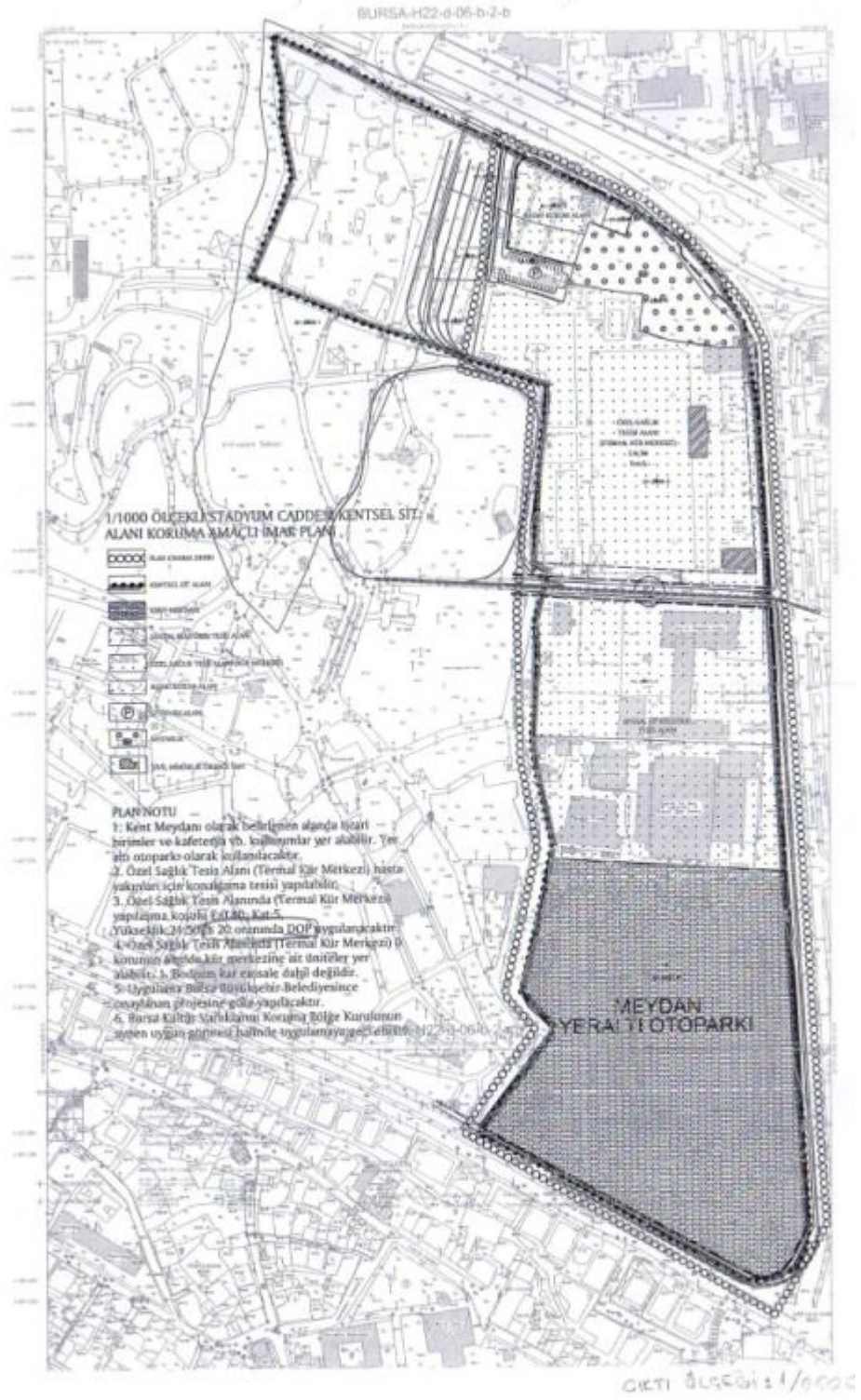
Meclis Başkanı
Recep ALTEPE

Söz Konusu Karar; 5216 Sayılı Kanunun 14. Maddesi Uyarınca Tarafımdan İncelenmiş Olup, Hukuka Uygun Olduğu Görülmüştür.

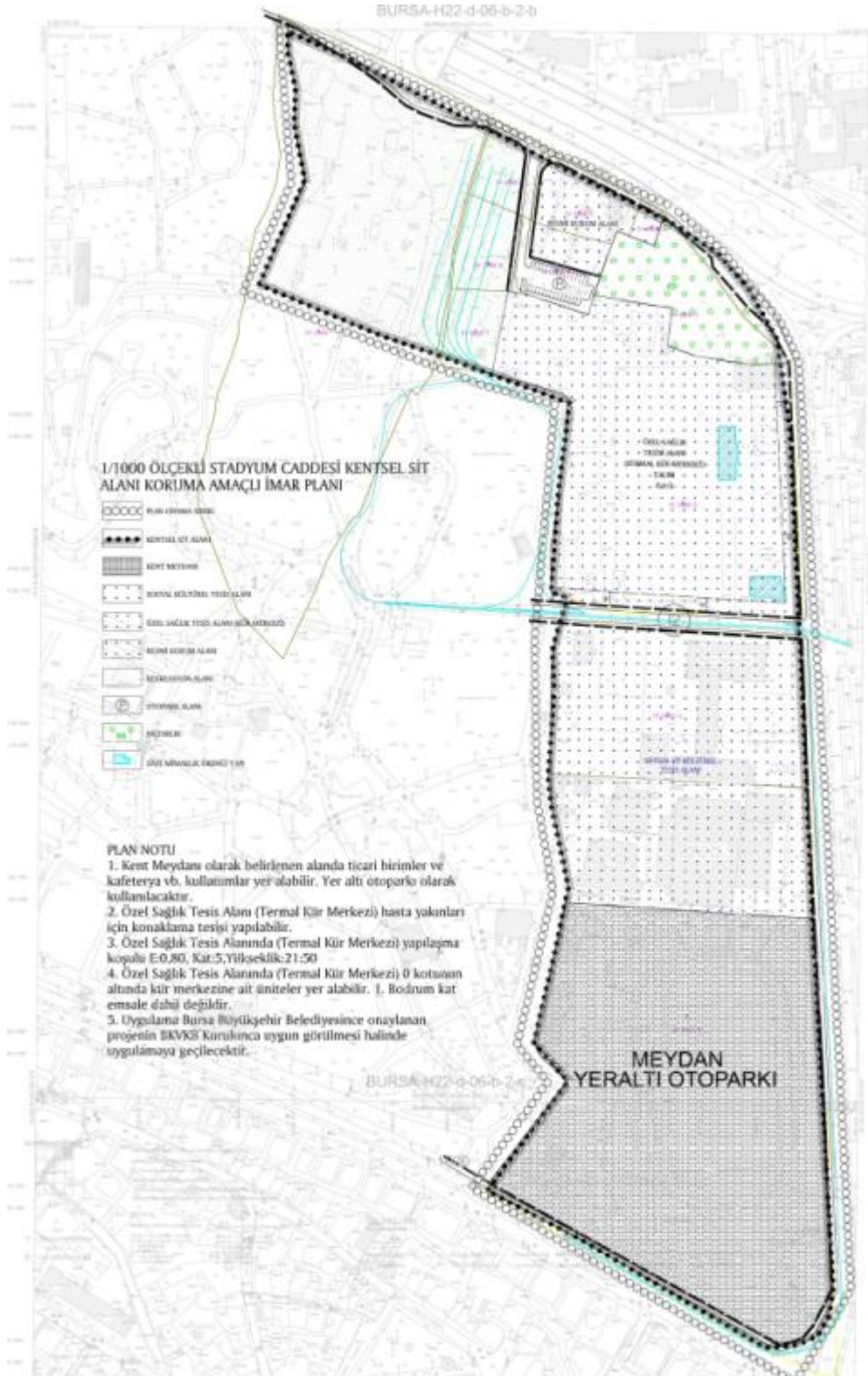
03.12/2013

Recep ALTEPE
Mak. Müh.
Büyükşehir Belediye Başkanı

Şekil A.14 : (Devamı) Nazım İmar Planı değişikliğine yönelik 03.12.2013 tarihli Meclis Kararı.

Şekil A.15 : 03.12.2013 tarihli Meclis Kararı ile değiştirilen 1/1000 ölçekli Kentsel Sit Koruma Amaçlı İmar Planı.

Şekil A.16 : 20.05.2014 tarihli Meclis Kararı ile onaylanan 1/1000 ölçekli Kentsel Sit Koruma Amaçlı İmar Planı.

‘Meydanları yapın’

Mimarlar Odası (MO) Bursa Şubesi, Atatürk Stadyumu ile ilgili, "Atatürk Stadyumu Neden Yıkılmamalı ve Mimaride Meydan Kavramı" konulu bir basın toplantısı düzenledi. Toplantıda konuşan Mimarlar Odası Bursa Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Can Şimşek, Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Altepe'ye yönelik yaptığı konuşmasında "Fikir projesi yarışmaları düzenleyerek, Bursa'nın hak ettiği meydanı yapın" dedi.

Toplantıya Mimarlar Odası Bursa Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Can Şimşek'in yanı sıra, Jeofizik Mühendisleri Odası Bursa Şubesi Başkanı Murat Arabacı, Maden Mühendisleri Odası Bursa Şubesi Başkanı Atılgan Öge, Elektrik Mühendisleri Odası Bursa Şubesi Başkanı ve İKK Sekreteri Remzi Çınar, Makine Mühendisleri Odası Bursa

Şubesi Başkanı İbrahim Mart ve Ziraat Mühendisleri Odası Bursa Şubesi Başkanı Ertuğrul Aksoy katıldı.

Yerel yönetimlerin mimarlığa bakış açılarını eleştiren ve yerel yönetimlerin tasarım adı altında süslü binalar yapmaya çalıştıklarını belirten Şimşek, yereli yönetenlerin mimarlığa soyunmamaları gerektiğini söyledi. Şimşek, Merinos Fabrikası, Atatürk Stadyumu, İpekiş Fabrikası ve Atatürk Lisesi ile ilgili dönüşümlerin de içinde bulunduğu kente ilişkin 6 öneriyi de paylaştı.

Kent Meydanı AVM ile Osmangazi Belediyesi arasındaki 32 dönümlük alana, Bursa'nın hak ettiği meydanın yapılması gerektiğini öneren Can Şimşek, bu alana ilişkin ödüllü bir fikir projesi yarışması açılmasının ve seçilen projeler içerisinden uygulanacak projeyi

halkın seçmesinin gerektiğini ifade etti.

Atatürk Stadyumu'nu kapsayan alan için, şeref tribününün korunması kaydıyla yine aynı yöntemin kullanılarak yarışma düzenlenmesi gerektiğine de dikkat çeken Şimşek, "Atatürk Spor Salonu'nun bulunduğu alana, Türkiye'nin en iyi kapalı spor kompleksinin yarışma yöntemi ile yapılması, İpekiş Fabrikası'nı kamulaştırılması ve projesinin yine yarışma ile belirlenerek, Türkiye'nin en görkemli Tekstil ve Endüstri Müzesinin burada hayata geçirilmesi, Atatürk Lisesi'ne kapsamlı bir tadilat yapılması ve öğrencilerin kent merkezini özümseyebileceği modern bir eğitim kurumu ortaya çıkması biz mimarların Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Altepe'ye önerisidir" dedi.

Şekil B.1 : Mimarlar Odası Bursa Şubesi tarafından gerçekleştirilen "Atatürk Stadyumu Neden Yıkılmamalı ve Mimaride Meydan Kavramı" konulu basın toplantısının A Gazetesindeki 05.07.2014 tarihli haberi (sf.7).

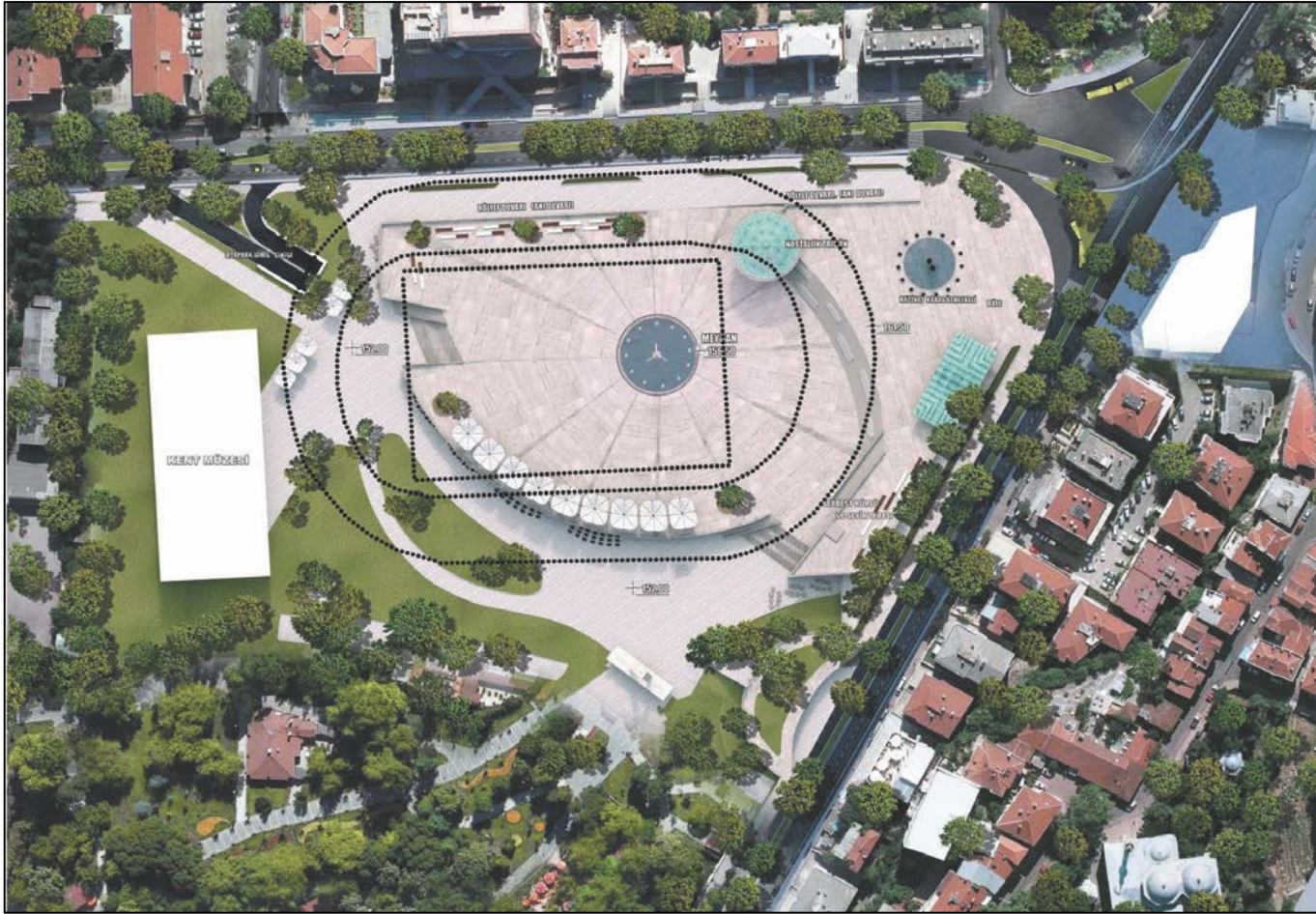

Şekil B.2 : Mimarlar Odası Bursa Şubesi tarafından hazırlanan afişlere yönelik Hürriyet Bursa'nın 19.08.2014 tarihli haberi.

[illegible]

195

EK C

Şekil C.1 : Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi Görseli (Sözüneri, 2015).

Şekil C.1 : (Devamı) Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi Görseli (Sözüneri, 2015).

Şekil C.1 : (Devamı) Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi Görseli (Sözünleri, 2015)

Şekil C.1 : (Devamı) Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi Görseli (Sözüneri, 2015).

Şekil C.1 : (Devamı) Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi (Sözüneri, 2015).

EK D

Bu anket çalışması "**Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi Hakkında Kentlilerin Görüşleri**" konulu araştırmama kaynak oluşturması için yapılmaktadır. Sorulara vereceğiniz cevaplar sadece bilimsel amaçlı kullanılacaktır.

Katıldığınız için teşekkürler.

I. Bu bölümdeki sorular katılımcıları tanımaya yönelik hazırlanmıştır.

1. Yaşınız

25 yaş ve altı	
26- 35 yaş arasında	
36-45 yaş arasında	
46-55 yaş arasında	
56 ve üzeri	

2. Cinsiyetiniz

Kadın	
Erkek	

3. Kaç yıldır Bursa'da ikamet ediyorsunuz?

1 yıldan az	
1-5 yıl	
6-10 yıl	
11-15 yıl	
15'ten fazla	

4. Eğitim düzeyiniz

İlköğretim	
Ortaokul	
Lise	
Üniversite	
Yüksek Lisans	
Doktora	

5. Mesleğiniz ve/veya çalıştığınız sektör:

6. Aylık gelir düzeyiniz nedir?

1 000 TL'den az	
1 000-3 000 TL	
3 000-5 000 TL	
5 000- 10 000 TL	
10 000 TL ve üzeri	

7. Yerel yönetim/ belediye hizmetlerini takip eder misiniz?

Evet	
Hayır	

8. Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye misiniz?

Evet	
Hayır	

9. Ortak hedef amaçlı, paylaşımcı bir grup çalışmasında yer aldınız mı?

Evet	
Hayır	

Evet ise hangi paylaşımcı grup çalışmasında yer aldınız?

10. Katılım sizce ne ifade etmektedir?

.....

.....

.....

.....

II. Bu bölümdeki sorular katılımcıların Altıparmak ve yakın çevresi hakkında genel görüşlerini elde etmeye yönelik hazırlanmıştır.

11. Altıparmak ve yakın çevresini hangi sıklıkla ziyaret ediyorsunuz? (Size en uygun olan şıkkı işaretleyiniz.)

Hiç	
Bir kaç ayda bir	
Ayda bir kez	
Ayda 3-4 kez	
Haftada 1'den çok	

12. Altıparmak ve yakın çevresini hangi amaçla ziyaret ediyorsunuz? (Çoklu seçim yapabilirsiniz.)

İkamet	
İşyeri	
Eğitim	
Alışveriş	
Sosyal Aktivite	
Transit geçiş	

Diğer (varsa yazarak belirtiniz.):

13. Altıparmak ve yakın çevresine ulaşımı hangi şekilde sağlıyorsunuz? (Size en uygun olan şıkkı işaretleyiniz.)

Bursaray	
Otobüs	
Dolmuş	
Taksi	
Özel Araç	

Diğer (varsa yazarak belirtiniz.):

14. Altıparmak ve çevresindeki açık alanları (yeşil alanlar, parklar, spor alanları vs.) yeterli buluyor musunuz? (Size en uygun şıkkı işaretleyiniz.)

Sayıda ve nitelik olarak yeterli	
Sayıda yeterli ancak nitelik olarak yetersiz	
Sayıda yetersiz ancak nitelik olarak yeterli	
Sayıda ve nitelik olarak yetersiz	

15. Sizce Altıparmak ve yakın çevresindeki açık alanlarda aşağıda bahsi geçen kullanımlardan hangileri olmalıdır? (Çoklu seçim yapabilirsiniz.)

Kafe ve restoranlar	
Dükkan ve/veya mağazalar	
Dinlenme alanları (yeşil alanlar, banklar, masalar vs.)	
Bilgilendirme ofisi	
Otopark	

Diğer (varsa yazarak belirtiniz.):

III. Bu bölümdeki sorular katılımcıların "Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi" hakkında görüşlerini elde etmeye yönelik hazırlanmıştır.

16. Bursa Atatürk Stadyumu'nun, Kapalı Spor Salonu'nun ve Lisesi'nin yıkılarak bir meydan olarak düzenlenmesi sürecinden haberdar mısınız?

Evet, haberdarım.	
Evet, ancak yeteri kadar haberdar olduğumu düşünmüyorum.	
Hayır, proje hakkında bilgim yoktur.	

Diğer (varsa yazarak belirtiniz.):

BURSA ATATÜRK STADYUMU ve ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM PROJESİ¹

Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi, Atatürk Stadyumu'nun ve Kapalı Spor Salonu'nun yıkılarak bir meydan olarak düzenlenmesini ve Atatürk Lisesi'nin de yıkılarak yerinde bir kent müzesi yapılmasını kapsamaktadır. Kamuoyuyla paylaşıldığı şekilde; "Meydanda, seyir terası, havuz, Bursa çeşmeleri, engelli rampası, belediye hizmet binası veya turist danışma merkezi olarak kullanılabilecek bir bina ile 1200 araçlık bir otopark, Atatürk Stadyumu'nun taşlarının da bulunacağı peyzaj merdivenleri, serbest kürsü, Bursaspor'un şampiyonluğunun yaşatılacağı anı duvarı ve heykel ile vatandaşların dinlenebileceği alanlar bulunmaktadır."

¹Anket kapsamında katılımcılara A4 boyutunda görseller sunulmuş olup; tez kapsamında EK C'de bu görsellere ulaşılabilir.

17. Yıkım ve meydan düzenlemesi kararını onaylıyor musunuz?

Evet	
Hayır	

Diğer (varsa yazarak belirtiniz.):

Evet ise sebebi:

.....

.....

.....

Hayır ise sebebi:

.....

.....

.....

18. Yıkım ve meydan düzenlemesi kararı verilirken referandum düzenlenmiş olsaydı katılır mıydınız?

Evet	
Hayır	

Diğer (varsa yazarak belirtiniz.):

19. Proje kapsamında Belediye tarafından tasarım sürecinde kullanıcı katılımı girişimi gerçekleştirilseydi aktif bir katılımcı olarak süreçte yer alır mıydınız?

Evet	
Hayır	

Diğer (varsa yazarak belirtiniz.):

20. Proje hakkında fikirlerinizi paylaştığınız bir platform var mı? (meslek odalarının toplantıları, sivil toplum kuruluşlarının toplantıları, çeşitli web siteleri, web forumları vb.)

Evet	
Hayır	

Evet ise hangi platform aracılığıyla fikirlerinizi paylaştınız?:

21. Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi konusunda fikrinize danışılacak olursa aşağıdaki katılım araçlarından hangileri sizin için uygundur? (Çoklu seçim yapabilirsiniz.)

İnternet	
Anket	
Yerel Yönetimler ile işbirliği	
Meslek Odaları ile işbirliği	
Sivil Toplum Kuruluşları ile işbirliği	
Tasarımcı ile kullanıcının bir araya geldiği grup çalışmaları	

Diğer (varsa yazarak belirtiniz.):

22. Bursa Atatürk Stadyumu ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne yönelik aşağıdaki ifadelerden size uygun olanına (X) koyunuz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum Ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Bursa'nın bir meydana ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.					
Kente kazandırılacak meydanın Altıparmak ve yakın çevresinde düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.					
Belediye'nin Atatürk Stadyumu ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Projesi sürecini şeffaf bir şekilde yürüttüğünü düşünüyorum.					
Atatürk Stadyumu ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Projesi sürecinde sivil toplum kuruluşlarının aktif bir şekilde çalıştığını düşünüyorum.					
Atatürk Stadyumu ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Projesi sürecinde meslek odalarının aktif bir şekilde çalıştığını düşünüyorum.					
Atatürk Stadyumu ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Projesi sürecinde kentteki üniversitelerin temsilcilerinin aktif bir şekilde çalıştığını düşünüyorum.					
Atatürk Stadyumu ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Projesi'ne yönelik istek, öneri ve şikayetlerime yanıt verileceğini düşünüyorum.					
Atatürk Stadyumu ve Yakın Çevresi Kentsel Tasarım Projesi sürecinde fikirlerime danışıldığını düşünüyorum.					

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad : Sedef Nur CANKURT

Doğum Yeri ve Tarihi : Bursa 08.03.1987

E-Posta : sedefcankurt@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** : 2010, Yeditepe Üniversitesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü (Yüksek Onur Derecesi).
: 2009, Carleton University, Bachelor of Architecture Directed Studies Abroad Program in New York (Bahar Dönemi Atölye Programı).
: 2008-2009, Carleton University, School of Architecture (Güz ve Bahar Dönemi Değişim Programı).

MESLEKİ DENEYİM:

2013-... : Araştırma Görevlisi, Bursa Orhangazi Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Bursa.

2010-2013 : Mimar, Sözüneri Mimarlık, Bursa.

YAYINLAR

Cankurt, S.N., Atanur, G.S. (2014). Bursa Kent Merkezi ve Kentlilik Bilinci, 26. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi (03-05 Nisan 2014) Bildiri Kitabı, s. 381-386.

Erbil, Y., Arın, S., Öztank, N., **Cankurt, S.N.** (2014). "An Architectural Orientation Training" Experience, *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 43, s. 40-44.

Erbil, Y., Öztank, N., Arın, S., Özkuş, B.Y. (2014). Mimari Tasarım I Stüdyosu Deneyimleri (Ed: **Cankurt, S.N.**), Bursa Orhangazi Üniversitesi Yayınları, Bursa.

